

نیشتره رابند

اخترندیم

نہشتہ راہبند

اختر ندیم

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

درستى حق پہ بلوچى اڪيڏ سى ڪوئڻه

اے ڪتاب ۽ بلوچى اڪيڏ سى ۽ اجازت ۽ ابيد بسا ڪنگ ۰ هر رنگ ۽ ڪه ڇھاپ
يوگ گيگن ڪنگ ۰ رڄانگ ۰ ڇرو بدل آرگ نه بيت تانگه پہ چوشين مقصد ۽ ڇه
بلوچى اڪيڏ سى ۽ اجازت گريگ نه يوگ۔

نخشته رابند

ڪتاب ۽ نام

اخترندم

ڪنوڪ

۱۹۴۷
۱۹۹۷ء

سال اول

قلات پرننگ پريس ڪوئڻه

پرنٽر

۱۷۵ ڪه ۱

بنا

مقبول شاهوانى، گوبل ملٽي لينگويج ڪمپوزنگ سنٽر فون ۸۲۰۰۰۹

ڪمپيوٽر ڪمپوزر

نچپن

۵	اخترندیم	وزبندی
۹	محمد حسین عنسقا	۱۔ بلوچی زبان
۱۹	ملک محمد پناه	۲۔ بلوچی لکھ وڑ
۲۵	حاجی عبدالقیوم بلوچ	۳۔ سید ء بلوچی نمبشتہ نے راہبند
۳۸	میر گل خان نصیر	۴۔ بلوچی املا
۴۵	حاجی عنایت اللہ قوی	۵۔ گچین راہبند کجام انت
۴۷	اشرف سربازی	۶۔ بلوچی ء پهلوی ء ہمتواریں لوز
۵۷	انور شاہ کھتانی	۷۔ زبان
۶۷	جی۔ آر۔ ملا	۸۔ بلوچی زبان ء راہبند
۸۳	غوث بہار	۹۔ رسم الخط
۸۸	رزاق نادر	۱۰۔ بلوچی سیاہگ ء راست نیسیگ
۹۸	بلراج بلوچ	۱۱۔ پ بلوچی ء رومن رسم الخط
۱۰۵	منیر نیسی	۱۲۔ بلوچی ء رومن رسم الخط
۱۱۵	محمد بیگ بیگل	۱۳۔ بلوچی لکوڑ

- ۱۳۱ محمد بیگ بیگل ۱۳۔ بلوچی زبان ۽ اصطلاحات
- ۱۵۶ ولید گربنی ۱۵۔ ۽ یا و
- ۱۵۹ ڈاکٹر ناگمان بلوچ ۱۶۔ ۽ یا و
- ۱۴۲ بیزن بلوچ ۱۷۔ نیشہ رھبند
- ۱۴۹ الف۔ الف بلوچ ۱۸۔ بلوچی الفبا
- ۱۷۹ پیرل شے نگری ۱۹۔ بلوچی سیاھگ ۽ راست نیسیگ
- ۱۹۱ غلام فاروق بلوچ ۲۰۔ راست ۽ منتکس رھبند

دَربندی

مروجی نہیں دور نوبت ء ہر یک قومے ء دیرنی ، آسودگی ء نام توار ء
 مستریں تو جیل وانگ ء زانگ انت آگہ ما دیریں قوم ء ملکانی سر ء چشمانکے
 بدیاں تہ چو روشیں روچ ء اے حالینی درا کنت کہ ہے ملکانی تما صد در صد
 وانگ زانگ است ء مہلوک چہ علم ء شری ء بہرہ مند انت ۔ وانگ زانگ ء شمار
 گریگ ء زبان ء کردار چہ درستاں گیش انت ، اے ہم حالینی بہرے کہ ہما
 مالکان صد در صد وانگ زانگ گندگ ء کنت اوداں مہلوک ء را آہانی ماتی زبان
 ء وانینگ بیت ۔ بزاں علم ء روشنائی ء شمار دنیگ ء وانگ ء اولی پدگ ماتی
 زبانان وانینگ انت کہ ایش بیجی ملی انت ۔ بلوچی زبان ء تما چوشیں توان ء
 جوازت سک باز انت کہ ایش پہ وانگ ء زانگ ء کار مرز بہ بیت ۔ ما آگہ پر وتی
 ماتی زبان ء گوں خُب ء دل پہکی کار بکنیں تہ ایشرا بودناک ء دیریں زبانانی
 رہیگ ء آورت کنیں ۔ البت پریشی خُب، نہمت کشگ ء دل پہکی کار کنگ ء گزر
 انت ۔ ایش مئے ناخشاوری انت کہ تاں اے وہد ء ما پہ وتی زبان ء یک منتگلیں
 لکوڑے ء زورگ ء سوب مند نہ بوئیں ۔ لسیں بیجے ء نبشتہ کنوکان عربی نبشتہ
 راہند زرنگ ، ہر چنت ء کہ لستیں شہہ زانت رومن نبشتہ راہند ء حق ء انت ۔

من کہ بلوچی زبان ۽ یک نودر بریں نبشته کنو کے ۽ وڑ ۽ وتی نوشته
 کر تگس ہر لوز ۽ پچلہ زیں - نہ کرزیت کہ من راہ شو نے دات بکنس کہ اے
 ٹوہیں گیش گیوار ۽ بلوچی ۽ شہہ زانت شرترکت کنت کہ ۽ پتاکی کجام نبشته راہند
 ۽ بلوچی ۽ شرترانت ۽ نپ دات کنت - ۽ ہے مقصد ۽ اے لہتس نبشتانک کہ
 شر سریدیں شہہ نہیں ۽ زانت کاراں وہد وہد ۽ نبشته کرنگ انت جم کت ایشان
 ۽ کتابی شکل دات کہ چوشیں جوانیں سوچ و صلاحت حالاک ۽ ماہتاکانی تاکد یماں
 تال دیر ۽ سوگمہ منت نکلنت - ہے نبشتانکاں گیش تر بحث و تران ۽ سر حال لکوز
 انت -

اول ایش کہ ہر مردم وتی وڑ ۽ وتی پسند ۽ نبشته کنگ ۽ انت پدا رو آسانی
 ۽ رو کپتی نبشته کنوکانی نبشته اگہ وانگ بہ بنت نہ ما چہ ہے ہبر ۽ رو گردنت
 نکنس کہ مایکد گر ۽ نبشتاں ونت ۽ سر پد بوت نکنس یا ۽ خواری ۽ سر پد بنیں
 ایشی بنی عیں سبب نبشته راہند ۽ نگیشگ انت تانکہ ما یک گیشگس نبشته
 راہندے ۽ تپاک نکنس بلوچی زبان ۽ مادیریں زبانانی ریگ ۽ آورت نکنس -
 اے کتاب ۽ ہما نبشتانک کہ زورگ بوت انت آہانی مزیں قدر ۽
 گرانیں ارزشتے انت بے گچین کنگ ۽ بچیں تعصب یا چم تماری ۽ کنگ نہ بوتگ
 بس ایشیں کہ ہر نبشتانکے مارا دست کپت آئی ارزش دیما داشت ہور کت . بوت
 کنت کہ ہے سر حال ۽ دگہ جوانیں نبشتانک ہم شگ بوتگ بے مارا دست کپتگ .
 عذرے مے سر ۽ پرہیت -

اے وہد ۽ کہ جہان سانسوی دیمرئی ۽ پدیانک ۽ سر کپان . علم و زانت .
 دود رہیدگ . ازم ۽ حکمت ۽ بان ۽ سر بوتگ ما انگت کور شعی گپتگ یک دگرے
 رو سینگ . ایر جنگ ۽ نہ منگ ۽ چٹ ۽ سرداشنگ . کہ جہتے لکوز ۽ ہر جوانیں

صلاح ء رد کنان وتی دل ء وتی بالاد ء برز کنگ ء آں مئے دیرنی ء دیما مستریں
 گٹ مئے جند انت نون اگہ ماگیشتر دیر ء گسر کنان یک تپاکیں نبشتہ راہ بندے نہ
 زوراں بزاں وتی زبان ء دشمنی ء وت کنان ۔ اللہ تعالیٰ مارا رٹن ، تپاک ء پہ
 جوانیں مقصدان جہد ء وس ء بدنت ۔

اختر ندیم۔ کوئٹہ

۲۱ جنوری ۱۹۹۷ء

بلوچی زبان

محمد حسین علقا

من ایسی تمام زبانوں کے لئے پیش دارگ لوہاں کہ۔

- (۱) بلوچی زبان چوں ہنشنگ کنگ بہ بیت اوپر ہے ؟
 (ب) جتا جتا دنگ بہ (علاقہ) بلوچی جتا جتا انت . تمام بلوچی پہ کنگ بہ نیک
 بیت اوپر ہے ؟

(۲) بلوچی کے زبانے چہ نوجہ چنگ برگ لوہیت ؟
 کتابت بلوچی بلوچی تہ نیش کران ننت پر ہے کہ یکے تہ بلوچی
 سری کتاب نیست سری چیزے تے دہدی کنگ بوہ ویش من
 ننت اوچہ یکہ کر جتا جتا ننت سبب بہ من بلوچی سری کتاب ہم کنگ
 اوہشتہ کنگ بہ نوکس کشکاں چہ مدت چنگ .

(۱) مروچی میں نوکس زمانہ بہ دست بہ لنگس حرف (نستعلیق) یہ
 وانگ او مشین بہ لنگس (سچ) از رنگ چہ عربی بہ فارسی بہ پے پشتو بہ چہ سندی
 اردو سرکار سے نسخہ کو شش کنگانت بلوچی بہ ہم سے نسخہ زیرگ لوہیت
 (۲) بلوچی بہ جنتے تران گوں سندھی بہ او جنتے گوں پشتو ہوار کپیت . چنگ .

• سندی گوہیت — خوشبو بہ لہہ • بلوچی گوہیت — دشبوہ بہ (پل بہ دشبوہ)
 • پشتو گوہیت — مزکہ ہے • بلوچی گوہیت — زمین ہے (آنی زمین)

گونڈیں اور پُوشوکیں، لوزنی گوں ارزانی، و ن ت بیت چشکہ۔

*	اے سک نَت	_____	آئی سک نیت
*	شما سک نیت	_____	آسک نیت
*	آور نانت	_____	آور نانت
*	آور نانت	_____	شما ورنانت

دومی بلوچی زبان بی چو عربی، فارسی، انگریزی، پشتو سندھی اور پتی زبانوں جاگ جاگ، چہ یک دوی، فرق کت، مزنیں فرق دو ن ت۔ یکے ہمہ کہ چہ بولان، برزگو شگ بیت او دوی ہمہ کہ چہ بولان، جہل، ن ت۔

(۱) برزی بلوچی، خ، غ، ف، سوب پہک نیت او جہلی بلوچی، سوت بی ہستنت اوک، گ، پ، سوت ہم ہستنت۔

(۱) ہر نام کار، (مصدر) پدی حرف، برزی بلوچی "گ" گو شیت اور جہلی بلوچی "غ" چشکہ

جنگ	کنگ	ورگ	دنگ
جغ	کغ	ورغ	دغ

(ب) ہر کنوک، (فاعل) پدی حرف، برزی بلوچی "ک" گو شیت اور جہلی بلوچی "خ" چشکہ

جنوک	کنوک	وروک	دینوک
جنوخ	کنوخ	وروخ	دینوخ

(ج) بازیں نوز ن ت کہ برزی بلوچی آیان، گوں "پ" سوت، گو شیت، بے جہلی بلوچی گوں "ف" سوت، چشکہ

آپ	حپ	کپ	شپ	لاپ	گوپ
آف	تف	کف	شف	لاف	گوف

(د) دوئیں بولیاں ج، چ، ژ، ش، سوت ہست بے واہم بازیں لوزے

برزی بلوچی ج، ج، سوت، وکثیت، او جہلی بلوچی گوں ژ، ش، سوت، چشک

وجہ . بوج . ج	چیرا . روج . اوج
واڑہ . بوڑ . مہڑ	شیرا . روش . اش

۲۔ بازیں نوزے برزی بلوچی گوں واڈ پیش (اڈ) گوشت، بے جہلی بلوچی گوں یائے زیر (ای) چشک

بوت	زوت	زور	سور	زوم	نون	مؤد
بیت	زیت	زیر	سیر	زیم	نین	مید

۳۔ بازیں نوزے برزی بلوچی گوں "ھ" گوشت او جہلی بلوچی کمیں جاگہ، گوں "خ" او گیشتریں جاگہ، "ک" چوش کاریت کہ نوز چپی بیت، چشک

آہت	درخت	سہت	ریہت	گوہت	تاہت
آخت	درخت	سخت	ریخت	گوخت	تاخت
آتھ	درتھ	سرتھ	ریتھ	گوتھ	تاتھ

۴۔ پ، ہند کس، (حکلم) برزی بلوچی گوشت -

من روں — ماروین

او جہلی بلوچی گوشت، - من رواں — ماروون

برزی اور جہلی بلوچی، نئے سوتانی فرق دیر کنگ، نئے راہ بنت

(۱) یکے ہمہ کہ سندھی، زرنگ، وتی ملک، دومی تیوگیں جتا سوتیں لولی نئے

ہنگ ہشنگ او یک حیدر آبادی زبان نئے زرنگ، چہ دوسیں راہاں شر او ارزان ہمیش بنت، بے اے زور، راہے اور ایٹرا چزا سرکاری کروت کنت، چوش کہ نین کراچی، سرکاری ریڈیو او کابل، سرکاری نیر، ریڈیو کنگانت، بے آگوشانک نت ہشمانک نہ نت۔

(ب) دومی ہمہ کہ پشتو، زرنگ، چار نوکیں حرف کشنگ او ماں سری پٹی، مان کرنگ، من وت باز وائنگیں او شاعریں مردمہ دیستگ کہ نئے نوکیں حرفاں وتی وتی

جاگہ ، جوان نندارنت نہ کنت او بُلنت ، پرچیکہ پشاور ، مردت ، چے کل کہ مے
فلان سوت ، حرف ، قندحار ، مردم چوش گوشت ۔

(ج) سہی ہمہ کہ انگریزی ، عربی اور فارسی ، زرنگ ، نوزانی بجز یک وزنت ۔
البت ہر بلوی آزات نت کہ ہر ہم بلونیت ، ہوانیت چشکہ

* انگریزی ، EDUCATION ، جنبتے رجو کیشن ، او جنبتے " ایڈو کیشن " وائیت ۔

* سے ہم ، SCHOOL ، جنبتے اسکول او جنبتے پھول وائنت او انچش دگر
لوز ۔

* عربی لکیت کثیر ، جمیل ، ذقن ، قلذہ ، بلے مصری ایشان ، کثیر ، گیل ، دقن ،
اگتہ وائنت ، باکر ، عراقی باجر وائنت ، او انچش دگر لوز ؛

* فارسی لکیت ، آقابلے وائنت آقا " انچش ، لوز ۔

نیامی راہ

۱۔ سوت ہمہ وش ننت کہ گوشکش ارزان او توارش شیرکن بہ بیت ، سہرائنت
کہ خ ، غ ، ف ، ژ ، ش ، زہیل چوکوی میں تران ، نہت او نوش ننت
او ک ، گ ، پ ، ج ، ج ، زہیل چوشری میں تران ، نرم اور شیرکن
ننت پما کہ چہ جنہلی بلوپی ، ہرنزی بلوپی وش ترنت ۔

۲۔ چہ ہرنزی بلوپی ، " او " توار ، جنہلی بلوپی ، " ای " ، توار وش ترنت
او ہرنزی بلوپی ، دگ ، مزین ہرے " او " نہ گوشت " ای " گوشت ،
پما کہ زوت ، سوز ، نون ، چہ زیت ، سج ، نین ، زیرگ لونیت ، البت پہ
گوشتیں زمانہ ، بیت ، چہ بولنت ، شر ترنت ،

۳۔ سے ہم ، چہ " ہ " اوخ " ، توار ، " ک " ، توار ، تما زہیل گیشتر
است او ہرنزی بلوپی ، نیمگہ جوانیں ہرے ہم " ک " گوشت ، پہ ہمیش
، جنہلی بلوپی ، " اگہ ، سرکگہ ، درنگہ " زیرگ لونیت ، او آہت ، سرہت ۔

درمہ " یا آختہ سراختہ ، دراختہ " یلہ دنیگ لوٹیت ۔

۳۔ بلوچ قوم ۽ تہا رند ۽ مزنیں شانے است ، برزی بلوچی ۽ مکران ۽ رند ہم
او جبلی بلوچی ۽ کچی ۽ رند ہم ۔ من رواں ، مارودن " — گوشت ، کنہیں
شعانی زبان ہم ہے ہم نیت ، پما کہ برزی بلوچی ۽ " — من رویں ،
مارویں ، " یلہ دنیگ لوٹیت ۔

۵۔ بازیں نوزے ۽ جبلی بلوچی " ہ " مان نیت او کن ، فخن ، کندگ ،
کھندغ گوشت ، ہے " ہ " یلہ دنیگ لوٹیت ۔ فارسی ۽ کنہیں کتاباں "
سکھ ۽ سک " لکتش ۔ ماکہ سندھی ۔ ۽ ہندی " لگگ لوٹیت ۔ اوے نے
ہمیں دُرس لوزاں چہ " ہ " کشگ لوٹیت ۔

۶۔ انچشیں چیز است کہ برزی بلوچی دگر وژنام دتتش جبلی بلوچی دگر وژیں نام
بر کنتش ۔

بہر	جُست	چچ	کرو	کجا	ڈول
ٹوک	پول	حبر	استاوه	پکو ، تانگو	واج
پمیشی	انچ	ماس پس براس		چینکس اینکس	ہمینکس
پماکہ	آش	مات پت برات		چہر ایگر ہمیر	

اے ہمیں دُرس نوز زیرگ لوٹت ، اے زبان ۽ دامن ۽ پراہ کنت ،
زبانانی پد ورنند جنوکاں دُنیا ۽ تیوگیں زبانانی بنیاد سے لکتگ ۔

یکے توراتی بزانی چینی ، تاتاری ، ترکی ، جاپانی ، او دگر ۔

دوی سامی بزانی سنسکرت ، فارسی ، ہندھی ، پشتو ، بلوچی او تیوگیں

ہندی زبان ، ہے ہم

انگریزی ، فرانسیسی ، یونانی ، اطالوی ، روسی ، جرمنی ، او تیوگیں یورپی زبان ۔

یک مات ۽ زبان گوں ، یک دوی ۽ ہوارہ کنت ، بلوچی ۽ دست ، دل ۔

مرگوں فارسی ، شپ آپ ، بہت گوں ، شہنکرت ، سور ، نال ، بوڑگوں انگریزی ،
 اشکرگوں رومی ، جن گوں فرانسیسی ، یک ننت ، اے فارسی ، سندھی ، بلوچی ۔
 ہمایگ ننت ، بازیں لوزش یک ننت سک پرک دار ننت ، دوی مغربی زبانان من
 زانان ، چنبنتے لوز انگریزی ، دنیاں کہ اچ بلوچی ، بہت حزار میل دیر ننت ، عے لوز
 بازگ پرک کنت ، بے صاف سک بیت کہ عے لوزانی بو دیک ننت ۔

نوک	ہیک	پوز	سلس	لیریں
ٹاک	ہیگ	نوز	سلی	لیری
بوڈ	ارمش	نیں	چا	کاک
ہول	رئش	ناؤ	چج	کیک
انہاز	برانز	کرد	ڈری	خبر
امبریس	بلیز	کراؤڈ	ڈرائیڈ	جیر
بیلی	نڈ	جُنپ	رُمب	زنب
بیلی	لوز	جہپ	رن	کرنب
گنوک	گل	روت	پوپ	چاری
اموک	کھی	رُون	پوپ	چاری
پاد	تہار	پرئج	رومست	ہونگ
ہینڈ	نیری	چخ	رومنت	ہاونگ

عے ہمیں حزاراں لوز بہت ننت ۔ چھپشی کل کپت کہ راستی ، بلوچی بی
 ہمہ مات ، چک ننت کہ دوی آریائی زبان ننت ، اے گوشگ رو ننت کہ بلوچی چ
 فارسی ، درتکہ ، سندی ، اوپشتو ، لوزے تما انگنت ، اگر برزی بلوچی " ش . غ . ف " ،
 گوشت نہ کنت ، بے جلی بلوچی گوشت کنت ، ہما کہ اے مزمن نازانتی بیت اگر " ہدا ،
 خدا ، گم ، غم ، بہت ، ہفت " لنگ بہ بیت ، اے بلوچی ، جند ، لوز ننت ، فارسی ،
 کتھک نہ ننت عے ہم ، ہاک ، ہون ، ہلگ ، ہاک ، داگ ، چراگ ، پت

جبت ، پلان ، بلوچی ء جند ء لوز زبنت ۔

چاری عربی ء کہ پراہ دامنیں زبانی ، ہم چہ در آمدیں زباناں لوز زرنگ ، بے
آیان ء ہر پیم کہ گوشت ، ہمہ پیم لکیت ۔ فارسی ء کاسہ ء راقصع ، چراغ ء راسراج
، آبریز ء را ابریق گوشت او لکیت ۔ ہمہ پیم پیل ء فیل ، پاپوش ء بابوج ء بلوچ ء
بلوص ، چائے ء شائے ، گناہ ء جناح ۔ سگار ء سجاز ، چندن ء ضدل ، چرنگہ ء شطرنج
جنت ء زط کا میاہ ء قمیص ، دہ خان ، دہقان ، کونین ء قنا قنا ، کانگوس ء خان غرقہ ، نماز
ء طماطم ، پٹاٹہ ء بطاطہ ، مارچ ء مارٹ ۔ تائینکس ، کہ بنی ء نام ء ہم بدل کنت ، یسک
ء اسحاق یوحا ء یحییٰ ۔ یسوع ء عیسیٰ ، جوزف ء یوسف ۔ جیکب ء یعقوب ، میری ء
مریم گوشت او لکیت ۔

” سہقہ احرف “ شریعت ء زندگیں حدیثے ۔ پاکیں نبی ء ہدای وحی ء بناء
مسلمانان ء موکل دات کہ ۔

” فاقہ و ء اماتیسر منہ “ (بخاری) بزانی ہر پیم کہ ارزاں بیت
یوانیت ، بازین ء حتی ، راحتی ما غیر آمن ء دا ما غیر یاس ، مالک
یومال دین ء مالک ء انک او ملک و نت ۔

فارسی ء اگر لگگ پکیت کہ ڈاہی بگٹی ، لہڑی ء شت تہ لکیت کہ داہی بگتی بہ
لہری رفت ، ہمہ پیم انگریزی دودہ خان ء غلام ء ڈوڈہ کھان ء گلام ” لکیت او گوشت
یک بادشاہ ہے ، یونانی آرا سائرس ، عبرانی آرا خورس ، ایرانی آرا گورش ، عربی آرا
خسرو گوشت او لکیت ۔

پما کہ بلوچی ء ہمہ باید کہ ہر پیم در آمدیں لوزے ء گوشت ہما پیم لکیت ،
پشتو وقت ء وخت او ہندی شیش ء ٹیشن لکیت ۔ بلوچی پرچے ٹکٹ ، ٹکس مہ لکیت

لکھے ہدا ، خدا کو بلوچ غلام ہی !

آزاد ہے چراغ کو لکھتے عرب سراج

چوایدگر زباناں بلوچی ء ہم چہ در آمدیں زباناں دوڑے لوز زرنگ ، یکے

ہما کہ یورنگ اوزرنگ چشکہ خواجہ خضرؒ "واجہ بدر" کرنگ۔ اے تہ ہرؤ برؤ ہے
ہیم لگ کپیت، بے دومی ہما کہ سبت ء زرنگ چشکہ "عشق، ظلم، حق، ثواب،
لذت، ضامن، قصہ، علم، مطلب، معنی، وغیرہ"

سراشت کہ بلوچی ء۔ ث، ح، ذ، ص، ض، ط، ظ، ع، ق، ل، ہ، توار
نیت، اگر عربی فارسی ء کاسہ ء قصع، گناہ ء جناح لکت کنت، تہ لویت کہ بلوچی ہم
ہمیشانی ہی ء گوں وتی توار ء لوبہ ء بلکیت۔ عشق ء اشک، ظلم ء زلم، حق ء ہک۔
ثواب ء سواب۔ لذت ء لذت ضامن ء زامن، قصہ ء کسہ۔ علم ء الم۔ مطلب ء
مطلب معنی ء مانا، بلکیت، ہے ہمیں ہیج دومی لوزماں بلوچی ء نیت کہ ایشانی معنی
سرپد بوٹنگ گرانی پکیت۔ چہ اردو ء ہم ہے عربی حرف کشگ بوٹنگ انت، ایشی یک
مزنیں پاندہ ایش بیت کہ چہ سری پٹی ء نہ ہرپ درکپیت۔

پہنچی علم وانگ ء را ارزان کنگ ء پہ مروچی عین زمانہ ء مزنیں علم
دنگلیں اے پکر ء ننت کہ ہمکنیں ارزان علم ء وانگ اوکنگ بہ بیت ہمکنیں جوان
ننت۔

۱۔ "الف، واؤ، یائے" دو دو توار دارننت چشکہ لوز "اوار" ء الف ننت،
یکے گونڈ، دومی دراج ننت "کولہو" ء واؤ ننت او "دیرین" ء یائے ننت
فارسی ء دراجیں الف، گونڈیں واؤ او مزانیں یائے کشگ، مروچاں آنچہ ء
اونچہ، روز ء روز او کسے ء کسی لکیت۔

(ب) پشتو ء کسانیں یائے ء ہک چش " " او مزنیں یائے ء ہک چش " "۔
کرنگنت۔

(ج) عربی گونڈیں الف ء سرا ہمزہ او دراجیں الف ء سرا مد جنت (ء احزب ء

آل) ہے ہم ء پہ کسانیں یائے ء نشانی جنت (کید، فیل)

۲۔ ماں وانگ ء مزنیں تکلیفے زبر، زیر، پیش و ننت۔

(۱) انگریزی ء پریشان جتانیں ہرپ کشگ (واول)

(ب) کابل پہ زیرہ مزنیں یائے او پہ پیشہ گونڈیں واؤء رواج دیان بنت۔
 ہماکہ لوٹیت کہ بلوچی ہم پہ کسانیں یائے ء " " پہ مزنیں یائے ء " "۔
 نکاں چوش بخت۔ پہ زیرہ او پیشہ ء " یائے " او " واؤ " ہیے ہییم زیرگ نہ بنت۔
 پرچے کہ بل او بیل — جل او جول ، جتا جتا معنی دارنت ، دگروڑے کشگ
 لوٹیت — ہیے ہییم ء ہیے حرفانی جون گڈک اوچڑا چمب اونک دارگ ہم جوان
 نہ بنت۔ پریشان ہم دگروڑے درگیجگ لوٹیت — " ٹ ، ڈ ، ز " — برزی نشان
 " ط " شر نہ بنت ، پریشان چوندی ء ٹک جواں ترنت چشکہ " ت ، د ، ر ۔
 ۳۔ پہ ء شکل ہ زیرگ لوٹیت کہ بدل نہ بیت ، ہ وتی شکل ء باز بدل
 کنت " تہ " ہار ، بہر ، کوہ " — ہ شکل بدل نہ کنت — " تھ ، ہار ،
 بھر ، کوہ "۔

۴۔ پہ دال ء عربی ء و ز زیرگ لوٹیت کہ شکل بدل نہ کنت چشکہ :-
 " پد ، گد "

۵۔ لوٹیت کہ ف ، ق ، ع ، غ وتی شکل ء بدل کنت ، ف اورق ء چمب اگر
 ایوک ہم بہ بیت۔

پر کنگ بیت چشکہ —

" انصاف ، حق ، فقیر "

ہیے ہییم ء " ع ، غ ، لگگ لوٹیت شعر

چہ مزنیں سونج رونج ء پدمن اے مضمون وتی بلوچ و تنگیں ، براتانی دیم ء

ایر کرنگ ، دگر چیز پدا ؟

ایدم ء ہدائی امان ء !

بلوچی لکھ وڑ (ملا)

ملک محمد پناہ

ہے زومیں سلانی جبرانت کہ بلوچی نوشتنی زبانے جوڑ تماری ۽ پرچہ نہ
 ۽ ایشی جواب ۽ منی خیال ۽ نہ شمولت شر تر زانت ۔ ہمیشاشے وڑیں
 ۽ یریں واجہانی ویم ۽ منی ہمیں یک کم زانتیں مردے ۽ چیزے گوشگ
 ۽ گپے ۔ مناسب ہمیش انت کہ من چگی ۽ اصلیں سر حال ۽ بارو ۽ چہ ۽
 نہ مت ۽ عرض کنال ۔

بلوچی املا ۽ واسطہ ما اردو ۽ وڑ ۽ فارسی رسم الخط ۽ زرتہ جن اسے وخت
 پتی زبان و ادب ۽ سر ۽ ہرچی کار کہ بوتہ ہر کے آگہ کرتے او پہ ہر رنگ ۽ کرتے
 توصیف کرزیت ۔ بے اید آگہ من اسے جبر ۽ پہ گوشیں کہ یک زبانے ۽
 ہمینگ او نوشتن ۽ پہ ہماں اواریں جہدے کہ لوئیت ، آنہ بوتہ ہر علاقائی
 ۽ ہم ۽ بلوچی ۽ دی بازیں جتا جتائیں لہجہ و تلفظ انت ۔ اسے رز ۽ بلوچی
 ما ہر مردے کہ بلوچی زبان ۽ املا ۽ واسطہ چہ فارسی ابجد ۽ بلوچی ابجد
 تا برگ ۽ وقتی اووتی کرنا گور ۽ تلفظ و لہجہ ۽ دیم ۽ داشتہ ۔ اول سر ۽ کوسہ و
 ڈویرتانی بلوچی ادیبانی دیوان وقتی نوشتنکافی تہا اردو ۽ سرنیں ابجد کار بستہ

اوتان " نوائے وطن " و " بلوچی " ماہتاگ ۽ دور ۽ بازیں زبان دوستاں ہمیشی ۽ عمل کرت ہیے نیا بجی ۽ بلوچی زانتکارانی یک ڈلے چہ ایشی جتا بوت اوہ نوک سر ۽ بلوچی زبان ۽ املا ۽ واسطہ یک نوکیں ابجدے گچین کر ت اسے واجہاں وتی گچین کر نگیں ابجد ۽ چہ ث - ح - خ - ذ - ص - ط - ظ - ع - غ - ز - ق ۽ — بزاں ہیے زاتیں حرفاں درکشت کہ ایشانی بنیاد عربی انت ۽ ہیے پیم ۽ اردو ابجد ۽ دوحی حرفاں ۽ بزاں بھ ، پھ ، تھ ، ٹھ ، چھ ، ڈھ ، ڈھ ، ڈھ ، ڈھ ، چت جتا کرت ۔ اگر چہ ہندی طبعیں بھ ، چھ ، کھ ، ڈولیں حرفاں ۽ جتا کنگ دی مناسب و نیت بلے خیر! اے چندانیں جبرے نہ انت پرچے بلوچی زبان ۽ من اے ذاتیں لفظ کمیں انت کہ ایشانی املا ۽ واسطہ دوحی حرفاں گذر کیت ۔ چھو کہ جھیرہ ، بھڑ ، کھلی ، گھڑ ، بھوتار ، جھٹ ، چھٹ ، چھاپ یا ۽ ذاتیں دگہ لستیں لفظ —

مگہ عربی ۽ ہیے حرفاں ۽ کہ من نیں ناماں اش گپت ، چہ بلوچی زبان ابجد ۽ درکشتگہ بلوچی زبان ۽ سر ۽ مزنیں ظلمے ۔ نہ زانیں کہ مئے زبان دوستہ براہندگاں اچ اے حرفاں چے بدی دیستہ یا بلوچی ۽ چہ ایشان چے تاوان ر اے ردامنی مقصد اے واجہانی جہدو کوشستان ۽ ایرجنگ نہ انت اونے من ۽ وتی براہندگانی نیت و اخلاص ۽ شکے یایدیں گمانے است ۔ چو کہ من نوشتانک ۽ اول سر ۽ چشمیں ہرکار کنوکے ۽ کار ۽ گلاتہ و آئی ستا کرتہ ہیے وا اگہ چشمیں زونیں فیصلہ کنگ ۽ بدل ۽ وتی طبع و زانت ۽ وڑ ۽ کارکنان شتیں انت تہ شرترآت ۔

ماوشماکل اے حال ۽ سسی ان ہمالس بلوچان ابید کہ بلوچی ۽ یک

دی نہ زانت ۔ آدگہ بلوچ کہ تاں روچ مروچی وتی زبان ۽ سلامت و اشنگنت

یک و دیگر ء باز دُور و گستا کپتگنت او ہے دُوری دگستانی ء سبب ء ہر ضلع ء
 وچی لہجہ و تلفظ ء دیم ء دارگ سک الم انت - عربی حرفان ء درکشگ ء طرف
 ار بلکناں چہ اے جبر ء معلوم دار مہ بنت کہ بلوچی زبان مے کھیں علاقائی
 باناں چہ زیادہ عربی حرفان ء عربی تلفظ ء وڑ ء کار بندگ ء صلاحیت داریت
 ن جبرے خاطر ء نیام ء آورت کہ منی اشکنگ ہمیش انت کہ عربی حرفان
 روکھیں واجکاروتی گام گنج ء حق ء اے دلیل ء کارنت کہ بلوچ اے لوز ادا نہ
 رت کنت من تفاق نہ اُن ایشی بدل ء من گوشیں کہ ہر بلوچ حرفائی لہجہ ء
 مکر - ء دسترس داریت کہ دگہ علاقائی زبان نہ دارنت - من بازیں اے
 انگیں بلوچ دیتہ کہ چنت سپارہ وانہ یا فارسی ء ابجد پڑھتا طواہر (ظاہر)
 واہر (ظاہر) نھوا لُح (صلح) صواحب داو (صاحبداو) شیطان (شیطان)
 زر (خضر) ء تلفظ ء ہنچیں نہ بہداریں ڈولے ء کنت کہ ایشی مثال مے دگہ چ
 علاقائی زبان ء من گندگ نہ بیت ، بالفرض آگہ منی اے گپ دروغ آواجہانی
 تبدیل راست انت تہ گڈا ایشی پوچے بوت انت کہ مے دومی علاقائی زبان ء
 ن - کہ ہے عربی حرف کارمرزنت - تہ الم ء عربی تلفظ ء وڑ ء انت ؟ -

مے ملک ء مستریں زبان اردو انت - بلے من چ اردو زانتے نہ
 دیتہ کہ آ ابید چہ ق ء دگہ عربی حرفے ء اصلیں تلفظ ء بہ کنت گمہ ایشی
 باوجود اردو ء اے کھیں حرف استنت - ہے وڑ ء سندھی - پشتو ، پنجابی ء دی -
 ہے حال انت لگہ ہے حرفائی زورگ ء چہ ایشان ء چہ ہمیں زلے نہ رستہ تہ
 پماچے ترس انت ۔ ؟

منی خیال ء چہ بلوچی ء عربی حرفائی کشگ ء بلوچی زبان ء فائدہ کم
 اولقصان زیادہ رستہ نہ پرچہ کہ چشیں صورت ء بلوچی وت کم تمنی زبانے

جوڑ بیت - آ بلوچ کہ وتی زبان اش شموشتہ او دوارگ ہیل کنگ لونت
 اے واہگ پیلو نہ بیت - او آ ہمیشہ ء واسطہ چرائیشی زہرمانت - ہی پیم ء
 غیر بلوچ کہ علمی صورت ء بلوچی زانگ و وانگ ء داہگ دارانت ، پر آہاں
 بازگران بیت - ایشی مطلب اے بیت کہ ماعربی و فارسی ء گوں اردو وتی
 علاقائی زبانانی در و دروازگ (بلوچی زبان ء گرابست او بلوچی ء پہ اے
 زبانان حالانکہ اے بلوچی زبان ء نوشتنی زبانے ماہینگ " تی دورانت اے
 ء پکار انت ، کہ بلوچی ء ہی رنگ ء آسان و ڈولدار بہ کنن کہ وتی
 ابیددگرانی دلگوش ء وتی نیمگ ء بہ چکیت نہ چش کہ ۔۔۔ دگران ء تہ بل
 دتیگ ہم بزار بہ بنت - اگہ کے ، لٹھ دست ء ، منی سرء بوشتی او من ء فرمائی
 من " حُسن " ء ہسن " طاہر " ء " تاہر " ظاہر " زاہر صالح ء " سالہ " " خ
 ء " سزر " یا " عینان " ء " اینان " عطاء " اتا ، اوحق ء " ہک " نوشتہ بہ کز
 من لٹھ ورگ ء تہ قبول کنن بلے لفظانی گوناپ و دروشم ء بدلینگ ء نہ (ا)
 واجہانی دل و دماغ ء عربی ء دہشت انکہ زیادہ کپتہ کہ ایشان ف - خ - ع و
 حرفاں دی جتہ گلینتہ - حالانکہ بلوچی ء جتاجتائیں تلفظ واجہانی رُو ء اے
 دو جتائیں حیثیت دارنت یکے تہ ایش — کہ بلوچانی مزنیں بہرے
 حرفان ء مجرد صورت ء کار بند بیت - رو درانکی بلوچی ء " فرض " غیر
 " طوف " ء ف - " خوار - " خاطر " - خلقت " - " تخت " ء خ - غیر
 " غور " " غوث " سغازی ء غ وتی اصلیں تلفظ ء گوں کیت نون ایدا - پہ و
 و شرع " یا " فساد و جھیرہ ء نہ بلکہ علمی حل و بوج ء واسطہ اے سوال و دی ،
 کہ اگہ یک دگ ء بلوچ ف - خ - ع ء تلفظ ء کرت نہ کنت یا نہ زانت ،
 ایشی علاج چے انت ؟ آیا نازانوک ، زانوک ء پدگیری ء بکنت یاز انوک

ہازانوک ۽ پد ۽ بہ روت — ۴۴ بزاں چشیں صورت ۽ بلوچی لفظانی املا گوں
ف۔خ۔ع ۽ جائز انت۔ یا ناجائز۔ ۴

ہے سینیں حرفانی دومی حیثیت مشترکہ میں لفظانی تھا املا کنگ ۽ بارو
۽ انت۔ چو کہ یک پلو ۽ بلوچ آب۔ "لاپ"۔ "وپ"۔ "ماپ"۔ "گپتار"۔
"رپتار" نوشتہ کنت او دومی پلو ۽ "آف"۔ "لاف"۔ "دف"۔ "صاف"۔ "گفتار"۔
رفتار — یکے نیکی نوکیں مکن لکھیت او دومی "نیچی"۔ "نوخیں"۔ "مخیں"۔ یا یکے
"کنگ"۔ "ورگ"۔ "آیگ گوشت او آدگر"۔ "کتغ"۔ "ورغ"۔ "آغ"۔ وڑیں
یک حرفی میں فرق بلوچی زبان ۽ دگہ بازیں لفظانی تہادی استنت چو کہ "واب ۽
واؤ"۔ "زبان"۔ "زوان"۔ "سبب و سوب"۔ "نبشتہ ۽ نوشتہ"۔ "واب و او ۽ فرق۔
"وتی و وٹی"۔ "کتہ و کتہ"۔ "ت و ث ۽ فرق"۔ "بدی و یذی"۔ "پادو پاد نند و
نیاد او نند و نیاذ ۽ دوؤ ۽ فرق"۔ "گوشت و گوژد"۔ "دوشمنی و دژمنی"۔ "ش و ژ"۔
فرق — "مات و ماس"۔ "برات و براس"۔ "پت و پس ۽ ت و س"۔ فرق۔
"یادویات شادوشات"۔ "آباد و آبات"۔ "د ۽ ت ۽ فرق"۔ "نون و نین"۔
زور ۽ زیر"۔ "سور و سیر"۔ جو رو جیر ۽ و ۽ لی ۽ فرق — !

ہے ذاتیں کھیں بلوچی لفظان ۽ ہر کس ہر چون کہ گوشت بے کہ نہ
گوشت مگہ ایشانی املا یک رنگ کنگ لوٹیت۔ لہجہانی ہے پیہیں جھیرہ ایوک ۽
گوں ما دوچار نہ انت بلکہ اولی سر ۽ ہر زبان ۽ گوں ہنچش بوت۔ او ہر کس ۽
وتی زبان ۽ طبع و مزاج ۽ وڑ ۽ کت اے چونیں بدیں جبرے کہ مے یکیں
زبان ۽ املا ۽ دوور ہندیں اے وخت ۽ یک پیہ ۽ نہ انت پراپشی مارا چیزے
کنگ پکار انت۔

بلوچی املا ۽ رد ۽ یک دگہ عجیبیں میلانے نے سر زورگ ۽ انت۔

۲۳

لستیں بلوچی ادیب گوشت کہ بلوچی زبان ۽ لستیں لفظان ۽ ہماں ہم ۽ املانگ
 بہ بیت، چو کہ ماچہ استمان ۽ دپ ۽ اشکنن - ایشی ۽ شک نیست ات کہ
 بلوچی زبان ۽ خالص لفظانی مزین گنجے او ایشی تہا دوہانی ہمکریں بن و مالے کہ
 مارا چہ وتی ورنشیتیں استمان ۽ دست کپت کنت، آچہ شہری وانندہاں دست ۽
 کپیت - مگہ اے خیال پہک ردانت - کہ ما لفظانی املاء واسطہ تلفظ دی چراہاں
 بگرن - املاء واسطہ تلفظ ۽ پرکھ و چکاس وانندہانی کارانت - نے کہ ناوانندہانی
 آگہ ہے ناوانندہ "ریڈیو" ریڈو - "گراموفون" ۽ فونو - "منٹ" ۽ منٹ
 ۽ "پولیس" ۽ پولوس "موٹر" ۽ موٹل "بائیکل" ۽ بانی شکل "یاسرٹیکٹ" ۽
 مانی ٹکس "یا ٹکٹ" ۽ ٹکس "بہ گوشت" - تہ مارا باید انت کہ ماہر و پروہے لفظانی
 املاء دی ہے رنگ ۽ بکنن آگہ یک راہ بلدی دونابلدانی رند ۽ روگ ۽ رو ۽
 کرت تہ پک انت کہ آمردم وتی منزل ۽ نہ پجیت - ناوانندہانی پدگیری عجبے، خوبی
 ۽ تیں، اژدو ۽ بازیں ناوانندہ "آریاؤں" بلے وانندہ "آرہاہوں" نوشتہ
 کنت - ہے رنگ ۽ فارسی زبان ۽ بازیں مردم گشت "چی مونی" بلے وانندہ
 مردم کدی ہم "چی مونی" نوشتہ نہ کنت بلکن "چہ مے کئی" نوشتہ کنت -
 گوشتن و نوشتن "ہے فرق ہر زبان ۽ من استنت - ہے فرق ۽ چہ ہنچو کہ اے
 دگہ زبانوں وتی املاء رکھتہ - مارا املاء اندر ۽ ایشی خیال دارگ لوٹیت -

سید ء بلوچی نبشتہ کے راہبند

حاجی عبدالقیوم بلوچ

بلوچی کے زانا بکت ء تالہ ات کہ گوں حج کن نگ آئی نہال ء راسید
ہمیں کو اسیں دھکانے دست کپت - کہ آرا ساٹان ء ساچان آئی شاہڑاں
تراشان ء تچک کنناں پہ وھد ء موسم خاک ء کدویاں شہ لوک ء جو جکاں
پہریزان ء پالایان شہ مور ء مدگاں رک ء بھازکنناں شہ وتی جان کے ذکریر
ہوناں آپ دیاں آورت ء تچک ء بالادیں وشنما ء زیبائیں درچلے ء سرکرت -
کہ آئی سارمیں ساھگ ء مروچی بلوچی راج نشنگ سنٹ ء بے کمار انت کہ
اے پن تاکیں پراہ چوڑیں برزسیریں بزساھگیں درچک کے پادکنوک کے
ات ء بکاشت -

بلوچی لوزانک کے ماں کتابی سیاھگ ء توم بردوک سید گوشت نہ
بیت - منی زانت ء دید ء توم بردوک واجہ ندوی انت - بلے پدا کہ آئی
جو جک کش ات - تہ آئی دیمپان واجہ سید بوت - اے گڈی دور ء اگل بلوچی
کے مات واجہ خیر محمد ندوی انت تہ آئی کتہ کاریں دینبو لازم واجہ سید انت
سید ہرچند کہ وت بے استاد انت آئی دینبو گری شہ گلاھیں زانتکاریں دینبوواں

دیما ات آئی بلوچی کے ایو کا دینبوگری نہ کرت - آئی دانی ہوں وت بوت
 چوات ۽ آرا شہ وتی گورے شیراں مچینت آرا سمہینت - مشت ۽ پالات
 سوگہ ۽ دپ وار کرت - ادب دیان شیوار ۽ رامہ کنناں مادنیں راہ ۽ راہو
 کرت - وھدیکہ بلوچی ۽ یک زیبائیں کاڑے کے رنگ گت ۽ تاں دور دور آئی
 نام پرشت - دش گونگی ۽ زیبائی کے داستان شول گراں بوت انت تہ وت
 پیرشت ۽ یک کاندیلیں کار زانتیں سرگوپے کے ساز ۽ آئی بزیں امبری کالکلاں
 رنداں مسکیں ملگوراں پچکانی گوپان ۽ آئی گیوار ۽ شان ۽ شہمان بلوچی
 بانوری سمہنت ۽ سنگہ کرت -

نوں کہ بانوریں بلوچی گوں وتی دزگہاراں شہم ۽ جلوہ دیان - ترپان
 ترینک جنناں دیم پہ آروسی کھ ۽ (بشانگ) ۽ وشگام ات تہ آریپیں سرگوپ
 چم نکرک انت ۽ واپ کپت ہنچیں وشوابی کہ دریگت باریں نوں چھاں پانچ
 پکت -

سید بلوچی ۽ راباز دات - ما آئی منت ۽ گراں اے راست دروگ کرت
 نہ بیت - کہ اگان سید مہوتیں بلوچی مروچی آمل ۽ آپ سراں سر نہ بوت کہ
 سرانت - آبرزی ۽ بالادیاں گوں وتی مزوا کی سرچکیں رکاں نہ چک ات کہ
 چلگا انت - نہ کہ آہند ۽ نسبانی واہند بوت کہ آ وتی واہند ۽ وازد ارانت -
 بلے پداہوں ایش پہ سدک گوشت نہ بیت کہ سید ظہور شاہ بلوچی ۽ راہرچی
 دات ۽ شت - بے گپ وت ، روچاں گوں دوست ۽ امبلاں درشاں کرت وت
 دراکن انت کہ سید ۽ وتی دل ۽ وتی کار ہمیش داشتگ ات ۽ بس کہ بلوچی
 رادیاں پکت - بلوچی ہینگت کہ ورنہ ۽ کش بالادانت آرا چہ وتی جندے
 ڈگریں ہوناں والیں نگ ۽ بند مکت بلے دریگت پہ آ ارماناں کہ دل کے تما

کانٹ، سنٹ، بنت، پے زند، بوز نہ ترک انت، نہ کہ تج کرت کن انت۔
 واجہ سید ہاشمی، رابرشت، جوازت دوئیں است ات انت کہ آئی۔
 بلوچی، راگیشتر دات پکرتیں۔ ارماں کہ ملکوت، دار بدائیں، آئی روچ باز
 بوتیں ات انت آئی لازم بلوچی ئے نل، برج برابر کرت، آئی جبل،
 برزکش ات، آرا ہمدست کرت، مادئیں کشک، رھاگ کرت بے نوں
 ابیدار ماں، اپوز، دگہ سچ گوشت نہ بیت۔ پداھوں اے راستینک وتی جاگہ،
 انت کہ موٹوئیں انسان ئے زندسک گونڈ، لک انت۔ وھدیکہ آئی دیم پہ
 دمی، قومانی، زبانانی زند سرکہ مجتی، ابدی نہ نینت دراج ترانت۔ مردم
 ڈران، کپان بنت قوم، زبان دیماروان بنت پمیشا یک مردے سترھکی،
 پوھی بہیت۔ قوم، زبان، راھرچی دات نہ کنت۔ کہ آوانی گڈی، آسری
 گذر، لوٹ انت۔ انسان تاں وتی زند، آوانی لوٹ، گذراں وتی وس، بود
 سرجم کت کنت بے چہ وت گڈ آئی دست نہ رسیت۔ قوم، زبان ئے
 کاروان گوں وتی روچ پہ روچ گیش بوؤکیں لوٹ، گذراں دیماروان انت۔
 چوشیں کس است کہ بگوشتیت ظہور شاہ بلوچی، راھرچی دات، آئی کھیں گزر
 لوٹ پیلوکت انت تاں آسری روچ، نوں آرا دگہ سچ پکار نہ انت کس
 دوستی (شخصیت پرستی) ئے جبیں جاتی (نفسیاتی) نا جوڑی، ترانے کہ آرا
 گورجن کتنگ۔ وت ردی ئے موکو کدام ئے تما اے ساڑیں مردم و ترا پڑ
 اسیت، وتی چماں نزاریت کہ آسراء دیدکنٹ بیت۔

اے گپ بے شک، ترس، جت بیت۔ کہ وت بے استاد بے
 ظہور شاہ و ترا ہمازانوگریں استاد منائینت، پیش داشت کہ تاں مروچی یک کے
 ہوں چوشیں ودی نہ بوتنگ۔ کہ بلوچی لوز انک ئے چارماں سروگاں آلی مٹ

۱ دروری ۲ بل آئی پارنگی ۳ کرت پکنت - یک ۴ یک سروگ البہ سر ۵
 درانت چوش کہ ایشی تما مردم درکنیت کہ سیدے ہم سنگ بلکن دیما
 ترہو بہنت - بلے بے چاریں سروگ انت - لوزانک نے لھتیں پٹ ۶ میدان
 ہنپیں ہوں است کہ آوانی تہا یک ۷ تھنا سید ۸ بلوچی ۹ راہمینک سیرلاپ ۱۰
 باپور کرنگ کہ اندگہ درستانی کوشت ۱۱ کاریک نیمنگے ۱۲ آیکیں نے کار ۱۳ جہد
 دوی نیمگا ہنگت تک تر ۱۴ دیما انت - چوش کہ لوزانت - اینکہ کوشنیں لوز
 کہ سید ۱۵ ایوکا درگت کپن درلگوشت ۱۶ نوکیں ہل گدانی تہا پتاک کرت انت -
 ۱۷ پد اساہ مان گت ۱۸ اینکہ نوکیں لوزوت ساچت ۱۹ ناہینت کہ شہ اندگہ دوستیں
 زانتکارانی نزاورنگیں لوزاں گیشتر ۲۰ سربارانت - بلے ہنگت کئے گوشت کنت کہ
 بس نون جبر کنت - سید ہاشمی اکاڈمی نے نوک چانپ جنگیں کتاب برمش نے
 تاکدم ۲۱ ۲۲ یک لوزے لوش نے بزانت سید گنج نے حوالہ ۲۳ چوش دئے نیگ
 بوگ : نہ پلگیں کسانیں ۲۴ نازرکیں کوٹنگ (کیٹنگ) تیاب گوراں نہ زانیں بلے
 بزری دمگاں لوش ۲۵ کوٹنگ دو جتائیں ولانی برزان نگ ۲۶ پجا آرنگ بنت - ولانی
 تاک ۲۷ پل درہا جتانت لوش ہما انت کہ خر بوزینکہ MELON ینکہ گرماگوشنگ
 بیت - کوٹنگ کیٹنگیں کوٹنگ لوش نہ انت - نہ کہ کیٹنگیں لوش کٹیگ نہ انت -
 من ایشی سیدے رو نہ لیکن - منی دل ۲۸ اگاں پہ وھد ۲۹ موسم آئی گراں
 مھذبیں سربرزی دمگاں پکپتیں تہ لازم آئی گوشاں ہئے جتائیں تامانی توار کپت ۳۰
 آئی چم وت دیست - ماہنگور ۳۱ نشنگ لونی گوشاں کیچ منجل گوشت - ماگوشاں پر
 بند آگوشنت تور - بازدگری دارنت تنکہ مردمے نے وتی سرکپیت آزاں نے
 درستیں لوزاں وت نہ اشکنت ۳۲ اے راستینک دوی نیمگا زبان نے پراہی ۳۳
 شاپتی ۳۴ ہوں درا ۳۵ سہراکنت -

من وئی اے شوٹنگال پہ بلوچی نبشتہ ئے راھبندہ گیشنیگ ات کہ واجہ
 سیدے شون دانگیں راھبنداں دیمادارپں ء آئی تپاس ء کنیں ۔ تنکہ ماوتی
 ردیاں کش ات ینکہ کمتر کرت پکنان ۔ البہ لھتیں گپ بندات ء واجہ سیدے
 زانت ء آئی کار ء کردانی بارو ء جنگی ات ۔ کہ اے ماہ ہمانی یات گیری ئے ماہ
 ات ء ماہر وحدے بلوچی ئے تران ء پکپ اں سیدہ ہاشمی ئے نام لازم دپ ء
 دلاں کمیت ۔

(۱) سری گپ ایش انت کہ کار گونگ (فعل) ئے کار مردکن نگ ء
 واجہ سید ظہور شاہ ہاشمی ئے شون دانگیں راھبندہ گیشتر چک ء راست انت بلے
 ماہمادرتیں راھبند نہ زرتنگ انت ۔ چوش کہ پہ کاٹیں زوت گوستگیں دور (فعل
 ماضی قریب) ئے کار گونگ ء آلوئے پشنا (گ) کاریت ۔ من جنگ ۔
 توجنگ ۔ آئی جنگ ۔ کار بوٹنگ ۔ ایشراجتہ ۔ جت ء ۔ جتا ۔ بوتہ نویس نگ
 روانت ۔ چیاکہ گوستگیں دور (ماضی) ئے ایدگہ درستیں کار گونگ چہ ہمیشی
 جوڑ بنت ۔ من جنگ ات (نہ کہ جتہ گت ۔ (تھا) فعل ناقص انت نہ کہ
 گت) جنگ ات اول ۔ جنگ ات ئے ۔ جنگ ات انت ۔ اسم مفعول ہوں
 چہ ہمیشی جوڑ بیت گوں (یں) گیش کن نگ ء ۔

(۲) جنگلیں ۔ وارنگیں ۔ دانگیں ۔ کنگیں ۔ دپگین ۔ بوٹگیں ء ایدگہ

(۳) پہکیں گوستگیں درآمد ء یک (ماضی مطلق واحد غائب) ء کار گونگ
 گیشتریک لوزے ء جوڑ بیت دو لوزی کار گونگ پہ درانت ۔ چوش کہ آئی جت ۔
 شت ۔ پروشت ۔ ریپنت ۔ گات ۔ دروہت ۔ ایشاں مارپ اینت ینکہ گلات
 دروہ ات ینکہ کد اینت نبشتہ مکن ان منی دل ء شرترانت چیاکہ اینت فعل
 ناقص نہ انت ء نہ کہ بلوچی ء جتاں ادا فعل ناقص کمیت ۔ منی ء شہ بل ات

کمانت - ساڑات ء پلت - کماٹ - ساڑات - واناک ترانت ء ہیے وڑ
 نبشتہ بہنت - لوزے آسر ء (ات) ایشی المی میں نغان انت -
 ۳ - مروچ ء آسنگ (فعل مضارع) ء کی کارگونگ ہوں یک
 لوزے ء جوڑ بیت - الاکہ دو لوزی کارگونگے بیت - من کنین نہ کئے - کنت -
 وریں - ورے - وارت - کارین - کارے - کاریت - کرزین - کرزے - کرزیت
 کپیت - لوٹیت - گریت (گیت) لہتین لوزان واجہ سید جمل نبشتہ کرت - چوش
 کہ کارایت - کرزایت - کپایت - لوٹایت - مروچی اے جبر پہ دل پہکی
 ہورت گند مرت ء مار لوٹیت کہ اے دوئیں کارگونگ پہ کی واناک ترانت
 نیکہ پہ جملی - اگاں لہتیں یہ جملی ء لہتیں پہ ایوکی رواں بنت گڑایکیں راہبند ء
 دو وڑ پہ زبان ء سوت انت نیکہ تاوان - اگاں جملے جوازاست و اشرا انت -
 اگرانا - گڑابا کے نیست اگاں ما اے دوکار گونگاں چک تر ء واناک ترپکناں -
 ۴ - واجہ سید ء ہجر سستیں کارگونگ (ات - ات - انت انت) یک
 فعل ناقص ہے - تھا وغیرہ) گوں دگہ ءے لوز ء ادار نہ نویستگ - ء مدام فعل
 ناقص ء را جتا پہ راستیں والے نبشتہ کرتگ - چوش کہ وام انت - وش انت -
 وش ات - مان ات - اے لوزانی وام - وش نامینک - انت ء انت ء ات
 فعل ناقص (ہے - تھا) ماں کار گونگی براں متعلق فعل انت مے لہتیں نبشتہ
 کنوک ایشاں اوار کنت ء لہتیں ہماوڑ نبشتہ کنت کہ تو ارچہ دپ ء گپابی در کنت
 چوش کہ وشیں من رویں - دل ء سوز ماںیں دیریں ودی نہ بوئگئے - پل و گلاب
 بازیں - راستیں راہبند چوش انت -

وش انت من رویں - وش ات زی میں (زکی میں) روچ - وش

ات انت گوستگلیں دور - دل ء سوز ماں انت - دیرانت - پل ء گلاب باز انت

سیاہگ ء باند کہ لوذ سرجم بہیت بل کہ چہ دپ ء گپجالیس توارے در کتیت ۔
 (س) بلوچی بن راہبند ء اسم مفعول ء ابید اسم صفت ء نشان انت چوش کہ
 شدیں زباں ۔ دشیں بو ۔ شاہیں نام ۔ گپجالیس توار ۔ شریں زہگ ۔ سپاہیں
 بز ۔ تماریں شپ ۔ بازیں کتاب (زانیں اے نابزانتاں وانتگ کتاب بازیں ۔
 پسیری بندانی بازیں نام گونگ (صفت) نہ بنت ۔ نبشتہ بوتیں انت باز انت نہ
 کہ بازیں) ہنچوش اے چاریں بنداں بچارت ۔

سرمنی شیدا ء دل پریشانیں (پریشاں انت)

لال تئی دوری من ء زیادار مانیں (ارمان انت)

رنج ء اندوہ ء تئی گماں گرانیں ۔

پروشتنگ منی بالاد چک ء ورنانیں ۔

گڈی جتک ء تما قافیہ ینکہ پیشرد راست بزانت دے سنت ۔

گرانیں گماں ۔ چک ء ورنانیں بالاد ۔ ایشانی تما نام گونگ راست کار

مرزبوتگ انت ۔ بلے پسیری دوئیں بنداں پیشرد پہ نام گونگی کار مرز نہ بنت ۔

پریشانیں دل ۔ ارمانیں زیاد راستی ء چوش بنت ۔ دل پریشاں انت ۔ منا

زیادارمان انت ۔ واجہ سیدے تیوگیں شاعری ء اے وڑیں ودی نہ بیت ۔

باید کہ مایشاں راست بکناں من وتی یک پسیری نبشتانکے ء ہمے ٹپ ءے بارو ء

پہ شملاں شیلی جبر چک کرنگ ات کہ اے ٹپ بلوچی سیاہگ ء ہموداں کیت

کہ اردو ء (سے ۔ میں ۔ پر ۔ کو ۔ نے وغیرہ) بطور حرف ، کارمرز بنت

ء انگریزی گرائمر جت حرف (PREPOSTION) ینکہ متعلق فعل)

ADVERBS ۱ بزیاں کار گونگی کانتیت (اے لوذ بندر ء کانت انت بلے بلوچی

ء ہرودے دو الف ینکہ دد جوڑ ینوک (واول) او اگر اہت انت تہ دوی الف

ینکہ زبر۔ زیر۔ پیش وتی توار ۽ گران کنت ۽ (ہ) ینکہ (ی) ے توار ۽
 وپ ۽ درکنیت ۽ ے وژ نبشتہ گہتر انت۔ بیار تہار ہمذات ۽ بہ X آر ۽ مہ X
 آرانٹ۔ دے انت۔ دنت ینکہ دے ینت۔ چے ات۔ آنات۔ آنہ یت
 نہ ساژانگ۔ ساژایگ (ساژاھگ) چوناء۔ چونایا (چوناھا) ۽ اندگہ (مردتی
 برمش ے برکت ۽ واجہ سید ے سید گنج ۽ دانگیں لستیں لوزدیم ۽ اھت انت
 کہ چہ آواں یکے ے (۽) ات۔ تاکدیم ۴۷ ۽ بزانت ۽ چوش نبشتہ انت:
 - انچوش کہ آئی ۽ بگوش۔ من ۽ بدے۔ جمبر ۽ گورت۔ چوکہ اردو ۽ کو
 ۱۰ ۽ "نے" پیرامن وتی کم بزانتی ۽ دراکنیں کہ بن راھنبدے درگت ہما
 بنگپ کہ منی پیمینانی دید ۸۱ - ۱۹۸۰ ۽ اھگ۔ واجہ سید ے دید ۽ زانت ۽
 بیت سال ساری ۶۱ - ۱۹۶۰ ۽ بلکن ساہی تراھگ۔ چونایا ہوں واجہ سید ے
 ایدگہ نبشتانک آراھکی ینکہ نابغہ (genius) ثابت کن انت ۽ لوزانکی جہت
 ۽ ہکی کر نانی تھا یکے دو پہ کزا درکنیت۔

پداہوں نوں کہ بیت ۽ بیت ۽ پنج سال گوستگ۔ مارا ہما بن
 راھنبدے سراپحشانکے دؤر دنیگ لوئیت (حق انت) کہ باریں ماوت چینکہ
 ہمانی پد ۽ رندگیری ۽ کنگین ۽ واجہ سیدوت پچوں آواں کارمرز کرت۔ مے وتی
 سرجمیں بن راھنبد (گرامر) تال ایدم ۽ جوڑ نہ بونگ۔ پمیشا مالازم وتی نزدیک
 تریں راھنبدان ینکہ ہماواں کہ ماکم ۽ باز سرپد بن پہ چکاس بنددیم ۽ دارن۔
 ادا واجہ سید ۽ اردو ۽ راچکاس بند کرنگ اردو ے چکاس بندی ۽ بیات پیراوتی
 نام بدلا (اسم ضمیر) چارن۔ اولی نام بدل من ۱۰ انت کہ حالت معمول ۽ وتی
 دیم ۽ (۽) لوئیت۔ نوں من ۽ ے بزانت یوت مجھ کو دھدیکہ اردو ۽ اسم ضمیر
 ۽ گوں "کو" ویرانت یلہ دانگ۔ اردو حالت معمولی ۽ مجھے نبشتہ انت مجھے

دیدو، نبشتہ بیت۔ بلوچی ء (ء) گوں من ء نسبت ء ہم گوں آواں۔ بے گوں
ایدگہ نام بدلاں نہ نسبت ء ہم بدڑول انت۔ بن نام بدل ایش انت :-
من۔ ما (ما) x تو (ت)۔ شما x آ۔ اواں (آھاں)
من ء۔ ماء۔ تو ء۔ شما ء۔ آء۔ آواں ء، مفعولی حالت ء گوں همزہ ء
بنت۔

برمش کے تہا بے نام بدل چوش کار مرد بو تگ انت : من ء۔ مار ء۔
تر ء۔ شمر ء۔ آلی ء درا انت کہ مار۔ تر۔ شمر بلوچی ء لوڈ بدل نہ سنت۔
راستینک ایش انت کہ بلوچی۔ فارسی کے درج ء نام بدل وتی پشتا (را) لوئیت
ء ناینک ئے پشتا (ء را) نیکہ ہالینی (ء) نسبت چوش : مارا۔ (تہ را) شمارا
(شمارا) آرا (رخشانی ء آرا نبشتہ بیت)

من بلوچی نو یوکان ء ہمے شور ء دانگ ات کہ (ء) ناینک ئے پشتا
بیت ء بس۔ توری ناینک اسم معرفہ ینکہ نکرہ بہیت۔ ینکہ اسم مصدر
اصدر) ینکہ اسم فاعل وغیرہ۔ چیا کہ ادا (ء) بلوچی لوڈانک ئے یک مزنیں
رزے پہلوکت ء ایوکا "کو" ء "نے" ہے بدل نہ انت درستیں حرفانی
نڈاں گیت چوش کہ :

مار ء بکش۔ (کو) سانپ کو مارو

اسپ ء سوار بو۔ (پر) گھوڑے پر بیٹھو

گس ء پتر۔ (میں) گھر میں داخل ہو جاؤ۔ آدوشی گس ء پترت

لس ئے تہا محاورہ نہ انت)

محمود ء جت۔ (نے) محمود نے مارا۔

پنج ء تال دہ ء شمار کن۔ (سے) (تک) پانچ سے دس تک شمار کر۔

واجہ سیدئے شون دانگیں راہبندء۔ حمبرء گورت برورءء تچک انت
 ء ہنچوش مارء وارت، (نے) ینکے مارء بکش (کو) تچک انت بلے برمش ئے
 برمشگاں ایشی بزانت ء چوش درانت کہ (ہم کو مارو) اے وڑا بازردی
 بیت۔ شرترانت کہ مالیشاں گوں (را) ء نبشتہ بکن ان
 مارا۔ تہ را۔ شمرا۔ آرا (آرا)

دیم ء بشود۔ (منہ) اسم۔

دیم، پچار۔ (منہ)۔ وتی دیم ء آدینک ء پچار (منہ)۔ چہرہ (اسم) اے
 سے ئیں ماردواں دیم ناینک۔ سامنے۔ وتی دیم ء پچار۔ اپنے سامنے دیکھو۔
 (اسم) انت ء پشتا (ء) لوئیت۔

دیم ء پچار۔ آگے دیکھو۔ آگے چلو۔ ادا دیم ناینکی کار مرز بونگا نہ انت۔ بلکن
 دیما (ٹپ) انت۔ ہمیشا

دیم ء برو۔ ایشرا دیم ء نبشتہ ردانت۔ آگے آگے دیکھو باریں چے بیت آگے
 بڑھو۔ آگے کھڑے ہو جاؤ۔ دیما بوشت۔

پشت ء پرئج۔ پیٹھ۔ اسم۔

پشت ء بوشت۔ پیچھے کھڑے ہو۔ ادا اسم نہ انت ہمیشا بوشت نبشتہ
 بہیت۔ نے کہ پشت ء پد ء گارمکن۔ پاؤں کا نشان۔ اسم۔ ادا پد ء راست
 نبشتہ انت۔

پد ء کشک ء گارمکن۔ ادا پدا بطور اسم، کار مرز بونگا نہ انت۔ (د)
 لوڈ پدا انت ء ایشی بزانت انت (پہر) پدا بیا۔ پدا برو۔ پھر آجاؤ۔ پھر جاؤ
 مادیت کہ ٹپ ء ناینک ئے وڑا نبشتہ یکنے۔ مردم ردو اورت ء دری
 مردم ینکے نوک دربرئے سریدکن نگ بدترگران بیت۔ یکیں راہ بند ء یکیں

دماچوں کے ، راسرپد کرت کنناں کہ

دیم ، بشود

دیم ، برو

جتائیں بزانت وارنت - حالان اُردو ، ایشانی بدل درکنیت ، منہ کو
لو - آگے کو جاؤ -

سر ، ساٹ کن - سر کو پٹی باندھ لو

سر ، برو - سر کو جاؤ حالان مارا گوشگی ات - پر جاؤ - اوپر

مو بالائے سر برو -

پشت ، پرنج - پیٹھ کو دباؤ -

پشت ، بوشت - پیٹھ کو یا پیٹھ پر کھڑے ہو جاؤ حالان مئے مول

کہ مئی پشتا بوشت -

اگل واجہ سید ، راموہ برستیں تہ آلازم ایشاں راست کرت کت -

دول فعل انت ایشی پشتا (،) جن نگ ردواری مئے سبب بوت کنت -

، وحدی فعل حال جاریہ مئے پشتا واجہ سید مئے شون مئے پدا (،) لگگا

من کنگ ، اوں - ورگ ، اوں - اُردو ، میں کرنے کو ہوں - میں

نے کو ہوں - ردبوت انت کن نگ ، ترا کنگی انت - ورنگ ، ترا ورگی

۱ - ادا مصدر مئے پشتا (،) بروبر انت اُردو ، کرنے کو تجھے کرنا ہے -

نے کو تجھے کھانا ہے -

فعل حال جاریہ باند کہ گوں (الف) نبشتہ بنت - من ورگا اوں - تو

مئے - آ پوشگا انت - واجہ سید باشمی ، اگل موہ نہ رس ات تہ آئی گناہ نہ

انت - آئی سرا ڈوہ نہ سیت - بلے اگل چہ آئی گڈ مایشاں راست مکناں -
 ماڈوہ داربن - واجہ سیدے ارواح پہ راست کن نگ ء انجیر نارزا ء نہ وڈ
 نبیت چیا کہ آئی زندے مول ء مراد بلوچی ءے راست نویس نگ ات - چونا
 اے کار بلوچی اکیڈمی نیگ انت - بلے ہر ء بانگ ء پہ دگہ مستریں کار
 اہتگ انت - نوں جم ایو کاکیت - سید ہاشمی اکاڈمی ءے ہرا - ایشی درستیں
 گشاد ء بانگ نامی ءے - نویس ء لوڈانک ءے ڈکی انت - واجہ جی آر ملا
 واجہ آسکانی - واجہ بیگ درہا کوہنیں کتہ کاریں زانتکار انت واجہ منصور
 واجہ قاضی واجہ علی درہا نوکیں نسل ءے جم ء پونزنت - حق انت کہ دا
 سراں بڈکیں انت ء بلوچی بن راہبندے اے پمیں کسانیں ردیاں بکش انت
 تنکہ لوڈانک وتی مادن ء شرتر راہوار بہبیت ء آئی دیم بے گٹ ء اڑ دور
 انت -

منی - تئی - آئی - درہا سرجم ء سالم انت - پسیری دویتناں نامنی
 تئی نبشتہ کناں - گڑا آئی ، ءے پشٹا - ءے ینکہ ء (پتسیں گیشی ایت - کراچی
 تیاب گوراں رواج ہمیش انت بلے زبانی کلابی ء لوڈانک ءے تھا پرک انت
 آئی ء نام اتا آئی نام بس انت - آئی ء توار کن آرا ینکہ آرا توارکن
 راہبند ء کانودیکے بیت ء ہم کالوڈ پرورش نگ ءے گزر نہ کپیت -

۲ - بن راہبندے دگہ یک ترے است کہ اردو ء حرف ء انگریزی
 (PREPOSITION) ینکہ (ADVEPV) متعلق فعل گوش نگ بنت ، TO
 INTO ، N ، O . INTO ء ایدگہ - مے بن راہبند ہنگت ہنگی انت - مز
 پدا وتی پسیری شور ء بیرہ دہیں کہ ماہوں بلوچی ءے ہیے ترے راجتائیں نامے
 بدیاں چوش کہ اردو حرف بے جاگہ ء ٹپ بلوچی ءے لتس زندگیں ٹپ ایش

نت سرا (پرتما) اندر۔ میں (پدا) پھرا (دیم) آگے (دیمتر) اور آگے (پشتا
 پیچھے) چیرا۔ (نیچے) سربرا (اوپر) ڈنا (باہر) راستا (دائیں) چپا (بائیں) اکشا
 پہلو میں آء ایدگہ ایدگہ۔ اے درستانی گڈ سراں الف کنیت۔

مئے گیشتریں نویوک مئے لوزانک مئے تہر مئے اے وھدی یک
 تائیں تہرے بے نہ کنت ء ایشرا نامینک وڑا نبشتہ کنت ء آئی دیم ء (ء)
 نت ء ہنچوش واجہ سید ء کرت۔ چوش کہ سرء تہہ ء دیم ء۔

بیات مئے تہر ء گوں مئے لوزانی دیم پہ دیم کن ان ء چارں :-

سرء ایرکن۔ (دا) سرنامینک انت۔ وتی سرء منی زان ء ایرکن

سرء کن۔ (دا) وھوں نامینک انت۔ کلاہ ء وتی سرء کن

ا سرء ایرکن۔ کتاباں مزے سرا ایرکن۔ ادا سرنامینک نہ انت لوز سر نہ

ت سرا انت۔

(میز کے سر پر کتابیں رکھا نہ انت) (میز پر) انت۔

رء کن۔ داناں ہرے سرا کن۔ اے لوزا دھوں سر نہ انت (گدھے کے

پر) نہ انت

(گدھے پر) انت۔ پدی جبک ء لوز سر نہ انت۔ سرا انت ء ایش

پا انت

روش انت۔ اندر اچھا ہے۔ نامینک انت۔ ایشانی پشتا ء کنیت

تھار انت۔ اندر اندھیرا ہے۔ تہہ ء مردم۔ تہہ ء زیدہ

ء بیا۔ اند کو آجاؤ۔ رد بیت۔ تہا بیا۔ اندر آجاؤ۔ تہا بند۔

تہا۔ تہے وڑا نامینک نہ انت بلکن جتا میں لوز بے انت۔ ہمیشا ٹپ

تنگ بہیت ء نبشتہ بہیت تہا۔

بلوچی ۽ املا

میر گل خان نه

ماہنامہ اومان ۽ دسمبر ۱۹۵۵ء ۽ اشاعت منی دیما انت - بیشک آ
 تها لستیں شتریں نبشتانک مان انت! واجه ایم اے دہانی ۽ ”چیزے عرض آ
 براساں“ آئی ۽ زانت کاری ۽ ثبوت انت، واجه مراد ساحر ۽ افسانہ ”گر
 او واجه ع - ص امیری ۽ ترجمہ کرنگیں افسانہ ”آسین دل“ قدر کنگ ۽
 او آوانی کامیابیں کوشستانی ثمرانت بلے یک چھئے کہ آوانی نبشتانکافی زب
 زنت ۽ ج ۽ تمار کرنگ، آ آوانی املا ۽ ردریں ڈول انت کہ آئی ۽ شکار
 بیش مے زبان ۽ درستیں ادیب بوہگا انت، منی مطلب خدا بکنت ایڑ
 انت کہ کئے ۽ سرا ایرا دگرگ بہیت اونہ من یا منی پیہیں یک چھ مزا
 اے دعویٰ ۽ کروت کنت کہ ہر چھئے کہ گشیت آبالکل راست او دگہ کل
 انت، ہرگز نہ! من چہ وتی زانت کار و زبان زانوکیں براساں پہ ادب ۽
 عرض کنیں کہ آگہ آچہ منی نبشتانک ۽ چشیں انداز گے بجننت آھر ۽
 نابزانتی خیال بکنت او من ۽ بہلنت -

۱- آچشیاساری کہ من بلوچی زبان ۽ املا ۽ سرا وتی چھ مدارزیں خیال

ظاہر بکنیں من گوں دتی زبان دوستیں براساں اے عرض ۽ کنیں کہ آشری ۽
دگوش بکنت کہ بلوچی ۽ تہا انت بمعنی " (ہیں) " انت بمعنی " (ہے) " ات
بمعنی " (ہو) " ات بمعنی " (تھا) " او انت بمعنی (تھے) گشگ بنت ، پہ
مثال ۽ کے ات (کون ہیں) کے ات (کون ہے) کے (تو کون ہے) ، کے
ات (تم کون ہو) ، کے ات (کون تھا) او کے ات (کون تھے) ۔

ایشی ۽ تہا گشگ نہ انت کہ مئے باز علاقگانی مردم گشگ ۽ تہ ۽ اے
لوظان ۽ پورگ نہ گشت مخففش کنت ، پروشت ، چوکہ ، کے ان ، کے اتن
او اے رواج دنیا ۽ دگہ زبانانی تہ ۽ ہم است ، بلے نبشتگ ۽ زبانانی تہ ۽ باید
انت کہ پورگیں لوظ نبشتگ کنگ بہ بیت ، تاکہ ، وانوک ۽ آلی سرپد بوہگا
آسانی بہ بیت او مئے نبشتگ کنگ ۽ قاعدگ ۽ تہا گوڑ مکیت ، پمیشا زریں کجیں "
نبشتگ کنگ ۽ قاعدگ چہ در او رد انت " زرین کج انت یا کج انت " نبشتگ
کنگ لوئیت ۔

۲۔ ایشی خیالدارگ لوئیت کہ (۽) مئے زبان ۽ تہا (کو) ۽ معنی ۽ دنت
چوکہ فارسی ۽ تہا (را) پمیشا (۽) ۽ دیما فارسی ۽ (را) نبشتگ کنگ چوکہ "
اسب رابت " ردانت ، اسپ ۽ بست " نبشتگ کنگ لوئیت ، البت ، شاعری
۽ تہا باز شعری مجبور یانی سبب ۽ شاعران ۽ ایشی اجازت دیگ بوئگ بلے پدا ہم
ردانت ۽ ردیں ہبر ۽ نہ گشگ شر تر انت ۔

۳۔ نوں چہ واجہ مراد ساحر ۽ افسانہ " گزند ۽ چہ من ردیں الما ۽ یک
فہرٹے شے خدمت ۽ پیش کنیں او آوانی دیما راستیں الما ۽ ام نبشتگ کنیں تاکہ
چکا گ ۽ آسانی بہیت ۔

★ چہ ماہتک اومان ۽ فروری ۱۹۵۶ء ۽ زورگ بوئگ ۔ (مچان)

راستیں الما	ردیں الما	راستیں الما	ردیں الما
رسمتے جگ	رستے جگا	مشکے	مشکيا
گفکات	گفکایت	نیک بختے	نیک بخت
نه انت	نہیں	بار انت	بارہ نت
رنگی میں ٹہرے	رنگیں ہ ٹہرے	کنگ انت	کنگے نت
یار رنگیں ٹہرے		کنگ و مسقط	کنگو مشقت
الکاپی ہ پوشگ ات	الکاپیا پوشگت	پریگ ات	پریگت
صغیں جتر انت	صغیں جمبرہ نت	آگریگ	آگریگوشکے
پہ کاہے ہ سک بیت	پہ کانیا سک بیت	نہنگ	نت
شنت	نشت نت	انت	کارچ ہ زرت
دوستے ہ ات	یک دوست ہ نت	کارچے زرت	کشت نت
کج انت یا کج انت	کجیں	کشت	سک ہ نت
جلنگ	جلنگ	سک انت	دائگے نت
سیاحک ہ ہلکے کت	سیاحک ہ راہیل	دائگ انت	دترہ ہ
	ہ نت	دعترے ہ	حورہ بیت
یوجیکے ہ تہ	یوجیک ہ تہ	حورے بیت	کارچے چیرے
		کارچہ چیرہ	مردم

بلوچی دتی تمام شرنیاں گوں ہجی ہ تن انکا یک او بیگیں زبانے جوڑ نہ
 بوئگ۔ محض یک گس کو بیگیں قولے ہ یو لگنت کہ آ صدداں یو نکانی تہ ہ ہر
 شہریگیں زندگی ہ چہ ناسرپند او علم ہ چہ کم نصیب انت ہ مالوئیں کہ دتی گر بہتی

کس اسء جھد کنن کہ آھرا دنیا ۽ دگہ مستریں زبانانی ردء بیارن ۔ ایشی ء ۽ پہ لازم
 انت کہ ما ، اما وانگیں بلوچ ، کہ آوان ء وتی زبان ۽ ادب و شاعری ء گوں کم و
 باز دلپسندیک است ۔ کوشش بکنن کہ وتی زبان ء شریء ۽ چه شرتر نبشنگ بکن
 آن منچو قلم زورگ و نبشنگ کنگ ء ۽ چه ، ما وتی زبان ء پاندگ دیگ و پاک کنگ
 ۽ بدل ء گیشتر نقصان دین و بدتر چل ویگار کنن ، پرچیکہ آدگہ نوک رستگیں
 ادیب کھمے وشے رند ء گوں انت مے رندانی سرء وتی گاماں ایر کنگ ء انت ، هر
 کدنگہ ماوت راہ ء یلہ دانگ ، دیم پہ وت برون آوانی کار یوہگ درائیں ہبرے ۔
 پیشا مارا کہ ماوت ء بلوچی زبان ۽ بن گجورگ گشن او وتی رند ۽ ادیب و شاعرانی
 دیما روک گشگ بن ، اے لازم انت کہ هر لوظے نبشنگ بکنن اول آھرا شر
 بچکان ، تول بکن آن او رند ء آھرا چه قلم ۽ دپ ء بگوازینن او آگہ مے یک دگہ
 زانکاریں براسے مے سرا ایراد بگیرت ، باید انت کہ ماوش بن او آئی ۽ ہبراں
 دلگوش بکنن ۔ زبان هر دخت تعمیر یگیں ایراد و حورت گندیگ ء گوں ترقیگ کنت
 او دیمتر روت ۔

۴۔ اے ہبر ۽ راست بحث کنگ ۽ ضرورت نہ انت کہ بلوچی چه فارسی ء
 در کچگ یا فارسی چه بلوچی ء یا هر دو چه ایران ۽ کھنگیں ژند زبان ء در کچگ
 انت ۔ بے اے ہبر صاف در انت کہ دنیا ۽ چه دگہ زبانانی نسبت ء بلوچی گوں
 فارسی ء سک نزیکنت ، فارسی ۽ لوظ نکلیں رد و بدل ء چه رند بلوچی ء گوں چوش
 میل در انت کہ آئی ۽ جند ۽ لوظ معلوم بنت ، آوانی تہ ء معمولگیں فرقے ہم
 درانہیت ۔ فارسی دنیا ۽ یک مزنیں او ترقی کر تگیں زبانے ، بلوچی آئی ۽ کھنگیں
 ہمایگ او ہم نسلیں دستگھارے بلکہ آگہ من بگشیں کہ بلوچی فارسی ء کستریں
 گھار انت ہم رد نہ انت پیشا آگہ مالوئن او یھینا مالوئن کہ بلوچی دیما برودت او

دنیا ۽ دگہ زبانانی رد ۽ وتی برزیں مقام ۽ حاصل بکنت گڈا ابید اچ ایشی ۽ پرا
زوت ترنیک کنگ ۽ دگہ ھچ چشیں راھے نہ انت ، کہ ما فارسی ۽ گوں بلوچیک
سیالیک و سانگ بنذیک ۽ مھر ترونزیک تر بکنن ۔

منی گشنگ ۽ مطلب اے نہ انت کہ ما وتی زبان ۽ بلوچی و فارسی ۽ یک
کچرئیے جور بکنن یا فارسی زبان ۽ بندشاں ہما پیم ۽ کہ استنت بزورن ، ہرگز نہ
گشنگ ۽ معنی ایش انت کہ ہر کجا مارا بلوچی یا وتی ملک (بلوچستان) ۽ دگہ بولیانی
۽ چشیں لوٹے دست مکیت کہ آ ، چینیکہ ماگشنگ لوٹن آہرا شریگ ۽ گوں ادا
کرت بکنت ، آئیگا پہ فارسی ۽ بنیادانی سر ۽ چست بکنن ۔

۶۔ آ بلوچیکے کہ دیما مے نبشتانک ۽ او قومیکیں زبان جوڑ بیت ۔ آ تنھا یک
علاقگ و یک بولکے ۽ زبان نبیت ، آ درستیں بلوچ قوم ۽ زبان بیت ، آئی ۽ تہ ۽
براہوئی او جدگالی ۽ لوٹ ہم شامل بنت ، مری و بگٹی ۽ شرقی بلوچی او کھوسگ و
جمالیانی ردگالی ہم کیت ۔ چو بزانت کہ آ بلوچیک کہ مے قومی زبان جوڑ بوہگا
انت آ اردو ۽ پیمیں یک عام فہمیں زبانے بیت کہ آہر علاقگ ۽ دھر بولک ۽
بلوچ پہ یک ڈول ۽ سرپد بنت ، وانت او نبشت کنت ، گڈا باید انت کہ مروچی ما
کہ وتی قومی زبان ۽ بنیاداں ایر کنگا آن ، اے حقیقتاں وتی دیما بداراں او وتی
گاماں امانیک ۽ چست بکنن آگہ نہ ، چو بزانت کہ مے درستیں کوشش او تیل
سوچگ او ہیدرچگ ۽ تھراں یک ترندیں گواتے بارت ؛

۷۔ نبشتگ کنگ ۽ پہ اے ہبر ۽ سک لازم انت کہ نبشتگ کنوک آگہ زبان ۽
کئیں جھل و برزاں مزانت کم چہ کم اقدر ستم بزانت کہ ہرکام لوٹ ۽ کہ آ
نبشتگ کنگ انت آئی مصدر پے انت ، آئی راستیں الما چہ پیم انت او آئی ۽
بورگیں تلفظ یاگشنگ ۽ آواز چون انت ، آگہ آقدر مزانت ۔ گڈا منی عرض آئی

۶ خدمت ۽ ایش انت کہ اول زبان ۽ املاء ۽ ہیل بکت او پدا اد بیگیں نبشتانک
 نبشتگ بکت تاکہ دگہ کے آ چائی خواری ۽ فاندگے زرت بکت ، چو بہیت کہ چہ
 فاندگ ۽ گیشتر آ زبان ۽ نقصان بدنت ،

۷ املاء راست نبشتگ کنگ ۽ پہ اے لازم انت کہ نبشتگ کنوک اول
 وتی فکر ۽ تہ ۽ لوظاں شر بگیشینت او پدا نبشتگش بکت ، اگہ آ چوش مکت آئی ۽
 املاء تہ ۽ رد بوہگ ۽ شک پیداک بیت ، چوش کہ واجہ مراد ساحر ۽ نبشتانک ۽ تہ
 ۽ ہے عیب استنت اگہ واجہ مراد ساحر ککے وتی لوظانی گیشینگ ۽ فکر ۽ بکرہیں ،
 آئی دیما وتی املاء عیب وت درابوتنت ، پمٹال ۽ چوکہ " آگرے لگوشنگے تنت "
 کمنیں فکر ۽ گوں ظاہر بیت کہ اصل لوظ " آگریتگ " انت ، اے ڈول ۽ "
 نشنگے تنت " بلوچی نہ انت ، راستیں لوظ " نشنگ " انت ، نون کہ ما لوظاں
 گیشینتین آوانی املاء چوش بیت ، " آگریتگ و نشنگ انت " صاف ظاہر انت کہ
 من بلوچی ۽ " دانگے او تنت " ہج معنی نہ دارانت ، راستیں لوظ " دانگ " او
 انت " انت پمیشا دانگ انت یا دانگنت ، ایسی راستیں املاء بیت ۔

۸ گشتانگ ۽ تہ ۽ بلے ماہر چوں بگشن ، جائز انت مگر نوشتانک ۽ تہ ۽ اے
 ہبر ۽ شرخیال دارگ لوٹیت کہ ہج لوظے محفف یا پرشوک بہیت ، چوش کہ " کے
 ان " مے ما ، دوکن گشتن " ہنچو دگہ تمام لوظ ۽ پورگ ۽ نبشتگ کنگ بہ بنت ،
 چوش کہ " کے انت " مے ماس یامات " دورکن یا دیرکن گشتگ اتن ، تاکہ دانگ
 او سرید بوہگا آسانی بہ بیت ۔

۹ ہتیں روچاں چہ مے باز براس (و) ۽ بدل ۽ (ا) ۽ سر ۽ پیشے دہنت
 پمٹال چوکہ " ترا سک بندیک ۽ گرفتار کنت ۽ آ سرتی زند ۽ " لخ " پہ منی
 زانگ ۽ اے ڈول بلا سبب یک نوکیں زحمتے ۽ توار کنگ انت ، ہر کدینکہ فارسی

او اردو ء (و) اے ضرورت ء پورگ کنت کہ ما پہ بلوچی ء لوئین ، گڈا من ج
 چشیں سبب نہ گندیں کہ ما " و " یلہ بدیں کہ آہرا ہر فارسی او اردو و شکلیں
 مردے پہ آسانی و نت کنت او آئی بدل ء " ء " نبشنگ بکنن کہ یک نوکیں و زو
 بیکاریں سرورویگی ، منی خیال ء اے زیادہ آسان و زوت پھم بیت کہ آگہ ما چو
 نبشنگ بکنن کہ " ترا سک بندیگ و گر پتار کنت و آسرتی رلخ " منی فیصلگ ایش
 انت کہ ما " و " ء بزورن او " ء " ء بے سبب آزماینگ ء یلہ بدین ۔

۱۰۔ منی شکلیں و ناپسندی نبشنگ سک دراج کشت ۔ من چہ وتی ادب
 دوستیں براساں ایشی ء معافی ء لوئین او گوں اے عرض ء وتی نبشنگ ء کینین
 کہ بلوچی گوں وتی پیراں سری ء بلوچو تن اتکا یک نابزانتیں چوچکے ، شما آئی ء
 وارث و رودینوک ات ، شما آئی ء استاد او ام پاسبان ات ، شے سرفرض انت کہ
 آئی ء دست ء بگرت او قدم قدم آہرا دیم پہ عزت و ناموری ء منزل ء چو پہ
 احتیاط ء ہیرت کہ نہ تو آچہ شے تیز گامی ء ماندگ بہیت او نہ چہ گرانباری ء پشت
 بہ کہیت شربزانت کہ ۔

خشت اول چون نند معمار کج
 تاثریا میر و د دیوار کج ۔

گچین راہبند کجام انت ؟

حاجی عنایت اللہ قوی

خدا مرزی میں سید ظہور شاہ ہاشمی ء من ء وتی چماں ندیستگ ء نہ
 اے گواچار ء دیان کہ بلوچی زبان ء شریں کو اس ء نگدکاریاں ۔ بلے چوکہ
 مرچاں گنگدگ ء یاں ۔ بیچک زاناں کہ بلوچی ء نبشتگ کنگی راہبند دو انت کہ
 نبشتگ بیگا انت ۔ بزاں ء اے دمان ء دو راہبند پہ یک برارواج کپتگ انت ۔
 اے جبر ء ہم پدر اکنان کہ یک راہبندیے ء پاگ واجھی ء مے نامداریں قلم کار ء
 لبرانٹ واجہ حاجی عبدالقیوم بلوچ کنگ ء انت ء دومی رواج ء راہبند ء دس
 دیو کے خدا مرزیں واجہ سید ظہور شاہ ہاشمی انت ہر یک بلوچی خدمتاں معلوم
 دارانت ء اے جبر ء درستیں قلم کار پہ جوانی زاننت کہ صاحب ء لک وڑچوں
 انت ء ایسی ء ہم تمام بلوچ لبرانٹ زان انت ء پہ خوبی معلوم دارانت ۔
 سید ظہور شاہ ء کجام راہبند پد ء پشت ء یلہ کتگ ء شتگ او اے جبر ء دل ء او پار
 روت کہ اے درگت ء چیزے گپ و دپ جنگ مہ بیت ء اے گپ ء سرا
 چست ء ایر کنگی انت کہ آخر کجام راہبند ء مابزوراں " اختیار بکنان ۔ کہ ہما
 آسان تر ء نف بہ بیت ۔ ء کجام نمونہ انت کہ پہ گرامری راہبنداں صحیح
 تر ء مناسب تر انت چونائی ء اے جبر ء درس وانندہ ہم پہ شری زان انت ء

معلوم دارانت فون ادء باید کہ بگوشاں کہ خدا مرزی میں سید ظہور شاہ
 ء لک وڈ ء سراجیشتری سے وڈ ء سراجانت (چو کہ سید ظہور شاہ ء وتی وانگ
 (بلوچی سایگ ء راست مینک ء راہبند) ء تادرسس مشکلیں بلوچی لبزانی ترہ ء
 بحث کتنگ ء پد ء راستریں وڈ ء وتی منہ فیصلہ ء گیش ء گیوارے ہم کتنگ -
 خدا مرزی میں سید ظہور شاہ ہاشمی ء گوشگ ء وڈ ء ود دیو کیں بلوچی لبزانی
 آب شش انت کہ آچاہاں سے آبائی توار برز ء سے ء آئی جنل ترانت - چش
 کہ "اے" "یے" "سے" یعنی اے سے میں نام گیشیں آہنی توار برز
 ترانت : ایشانی کار مرزائی چش گیشگ انت - "اے" "اے" کتاب تراکیے
 . ۱۰ - "یے" "یکے" "یک یے" پہ نیموں گواہ نکنت - ۳ "سے" کتابے
 گوختے ء گون اتے ء ایرے کت ء شت - ء سے وڈ ء دوئی سے میں . آبانی
 . سراجش گیشگ بونگ کہ ایش انت واج ء چو گیشینگ انت - "ے" "ے" "ے"
 "آے" - "۱" "چراغ ء تھاتیل مانکن" "یا" کتاب ء ترہ ء دیستگ - ۲
 "ے" منی زرد ء متائے تو "یا" منی درد ء دوائے تو - ۳ "آے" "اے"
 واجہ من ہر چیز گوشان شے حیرا گوشان "یا" اے واجہ وتی راہ ء برومن ء
 چکار ء اے واجہ ترالوٹاں -

وہدیکہ ماگیشتری ء (اکثریے) اس سے وڈ ء گندگ ء یاں گڑ ء باید
 کہ گیشتری ہر ء نیمگ ء بردان - من امیت داران کہ درسین بلوچ قلم کار
 ایشی ء مارنت ء سے کاگد ء سراج فکر کنت ء وتی صلاح ء دیم دنت - گوں
 جناب حاجی عبدالقیوم صاحب ء دست بندی کناں کہ شما ہم ایشی ء سر ء رد
 کنت کہ بلوچی کاروان ہم گرگ ء قابل بہ بیت - چیاکہ ء کہ مے کاروان ستا
 جاوے راہگپت نکنت تنکہ مہاریے مسترینانی دست ء مہ بیت -

بلوچی ۽ پہلوی ۽ ہمتواریں لوز

_____ کاگدے _____

نیسوک ۔۔ خالقداد آریا _____ ترتیوک ۔۔ اشرف سرمازی

دردانگیں بندیک۔

” گل و گنگلاں باتے ، وشیانی منگیراں باتے ، گل و پلانی سانگ ۽
 باتے ” و اے پیہیں دگہ بازیں ” نیکیں دُعا ” کہ مروچاں مس و اب ۽ ہم آیانی
 گندگ ۽ سراشویں زراگاں بندشت جنگ ، لوٹت نلناں کہ اے کاروتی و دگر ۽
 بنال دیگ وریسپیگ انت ۔ البت ، اگاں خدائے بیت و وتی بندگانی دعا ۽
 ” قبول بکت گزا ، تننا ہیے گشت کناں کہ ” ناوشی و نادلسری مگنداتے ۔
 مروچگیں دنیا ۽ ، ” وشی ” ، ” گل و گنگل ” ، ” گل و پلانی میکی ” و اے پیہیں
 چرپ و شیر کنس گال ، ” شچراں ” مبارک بات کہ پہ وتی ژولیں تماری ۽ عیش و
 نوشاں ، وارو بزگانی روک و روژناین روچ اش سیاہ ۽ تمہارکتگ دانکہ چہ وت
 ابید دگہ چ کس اے دنیا ۽ ، میم کت مکت ۔ وتی تب ۽ واہند بندیک جان !
 ہر کس وت انت ۔ بلے من گشاں کہ اے دنیا ۽ ہر کے ” شرت ” بیت ۔ نہ تنہا
 اے کہ آ ” شرت ” انت ۔ بلکیں ” پریشنگے ” چیاکہ ” شرت ” نہ انت ۔ و ہیے جبر امروز
 ۽ ” غنیمت ہے ”

چہ ماہیہ ۽ گیش بیت کہ تہران ۽ ۱۰ درستی ارین ۽ " تل " (قلم)
 جنوکانی آولی Festival بوگت و ۱۰ پہ بلوچی ساز و زمیل ۽ بابت ۽ گشتانک ۽
 من ۽ لوہانینگ بوگت - چہ Festival ۽ خلاص بیگ ۽ رند ماوتی پوزو و پونک
 بستت و پہ " زاہدان " ۽ سرگرگ ۽ دلانگتیں کہ دوستے ۽ حال دات کہ ایران
 ۽ اسلامی جمہوری حکومت ۽ لوگ ۽ تنہا چہ پاکستان ۽ دوکھ و پنجاہ مزار
 زائیرین " ۽ پہ امام خمینی ۽ پرس و فاتحہ ۽ خرچ و درج دیگ و تہران ۽
 لوہانینگ بوگت و آیان ۽ تہا مئے بازی شرفداریں واجہ ہم ہور انت - "
 کوریں چہاں ترنپے ارس " بحت و طلح زانہا ہمنیشی ات کہ واجہانی گندگ
 نصب بیت - ہمیشکا من وتی پادداشتت و یک شپے واجہ خالقداد آریا و واجہ پیر
 محمد ملازنی زرتشت و آیانی گندگ ۽ ہوٹل ۽ شتیں - عبداللہ جمالدینی ، آغانصیر
 خان ، مولوی عبدالحق حقانی ، نادر قمبرانی ، واجہ ریسانی ، شرافت عباس ،
 عبداللہ بلوچ ، رزاق صابر ، فضل احمد غازی و دگہ بازیں دوستانی ناگتیں
 گندگ ۽ دل چہ گل ۽ بال بوت - بلے اپوز کہ واجہانی و ہدیہ نگی ۽ سوب ۽
 الکاپیں گندکے ۽ موہ نہ رست -

فارسی ۽ نبشتانکے کہ من Festival ۽ ونگت ، تہران ۽ بازیں علمی
 ماہتاکانی شوکاراں پہ چاپانینگ ۽ من ۽ گشتگ بلے من نہ مت کہ " اشہی ۽
 کتابے ۽ رنگ ۽ چاپ کنائیناں " پہ اے کار ۽ من ۽ ہنگت ہم ککے پٹ و پول
 کنگی انت - بلے پہ اے خاطر ۽ کہ اے و ہدی من ۽ اصلین بلوچی سازو زمیل ۽
 سرا Documentary فلمے دستانت کہ آئی ۽ پٹ و پولی کار خلاص بوگت و
 قرار انت کہ ستمبر ۽ Filmization شروع بہت ہمیشکا ، چہ فلم ۽ کار ۽ خلاص
 کنگارند ، کتاب ۽ کار ۽ دستاں گراں - ہمے توکاں من لوہاں کہ وتی کتاب ۽ من

فارسی ۽ ڇاپائينگ ۽ پيسر، آئی ۽ بلوچي ۽ برميناں وپہ ” بلوچي “ ۽ ۱۰ ماہ پہ ماہ ديم
 بدياں - وهدیکه و بهر (قسط) تيار بوخت آيان ۽ ديم دياں ، دانکه يکے
 Inadvance اير بهيت - نو اے گاگه ۽ هور ، واجه خالقداد آريا ۽ نبشنگين
 دير يگين نبشنگينکه که من پيسرا ، بلوچي ۽ تريننگ و ” منی ۱۹۸۲ء ۽ ماہتاک
 سونات ” ۽ چاپ بوگت ، دوار چاری و پدانيسگ ۽ رند يم ديگياں (گاہی گاہی
 باز خوان.....)

اگان زند ۽ موه دات ، همک ماہ چیزے نہ چیزے ديم دياں که منی
 قدیميس پر بستگين شعر هم (پهل کنيت ، ” شعر “ ناں ” تک بندي “ هورانت)
 ناخن کٹاکے نام شهيدوں میں.....)

بنديگ جان ! نون مردم ۽ سمايت که دريگتيس ورنائی دو برياکميس
 تهران ۽ ليته نهي ايس ماہتاکاں ، ايراني بلوچستان ۽ اصلين بلوچي
 سازوزميل ۽ بابت ۽ منی ” انروليو “ گپنگ که اگان دست کپنت ديم اش دياں
 که ترينامين و بلوچي ۽ چاپ اش بکن -
 منی Record ۽ تما بازيں ” بلوچي “ اے کم انت - آيانی List ۽ ترا
 رندا ديم دياں -

تئی ” نوش نواه “ (+ - +)

اشرف سر بازي

دلگوش :- سازوزميل ۽ سراوتي نبشنگين ۽ بهر بهر ۽ (قسط وار)
 ڇاپائينگ ۽ منی مراداش انت که رندا اے درستين بهران ۽ هور بکناں و کتباي
 رنگے ۽ مس بلوچي ۽ چاپ بکنا مينان -
 راستي ! ايران ۽ نل جنوکاني اولي فستيوول ۽ بايتا Report داہين چیزے

مبشنگ کہ آئی ۽ ہم دیم دیگیاں

دنیا ۽ زبان و آئی ۽ پٹ و پول کنوکیں کارزانتاں روایرشت ۽ ایرانی
 زبان دو جاگاہا بہروبن کنگنت۔ یک ہرے ۽ "پہلوی" زبان ۽ "ساسانی" ٹک
 ۽ رند و پد ۽ دومی ۽ پدا ہے "پہلوی" زبان ۽ "اشکانی" ٹک ۽ اوبادگ
 زانت۔ ("اشکانی" چہ حضرت عیسیٰ ۽ سے قرن پیرا بگرداں حضرت عیسیٰ ۽
 پیداک بیگ ۽ سے صدسال رند ۽ "ساسانی" چہ حضرت عیسیٰ ۽ پیداگ
 بیگ ۽ سے صدسال رند ۽ بگرداں کپاس ہفت قرن رند ۽ پیش چہ مسلمانان ۽
 بیڑ و حملہ ۽ ایران ۽ بادشاہ بوگنت۔ تریوک)

مروچگیں فارسی زبان (کہ "پارسی" ۽ معراب انت) پہلوی زبان ۽
 ساسانی ٹک ۽ بزاں "میاجینیں پارسی" ۽ میزان میزان دیماشکنین ۽ پورا
 بوگنیں ڈیل و ڈول انت من ایران ۽ رواج گپنگیں مروچگیں زبانان ۽ پچ پیم
 ۽ ہم پہلوی زبان ۽ اشکانی ٹک ۽ بزاں "پارتی (۱) زبان" ۽ چگیں رند و
 پذیرانگ بوت نکنت۔ بلے اے جبر پے ڈلی گشگ بوت کنت کہ اشکانی بادشاہانی
 دوروزمانگان پہلوی زبان ۽ اشکانی ٹک ۽ میاجین پارسی زبان ۽ سرا مزنیں
 اثرے کتگ و آئی ۽ نشانیان ۽ مروچگیں فارسی زبان ۽ سرا ہم پے شری ۽
 گندگ و زانگ بوت کنت۔

اگان مردم بلوچی ۽ شمدو شکمیں زبان ۽ بن زہ ۽ سرا پے شری پٹ و
 پول بکنت گڑا، اے حقیقت ۽ سر پد بوت کنت کہ بلوچی زبان ۽ وقتی دیم کدی
 پہ پہلوی زبان ۽ اشکانی ٹک ۽ نیمگا تاب دانگ و کدی ہے ساسانی ٹک ۽ نیمگا بلے
 اش ۽ باوجود ہم۔ وہدیکہ مردم بلوچی زبان ۽ اے تاب و لیٹ و ترومان تران ۽
 نیمگا شری ۽ سرا دلگوش گور بکنت گڑا پے اے برد آسر ۽ سر بیت کہ بلوچی زبان ۽

بن زہ یک دگہ ایرانی زبانے بوٹگ کہ آذربان چہ پہلوی زبان ۽ وتی جندو آئی ۽
 دوئیں ٹکائ بزاں ، " اشکانی " و " ساسانی " ۽ بازکوہن و قدیم ترین زبانے
 بوٹگ ۔ اشی ۽ سوب کہ اے حقیں جبر د نیگا ، چیا زانگ و جاہ آرگ یا کم چہ کم
 پد رکنا نینگ و پیشدارگ نبوٹگ ، تنہا ہی بوت کنت کہ داں اے وھد ۽ مں
 اے پٹ و پڑ ۽ رسوکیں ویک و ٹکتیں پٹ و پول کنگ نبوٹگ و اگر ہم بوٹگ گڑا
 بزاں ہمنیکا گونڈ و تک و چپت بوٹگ کہ مے مسم ۽ تامور بوٹگ و جاہ نیا تلگ ۔
 اے لفظان ۽ نیمگا شری ۽ سرا دلگوش گور بکت (۲) ۔

LATIN	فارسی	LATAN	ساسانی	LATAN	اشکانی	LATIN	بلوچی
PAE	پای	PAI	پائی	PAD	پد	PAD	پاد
PESAR	پسر	POSS	پس	POHR	پھر	POSSAG	پسگ
ZAN	زن	ZAN	زن	JAN	جن	JAN	جن
KON	کن	KON	کن	KAR	کر	KAN	کن
BIN	بین	WINN	وین	WINN	وین	GEND	گند
MALAX	ملخ	MALAX	ملخ	MAZAG	مذگ	MADAG	مدگ
NESIN	نشین	NISIN	نشین	NESD	نشد	NEND	نند
XCE	خوی	XUL	خوئی	XUI	خوئی	HEL	ہیل

من اے چنک ۽ تما چشکہ چہ " پاد " جن " و " مدگ " ۽ لفظان جاہ
 کیت (۳) ۔ مں بلوچی زبان ۽ ہم آیان ۽ توار و معنی بہا یکین کس ۽ انت کہ
 پہلوی زبان ۽ اشکانی ٹک ۽ انت و ہی وڑا من " پسگ " و " کن " ۽ تما ہم

کس اس ہما یکتیں توار و معنی انت کہ پہلوی زبان ۽ ساسانی ٹک ۽ تہا انت۔
 بے "گند" و "نند" و "سہیل" ۽ گالانی معنی و توار ۽ نہ گوں پہلوی زبان ۽
 اشکانی ٹک ۽ سیادی اے ہست و نیکہ گوں پہلوی زبان ۽ ساسانی ٹک ۽ ہمگرنج
 انت۔ بلکیں اے رد ۽ بلوچی زبان ۽ کشک چہ پہلوی زبان و آئی ۽ دوئیں ٹکان
 پہگاگستان۔

بلوچی زبان ۽ بن رھبند (Gramm) بن زہ ، "مصدر"
 (Nfinite) و دمان "زمان" (Tense) ۽ یم و بہدار ہم ، چہ پہلوی
 و اشکانی و ساسانی ۽ پہکا جتا و دگہ و ژانت۔ چہ اشاں ابیدمں "صفت"
 (Adjective) "موصوف" (Substantive) ، مضاف و Governig
 (Noon) "مضاف الیہ" (Genitive Case) ۽ تہا ہم "اوستائی" و
 قدیمس پارسی ۽ ردو رھبند بلوچی زبان ۽ داں روج مروچی ہما یم رکینتگ و
 پشت گیتلگنت حالانکہ پہلوی زبان و آئی ۽ دوئیں ٹکان اے راہ و رھبند چہ بہ
 یلہ داتا بونگنت۔

ہنچش کہ زبانزانتی ۽ کواس دکاربلد گشت ، دوہستیں۔ ایرانی زبانانی بن
 زہ و سرچگ یک و اے رد ۽ رندی زبانان یک دگرے ۽ سرا مزین اثرے
 بونگ و ہستنت اے زبان وت مں و تادر آمدو "جاہ نیارکو" نہ انت۔ پیشکا
 اے زبانان وت مں وتی پت و تپاک پشت گیتلگ و بلوچی ۽ شہدو شکلیں
 زبان ہم ، چہ اے کشک ۽ رد نہ انت۔

گون اش ۽ ہور کہ بلوچی ۽ شہد و شکلیں زبان نہ پہلوی زبان ۽
 اشکانی ٹک ۽ رند و پدانٹ و نیکہ ساسانی ٹک ۽ زادگ و اوبادگ بلکیں بلوچی
 زبان یک دگہ زبانی ۽ پدرتج انت کہ آ زبان چہ پہلوی زبان و آئی ۽ اشکانی

و ساسانی ہر دو میں نکال سکتیں کمن و قدیمی ترین زبانے بونگ بے بلوچی زبان
 ۱۰ پدا ہم گوں پہلوی زبان و آلی ۱۰ دو میں نکال وتی سیادی ۱۰ رینگ و ہمگرچی ۱۰
 اوٹاگ نہ سنگ و دور نہ داگ بلکیں مرد و حکم ترکگ و رکیتگ۔ اشی ۱۰
 مستریں ثبوت ہمیش انت کہ بلوچی زبان ۱۰ انگت ہم چشیں گال باز انت کہ
 گوں پہلوی زبان ۱۰ اشکانی و ساسانی ہر دو میں نکالی لفظ و جبراں نہ تنہا اے کہ
 ہسنگ و ہمتوار انت بلکیں آیانی معنی و مفہوم ہم یک انت۔

چہ اے گونڈکیں نبشتانک ۱۰ دیما آرگامے مقصد و مراد، علم و زانتی
 پٹ و لوٹ یا، شمد و شکفیں بلوچی زبان ۱۰ جمل و دور بنیں زر ۱۰ لال و آکوت
 و دزو مروردانی پیشکانگ و پشکرگ نہ انت بلکیں بلوچی و پہلوی زبان ۱۰
 دو میں نکالی ہمگرچ و ہسنگ و ہمتواریں لفظانی نکلیں شمس پشیدارگ انت کہ
 بلکیں اے کار دگہ زانوگریں زبان کوناس و پٹ و پول کنوکان ۱۰ پہ الکاپیں
 پٹ و لوٹی کاراں راہشونی بکت و سکین بدنت۔

پہ بے خاطرہ بلوچی و پہلوی زبانان ۱۰ کہ دو میں زبان یک دگرے ۱۰
 گمار و کمن و قدیمیں زبان انت لیتے گال و جبر کہ ہسنگی و ہمتواری ۱۰ ابید
 آیین ۱۰ معنی و مفہوم ہم گوں یک دگرے ۱۰ نزیک بلکیں یک انت اے
 گونڈکیں نبشتانک ۱۰ تما گورپہ گود قطارگ بونگت۔ (اے ہر ۱۰ چہ بے
 نیسوک واجہ خالقداد آریا " سرمازی " ۱۰ بنشنگیں " لفظ نمدی (بلوچی - فارسی)
 ۱۰ درچنگ بونگت۔

اُردو	ENGLISH	LATIN	فارسی	LATIN	پهلوی	LATIN	بلوچی
پانی	WATER	AB	آب	AP	آپ	AP	آپ
آزاد	INDEPENDENT	AZAD	آزاد	AZAR	آزات	AZAT	آزات
تکلیف	HARM	AZAR	آزار	ASENKAR	آزار	AZAR	آزار
آسان	EASY	ASAN	آسان	ASAN	آسان	ASAN	آسان
لوہا	IRON	AHAN	آهن	ASEN	آسن	ASEN	آسن
لوہار	BALACKSMIT	AHANGAR	آہنگر	ASENKAR	آسنکر	ASENDAR	آسنکار
افسوس	REGRET	AFSUS	افسوس	APSUS	اپسوس	APSOZ	اپسوز
آنسو	TEAR(S)	ASK	اشک	ARS	ارس	ARS	ارس
گھوڑا	HORSE	ASB	اسب	ASP	آسپ	ASP	آسپ
بادل	CLOUD	ABR	آبر	AWR	اور	HAWR	ہور
جلد	FAST	SATAB	شتاب	USTAP	اوشتاب	ESTAP	اشتاب
اُونٹ	CAMEL	SOTOR	شتر	USTER	اوشتر	HOSTER	ہشتر
آج	TODAY	EMRUZ	امروز	EMROC	ایمروچ	MAROC	مروچ
بچہ	BABY	BACCE	بچہ	BACAK	بچک	BACAK	بچک
بھائی	BROTHER	BAGBAN	برادر	BRAT	برات	BRAT	برات
مالی	GARDNER	BAGBAN	باغبان	BAGPAN	باغبان	BAGPAN	باغبان
بکرا	GOAT	PAZAN	پازن	PACAN	پاچن	PACEN	پاچن
بھیڑ	SHEEP	GUSFAND	گوسفند	PAS	پس	PAS	پس

اردو	ENGLISH	LATIN	فارسی	LITIN	پهلوی	LATIN	بلوچی
پہرے سوں	DAYBEFORE YESTERDAY	PARIRUZ	پہرے روز	PARER	پہر	PAERI	چہری
جواب	REPLY	paspx	پاسخ	PASXAW	پاسخو	PASSAW	چہو
پلید	POLLUTED	PALID	پلید	PALITT	پلٹیت	PALITT	پلٹیت
نصیحت	ADVICE	PAND	پند	PANT	پنت	PANT	پنت
چوڑائی	WIDTH	PAHNA	پہنا	PAHNAD	پہناو	PAHNAT	پہنات
باپ	FATHER	PEDAR	پدر	PIT	پیت	PET	پت
پیدا	VISIBLE	PAEDA	پیدا	PITAK	پیتاک	PEDAG	پیداگ

راہ شون ۔ ایران ہ تماہستی یک مہان ہم " پارتی زبان " ہ یک و نکتیں رند
وہد زانگ یوت نکت ۔ خراسان ہ مروچینگیں زبان گیشتر چہ پاری زبان ہ
درکچگ ۔ اے دگ ہ اصلیں زبان ۔ چہ وڑ وڑیں رانج و قومانی بیڑ و ارش و
سسانی بادشاہانی دور وزمانگ ہ سرکاری و حکومتی زبان ہ گورگندانی سونہا پیکا
گارو بیگواہ یوت ۔ بے " پارتی زبان " ہ مس اشکانی بادشاہانی دور و باریگان و
چہ آتی ہ رند ہم ۔ داں وتی و س و کساس ہ " میا نجھیں پاریس " ہزاں پهلوی
زبان ہ سرامزین اثرے کتگ و اے اثر ۔ مروچینگیں فارسی زبان ہ تماہم شری
ہ سراگندگ و زانگ یوت کت (فرہنگ یعنی " تاکدیم " چاپ امیر کبیر سال
۱۳۴۳ ہجری قمری ۔ تہران)

۲۔ " ہتاک " سخن " (فارسی) دورہ ۱۵ ، جلد دوم تاکدیم ۱۸۰ ، نیویوک

دکتر علی اکبر جعفری ۔ تہران ۔

۳۔ لائینی گالوارانی رو و بند ۔ چوش انت ۔

A چشکہ ASK میں (آسک) ء، C چشکہ CLIM میں (چلیم) ء، E چشکہ

میں HED (ہید، عرق - پسینہ - PERSPIRATION) ء،

AE چشکہ LAEB میں (لیب - بازی کھیل - PLAY) ء،

AW چشکہ KAWR (گور: رود خانہ ندی - RIVER) ء،

G چشکہ GOLAM (غلام - بزدل - غلام - SKAVE) ء،

O چشکہ KOR (گور - نابینا - اندھا - BLIND) ء،

S چشکہ SAHMAT (شہمت - سیلی - تھپڑ - SLAP) ء،

U چشکہ SUR (سور - عروسی و شادی - MARR:AGE) ء،

و X چشکہ XAR (حر - الارغ - گدھا و DONDEY) ء،

زبان

انور شاہ کھٹانی

57 چیزے وہدء پاس انت کہ مئے ادیبء زانت کار بلوچی زبانء
 یک رنگء یک ساچء نبشتہ کنگء جمدء کوشتء کنگا انت۔ اے ردء
 من سوگات زمانہ و افسء تاکدیمان بازیں نبشتانکے دیستگء دستگ بلے واجہ محمد
 بیگء نبشتانکء چہ بادوم دگرچ نبشتانکء چم گرم نہ بوت انت۔ آئیارجی
 نبشتہ (تحریری رسم الخط)ء بگرتا توارینک (صوتیات)ء سراپ زانت کاریء
 گپ جنگ۔ دگہ لستیں زانت کاران اے وژین لبزانی سراکہ، کئی انت
 یاکنیک انت، روگانت یاروگء انتء نبشتہ وژانی باروء گپ جنگ۔ من
 منال کہ ایش ہم نبشتہء دگہ دگہ وژانت بلے ایشانی شریداری گوں نبشتہء نہ
 انت بلکن گوں المایا گوں راست نبیگء انت۔ ایشانی گیشء گیوار چہ
 نبشتہء اڈء چبانی گیشء گیوارء چہ پد بیت۔

اے ہبر زانگ لوئیت کہ اگاں یک زبانے یکیں رنگء ساچء

نبشتہ بیت گڈا اے چیز ہما زبانء وتی جندنیگ یا کہ ہما زبانء ادیبء

زانتکارانی کمزوری ہے کمزوری انت۔ اسے ورنین زبان نہ دیمائست کنت و نیکہ ایک ادبی، وانگی زبان، جوڑ بوت کنت۔ معنی نزدیک، اسے کمزوری سے زبان، نہ انت بلکن میگ انت۔ ایشی، میار، پوٹنگ مارا پرچ انت۔ باید ہمیش انت کہ ماوتارا چہ میاراں بے میار بلکن این۔ کل ہمدل، ہم سٹی، بلوچی، واسے یک رنگ، یک ساچین نبشتہ درینکج این۔ ایشی، کل پینا تانی سراپہ دید، زانت، رشن، گپ، رپ، بچن این۔ سراں زوری مکن این تاکہ ادب، کتابے ادبی بہیت۔

دگینا، سچ زبان، وئی نبشتہ چہ مات، لاپ، گون نہ بوتگ، نہ یتگ۔ بلکہ انسان، مزار سالانی، کوشست، چہ پد زبان، رانوں پ نبشتہ، وانگ، شکل، اورنگ، سرکتگ۔ بے زبان کو اسانی نوکیں تھمیات، رو، اسے سانس و میکانولوجی دور، تہا ہم یونانی نبشتہ، چہ باوم دگینا، دگہ سچ نبشتہ مکمل دسرجم نہ انت۔ زبانوں لال چہ وئی نوکیں تپاس، تھمیات نار زبان و آئی، نبشتانی بازیں چل، پون درنیانی نشان، شون دانگ و سوگہ کتگ باید ہمیش انت کہ ماچہ اواں نپ، کٹ گران، چل، پون، نیان، در بچن این، جتا بلکن این۔ اگل ماچوش نہ کت۔ وپدا ہما چل، پون ورنپ پر گپ، ویشی کت انت۔ گڈا ایشی، مانا ایش انت کہ ماچہ زانت، رشن زورگا ہیلدار نہ این کہ آئی، نام جاہلی انت کہ جاہل، رانہ جپت کائیکر، زورمان۔ زبان کو اسانی نوکیں تھمیات، رو، مکمل، سرجمین نبشتہ، ہما انت کہ۔

آئی، آبینک (حروف تہجی) ٹمک نہ بنت و آگوں آسانی، چہ وپا در بیانت۔

یک توارے، واسطہ ایو کا یک آبی نہ بہیت جے آب لیز، سرا، توکا،

گدا ہر جاہ کہ بہت ہے یکین توارے بدنت۔

۳۔ یک توارے ۽ واسطہ دو یا سہ آب بہت چوکہ عربی ۽ (ا ث س ص ا
یا ذ۔ ض۔ ظ۔ ز۔ ہم توار انت۔ انگریزی ۽ o c k ہم توار انت
۳۔ یک آبلے پہ دو توارے واسطہ بہت۔ چوکہ انگریزی ۽ x ک x س ا
و چوکہ Cash و Cement و دگہ بازیں لہزانی تمام عربی ۽ ض، کہ ایشی ضاد و
ظاد دو پیمانہ وان انت۔

۵۔ یک توارے ۽ واسطہ دو اب پختنگ بہت۔ چوکہ انگریزی ۽ TH
GH KH CH SH و اردو ہندی ۽ لہ۔ کہ۔ ٹے۔ ڈھ۔

۶۔ نبشتہ ۽ تما آبانی شکل بدل بہت چوکہ مار۔ گام۔ مھمیز ۽ تما "م" ۽ دگہ دگہ
شکل انت۔

۷۔ چوش ہم بہت کہ لہزانی نبشتہ یک رنگ ۽ مانا دگہ بہ بنت چوکہ شیر دورندہ
شیر (دودھ) — بلوچی زبان نوکی گو کو ۽ انت۔ باید ہمیش انت کہ ما آئی ۽
را زبان کو اسانی نوکین تھمیا ۽ رو ۽ سائسی بنیادانی سرا گام گج بکن این۔ تاکہ
آزوت ویمابرؤت و ردوم بکنت۔ اے ہبر ۽ من، تو ہر کس زانت ۽ سوگہ انت
کہ توارینک ۽ رو ۽ بلوچی ۽ وتی جندے آب ایش انت :- ا۔ ب۔ پ۔ ت
۔ ٹ۔ ج۔ چ۔ د۔ ڈ۔ ز۔ ژ۔ س۔ ش۔ ک۔ گ۔ ل۔ م۔ ن۔ و۔ ہ
ی۔ یے۔ ۽ بزبان بہت ۽ پنج آب انت۔ دگہ۔ ٹ۔ ج۔ خ۔ ذ۔ ص۔ ض۔
ط۔ ظ۔ ع۔ غ۔ ف۔ ق۔ دوازده آب انت کہ ایشانی توار ماں بلوچی ۽ نیست۔
بلے ما اے بے توارے بے ساہیں آبان ۽ کہ آوانی مانا ۽ مردگ ۽ مانا یک انت چو
دوستناکین چک ۽ دل ۽ سرا داشتگ انت۔ کہ پہ چکل دیگ ۽ مارا دل نہ بنت۔
اے بے ساہیں آبابی بڈا بندگ ۽ دلیل ہے یکین انت کہ عربی ۽ لہزوتی بندری

(اصلی رنگ ء شکل ء نبشتہ بہ بنت - بلے اے یک زانتی دللیے نہ انت بلکہ زور
سری ایت - اگاں تیوگین وگنیا ء تو کا زبان ایو کا بلوچی و عربی انت - گڈا ہبر جنگ
ء ہلاس انت و سے وڈا شر انت - اگاں نادگہ ہزارانی زبان ہست انت گڈا
چارگ لوٹیت کہ آوان ہارین گون یک ء ذہمی ء ہزان چون کنگ -

ہر زبانے ء راوتی جتا این آبینک - توارینک وھیلے ہست - ہر زبان ء چہ
دگہ زبان ء لہز زرنگ - بلے وتی آ بینک توارینک وھیلے ء رو ء بر ء برین -
تراش ء تریش و سر ء دم کنگ ء زرنگ - البتہ آوڑا این لہز ابید انت کہ آوت
ہما زبان ء آ بینک توارینک وھیلے ء بوگ انت - اے بارو ء لہتین زبان ء
چیزے لہز پہ نمونگ ء پیش کت کناں بلے نبشتہ ء شول گرگ ء ترس ء آوان
سرگوزکناں و ایو کا عربی ء جند ء زبان ء پہ نمونگ ء پیش داراں کہ آئی ء وت
گون ایندگر زبانان چون کنگ -

تورات یہودیانی دینی کتاب انت کہ ماں (عبرانی) ہبری زبان ء انت -
(عربی) اربی ء چہ ہبری ء بازین لہز زرنگ - بلے آئی ء کل پرشت ء پروش - بر
ء برین کنگ ء وتی رنگ ء شکل ء زرنگ انت - چو کہ آئی ء (عبرانی) ہبری ء
ترگوم ء را ترجمہ - مدراش ء را مدرس یا درس - تالمود ء را تلمیذ - نبیم ء را
نبین مولک ء را مالک کنگ ء زرنگ - تاھدیکہ (عبرانی) ہرانی نام ہم وتی رنگ ء
شکل ء ترینگ ء زرنگ انت -

چو کہ :-

(عبرانی) ہبرانی نام - انتمویل - یعیہ - ایلیاہ - یوہاب - یوحنا - یوناہ -

شان - ابرام - اضحاق - یسوع - فاراع -

(عربی) اربی نام - اسماعیل - یسع - الیاس - ایوب - یحیی - یونس صالح -

قلم - ظلم - ذلیل - ذمی بعض - ثواب - را وئی گپ - پ - تما روچے سد بر ہما
 کلم - زلم - زلیل - پکر - بگز - باز - سواب گوشگا این - بلے کس بدنہارت و
 گوشوک - را میاریگ ہم نہ کنت - اگل ہیے لبزان - الم - کلم - زلم - پکر - پکر
 باز - سواب نبشتہ بکت - آئی - سرا بدبر انت - میار بارے کن انت - پرچہ
 بندری (اصلی) چیز گشتانک انت - نبشتانک نہ انت - نبشتانک - کار گشتانک - ہما
 توار - آواز کہ چہ دپادر کا انت - نبشتہ کنگ انت - بلے چوکہ مے چماں در کسنی
 علم - قلم - ظلم - ذلیل - فکر - بغض - بعض - ثواب - گندگ - چارگ - حسین
 کنگ - پیشہ مے کنس ہیل نہ پرشیت باید ہمیش انت کہ ما ہنچو کہ گوشین ہما
 وڑ - نبشتہ بکن این - وئی چماں - پ - الم - کلم - زلم - زلیل - پکر - بگز - باز -
 سواب - گندگ - چارگ - ہیل بدی این -

دگہ یک تورناکین ہبرے ایش انت کہ مے لستین مردم بلوچی - وئی جنہ
 لبزان - گون (عربی) اربی - آباں نبشتہ کن انت - چوکہ "زحم" بلوچی - وئی جنہ
 - لبزایت کہ کتی ہبرے شریداری - مان نیست - بلے لستین مردم ایشی - را "زحم"
 نبشتہ کنت - ہیے پیما بلوچی - آتک - راحت نبشتہ کن انت و کند - را حند - اگل
 ایش ہندی گالوار ان - گڈا باید انت کہ آہت و ہند نبشتہ بکن انت - ہیے پیما
 بلوچی - سور - سربر - را - سور - عاروس نبشتہ کن انت -

اے رسم یادود کہ در آمدین زبان - لبزان - وئی بندری رنگ - شکل
 بزور اردو زبان - پرتنگ این رسم انت - تیوگیں و گنیا - تما ایو کا اردو زبان
 انت - کہ در آمدین زبان - لبزان - ہما بندری رنگ - شکل - زوریت - ایشی
 سوب ایش انت کہ اردو و تیک ہوار - ایدو گین زبان ایت - آئی - تما ہندی
 پارسی - عربی - ترکی - انگریزی بزبان پنج زبان - آبینک ہست انت - آئی - وئی

جند ۽ لبر لککائی سرا شمار بنت ۔ آچہ سے پنچین زبانانی لبران جوڑ بونگ ۔ بے
 ہدا ۽ مہربانی انت کہ بلوچی چوش نہ انت ۔ بلوچی ، راوتی جتائیں آ بینک ،
 تو رینک و ہیلے ہست ۔ آئی ۽ وتی جند ۽ ہزارانی لبر ہست انت ۔ گڈا پرچہ ماد گنیا
 ۽ تیو گیں زبانانی راہ و رھبندان یلہ بدی این و ایو کا اردو ۽ کہ وت یک ہوار ۽
 ایدو گین زبان ایت رند گیری ۽ بکن این ۔

منی دل گوشت کہ مے آزانت کار کہ (عربی) اربی لبران ۽ وتی بندری
 رنگ ۽ نبشتہ کنگ ۽ بن ۽ انت ۔ آوان چہ اردو زبان ۽ ناس ۽ سان زرنگ یا
 کہ اردو آریبانی ابن انت کہ ۔
 ہم تو ڈوبے ہیں صنم

تجھ کو بھی لے ڈوبیں گے

بلے پدا ہم مارا چارگ ۽ تپاس کنگ لوٹیت کہ اے وڑ ۽ اردو ۽ کٹ
 انگ یا چٹ انگ ۔ اگل آئی ۽ کٹ انگ گڈا مارا ہم آئی ۽ رند گیری کنگ لوٹیت
 تاکہ چہ اے مٹپہ ۽ ما ہم پشت مکپین ۔ اگل آئی ۽ چٹ انگ ۔ گڈا باید انت کہ ما
 وتی سر ۽ چہ ساری ۽ بگرائیں ۔ اے بارو ۽ اردو ادیب وتی زبان ۽ وت گون
 شماگپ جن انت ۔

۱۔ ” ایک اور اعتراض اردو حروف پر شد و مد کے ساتھ کیا جاتا ہے وہ یہ
 کہ ذ ۔ ض ۔ ظ ۔ ث ۔ ص یہ تمام حرف ہیں ۔ صوت نہیں ۔ یہ اردو رسم الخط
 کے لئے ایک طرح سے وبال جان بنے ہوئے ہیں ۔ عربی فارسی لسانی روایت کی
 دھاک ابھی تک اس طرح قائم ہے کہ اصلاح کی تمام کوششوں کے باوجود ان
 سے چھٹکارا نہیں مل سکا ہے ۔ کہا جاتا ہے کہ صوتی نقطہ نگاہ سے یہ مردہ لاشیں
 ہیں ۔ جنہیں اردو رسم الخط اٹھائے ہوئے ہے صرف اس لیے کہ ہمارا لسانی رشتہ

عربی سے ثابت رہے۔"

اردو لسانیات، از ڈاکٹر شوکت سبزواری صفحہ ۵۹ - ۶۰

۲۔ " اردو کے حروف تہجی کی کثرت اور رسم الخط کی وجہ سے اس کی تعلیم اور ثنائی بنانے میں دشواریاں بھی پیدا ہو گئی ہیں۔ بعض حروف کی آوازیں بالکل ملتی جلتی ہیں۔ مثلاً ز۔ ذ۔ ظ۔ ض۔ یا۔ ہ۔ ح۔ یا۔ ث۔ س۔ ص۔ عام طور پر لوگ بول چال میں ان کے عربی مخارج کا لحاظ نہیں رکھتے اسلئے اردو میں یہ حرف بھی اور مخرج بھی سنائی دیتے ہیں۔ اکثر حالات میں لباس بھی ہو سکتا ہے۔ اور املا کی غلطیاں بھی لیکن چونکہ عربی اور فارسی کے بہت سے لکھے اردو میں دخیل الفاظ کی حیثیت رکھتے ہیں۔ اس لئے املا کی صحت کے لئے ان تمام حروف کی ضرورت اور اہمیت کو بھی نظر انداز نہیں کیا جا سکتا۔ یہ بھی حقیقت ہے کہ اردو حروف تہجی کی کثرت اور حسب موقع حروف کی صورتی تبدیلیوں کی وجہ سے ثنائی اور طباعت میں بڑی دشواریاں پیش آتی ہیں جن کا مضر اثر مطبوعات کی نشرو اشاعت پر لازماً پڑتا ہے۔"

زبان کا مطالعہ، از خلیل صدیقی صفحہ ۱۹۱

۳۔ " اردو میں عربی اور فارسی کے الفاظ روز بروز داخل ہو رہے ہیں وہ بھی اردو بن کر نہیں آ رہے ہیں بلکہ اجنبیوں کی سی شکل میں۔

اردو پر فارسی قواعد کا اثر شدت سے عمل کر رہا ہے۔ اردو لفظوں کی جمع ہندی کی طرز پر نہ بنا کر فارسی طریقوں پر بنائی جاتی ہے۔ جیسے کاغذ، قصبات، اور امیر کی جمع کاغذوں، قصبوں اور امیروں نہ بنا کر کاغذات، قصبات اور امراء کی بناتے ہیں اور اس قسم کی جمع کا رواج روز افزوں ہے۔

اکثر فارسی اضافت کے ذریعہ مرکب الفاظ بناتے ہیں جیسے ستارہ ہند۔

دفتر فوجداری، مالک مکان، اسی طرح، میں سے اور کی جگہ عربی، فی کے لئے ذر، استعمال کیا جاتا ہے۔ جیسے دراصل درحقیقت۔ کہیں کہیں "در" کی جگہ عربی "نی" بھی لکھا جاتا ہے، جیسے فی الحال۔ فی الحقیقت۔

ہندوستانی لسانیات، از ڈاکٹر علی الدین۔

ایش اردو ۽ ہما ادیبانی گپ انت کہ آ اردو ۽ مسترین دو زواہ انت و اردو ۽ رایک مکمل ۽ سرجمیں زبانی ۽ رنگ ۽ پیش کنگ ۽ جہد ۽ انت و آئیے روگ ۽ ہنڈلان چہ (مسج) مسیہ ۽ پنج سد سال ساری سگ دیگ ۽ گوشت ۽ کنگا انت۔ بلے راست چیر نہ بیت آوانی ہمیں کمین راستی ۽ تما پدرا انت کہ آ عربی و پارسی ۽ لبرانی زورگ و ہما رنگ و نبشتہ ۽ اردو ۽ را پدا پہ ہندی ۽ نیمگا برگ ۽ جہد انت۔

مئے ادیب ۽ زانتکاران ۽ ہنگت موہ انت کہ پہ شرنی ۽ مرت ۽ مارو چار ۽ ہسپچار بکن انت۔ و گچین بکن انت کہ آ اردو ۽ لچ ۽ مین و ناراستیں راہ ۽ روگ لوٹ انت۔ یا کہ بلوچی ۽ جند ۽ تب ۽ ہیل ۽ راہ ۽۔ اگل مابلوچی ۽ جند ۽ تب ۽ ہیل ۽ راہ یلہ دات و اردو ۽ کورکشگ ۽ رازرت و اربی ۽ آب ماں بلوچی ۽ گٹ ۽ لوپ دات انت گدا باندا بلوچی ہم جو اردو ۽ وڑ ۽ یک ہوار ۽ ایدوگین زبانی جوڑ بیت۔ و آئیے جند نام (شخص) روت ۽ گار بیت کہ آوگین نسل مارا نہ بکشیت۔

وزبندی :- من وتی اے نبشتانک ۽ تما یک لبرے دو دو وڑ ۽ نبشتہ

کنگ۔ پہل بکن ات۔

۲۔ زبان زانت ۽ کل و ہلانی (شاخ) تو کاگران، شکل ترین دھل انت۔ ایشی ۽ واسۃ مزمن زانبودی (علمی قابلیت) کے پکار انت کہ من وینگہ

آجاگہ ۽ سر نہ بوتگان وتی کمزوری پھیلی ۽ لوٹاں امیت انت کہ پسر
 ات۔ من ایو کا ہبر سرینتگ تاکہ دگہ زانت کارے دیما بنیت ۽ شرت
 بخت۔

بلوچی زبان ۽ راہ بند

تی آر ملا

بلوچی زبان دنيا ۽ هما پشڪپنگين زبانان چہ يکے کہ تيجگاماں مدرسه ۽ اسڪولان وانينگ نہ بيت بلے پد ۽ هم يک نہ يک وڑے اے زبان ۽ شانزانی کتاب ۽ کھکارانی ماہتاک ۽ تاکبند يکش ۽ چاپ ۽ شنگ بيگ ۽ انت۔ بلوچی زبان ۽ نبشته کنگ ۽ بارو ۽ هنجوگش انت کہ لستين ملاياں پيسر ۽ چہ نکلات ۽ يک دو کتاب نبشته کنگ ياکہ حضور بخش نائين مردے ۽ ۱۹۱۷ء "قرآن" ماں بلوچی ۽ ترجمہ کنگ۔ بلے بندر ۽ بلوچی ۽ نبشته کنگ بينگج کراچی ۽ واندين بلوچانی ايرکتگين بن هشت انت کہ مروچی ویم ۽ شنگ ۽ رواج گپنگ ۽ هنجو ویم ۽ شنگ کہ نی گوں کس ۽ وارگ نہ بيت۔ بندر ۽ ۱۹۵۰ء يا ۱۹۵۱ء ۽ چہ کراچی ۽ واجہ ڈاکٹر گل محمد ۽ واجہ عبدالخالق (بی۔ اے) مولوی خير محمد ندوی ۽ قاسم هوت ۽ واجہ مولوی محمود حسين عاجز ۽ اے واجهانی برکت ۽ بلوچی نبشته کنگ رواج گپنگ۔ اے مردیاں آوهدی يک ادبی گے جوڑ کنگ کہ آئی ۽ نام "دی بلوچی رجو کيشنل سوسائٹی" ات۔ واجہ خير محمد ندوی (صدر) قاسم هوت (جنرل سيکرٹری) ڈاکٹر

گل محمد سرپرست (اعزازی) - واجہ عبدالخاق (بی۔ اے) جوائنٹ سیکرٹری ات
 انت ہمے مردماں واجہ خیر محمد ندوی ء مستری ء اولی ماہتاک "اومان" فروری
 ۱۹۵۱ء چہ کراچی ء چاپ ء شنگ کت - وھدے کہ بلوچی زبان ماں نبشتہ ء کہ
 آتک گڑا بازیں مردماں ہمے مارات کہ مئے زبان ء سیاھگ بزاں (رسم الخط) ء
 راہبند بزاں گرامر پہ وڑ ء پیم نبشتہ نہ بوتگ انت ء مئے زبان ء گال ء گپتار
 ہم کم انت ء بلوچی ء تہ ء اردو ء پارسی ء اواریں گال سک بازانت - پمیشکا
 اومان ء تہ ء مردماں وتی وتی ہیال درشان کت انت - اے رد ء میر گل خان
 نصیر ء واجہ محمد حسین عنقاد ء کاگد شاہدانت کہ اے واجھان ہما وھدی نبشتہ
 کتگ انت -

آوھدی اومان ء چہ پیم ء بلوچی نبشتہ کنگ بیتگ ء زبان چتور بیتگ پہ
 درور من اومان ء اولی تاک ء ادارہ ء نبشتہ کتگیں لہتیں گپ شمے ویم ء نبشتہ
 کناں -

ہوقتیکہ مئے جماعت دی بلوچی راجو کیشنل سوسائٹی ء شعبہ ء تالیف و
 تصنیف وتی دیوان ء تھا کہ آدسمبر ء ماہے آخری روچاں منعقد بوتگ - اے
 ہتگامہ خیز قرار داد منظور کت کہ ماوتی علم و ادب لٹریچر و قومی تاریکھے بقا ء
 واسطہ یک ماہنامہ رسالہ بنام اومان اچ فروری ماہاشائع بکنیں -

(پچار اومان فروری ۱۹۵۰ء کراچی) ایس ات بلوچی ء اولیں بن ہشت

کہ مئے پیشرواں ایرکتگ ات - بلے مروچی ماہ پچاریں کہ اے وڑیں زبان مئے
 نبشتہ کنوکانی تہ ء باز کم انت انوگیں نبشتہ کنوک گیشترز گریں بلوچی گال
 کارمرز کنگ ء جھد ء انت - البت لہتیں مردم گوش انت کہ زگریں بلوچی شر نہ
 انت ما باید بلوچی ء آسان بکنیں - ایسانی گور ء بلوچی ء آسان کنگ انچوش

انت کہ مئے پٹشی واجھان کتنگ - بزان بلوچی زبان ۽ تہ ۽ اردو ۽ فارسی ۽ عربی
گاللاں گول ہما گالوار بزان ہجہ ۽ نبشتہ بکن کہ ماں عربی ۽ یا کہ پارسی ۽ وتی رنگ
۽ انت - دگہ لہتیں مردم گوش انت کہ ہمزہاں - مزیر ات - یکے گوش ایت کہ
"انت" ۽ "انت" ۽ گاللاں اے وڑ ۽ نبشتہ مکن ات - بلے ماچاریں کہ کئی گپ
راست ۽ چک ۽ آسان ترانت نبشتہ کنوک ہمانی ۽ زیر انت کہ پہ آھاں
آسان ترہ بیت مروچی من یک جاھے جولائی ۱۹۸۹ء ۽ ماہتاک "رژن" دیست
- منی چم تاکدیم ۵ واجہ عبدالصمد امیری ۽ یک نمدی یے ۽ سر ۽ کپت انت کہ
واجہ ۽ پما بلوچی ۽ نبشتہ کنوک ۽ وانوکاں جوانیں سر ۽ سوج دانگ - ہے یکیں
تاکند ۽ تہ ۽ دیم تر ۽ چہ لندن ۽ بلوچی پٹ ۽ لوٹی کئیٹی ۽ نیمگ ۽ واشنگٹن
دیوان ۽ برنامہ ۽ واجہ اکبر بارکزئی ۽ درزیں ہیال ۽ بے مٹیں سر ۽ سوج ہم پہ
بلوچی ۽ نبشتہ کنوک ۽ وانوکاں الم ۽ زانگ ۽ سرپد بوگ لوٹ انت - واجہ
امیری ۽ بارکزئی مئے کوهنیں پیشروانی کاروان ۽ پشکنتگنیں ساربان انت کہ خندگاپہ
آپرے ۽ نہ رس انگ انت - بایدو ہمیش انت کہ اے دوئیں واجھانی ہیال ۽
لیکہ پہ بلوچی سیاہگ (رسم الخط) ۽ یک پیم بیتین انت - بلے ماگندیں کہ واجہ
عبدالصمد امیری دگہ گپے جنت ۽ واجہ اکبر بارکزئی دگہ ڈولے وتی ہیاللاں
درشان کنت - واجہ امیری گوش ایت کہ ہمزہ " ۽ " ۽ " ۽ " ۽ " زیرگ ۽
کارمزکنگ بہ بیت بلے (۱) ۽ بدل ۽ (۲) ۽ کارمرز بکنیں شرترانت - بلے
واجہ اکبر بارکزئی دگوش ایت کہ ہمزہاں چہ بن بیجھ ۽ مہ زیرات ۽ کارمرز
مکن ات - بلکنیں واجہ گوش ایت کہ اے ہمزہ چہ بنگج ۽ نہ بوٹگ انت بلکنیں
چہ کاتبانی ردی ۽ بنیگ ۽ رواج گپنگ انت - پد ۽ گوش ایت کہ ایشانی جاہ ۽
باندانت ما (۱) اپ ۽ کاربگریں چو کہ واجہ ۽ وتی گالانی وپتر " روچاکے کشت

کنت "ھے یم ، نبشته انت ۔ مے ھے زبان زانت ، کو اس نزانال باریں
 پرچاوت ماں وناں تپاک نہ انت کہ بلوچی چه وڑا بہ بیت ۔ منی هیال ، هنجو کہ
 اے دوئیں واجکارانی پگر ، هیال یک نہ انت پہ بلوچی ، سیاہگ ، نبشته کنگ ،
 هنجو دگہ بازیں بلوچانی هیال هم گوں اے هردوئیں واجھانی پگراں گوں هواری
 نکن انت ۔ پرچا کہ مانگدگ ، ایں کہ بلوچی کھکارانی گیشتریں بھرے ، وتی نبشته
 ، راجبند درگتگ ، وتی راه اش تچک کنگ ، روان انت ۔ بلے ارمان ، جبرانی
 گے کہ خدگا مے مزنیں مزنیں سروتی زانت ، زانگ ، پراھیں پڑا ، ویم پہ وت
 سرجتان انت ۔

اکبر جان ، اے گپ ، باریں کے باور کنت کہ اے همزہ بندر ، نہ
 بیتگ انت یا کہ چه کاتبانی ردی ، پہ زور آتگ انت ، چو کہ اکبر جان گوش
 ایت کہ همزھاں مزیر ات ، همزھانی جاہ ، (۱) الپ ، بہ زیر ات منی هیال ،
 اے وت دگہ رھبندے جوڑ بیت ۔ لمایاں بنگج ، هنج کنگ بلے وھدے کہ بلوچی
 پہ نبشته ، رواج گپت گڑا بچار کہ اے بارو ، میر گل خان نصیر ، ، واجہ محمد
 حسین عتقا ، چی گوشگ ۔ سید ہاشمی رند ، آتگ بلے چه درستاں گیشتر کارے
 کنگ پمیشکا گیشتر نام ، دپ انت ۔

۱۹۵۱ء ، اپریل ، اومان ، تہ ، میر گل خان نصیر ، یک نمدی یے کہ
 پہ واجہ مولوی خیر محمد ندوی ، نبشته انت ۔ گل خان گوش ایت ۔ " اومان ،
 نبشته کنگ ، ڈول یعنی طرز تحریر پیچیدہ و تاحدے ، کہ منی زانگ انت
 روانت ۔ پرچا کہ نوشگ کنگ ، اے ڈول ، اسم ، فاعل ، صورت خطی بدل
 بیت ۔ مثلاً کراچیا ، عبدالکریم قرآنا ، مضمونا ، وگیرہ وگیرہ اے پسندیدگ نہ
 انت ۔ لفظانی صورت خطی باید انت کہ بدل مہ بیت ۔ انچش کہ کراچی ،

عبدالکریم ء قرآن ء مضمون ء وگیرہ وگیرہ - (۲) دیمتر ء گوش ایت کہ
شمازان ات کہ ہر قوم ء ہر ملک ء گوشگ ء نبشتہ ء زبان ء تھاکنیں پرک
ہت -

مسال ء انگریزی ء بگر انگریز گوشگ ء تہ ء (ر) ء توار ء نہ گوش
انت - مگہ نوشنگ اش ضرور کن انت - چوکہ واٹر . مدر ، فارور وگیرہ وگیرہ - ہمے
ڈول ء مئے بلوچی زبان ء تہ ء ہم بازا نچیش نغذہ . انت انت کہ ماگوشگ ء تھا
مخفف براں کسان اش کنیں مگر نوشنگ کنگ ء باید ایں کہ پورا لفظ نوشنگ
کنگ بہ بیت مثلاً سن (اُردو ہے) ایشی ء پورگ ء لفظ انت یعنی (ہیں) آکئے
انت - وہ کون ہے - آکئے انت وہ کون ہیں - ہمے ڈول ء ع - غ - ص -
ض - ط - ظ - ث - بلوچی زبان ء ہرپ نہ انت ہرکجام ہرپ کہ بلوچی انت یاپہ
بازیں گوشگ ء نون بلوچی بوتگ انت آئی ء را اما ڈول ء نوشگ کنگ لوٹ
ایت کہ ماش گوش سن مثلاً گلام ، جان سر ، تریکہ ، وارس ، زلم (گل خان نصیر
۰ بچار اومان تاکدیم ۲ ۱۹۵۱ء اپریل کراچی)

پد ء واجہ محمد حسین عنقا ء بلوچی زبان ء سر ء تنقیدی مضمونے
اومان جولائی ۱۹۵۱ء تاکدیم ۲ ہست انت کہ واجہ عنقا وتی ہیلاں پہ (۱) الپ ء
بارو ء اے وڑ ء درشان کنت کہ (۱) منی زبان ء کنوک ء (فابل) اوکتگیں ء
مفعول) ء نشانی الف زیر اکتیت ، چش کہ حسن اء حسین راجت او بلکہ
پیداوار کنگ ء (اضافت) ء نشانی الف زیر اکتیت - چش کہ کراچی آپ ، یا کرو
امردم ہمے توار ء چئیے دراج ترکنت - (اے) گوش انت اوکلگائیت پاری ء پہ
بلکہ چڑ ء زیر کار دات نکنت پمانکہ گڈاں چہ ہمزہ ء کارایش گپنگ - چشکہ
پائے مرغ ، بوئے گل ، خانے محمود ، تاریکی شب (ب) ماں عربی ء الف پکا

جھوک انت (ساکن) مان ایت اوماں روانی ء اچے کارگرگ نہ بیت (ج) الف و
 یے ماں کد ء چڑا باز دراج ء پتن انت ۔ بلکن تنی بازیں نشک (نقصان)
 دارانت حسنا حسینا راجت ۔ کراچیا کوٹھے میوہ کنیت ا ۔ یے (یعنی) نامانی ہر
 شکل کنایہ گائنت ۔ ماں عربی ء ماں پارسی ، اردو ، سندھی ء پشتو ء یک ڈول بی
 نیت ۔ اوہمزہ ہے شکلاں ہمہ پیم ء دار ایت ۔ چشکہ حسن ء حسین ء راجت ۔
 کراچی ء کوئٹہ ء میوہ کنیت (محمد حسین عنقا ، بچاؤ اوماں جولائی ۱۹۵۱ء تاکدیم
 ہے مضمون ء تہ ء دیمتر ء گوش ایت ۔ ” ہمنیکس کہ وانگ ء لگگ ارزان
 بیت ۔ منی قوم علم ء زیت زرت کنت ۔ گڑا ہما بارے کہ مروچی منی زبان
 سر ء لڈوک ہست ۔ چرائی ایشرا چوٹینگ لوٹیت ، منی مراد ہما عربی لوزانی ہجہ
 انت کہ ماں بلوچی ء انگگ انت ۔ اے تہ پیداواریں گپے کہ ہر زبان ء اچ
 دوی زبان ء لوز زرنگ وت عربی ء پنج ہزار لوزا اچ دگہ زبانان زرنگ
 (جدید لغات از سید سلیمان ندوی) بلے عربی ء ہے درآمدیں لوزماں وتی لہجہ
 ہجہ نبشتنگ ۔ اے چنپ بلوچی ء سر ء پرچہ دور دینگ بہ بیت ۔ کہ بلوچی
 درآمدیں لوزاں ماں وتی لہجہ ء ہجہ مہ لک ایت ء درآمدیں لہجہ ء ہجہ ء بہ لک
 ایت ۔ اے راست انت کہ برزی بلوچ خ ، غ ، ف گوشت نکن انت ۔ بلے
 جھلی بلوچی ء تھا ہر وجود (مصدر) غ انت ، ہر کنوک فاعل خ انت ء چہ لیکو
 درف ء لوز ۔ بلے جھلی بلوچی دے پدا ہبر ۔ ہون ، ہاک گم ، گلام ، گلت ، گہ
 ہپت ، پکیر ، پلان دپا ، گوش انت ، من نزانان پرچہ بلوچ ایشان ، خدا ، خبر
 خون ، خاک ، غم ، غلام ، غلط ، غلہ ، ہفت ، فقیر ، فلان ، بہ لک انت یک
 بادشاہے آئی ء یونانی سارس عبرانی خورس ، ایرانی کورش ، عربی خسرو ، لک
 ایت ء گوش ایت ، اگاں بلوچی ایشرا ہسرو یاوتی نامے بدنت ء نبشتہ بکنت

جی نکس (نقصان) انت من بت گشاں ایشی ، اردو پرو خسرو ، نبشتہ کنگ ، مانا
 ایش انت کہ بلوچی نہ چڑا سیاسی کلام انت بلکس منی حیل ، دے گندہ ٹینے ()
 محمد حسین عسقا ۔ پچار اومان جولائی ۱۹۵۱ء ، تاکدیم ، اس حوالہ من ہمیشکا دات
 انت کہ بازیں مردے حے گوش ایت کہ بلوچی ، تہ ، حمزہ سید عاشمی ، اورنگ
 انت ۔ ، باز مردم گوش ایت عربی ، توارانی آب چہ بلوچی ، زہور شاہ ، کشنگ
 انت ۔ بے وحدے ماکہ بلوچی ، بند پتر (تاریخ) ، تاکاں ، انین ، گندیں داں
 چونہ انت البتہ سید ، یک کارے الم ، کنگ کہ حے دراحیں زانتکارانی سر ،
 سوچ یکجاہ کنگ ، وتی زانت گوں آھانی زانت ، ہمگر نچ کنگ ، اے کار دیم ،
 برنگ اے بارو ، سک بازکارے کنگ ۔ انچو کار کہ سید ، ایوک ، گوں دل
 پھکی ، زانتکاری ، کنگ دگہ کس ، نکتگ اے گپ ، من پہ جار گوشاں ۔ اگل
 کسے وش بیت شر ، وش نہ بیت شر ۔ سید ، بیت (۲۰) کتاب ، چہ گیش نبشتہ
 کنگ ، کم چہ کم دہ کتاب آئی ، وتی زند ، گوں کجام ، بزگی ، واری ، نیزگاری ،
 چاپ ، شنگ کنگ انت ۔ بنے یک گپے کہ من گوشگ لوٹاں حے دراحیں کتاب
 سید ، یکنیں راہبند ، رنگ ، نبشتہ کنگ انت ۔ چو ایدگراں ناں کہ برے " زلم
 ، " ظلم " نبشتہ کن انت ، " علم " ، " الم " ، " عشق " ، اشک ۔ زہور شاہ ،
 چونکتگ ۔ آئی ، دراحیں کتاب ، نبشتانک یک پیم ، انت زہور شاہ ، وتی کتاب
 بلوچی ، سیاہگ ، راست نبیسگ ، تہ ، وتی یا کہ بلوچی ، راہبندانی بارو ، یک
 یک گالے گیشنگ راستے کہ بازیں مردے گوں آئی ، تپاک نلت ۔ بے بازیں
 مردے ، آئی ، راہبند دوست بیت ، گیشتریں ماہتاک ، کتابانی نبشتہ ، راہبند
 حمائی ، راہبند ، سر ، انت ۔ چونہ انت کہ بلوچ دانشوراں وتی وتی پگر ،
 حیل پہ بلوچی ، سیاہگ ، راست کنگ ، وتی بور نتا چنیتگ ۔ بے اوکاب شیل

ہ ہکے نال ۽ سرچنڈیں بور ۽ مرکب ۽ سید ہاشمی بیتگ کہ بلوچی ۽ زبان ۽
 تاہا پیں گیاب ۽ برے سستگیں دستونک ۽ گسد ۽ تمل ۽ کھرباے ۽ شوہازکنگ
 انت ۽ برے تراپکنیں ترمپ نئے شل گوارکنگ انت۔ گوں میراں پہ بلوچی
 زبان ۽ گند ۽ نندے کت بلے میراں پہ حساب ۽ نیادرت۔ پمیشکا آگوش ایت۔
 نون ۽ تیمار مہ شھکار گھیں میر منی سرمزایانی کنگ واہگ ۽ گھگیر منی
 مے ہمے مروچنیں زبان کو اس ۽ زانکار کہ سید ۽ ہج حساب ۽ نیار انت۔
 یک برے وتی دل ۽ دست بہ جنت کہ آھاں پہ زبان ۽ کجام زہم جنگ۔ لستیں
 نبشتہ کنت کہ سید ہاشمی ۽ زبان تیاب دپی زبانے۔ لستیں گوش ایت کہ سید
 ہاشمی ۽ یک ہاسیں ہندے ۽ زبان ۽ شاری کنگ۔ آدگراں بل بلے ولحیں
 عبدالصمد امیری ۽ اکبر بارکنی ۽ پیہیں سرپدیں مردم چشیں گیاں جن انت گرا
 مے وڑیں مردے ۽ ہیراں ۽ ہبکہ بوگ ابدی گپے۔ پرچہ کہ اے ہر دوئیں
 واجہ کاروت کراچی ۽ رتگ ۽ مزن بوتگ انت۔ ۽ کراچی ہم تیاب کرے ۽ آباد
 انت۔ من گوشاں کہ زہور شاہ ۽ زبان زانتی ۽ مستریں سبب وت تیاب
 گورانت۔ پرچہ کہ تیاب گورچہ کراچی ۽ بگرداں میناب ۽ لبگہ ۽ برو دراہ یکنیں
 بلوچ راج انت کہ آباد انت چہ پاکستان بہ بیت ۽ چہ ایران۔ کم چہ کم یک
 ہزار میل ۽ چہ گیش انت۔ پد ۽ دراہیں بیلہ دراہیں مکران داں ہد ۽ کلات
 ۽ مردمانی دئے ۽ زیر بزاں تجارت گوں تیاب دپاں بیتگ چہ کلات ۽ پنجگور ۽
 تربت ۽ مند ۽ تمپ ۽ مردمانی پہ روزگاری (اقتصادی) حاجت ۽ دان جیونی۔
 گوادر۔ پسنی۔ اورماڑہ۔ بیلہ۔ کراچی ۽۔ تجارت دروہ آتگ ۽ داں روچ مروچی
 ہمے پیم ۽ بوگ ۽ انت۔ پدا تیاب دپی زبان ۽ دیم ۽ دریا انت دگہ مردم
 یاکہ راج نیست کہ چہ آئی ۽ نزنکی ۽ رنگ بہ زیرایت چو کہ اے دگہ ہندا انت۔

دنیا، ہج چوشیں زبانے نیست کہ آئی، تہ، تریک، گور، زبانانی گال، گپتر
 حور، تورنہ بولگ انت۔ ما اے گپ، نہ جنس کہ تیاب دپی زبان پھک،
 پلگاریں بلوچی یے۔ بلے چو کہ ایدگہ ہنداں کہ "کھڑوے" بزائ بوشت "پڑھ
 ڈکھ۔" اے گالاں ہر کس زانت کہ بندر، بلوچی نہ انت بلے ہمے ہنداں
 رواج گپنگ انت۔ دنیا، دراہیں زبان انچوش انت ہمک یک نریک،
 ہماہگس زبان، گال ماں دومی زبان، روانت، جاگہ کن انت بلے ہریک
 زبانے، وتی (PHONOTIC) (UNETS) بنت، ہریک زبان، بازیں لہجہ
 (ACCENT) یا کہ بنت۔ زہور شاہ، یا کہ گل خان یا کہ محمد حسین علقا،
 رند تر، دگہ بازیں نوکیں ورنایاں ہم ہمے چیز مارنگ، بلوچی،
 (PHONOTICALUNETS) تہ، وتی وتی کتاب نبشتہ کنگ انت چو کہ ۱۹۷۵ء
 بلوچی لبرانکی دیوان، نیمگ، یک کسانس کتابکے کہ لبرانکی دیوان، چمشانکے
 واجہ غلام فاروق، چاپ، شنگ کنگ کہ اے کتابکے، تہ، واجہ، وتی نام،
 دگرانی نام ہم بلوچی فونوٹک، چو کہ "گلام پاروک" نبشتہ کنگ دگہ یک نوک
 باہندیں ورنایے کہ جوانیں شاری کنت بزائ واجہ ڈاکٹر فضل خالق کہ واجہ،
 یک کتابکے کہ نامے "گچین گنج انت" کہ ڈاکٹر فضل خالق، گوں باز جوانی،
 دگہ دگہ دگ، زبانانی، شارانی شیرگوں پر بند، ترینگ انت، ہمے بلوچی
 فونوٹک، تہ، اے کتاب چاپ، شنگ بیتگ ایشی، تہ، فضل خالق، نام پزل
 حالک نبشتہ انت۔ ہمے پیم، دگہ نامداریں شار، زبان دوستے مے بھار جان
 انت کہ "زرگوات"، نام، گوں وتی دستاں نبشتہ کنگیں کتابکے چاپ، شنگ
 کت گوں ہمے بلوچی، فونوٹک، حساب، ایشی، تہ، ہم غوث بھار، وتی
 نام "گوس بھار" نبشتہ کنگ۔ مے وتی جند، جھد، کوشت ہمیش انت کہ

ماپھکیں بلوچی نبشتہ کنیں۔ وھدے کہ ماپھکیں بلوچی گپ جنیں گڑا ماوتی لہجہ،
یاکہ وتی زبان ۽ (مخرج) درریج (PHONOTIC) ۽ تہ ۽ مئے ۽ دپ ۽ ہماگپ
درکانت بلے یک چیزے ایش انت کہ لہجہ ۽ مخرج یکیں چیز نہ انت۔ یک
زبانے ۽ لہجہ سک باز بنت بلے آئی ۽ مخرج یاکہ درریج بزاں فونوٹک یکے بیت۔
زھور شاہ ۽ گیشتر بلوچی ۽ یونیورسل بزاں ہمہ گیر فونوٹک یاکہ بگوش بلوچی
زبان ۽ ہما بنیادی توار زرنگ انت کہ بندر ۽ بلوچی ۽ توار انت کہ گوں بلوچی
زبان ۽ سانس رہبنداں نزکی کن انت۔ منی وتی زانت ۽ زانگ ۽ مئے
مروچیں زبان زانت ۽ کو اس اے پرک ۽ تپاوت ۽ نیمگ ۽ دگوش گورنکن
انت کہ لہجہ دگہ چیزے ۽ فونوٹک دگہ چیزے مئے زانتکار اے دویناں یکیں چیز
زانت۔ وھدے کہ اے یکیں چیز نہ انت ہنچو کہ من پیسر ۽ گوشت کہ یک
زبانے ۽ باز لہجہ بہ نت بلے آئی ۽ فونوٹک یکے بیت۔ ۽ ہریک زبانے ۽ وتی
توارانی یک جتائیں بھرے یاکہ یونٹے بیت ۽ ہریک زبانے ۽ بنپد ہمانی ۽ جند ۽
توارانی سر ۽ ایربیت۔ ایشی ۽ درور ۽ منی چوش دیاں کہ عربی ۽ وتی وتی
جتائیں فونوٹک یونٹ فارسی زبان ۽ وتی جتائیں فونوٹکے ہمے پیم ۽ اردو، سندھی
، پشتو زبانانی وتی وتی جتائیں۔

ہست انت گڑا بلوچی زبان ہم یک (PHONOTICALUNETS)

کوھن ۽ کدیمیں زبانے آئی ۽ چتوروتی فونوٹک یونٹ نیست انت۔ چونہ انت
فونوٹک یونٹ کہ "الخارج العام" ۽ ماں اردو ۽ "صوتیاتی" اکالی "گوش
انت ایش ماں بلوچی ۽ ایشی ۽ مانا ایش انت کہ ہما توار کہ یک راجے ۽ دپ ۽
دربیت۔ ما ۽ شما بچارایں کہ عربی ۽ توارانی تہ ۽ فارسی زبان ۽ چنت توار
نیست انت۔ ہمے پیم ۽ سندھی ۽ یاکہ اردو ۽ تھالستیں توار هست انت کہ ماں

عربی ، فارسی ، نیت انت حمے ہم ، پشتو ، لہتیں چھنیں توار انت کہ ایہ گہ
 زبانیں نیت انت چہ اسے زند ، زاحریں درور ، اسے گپ وت پدرانہ
 کہ حریک زبانے ، وتی توارانی یک پئی یے بیت ۔ لہتیں توار چہ بندر ، لہتیں
 کومانی وپ ، چورنیا انت چو کہ دگہ کومانی وپ ، درکانت چوش کہ عربانی وپ ،
 پ ، ج ، ژ ، گ ، توار درنیا انت ۔ پمیشکا عربی ، فلونک یونٹ ، ت ، اسے
 آب نیت انت ، جج جاہ ، عرب آیانی گالاں نبشتہ نکنت عرب ، پاکستان ،
 " پاکستان " بلوچ ، " بلوش " ، گوادر ، " جوادر " گوش انت ، نبشتہ کن
 انت ۔ اسے سنیں مسال مئے حمرو چس گپانیک انت کہ من دات انت اگل
 عرب دگہ زبان ، حرج گال ، وتی حجتہ ، نبشتہ کنت میاریگ نہ انت ۔

پرچے کہ آئی ، گور ، چہ بنیاد ، اسے توار نہ بیگ انت ۔ پہلے فارسی ،
 چہ بنیاد ، اسے توار هست انت ۔ پمیشکا فارسی ، ت ، اسے آب نبشتہ کنگ ،
 وانگ بنت ۔ بے چو کہ اردو ، تھا " ٹ ، ڈ ، ز " ، توار گیش انت اسے حرسیں
 توار نہ " فارسی ، هست انت ، اسے عربی ، بے اردو ، بلوچی ، اسے توار لازم
 انت ۔ واحدے ایوک ، حمزابانی الپاہیانی سر ، جہاں شانک بدین ، پھاریں
 ماں عربی رسم ملک ، نبشتہ بنت چو کہ عربی زبان ، وتی جند انت ۔ حمے ذول ،
 فارسی انت ۔ سنچو اردو ، سندھی ، پشتو ، پھاریں کہ اسے زبانانی الپاہیٹ یک
 انت ، بے چو نہ انت اسے درواہیں زبانانی آب لہتیں کم ، لہتیں گیش انت
 بے اردو ، آب چہ فارسی ، آہاں ہم گیشتر انت پد ، وحدے کہ ، وتی نزدیک
 ترین ، کوہن ، کدیمیں زبان سندھی ، کہ چاریں داں انشی ، آب چہ اردو ،
 آہاں ہم دو سر گیش انت ۔ پمیشکا مردم ، حیل ، اسے سوال چست بیت کہ
 پرچے درستہاں ایوک ، عربی ، آب نہ زرنگ انت ۔ بے چو نہ انت حریکے ،

وتی گٹ ۽ گشاد کنگ ۽ وتی زبان ۽ راست کنگ ۽ گیشینگ ۽ وتی تواریانی اکس
 جتائیں رنگ ۽ زاہرکت انت - پرچاکہ بنیادی چیز ہما تواری ۽ جند انت کہ ہم
 مردم ۽ دپ ۽ چہ وڑ ۽ درکیت - یک مزنیں مسالے "ت" ۽ "ث" ۽
 تواریانت - مے ۽ شے نزدیک ۽ بلکس کسانیں پرکے بلے چونہ انت اے یک
 مزنیں گپے کہ "ث" تواری تواریں عربانی دپ ۽ درنمیت ۽ مے ۽ دراحیں
 پارسی زبان ۽ مردمانی دپ ۽ "ث" ۽ تواری درنمیت پرچا ۽ "تھنچو" "ڈ" ۽
 "ژ" ۽ تواری اگاں یک عربے امارات ۽ نندوگ انت یا کہ یکے مصر ۽ شام ۽
 عراق ۽ عربے بہ بیت - آلی ۽ دپ ۽ ہیراے سیس تواری بزاں "ث" "ڈ" "ژ" ۽
 تواری بھ در نہ سیت - مے ڈول ۽ ایران ۽ بلوچاں ابیدچہ دگہ درواہیں فارسی
 زبان ۽ مردمانی دپ ۽ اے سیس تواری درنیانت - اے گپ ۽ من منٹل کہ ستر
 عربانی دپ ۽ "گ" یا "چ" ۽ تواری درکیت - چونکہ امارات ، بحرین ، قطر ،
 کویت یا کہ سعودیہ ۽ عرب "ق" ۽ "گ" ۽ تواری گوش انت بزاں قُل ۽ گل ،
 قلب ۽ قلب ، قوی ۽ گوی ، بلے ق ۽ جند ۽ تواری ہم یکش ۽ آہانی دپ ۽ درکیت
 - مے ۽ پیم ۽ مصری ، لبنانی ، شامی ۽ عراقی عرب "ق" ۽ الپ ۽ تواری گوش
 انت - چونکہ "قُل ۽ اُن" قلب ۽ "لب" قوی ۽ "اوی" ۽ "ج" ۽ "گ" ۽
 تواری گوش انت چونکہ جمال ۽ "گمال" جمل ۽ "گمل" گوش انت بلے
 وھدے قرآن ۽ دانست "وکنون" ۽ "جہال" ۽ وان انت بزاں "ج" ۽
 تواری ہم شری ۽ سر ۽ آہانی دپ ۽ درکیت - "ج" ۽ بدل ۽ "گ" ۽
 تواری "ق" ۽ تواری بدل "الف" ۽ تواری ابید "چ" ۽ یا کہ "ق" ۽ وتی
 تواری آہانی دپ ۽ درمہ آتکس گزا "ج" ۽ "ق" ۽ آھاں نہ زرنگ ات بلے
 چونہ انت بلے اے دوہیں تواری چو "ث" یا "ژ" ۽ وڑیں تواری انت ۽

آہانی دپ ء شری ء در کائنت - ہمیشکا اے توار آہانی "مخرج" ء تہ ء ہست
 انت - اے پیس توارانی ترگ یا بدل بوگ ء لہجہ گوش انت ہے بنیاد ء سر ء
 من گوشاں کہ مے کوہ سلیمان ء کر ء گور ء نندوکیں بلوچانی یا کہ مری ء بگٹی ء
 بلوچانی زبان ء فونوٹک یتوگیں بلوچی زبان ء فونوٹک انت - اے کہ "گنوخ"
 "ورغ" کئغ ء جنغ گوش ایت ء نبشتہ کنت اے ایشی ء لہجہ انت ء منی
 زانت ء زانگ ء اے ہند ء دگ ء ایوک ء "ک" ء بدل "خ" یا "گ"
 ء بدل ء جاہے جاہے "غ" یا "پ" "ف" ء نہ گوش ایت بلکیں اے
 دراہیں توارانی بدل ء دگہ دگہ توار گوش انت -

ب ء بدل ء "و" - پ ء بدل ء "ف" ت ء بدل ء "ث" - ج
 ء بدل ء "ژ" چ ء بدل جاہے "ش" ء جاہے "ژ" "ر" ء بدل ء "ز"
 ء د ء بدل ء "ذ" گوش انت ء نبشتہ کن انت - چو کہ مست توکلی شاری
 انت کہ ہدا مرزی میر مٹھانخان ء یکجا کنگ - بلوچی اکیدی کونٹہ ء چاپ ء شنگ
 کنگ -

پہ دغامے ء سمل ء لوغ ء نشنغاں سمل ئے چھماں گمگمیں انٹری
 رکغاں اے شیر ء تہ ء ماگندیں "گام" لوگ نشنگان ء "گ" ء جاہ ء آہانی
 دپ ء "غ" درکیت بلے "گمگمیں" ء گال ء دوئیں "گ" پہ شری ء جوانی
 ء آہانی دپ ء درکائنت - باید و ہمیش ات کہ "گمگمیں" ء بدل آہاں
 غمغمیں "بہ گوشتیں" بلے چونہ انت ماگندیں مست گوش ایت -

"دئے من ء بنگاں نوش کناں المستیں پکیر نوش کناں بنگاں ایرکپ
 انت سمو ء زہیر" اد ء ہم بچار "بنگانی" گ وتی جاہ ء بر جاہ انت ء ہنچو -
 "ک" ء توار کناں - پکیر کپ انت - گوں وتی بندری رنگ ء کارمرز بوگ ء

انت۔ اگل جاھے جاھے "گنوک" ء "گنوخ" گوش انت یاورگ ء "ورغ" اے ایشانی فونوٹک نہ انت۔ بلکس ایشانی لجه انت۔ ء زبان ء آب فونوٹک ء سرء ایربنت ناں کہ لجه ء سرء۔ اگل ایشانی دپ ء "ب" یا "پ" یا "ت" ک، گ، ء توار پہ بھر در میاٹکس گڑا یک گپے ات بلے چونہ انت ایشانی دپ ء هے دراهیں توار در کایت کہ اے ایشانی بدل ء دگہ دگہ تواراں کش انت۔
انچو کہ!

شترتہ نوذاں سوز ء شنت سول پہ بکلاں زامری چیز لڑزاں من گرگونیں
گراں پھیری ماں باغاڑ ء تڑو گھیراں سمبر سنھرا کھوراں گوں گزاری آں گوستغال
حاجی ج ء من حمل ء دیدار ء رواں "ادا بچار" شنزاتگ نوداں، سبزات انت
سول پہ بکلاں "دوجاہ ء" ت ء بدل ء "ٹ" گوش ایت بلے "ت" ء توار
هم برابر در آتگ انت۔ انچو "ر" ء بدل ء "ڑ" گوش انت چو کہ لڑزاں
بزاں لرزان۔ هے پیم لوذاں یاگزاری آں ء "د" ء بدل ء "ذ" ء آب ء
کارمرز کن انت بلے "د" ء توار ء چہ "دیدار" ء گل ء دگلوش کن انت۔
بزاں اے درواھیں توار یکش ء برابری ء مئے مردمانی دپ ء در کایت بلے چہ
وقی هند ء جاہ ء هالتانی سبب ء آھانی گالوار تراگ۔ ایشاں باید انچو بکن انت
۔ انچو کہ عرب کن انت بزاں "ق" ء جاھے جاھے مردم "گ" گوش انت
ء جاھے ء مردم "الف" "الپ" گوش انت ء وان انت بلے نبشتہ کنگ ء "ق"
ء جنده نبشتہ کن انت یا کہ "ج" ء جاھے "گ" گوش انت بلے نبشتہ کنگ
ء "ج" ء جاھے جاھے "گ" گوش انت بلے نبشتہ کنگ ء "ج" ء جنده
نبشتہ کن انت۔ هے پیم ء مئے مردمانی دپ ء جاھے جاھے "ک" ء بدل ء
خ "یا" گ ء جاہ ء "غ" در کایت بلے گیشتریں هبرانی تہ ء اے دوئیں

تواری شریء سرء در کالیت پدء دنیاء در اھیں زبانانی وتی وتی جتائیں جتائیں
فونوٹک یونٹ انت گڑا مئے بلوچیء فونوٹک پرچا ایوکء اردوء بریت
پرچاکہ اے آب کہ ایشاں عربی تواریء در اھیں آب مان انتء اردوء آب
انت کہ گوں ایشاں اردوء وتی جوڑ کتگیں آب ہم مان انتء پرچاکہ "پ، چ،
ژ، گ" اگاں پارسی زبانء آب انت کہ عربی نہ انتء ہے پیمء "ٹ، ڈ،
ڑ" زگریں اردوء آب انت کہ ناں فارسی انتء نے عربی انتء بلے ماں
بلوچیء ایشانی تواری ہست انتء لازمی انتء بلے اگاں کسے پہ سراں زوری
بگوش ایت کہ عربیء تواریں آباں لازم ماں بلوچیء ماں بکنیںء زوریں چہ
کہ "ث، خ، ذ، ص، ض، ط، ظ، ع، غ، ف، ق"ء تواریں آب انت کہ
پھکء بلوچیء فونوٹک یونٹء تواریں انتء اگاں مااے آباں گوں ہے رنگ
ء نبشتہ بکنیں گڑا مئے زبانء کٹ روتء اردوء فارسیء عربیء گاجیلیں
گالریچ بزاں محاورہ مئے زبانء چہ کارء برانتء زبانء پھکء انچوکن انت
انچو کہ مروچی اردو انت پرچکے مئے سرء یک ہدائی گرنڈے چہ آزمانء کپنگ
کہ بلوچء چک وتی ماتی زبانء مہ وان ایتء ہیل مہ گپت بلکیں پاکستانء
آئیء سرء زورء جبر انت کہ اردو بوان ایتء ایران آئیء پہ زور ہے پیمء
فارسی وانین انت ہے سبب انت کہ مئے وانند ہانی گیشتریں مردمانی دلء وتی
زبانء شریء لذت انچونیتء وتی زبانء وانگء ہبء واہگ اش ہم
نیت، اگاں لہتیں پہ مجبوری یا کہ گوں واہشتء شوکء نبشتہ کت گڑا گیشتر
اردوء گاجیلیں (اصطلاحات) (محاورہ) (جملہ) (گابند، گالریچ)ء کارمرز
کتء وتی زبانء چہ گال جوڑ کت نکت پرچاکہ اے گالیند یا گالریچ رواج
گپنگ انتء مئے زانتکاراں ایشانی بدلء جوڑ کنگء جہد نکنگء بلکیں مئے

زانتکار، زبان زانت انگت مارا سکین دنت کہ ما "عشق" ، اشک نبشتہ مہ
کنیں۔ یا کہ علم، الم نبشتہ مہ کنیں پرچے کہ اے گلانی رنگ بدل بیت ،
ایشانی مانا بدل بنت اگل من گوں اے واجھاں بگوشاں کہ عرب مارا بلونج ،
جاہ " بلوش " نبشتہ کن انت ، گوادر بہ جاہ " جوادر " گوش انت ۔ نبشتہ
کن انت آزانان میاریگ نہ انت ، مئے گلانی مانا بدل نہ بنت ؟ چونہ انت
واجہ ! ہریک زبانے ، وتی دودے وتی راہبندے ۔ وتی چاگرد ، وتی زندمانے
۔ اے عربی آبابی نام کہ من پیسر ، گپت انت ۔ ایشانی توار مئے زبان ، در رتج
، ٹولی (PHONOTICALUNET) (یا کہ صوتیاتی اکائی) ، نیست انت ۔
ایشاں پہ زور مئے زبان ، سر ، مہ لذات چنچو در آمدیں گال مئے زبان ، تہ
آتلگ ، رواج کپتگ انت ۔ آہاں ماں باید وتی زبان ، دود ، تب ، جی بہ کنیں
چو کہ دگہ زبان کن انت ۔ وت چو کہ عرباں ، ہست انت کہ چراغ ، چندن ،
بینگن کہ عربی ، سراج ضدل ، باز ، بخان گوش انت ، نبشتہ کن انت کہ بندر ،
سنسکرت ، گالے

بلے عرباں وتی وڑ ، نبشتہ کتگ ، رواج دانگ انت ہمے پیم ، مئے گور
، ہم عربی ، زبانیں گالے آتلگ چو کہ عشق ، علم ، فقیر ، غریب ، عاشق ، شاعر ،
شعر ، مارا باید انت کہ ما اے گلالاں وتی لہجہ ، ہجہ ، نبشتہ بکنیں ۔ ہر کس گوش
ایت کہ اے گلالاں ہما عربی ، رنگ ، نبشتہ بکن انت گڑا بزاں آمردم چہ زبان
شاسی ، زانش ، (علم) زبھرانت ، نزانت انچو پہ سراں زوری گپ جنت کہ
نادانے ، سر پد نہ انت ۔ مارا لوٹ ایت اول کہ چوشیں گلانی جاہ ، باید انت
ماوتی زبان ، گال شوہاز بکنیں ، در بگجیں چو کہ من (علم) ، جاہ ، زانت
گوشاں کہ فارسی زانگ ، یا کہ علم ، دانش گوش انت بچار دانشکدہ دانشگاہ

ال زانست بگوش ایں کہ بنیادی مانا علم ۽ ہمیش انت گڑا ما پر چا میاریگ

رسم الحظ

۱۔ نموش بہار بلوچ

اے گنو کی ایت ، اے دپٹک ء گنو کی ایت ، انہاں انہاں چو بوت
 کنت ، اے نبشتانک ، اے خیال ، درشانی ، من ، ہر کس گنو ک لیک ایت
 من ، بیچار کت باز ، بیچار کہ اے گنو کیں خیال ، درشاں بکنان کنا
 بلے انانگہ ، منا و اجہ یوسف عزیز مگسی ، اے شعریات انک ، ایشی منا مڑ
 دلبہدی یے ، سکین دات ، اے شعر ، یات آگے ، پد من اے گنو کی
 مرادے قبول کت ۔ کہ

فقط دانا یوں سے ہی مرادیں بر نہیں آئیں ،

ضرورت ہے کہ داناؤں میں ایک دیوانہ ہو جائے

اصل گپ ایش انت کہ من بلوچی ، پے بے راہ ، راہندی ، گندار

منی دل سوک کارایت ، اے نبشتانک یا بلوش اے گنو کی ہم ہے ، پد سوک

درشان انت من زانہاں ، منی اے نبشتانک ، سر آکندگ صدانی نامے ایہ

اولی مردم منی چند انت کہ منی وتی سر ، کند انگ ۔ بے منہ یقین انت کہ
شعبہ جسں زانتکارے نبشتانک ، سر ، بسیچار ہم انت ، چیزے کہ
مزیں زانتکارے ، ندکار لیک انت وتی چہاں پہ وتی جیک ، شانک وینت
آبانی بے کماری ، بلوچی زبان ، سر کجاشنگ ۔

اے گپ ، ہر کس زانت کہ عربی رسم الخط ، بلوچی زبان پہ تواری دور
جگ ، جاب وانگ ، دروہ انگ ۔ چیزے مردمان عربی ، اے بے وفائی دیت
رومن رسم الخط ، نیمگ ، وتی اوستانی چم شانک دات انت ۔ بے رومن یسود ،
بے مذہب قوم ، کار پہ مسلمان ، چوں دابیت کنت پمیشکا پہ بلوچی ، رومن
رومانہ بوت ۔ بے پہ زبان ، ادب ، دیشت ، اے درنامیں سالونگ ، پہ یک
بانورے شوہاز کنگی انت ۔ ہروز ، ہرچیم ، منایات انت چیزے سالوں ہمیش
تی آرمانیک وسازیں (وت جوز کرنگیں) بانورے پہ بلوچی ، بچار کنگ ، ات
بے دوستانی توک ، اہسوز کہ ملا ، ہمت نہ کت ، اے جہد دیم ، نیارت یا
انت نے نہ کت ۔ ہیک وجہے محمد مراد آوارانی ، دپ ، ہم اے اش کت
کہ ” پہ بلوچی ، جراتی رسم الخط جوان انت ۔ ”

بیات من پہ بلوچی ، یک ہنہیں بانورے شوہاز کنہاں کہ منے گور ،
مسلمان قوسے ، کار انت ۔ پریشی زیرگ ، ہجے باکے نیست ، نہ بیت ۔
جی صوا اے رسم الخط ، نگہ رسم الخط انت کہ ایسی چیزے حرفانی کمیں
ہل ، سہلی ، پہ بلوچی ، جوانیں نکلوز یا رسم الخطے جوز بیت ۔ چونا یا اے خط ،
حرف باز انت بے من ہما حرفاں زیرگ ، یاں کہ پہ بلوچی ، بنت ۔ چریشی
ناری کہ خط ، پبجار بہ بیت اے گپ دیم آرگی انت کہ نگہ ہم چوانگہ بزی ،
پہ چپ ، راست ، کتیت ۔ ہسک آسانیں خط ایٹ ۔ چوش کہ

ا	ب	پ	ت	ث
س	ش	ج	چ	ھ
د	ر	ڈ	ز	ژ
ک	گ	ل	م	ن
و	ی	اے	ای	او
او	او	ن	نسنگ	انیک
۱۰	۷	۵	ھ	(۱)

ادوں شما اے گپ ضرور مار انگ کہ من سے "و" ء سے "ی" زرنگ ہمیشکا کہ سے زبان ء "ی" ء "س" ء توار ہم سے انت۔ ہنچش کہ گر، گور، گور۔ ایشان بنگہ چون دش رآرایت (قبر) گور بقال گور گور (براہ) سے وڈ ء ہور (بارش) ہوار ہوار ہور (حور)

چریشی ساری کہ "ی" ء کار مرزبکناں اے گوشگی انت کہ چونہ ۶ وڈ ء من ہم "ی" چہ حرف ء سرآرنگ چو کہ دانگ ز ء بنت ہنچش کہ سیل ی ساری ء کشیت اے سیل بزاں ندادارگ بزاں یا سواد دوی ی سیل سیلگ یا ٹیگ اے ی ہم چہ حرف ء سرانگ بے سی ی بزاں "ای" حرف ۶ رند ء کنیت چوش کہ سیل (سیل ء م سے وڈ ء دگہ دگہ توار ہم جتا جتا گیش انت۔ اداں من زیر، زبر ء پیش ابیدیک حرفے "آ" مرنگ اے بابت ہما و ہداں تہامی ء گوشنگ بیت کہ برانہ ء منی اے پجار دوست بوت اے بابت ء من ہمک تک ء پینات ء گر جت کناں یا ہمک لبر ء نبشتہ ۶ وڈ ء پیش کت کناں ء ثابت کناں کہ بلوچی

تو امیں تو ار شری ء نعشۃ بنت ۔ اداں من غ با ش ء لبز کشتگ انت بے براتانی
 گشتری ء اے لبزانی زیرگ ء صلاح دات گڈاں بنگہ ء ہست انت غ
 مستریں گپ ایش انت کہ مرے زبان ء یار سم الخظ ء ٹیپ راز ہم
 ہست انت ء اے بابت ء بلوچی نزوریں کو پگ چہ لکھاں کھدار ء ہرج ء بچ
 ایت ۔ براتانی سون ء صلاح ء رو ء باقی دیم ء ۔

”بلوچی سیاہگِ راست نبیگ“

رزاق ناوڑ

وحدیکہ ماں بلوچی ، نبیگ ، منا چیزے لبر ، نبیگ ، بازیں اڑ ،
 جنجال دم ، امک انت ، پکر کنگ کپت بازیں پکر ، رند ہم وحدے من جی
 پو نہ یوہیں گڑاں منی سر بزبوت ۔ جی کجگ ، نہ بیت کہ نون پے بکنناں ، چوں
 چرے اڑو جنجالاں و مارا در بگشیناں ۔ اناگت ، دوش بختی کے بگوش ات کہ
 ہوئی ، مز میں شاعر ، زانکار واجہ سید ظہور شاہ ، شمی ، کتاب ” بلوچی سیاہگ
 ، راست نبیگ “ منی دست ، آیت ۔ اس کتاب ، دایک ، رند گوشے دال
 ، منی ، کجگ ، آیت ، بلے ، گامے ، منی ، بلوچی ، منی اماں سیاہگ ، ترا
 بازیں زوری ، زوری هست کہ امنی ناوڑی ، نازاتی ، شری ، پد رکن انت ۔
 گوشگ ، مقصد ، مراد انش انت کہ اسے باز مز میں کارے کہ اکیڈمی
 آں ہم گوں وتی هستیں وسائلاں کت نہ کت ، بلے بیمار ، زوریں سید ، گوں
 وتی لاگڑین ہڈاں یک ، تنما اسے باز بلاھیں بلکن ، نہ یوٹگیں کار کت ، پیش
 دایگ کہ آگوں بلوچی زبان ، چنکس ، حب داریت اسے کتاب ، تنما سید ،
 نبیگ ، رو ، بازیں اڑ ، جنجال گوں شری ، گیشگ ، پیش دایگ انت کہ

آہاں منی وڑیں بازیں نازانت ۽ سر بر کتگ ۽ آہان ۽ سرتگ کتہ۔ پیشکا
 اے دتی جاگہ ۽ منگلین حقیقتہ کہ اے باز مزین علمی کارے کہ هر کس ۽ ناکس
 ۽ کت نہ کتگ ات۔ بلے بگندے اے ہم وتی جاگہ ۽ یک کسانیں حقیقتہ بہ
 بیت کہ اے کتاب ۽ وانگ ۽ رند لستیں سوال ۽ جست دل ۽ کایت کہ آہانی
 پہالی انت ۽ بگندے چش یک علمی بحثے (Academic Disussion) بنا بہ
 بیت ۽ بازیں اڑ ۽ جنجال در بگیشنت ۽ سید ۽ اے بلاھیں بنگی کار دیم ۽
 برت۔

منی حیال ۽ من اے دانک ۽ ادا بگشیناں ۽ دیم ۽ بورواں کہ اے
 نقدیا کہ شرگداری ۽ نہ انت بلکن ۽ لبرانک ۽ یک طلبے اے جست
 انت کہ چہ زبان ۽ زانتکاراں بوگ ۽ انت اے ہم بوت کنت کہ اے جست
 چہ بندر ۽ غیر علمی (Un - academic) بہ بنت پرچا کہ ہنچو کہ من پیسرا
 عرض کتہ کہ من طلبے آں زبانزانت ۽ (Linguist) نیاں ۽ چہ گرامر ۽
 پک نابلداں۔ پیشکا منی جستھان بلوچی لبرانک ۽ یک کتہ ۽ طلبے ای جست
 بلک ات ۽ ردی آں پسل بکن ات۔ من یک برے پدا گوشاں کہ اے باز
 مزین کارے کہ سید ، زبان ۽ جست ۽ کتہ ۽ من نہ زانل کہ بلوچی زبان ،
 بلوچ راج ۽ راج ۽ منی وڑین کم زانتیں مردم چوں چرے نیکی آں در کایت
 ۽ سید ۽ کام کام کر تگیں کارانی تورواں زورنت۔

گمین واجہ سید ہاشمی وتی کتاب " بلوچی سیاہگ ۽ راست نیہگ " ۽
 اولی در۔ آ ۽ نیہگ کنت کہ ایشی مستریں نیمون ایش انت کہ سر جمیں
 بلوچستان ، ایران ، اوگانستان ، ۽ سندھ ۽ هر سیں دیماں پل ۽ واڑ کرتگ ۽
 چاری نیہگ ۽ نیلبویں زر انت اے هر سیں ملکاں کہ بلوچستان ماں انگر ۽

کپتنگ ایشانی تہہ ء ہے سیاہگ کار مردہیگ ء انت ۔ اے سیاہگ عربی سیاہگ
 گوشگ بیت پرچاکہ ماں عربی راہند ء انت " واجبہ گوشگ ء مطلب اے یوں
 کہ نہ ایوک بلوچی بلکن ء سندھی ، فارسی اُردو ہم چہ عربی آئی راہند ء سیاہگ
 ء اثر مند انت ۔ ایشی سبب اے بوہ کہ اُردو ء باریگ ء عربی علم ء زبان زانگ
 بوہ ہنچو کہ مروچی انگریزی علم ء زبان زانگ بیت یک انگریز زانتکارے
 گوشگ انت کہ دینا ء سرا اسلام ء سوب ء کامرانی یک کتاب سے بزاں قرآن
 کامرانی انت ۔ تہ ہے سبب ء اے خطہ ء مردم لاچار بوٹگ انت کہ آعلم
 زبان آئی راہند ء حرپاں بزور انت ء وتارا چہ علم ء زانت ء راستی آں پوہ
 واقف بکن انت ء پدا دین ء عقیدہ ء گپ ہم ہے زبان ء تما بوٹگ انت ۔
 ہمیشکا ایشی زانت ء ایشی بارہ ء معلوم داری انگت الم زانگ بوہ ۔ ہے سبب
 انت کہ مئے کھنیں شاعری چہ عربی قرآن ء آیت ء پر ء سررتج انت ۔ اے
 چیزاں آدور ء شاعر ، راچاگرد تما عالم ء زانتکار منائنت ء ۔ ہے پیم ء ماں
 کھنیں شاعری ء شاعر ، بندات ء خدا ء رسول ء حمد تعریف ء رند ء چاریارانی
 سپت کہ گڑاں رند ء وتی مطلب ء گپ جتہ اے دراہ زبان ء ارتقاء ء بہر انت ۔
 ارتقا ء عمل ء زبان ء ماڑی ء راغیر محوسین دڑ ء لب ء چیز لگیت ۔ ہے رنگ
 ء زبان ء اے ماڑی نوک یوان ء ودان بیت روت ۔ اے یک جوانیں ء
 شریں عملے کدی اے ماڑی سچ ء ڈیرینگ ء نوک بندگ نہ بیت اے گی ء
 ارتقاء ء ردوم ء نام انت ۔ دوم وتی رنگ ء وتی وڑ ء نام معلوم طریقہ ء بیت ۔ تہ
 گوشگ ء مطلب اے بوت کہ اے یک خرابی ء نہ بوٹگ ہنچو کہ سیددیم ء روت
 ایش را خرابی نئے لیکیت بلکن ء اے شری ئے بوٹگ ۔ اے گی ء کہ انسان ء
 ازل (فطرت) انت کہ علم بزاں شریں قدراں (Values) بزوریت بیدے

فرق ہے جست ، کہ اے کئی انت ، کئی نہ انت بلکن ، آگوں جزم ، گوشت کہ
 اے چیز آئیگ انت پرچا کہ علم ، شری (Values) دراصلین انسانی ہوارین
 میراث انت چش کہ

زانگ ، مارگ کسی میراث نہ انت من چہ تو یا توچہ من دست
 لگک انت اے گپ ادا مارگ ، زانگ بہ بیت کہ اثر گمیش تر ، پ شری زورگ
 بیت ہنچو کہ اے عربی ، سیاتگ ، راہند ، زبان گوں مے زبان ، تب ، ہم
 دپ ، نزیک انت ہمیشکار زورگ بوٹگ ۔ من تہ اے گوشاں کہ گوں انگریز ،
 ایگہ دری قوماں بلوچانی جنگ ہے عربی ، مسلمانانی اثر اتانی سبب ، بوٹگ انت ۔
 چش کہ

جن پرنگ انت حمل ، پسند نہ بنت
 پشک اش لک انت ناپگانی کندش درانت
 نے چم شودنت تیں خدائی نامے گرنت
 نے دین زور انت ، نے نماز ، پسند کن انت
 جن پرنگ انت مرداش بے دینیں کافر انت
 نالی چانگالاں گوں مکساں ایر برنت
 حمل ، ہلک ، کاژ شمار تہیں دوست بنت
 پشک شلوار انت سرگ ، چادر انت

نوں کے ایش رادگہ معنی ، مطلب ئے دنت آئی وتی رضا بے شاعر
 ، لچہ ، دپ ، انداز وتا گوشت کہ آبھیر آروک ، خلاف ، چوںیں جذبہ ئے
 داریت شعروت پد رکنت ۔

واجہ کتاب ، دوہمی در ، نبشتگ کنت کہ بلوچی آب بزاں ہرپ درستی

بیت ء پنج انت کہ آیش انت۔ ا، ب، پ، ت، ث، ج، چ، د، ڈ، ر، ز،
 ز، ژ، س، ش، ک، گ، ل، م، ن، و، ہ، (ہا)، ی، ی، آدگہ آب کہ
 وزوادہ انت ماآپاں دوردئیں۔ چہ اے دور دائلیں گالاں "ث" "ح" "ذ" "
 "ا" "ص" "ض" "ط" "ظ" "ع" "ق" پھکی ء عربی آب انت کہ
 شماں عربی گالاں کار، انت آگہ سے آب "خ" "ف" "غ" انت کہ ماں
 ایشاں پارسی ء عربی ہر دوئیں شریدار انت۔ ماں بلوچی اے ہر دو از دہیں آب
 کار مرزنہ بنت۔ ہما نہیں آب کہ تھنا عربی نیگ انت آیانی بارہ ء وچ گپ
 جنگ نہ لوئیت۔ بلے اے رند ء ماں عربی ء پارسی ء شریداریں سنیں آسانی بارہ
 ء کمین گپ جنیں۔

پارسی ء "ح" ماں بلوچی ء ہر وہد "ہ" بیت۔ ک خشت "بخت"
 "خاک" پختہ ء بلوچی بخت، تھت، ہاک، پختہ، انت۔ البت لہتیں گال چہ
 گالوار ء گرانی ء سبب ء چہ اے راہند ء درکیت آچو کہ ناحن ء بلوچی ناکن
 انت "ناہن" نہ انت۔

واجہ دیم ترا نبشتگ کنت کہ اگاں پارسی گالانی تہ ء سے "خ" گوں
 "د" ء یکجا انت ء گال ء بنگج ء اٹلگ ایشی ء مٹین بلوچی گالانی تہ ء گیشتر
 "خ" پھک دور دیگ بیت ء تھنا "و" زورگ بیت، آ۔ ک خوش، خوشدل،
 خود، خواہش، ء بلوچی وش، وشدل، وت، واہشت پد ء پارسی ء "غ" ء
 مٹ بلوچی ء گ انت آ۔ ک "بغل، مرغ" ء بلوچی بگل ء مرگ انت آ۔
 ک مفت، رفت، بلوچی راہند گپتار میت، ربت، بنت "

سید ء عربی Alphabet آنی تہا بیت ء پنج پہ بلوچی ء گچین کرنگ ء
 زرنگ نہ "ق" پھک عربی ء سے پارسی ء عربی شریداری آب یاں ہرپ انت

آہان ء دور دانگ اے واگیشٹنگس خبرے کہ سی ء صپت " ۳۷ " آب یاں
 ہرپ عربی ، فارسی ، یاں اردو نیگ انت ۔ نوں وحدیکہ چہ بن ء فراہ منک نہ
 انت تہ لہستیں ء اے گی ء دور دیگ چہ معنہ داریت کہ اے عربی یاں فارسی
 نیگ انت ۔ خاص پرے ہاترا کہ منے ران ء ناواندہ گیس مملوق ، آلہریاں حرپان
 ء چہ بتی نازانتی ء ہما رنگ ء اداکت نہ کتہ ء تو ہما نازانتی ء را زورے یک
 مثلے جوڑ کئے ء زبان ء صاپ و سلہ کنگ ء حوالہ ء مردمان ء زورگ پر
 مائے منی کسانیں زانت گوشت کہ اے عقل مندی ء نہ انت ۔ اے گی ء کہ
 ہمک لہز ء یک بنزہ ء (Derivation) بیت کہ چہرا بنزہ ء لہز درکت ء ہما بنزہ
 لہز ء حوالہ ء آئی معنی جوڑ بیت ء ہما رنگ ء گوں گراہنہ ء زمانہ ء حوالہ ء آئی
 گردان بیت نون اگل ماپہ زانت ہما لہزان دگہ رنگ ء یاں گوں دگہ حرپاں
 نبشتگ کنناں تہ آہانی جسمین معنی بدل بنت ء لہز بے معنی بنت ء آہانی
 بندات ء حسب نسب گار بیت پرچا کہ زبان ء ارتقا ء عمل ء یک زبانے چہ
 دوہمی زبان ء لہز وام ء بدل زرت ء ہمک لہز بنزہ ء یک خاصین زبانے ای لہز
 بیت آئی خاصیں معنہ بیت تہ اے رنگ کنگ منی خیال ء چہ علم ء سائنس
 ء دور چچگ انت کہ آئی نقصان سک باز ء درا انت ء پاندگ ء نازانتکاری ء
 وت شری سے ء ظاہر انت تہی راج ء مردم ہم زندہ بندہ بوٹگ انت ۔ آہاں
 ہم اثر زرت ء اثراں پرچا دور (Remounce) دیے آ حقیقت آ پرچا وتیگ
 (Own) نہ کئے پرچہ چیزاں نفی Negate کئے ء مزاجی (Nehlistic) رویہ پرچا
 دارے پکر بکنے بارین اے غیر علمی (Unacadimic) راجندے نہ انت نستہ
 چہ غارہ پیں یلاں ۔

واجہ سید ہاشمی نبشتگ کنت کہ " خ . ف . غ " ء دور بدیت کہ اے

بلوچی نہ انت ء آھانی بدل ء دگہ ہرپ است انت گپ وادتی جاگمہ ء راست
 انت بلے اے پیلہ نیں راستی نہ انت ء پیلہ نین راستی ایش انت کہ مامشرقی
 بلوچی یاں Dialect سے ہم داراں کہ آچہ "خ، ف، غ" ء پر انت ۔ ما اے
 گاواریاں بولی ء پشت جت کنیں ۔ لہزانی اے مڈی ء دور دیگ نزاںتکاری ء نہ
 انت ۔ بیدے چرے لہجہ ء لہزیاں توچوں پشت کپت کنے چوں شاہ مانے ؟ پکر
 بکن ۔ گدائے مانے ۔ ء پدا قدیمی بتل گوشتن ء شعرانی مڈی ء انوگین لہزانک ء
 کجاکنے ۔ کہ چہ ہمے دور دانگین آب یاں ہرپاں پر انت ۔ ء نوں اے زبان ء بہر
 ء رگ ء روتگ جوڑ بوتگ انت ۔ آھاں چوں چہ زبان ء سندے دور دیئے ۔ ء
 اگاں روچے چش کرتے ۔ وت ہشک ء بے تاک نہ بے ۔ اگاں اے راہمند پیلہ
 ء ہمے رنگ ء زورگ بہ بیت لہزانی اے مڈی ء مستقبل چے بیت ۔ تئی وتی
 مستقبل چے بیت ۔ پکر ء سمند ء بتاچین ء پکار ۔

پہ درور لہستیں بتل ء شعر پیش انت بتلے کہ
 عیباں چہ باسکاں در بکن

قدیمی شعرے بندے ۔

پہ شفاں کوھین چوٹواں عیب انت ہمے رنگ ء عمدی شعرے کہ
 شے تراچے انت زیادھین افاراں جن ئے یاں واجد عطا شاد گوشت ۔
 زرد ء مہ جیڑ و اھگ ء افارگ ء شמוש ۔ چکندگے گلاں پہ غمے گوارگ ء
 شמוש ہمے رنگ ء عطا ء نظم سہمت بہ دروشم ئے پکارت

"اف یلہ دے منا

کورے گندے نہ دست ء منی

"تو گوشے من جہین

"کا" "کے" "کی" و "وڑین لہزانت" ہے معنی "کار مردہنت بلے و ہدے
 مانہنت" انت "تے گپ" تے "دیہ" ، انت "نہ جانہ جاگے" "اے لہزے" معنی
 "نہ دنت نزاں ماہیر ان بوتوں کہ اے چے انت ایشانی اردویاں انگریزی بدل
 چے انت - بازیں اے Propostion انت یاں Conjunction انت -
 درمیان "ما و اجہ سید ہاشمی کتاب و نت" "آئی وضاحت" "بیان" "رندے لہزے
 معنی و مطلب" "مے" "دیم" "گیش" "تر صاپ" "درا بوت انت" "چش کہ و اجہ
 گوشت کہ اے جتائیں لہزانت "ایشان" "و تارا یک بزانتے بزاں معنی حسرت
 انت - "واں اے ہد" "واگپ راست انت" "سر ہم کپیت بلے و ہدے کہ
 نبشتگ کت کہ "منا" "من" "نبشتگ کنگ بہ بیت" "منی خیال" "ادا"
 جتائیں بزانتے نہ داریت شے خیال چے انت ؟

دیہترا و اجہ سید نبشتگ کت کہ "ترا" ، "شمارا" ، "بارا" ، نبشتگ
 بکن ات کہ اے ایڈگہ راہند "راست گندگ" "نیانت فون یک لہزے
 رایک رنگے "علت" "قانوڈچے انت سیدچ اصول" "راہند پیش نہ داریت
 اے گی" کہ منی خیال "زبان" "جت" "یک لہزے" "یک رنگ" "نبشتگ کنگ
 "دوہی رنگ" "نہ کنگ پرمان" "ہاتر" "اصول" "قانوڈ الی انت" "بلے منی
 خیال" "اے جت" "سید ہاموش انت" "خیال پے انت -

ہے رنگ "سید" "و تی کتاب" "تتا نوکین لہز آرنگ" "نبشتگ انت
 چش کہ حرپ یاں الفا بیٹانی واسطہ "سید" "آب" "کار مردکتہ و ہدیہ ہونی
 "ساری" "حرپ" "حسرت انت" "منی خیال" "ہے معنی" "شری" "دنت
 "آب" "بلوچستان" "بازھند" "دگہ" "معنی" "کار مردہنت" "نہ رنگ" "سید کتاب
 "وانگی" "گوشت" "و ہدیہ" "ہمروچی گپ" "کتاب" "کار مردبوگ" "انت" "ہرکتہ"

زانت کہ کتاب چیا گوش انت۔ گڑاں "وانگی" پہ چیا چریشی ابید جاگہ جاگے
وانگی راست (صحیح) کار مرد بوت نہ کنت۔ چش کہ منانوں "کتاب وانگی
انت" گڑاں چے بگوشاں کہ منانوں "وانگی وانگی انت" ہے رنگ ۽ سید ۽
"وگوش" ۽ "مزدگر" ۽ لبزکار بستگ انت۔ "وگوش" ۽ جاگہ ۽ "ریڈیو"
کہ یک سائنسی ایجادے ۽ ہر کس اے لبز زانت وت شر نہ انت ۽ پدا سید
نوشت "مزدگر" ۽ معنی مصنف حاکم "جج" نون واجہ ہر کس مزدگر ۽ بوایت
ہے معنی ۽ زوریت ۽۔ یانکہ مزدگر مزور ۽ معنی ۽ زوریت ۽۔

اے گپ دراہ بحث ۽ تران لوٹ انت۔ گوشگ ۽ متلب ایش انت
کہ سید یک انسانے بوتگ۔ ۽ ایوک ۽ باز مردمانی کارے کرتگ کہ ہر کس ۽
ناکے کارے نہ انت۔ بلے پدا ہم آ انسانے بوتہ پمشکا چرائی ہم ردی بوت
کنت ہنچو کہ چمادی بیت۔ ۽ وتی ردی آنی گرگ المی انت ۽ اے یک علمی رویہ
۽ پمشکا بیائے ہے رویہ اے ردا اے منان کہ سید ۽ یک بنیادے ہما ایرکتہ
نون اے بنیاد ۽ دیم ۽ براں بیات ہے جستھانی سرا پکر کنیں ۽ چاریں اگاں
ایشانی تماردی ہست تہ ہے کمیں ردی آن گرین ۽ وتا بلے میار کنیں پرچاکہ
بنیاد یاں مفروضہ (Theory) ۽ سرا کارکنگ بیت ۽ آترا رندا راست ثابت
کنگ بیت۔ ایشی سرا کارکنگ ۽ ایش را راست ثابت کنگ مئے پشت کپتگمین نانی
کار انت۔ اے بلکن ۽ مئے فرض انت اے گی ۽ کہ آئی وتی ہرے کارکتہ نین
مارا وتی ہرے کارکنگ لوٹیت۔ ہشکلیں ۽ باری یاں مخالفت ۽ ہیج جوڑ نہ بیت
چو کہ عطا گوشتیت۔ زند پہ جیڑگ ۽ مرک پہ مودگ ۽ ارزان نہ بیت ہشکلیں
ندگ ۽ زالی زارہاں گزران نہ بیت گوں نیکیں واہگاں شے ہد ربری ۽
ربچار۔

پہ بلوچی ۽ رومن رسم الخط

بلراج بلوچ

پہ بلوچی زبان ۽ رومن رسم الخط ۽ زورگ ۽ باروا میر جان محمد دشتی
 نبشتانک دیم ۽ گوست - دل ۽ هب کت کہ من هم اے باروا وتی هیالان درشان
 بکنان - بلکنین دگہ دوستواہ هم اے راہ ۽ سرا گام گیجے بزورنت - هنجو کہ داجہ
 رومن خط ۽ ٹک او حرف نشان دانگ انت همے پیم ۽ من هم بلوچی زبان ۽
 واسط رومن خط ۽ لستیں حرف گچین کنگ او وتی اے نبشتانک ۽ تها همے حرفاں
 نشان دیاں او ایشانی باروا وتی هیال درشان هم کنان بلکن زبان دوستان ۽
 دوست بوت انت - مئے ارادگ ہمیش انت کہ بلوچی زبان ۽ واھلکد اران ۽ پہ
 بلوچی زبان ۽ دیمہنی ۽ حاتر ۽ رومن خط ۽ ردا او گچین کنگ ۽ هج پیمیں مشکل او
 جنجال دیم ۽ م ایت - همے حاتر ۽ ما وتی زانت ۽ بلوچی ۽ نبشتہ او دانگ ۽ حاتر ۽
 رومن ۽ لستیں حرف ردا او گچین کنگ -

اے گپ ۽ هرکس زانت او ماریت کہ عربی ۽ هنوگیں خط بلوچی ۽
 پیلیمیں تو اران پھدہ کت نہ کت - بلکنین اے هم راست انت کہ عربی خط ۽

بہشت کتلیں بلوچی لہزدو یا سہ پییم ء وانگ بنت ۔ او ہر پییم ء ایشی معنی بدل بیت
 اے گپ ء ترس ہم ماں زانت کہ وانوک عربی خط ء تہا نبشتہ کتلیں لہزدو
 انت ۔ بلے رومن خط اے راہ ء ارزان کنت او اے ترس ء چہ دل ء در
 نت کہ زبان رد وانگ بیت ۔ رومن خط ء زورگ ء پد آوکس نسلان ء پہ بلوچی
 زبان ء وانگ او سرپد بوگ ء ہج پییمیں گئی او مشکل دیم ء نہ ایت ۔ ہنچو کہ مئے
 اہگ انت کہ بلوچی زبان علمی او سائنسی زبانے جوڑ بیت مئے کومی واہگ او
 ارمان پیلبہ بہ بنت ۔

اے گپ ء ہرکس زانت کہ ہرچ کوم ء دیمری ء سوب آئی زبان ء
 دیمری انت ۔ ہرچ وھدیکہ کوم ء زبان دیم ء نہ شت ۔ گڈا آکوم ہم اینکس دیم ء
 شت نہ کنت وھدیکہ کوم ء زبان ء را وانگ او زانگ ء تکال دیم ء برگ نہ بوت
 لڈاکوم ہم دیمری ء راہ ء سک دیراں بریت او آئی منزل گلہ گیر بیت ۔ ہمے حاتر
 ء زبان ء واسطہ یک ہنچیں رسم الخط دوست کنگ بہ بیت کہ آ زبان ء کتلیں لومان
 ء پیلبہ کت بکنت او علم او زانگ ء تاج ء تہا زبان ء دیم ء برت بکنت ۔ سائنسی
 او ٹیکنالوجی ء گزراں ہم پیلبہ بکنت ۔

ماسدک اوں کہ آگن بلوچی ء را وانگ او زانگ ء زبانے جوڑ کتلی
 انت گڈا پریشی ء درستاں چہ شرتریں خط رومن انت کہ بلوچی ء Phonatic
 تواریاں پہ جوانی ء پدراہ کت کنت ۔ بلے Phonatic تواریانی پہ جوانی ء درکنگ ء
 واسطہ رومن خط ء را رد او گچین کتلی انت ہنچو کہ دگنیا ء دگ کومان وتی زبان ء
 واسطہ رومن خط ء را رد او گچین کتگ ۔ اے رد او گچینی کار نہ منیگ انت او نہ
 میرجان محمد ء بلکین ایشی واسطہ بلوچی اکڈھی یا بلوچستان یونیورسٹی ء پاکستان
 انسٹیٹیوٹ ء شعبہ ء بلوچی ہر کارے کت کت بلے انت دوہیں ادارگ وتی

کاراں دست گٹ انت - ملک ۽ تها کس ۽ را وسے نیست کہ یک ہنوگیں خط
 بدل بکنت او نوکیں خط ۽ شون بدنت - ہر کس ہمے گپ ۽ راہ چار انت کہ کے
 گام گیجے چست کنت بلے کس ۽ گامے نہ زرت - ہر کس وتی زانت ۽ وڑ ۽ زبان
 ہنوگیں خط ۽ نبشتہ کنگ ۽ انت - او لہتیں ہمے جد ۽ انت کہ رومن خط شون
 دنیگ بہ بیت بلے ایشی واسطہ کلیں بلوچ وانندہ ، او زانتکاران ۽ یکجانندگ کپیت
 او زبان ۽ واسطہ رومن خط ۽ را رد او گچین کنگ ۽ پد شون او رواج دنیگ کپیت
 ہنچو کہ انگریزی ، فرانسیسی ، اٹالین ، رومن رسم الخط ۽ رد او گچین کنگ
 ۽ پد رومن خط ۽ تها نبشتہ بوگ ۽ انت ہمے پیم ۽ ما ہم رومن خط ۽ را وتی لوٹ
 او گزرانی وڑ ۽ رد او گچین کنگ ۽ پد کارمرزکت کنت - ابید اٹالین Italian
 دگہ ہج زبان تیوگ ۽ Phonatic ۽ نہ انت - نہ کہ انگریزی او نہ فرانسیسی -
 مے ضلورت او لوٹ Phonatic تواریانی پہ جوانی ۽ پد کنگ انت - ہمے حاتر ۽
 لوٹت کہ بلوچی زبان ۽ واسطہ رومن خط Phonatic تواریانی بذورنت -
 منی چند ۽ بلوچی ۽ Phonatic تواریانی واسطہ رومن خط ۽ اے حرفاں
 ۽ دوست کنگ -

ا	A	Andam	Bagicain	Barowa
آ	Ā	Āmand	Tājig	Musā
ب	B	Barrag	Abā	Ayūb
ج	C	Cadir	Bacik	Mac
د	D	Danz	Badal	Nipād
ڈ	D	ǾdǾ	BudǾg	BadǾ
ای	E	Ewak	Metag	Bumae

ف F	Faqīr	Afīm	Naf
گ G	Gulāb	Pugūl	Pāg
غ G	Ġafūr	Muġul	Ciraġ
ھ H	Hingol	Wahag	Panzdah
ای I	Idrek	Iškir	Rāsti
ای T	Īrop	Mīr	Callī
ج J	Jind	Majg	Gaj
ک K	Kont	Makurān	Papuk
ل L	Langar	Baloc	Hammal
م M	Mat	Jambar	Šam
ن N	Nisar	Mani	Nagan
ن N̄		Aṅgur	Dyañ
و O	Omet	Log	Nako
پ P	Ponz	Napag	Cāp
ق Q	Qadir	Naqš	Sādiq
ر R	Rišk	Mirag	Kimār
ر R̄		Mīrag	Pīr
س S	Soagind	Masi	Pis
ش Š	Šank	Muškul	Maš
ت T	Tari	Wati	Šut
ث T̄	Ťapur	Gatī	MaŤ

او	U	Ustad	Mušt	Maru
او	Ū	Ūškan	Zūr	Bašū
و	W	Watan	Bawar	
خ	X	Xairat	Baxat	Talx
ے	Y	Yaqūb	Mayar	
ز	Z	Zank	Mazar	Buz
ژ	Ẓ	Zang	Waždil	Puž

عربی ۽ ھشت حرف ھنڀين است انت کہ بلوچي تواریانی واسطہ آھا
کارمرز کنگ ۽ ضلورت نہ انت۔ او بازیں زانتکار ھنڀين است انت کہ آھا
عربی تواری ۽ پیلی ۽ درکت نہ کنت ابید مے مذہبی کواس او زانتکاراں کہ
زبان ۽ پہ جوانی ۽ ونت کنت۔ او آئی حرفانی تواری ۽ پہ شری ۽ درکت کنت
بلوچي زبان ۽ تما کارمرز نہ بیوکیں عربی حرف ایش انت ث۔ ح۔ د۔ ذ۔ ص
ض۔ ب۔ ع۔ اچ اے حرفاں ابید دگہ سہ حرف ھم است انت کہ لسین بلوچي
۽ تما کارمرز نہ بنت بلے مے رودر آنکی Dialect ۽ براھندگ اے لہزہ کارمرز
کنت او ایشانی تواری ۽ پہ جوانی ۽ درکنت۔ ھے حاترہ اے سہیں حرف بزاں
ف۔ غ۔ ۽ واسطہ رومن حرف گپین کنگ بوتہ۔

مے جہد او کوشست ھمیش انت کہ بلوچي زبان ۽ ہرکس زوت سرپہ
وانت او ھیل کت بکنت۔ ھے حاترہ ایشی تما انگریزی ۽ وڑہ بے تواریں حرف
ماں گیجگ نہ بوتگ کہ وانوکان ۽ جنجال ۽ دور بدنت۔
ھما لوز کہ آئی سرہ زور ڈینگ یا کہ آئی تواری دوار درکنگ کپیت چو کہ

جلی گڈی - منزل - حرفانی زور دئیگ یا تواری دوار درکنگ ۽ حاتر ۽ میر دشتی ۽
 (۱) نشان ۽ زرتنگ - اے نشان ۽ مکسد زبان ۽ را جنجال ۽ دور دئیگ انت - او
 مے ارادگ زبان ۽ را اچ جنجال ۽ رکھینگ انت - همے حاتر ۽ هما حرف ۽ سرا
 زور دئیگ یا آئی تواری دوار درکنگ لوئیت - هما حرف ۽ را دوار نبشتہ کنگ بہ
 بیت چوکہ - **Mazzil Guddi Calli** -

اے راہ بند ۽ رد ۽ مارا **Vowel** آئی راہ ہم گیشینگ کپیت - ہنچو کہ
 انگریزی - تما آواز ۽ دراج کشگ او پدر کنگ ۽ حاتر ۽ **Vowel** دوار کارمرز
 بنت - مے لستیں واجہکارانی ہیال ۽ بلوچی ۽ تما ہم اے جنجال بوت کنت بلے
 بلوچی ۽ واسطہ رومن ۽ رد او گپین ۽ سوب ۽ اے جنجال ۽ را دور کنگ بوتگ -
 بلوچی ۽ تما ہچمر **Vowel** دوار کارمرز نہ بنت - پرچیا کہ اے راہبند ٹہینگ بوتگ ،
 ہرج وهدے مارا آواز دراج کشگ کپیت بدان برز ۽ یا جمل ۽ گڈا **A** پہ آ ۽
 تواری پہ ای ۽ تواری کارمرز بنت - یکس **Vowel** دوار کارمرز نہ بیت - بلے دو
 دگ آواز ۽ **Vowel** یکجا کارمرز بوت کنت -

ہنچو کہ اے گپ ، ہرکس زانت کہ ہنوگیں دور ۽ انگریزی او دگ
 زبانانی بازیں لبز ماں بلوچی ۽ کارمرز بوگ ۽ انت - ہنوگیں عربی خط ۽ تما ہمالبز
 کہ عربی انت ہماوز ، نبشتہ کنگ ۽ انت کہ دگ زبانانی تما نبشتہ بوگ ۽ انت -
 بلے لستیں کواس ، زانتکار اور وانندگ ہمے لبز ماں بلوچی **Phonatic** تواری ہم نبشتہ
 کنگ ۽ انت - بدان اے وهد ، ہرکس پہ وت انت -

انگریزی ۽ ہمالبز کہ اے ، س ، پ ، وئی اصلی معنی کارمرز بوگ
 انت آسانی واسطہ رومن ، انت - اے رد ۽ دو راہبند بوت کنت -
 اولی راہبند پیش - مے زبان ، **Italics** ، نبشتہ کنگ بہ بیت تاکہ اے ہمبر پدر

بے بیت کہ اے دری زبان ۽ لہز انت او همائی وڑ ۽ نبشته انت - بے بیت
 مے زبان زیات گران او مشکل بیت - مارا بلوچی ۽ نوکیں خط ۽ ہوئی
 انگریزی ۽ زبان ۽ حرف او لہز هم هیل کنگ کپنت او - گپ زانگ کپنت
 انگریزی - جام حرف کلام جاہ ۽ کلام توار ۽ دنت - پرچیا کہ انگریزی Phonatic
 نہ انت -

اے لہز بدان ریڈیو Radio ہوٹل Hotel ٹیبل Table او
 صداں لہز کہ انگریزی ۽ هما معنی ۽ ماں بلوچی ۽ کارمرز بوگ ۽ انت - اگان
 لہزاں ۽ انگریزی ۽ وڑ ۽ نبشته کنگ بہ بیت گڈا مارا دو زبان یکجا حاصل کنگ کپنت
 کہ پہ ماسک گران او مشکل انت - باید ہمیش انت کہ انگریزی ۽ اے لہزاں
 دوست کنگیں رومن خط ۽ تما نبشته کنگ بہ بیت کہ بدان ریڈیو ۽ را Raidu -
 فونو ۽ را Fotū - ٹیبل ۽ را Taibal نبشته کنگ بہ بیت - حمے چیم ۽ ملک ، مردم او
 جناورانی نام هم Phonatic توار ۽ نبشته کنگ بہ بنت -

بلوچی ۽ همما لہز کہ آوانی رند ۽ آ - ای - او ۽ توار پدر کنگ بوئیت
 بدان رومن خط ۽ e a او o نبشته کنگ کپنت - ایشانی واسطہ سہ راجمند بوت
 کنت -

اولی :- کلات ۽ را Kalat a دوشی Kalat - a او سہمی Kalat a بدان
 Kalat ۽ نبشته کنگ ۽ پد (-) یا کومہ () یا Space یلہ کنگ ۽ پد دوشی
 حرف نبشته بہ بیت تاکہ اے جہر پد رہ بہ بیت کہ رندی حرف بدان o e a
 اولی لہز بہر نہ انت بلکہیں تو ضعیفی حرف انت بے اولی لہز ۽ ہوئی ۽ وانگ
 بیت -

بلوچی ء رومن رسم الخط

منیر میمنی

منی ہیال ء بے پونائی ء ہم اے جبر راست انت کہ تنی وهدی پہ
 بلوچی ء نبشتہ ء ہیج Standard ء لکھ او وڑ نیست انت هرکس ایشرا وتی وڑ ء
 نبشتہ کنت او هرکس همے ماریت کہ منی وڑ شر تر انت ۔ هینچو کہ همے زوتان
 "ماہتاک زمانہ" بلوچی کونسہ ء شوکار واجہ حاجی عبدالقیوم ء شونگال او واجہ
 عنایت اللہ قومی ء نبشتانک چماں کپت انت ۔ بے آهان بلوچی ء لکھ او پڑھ ء
 انوکس راہبند کہ عربی رسم الخط ء تما انت لستیں بدلی سدلی آرگ ء تیوگ ء
 وگلوش گور کنگ یا کہ بلوچی ء نبشتہ کنگ ء راستیں راہ در گینتگ ۔ بے اے گپ ء
 هرکس زانت کہ بلوچی ء هرکس وتی وڑ ء نبشتہ کنگ ء انت ۔ هرکسی وتی وڑ او پیمن
 انت ۔ هرچ نک او بولک ء وتی راہبند انت ۔ واجہ حاجی عبدالقیوم ۔ پہ "زمانہ"
 ء نوکس راہبندے در گینتگ او همے نبشتہ کنگ اے نہ پہ "زمانہ" ء نبشتہ کنوک
 همے وڑ ء نبشتہ بکننت ۔ بے منی ہیال ء بلوچی ء عربی رسم الخط ء تما هرچ پیمن ء
 نبشتہ بکن آ بے رد وانگ بیت ۔ ابید چہ زبر ۔ زیر ۔ پیش ء جننگ ء ۔ بے کئے
 نندیت او کئے را اے تمہبل است کہ زبر ۔ زیر ۔ پیش ۔ بخت او ہی بے تمہبل ء
 ماروہ ء حیل ء مارا چہ زبر ۔ زیر ۔ پیش ء دور داشتگ او ماہمے گشت هرکس ء

وانگی انت و ت راست بو انتیت ۔ جسے کہاں بلوچی ۔ ردوم ، را داشتنگ او ورنامیں
 تک ، اے نیمگ ، باز کم و گلوں گور کنگ ۔ پرچا کہ آ عربی رسم الخط ، تما نبشتہ
 کنگیں بلوچی ، لہذا انت نہ کنت ۔

مے لکھج ہمیش انت کہ بلوچی زبان ، دیرنی او ایشرا یک زند گیں
 زبانے جو کنگ ، ردمن رسم الخط ، چہ شتریں ہیج راہبند نیست ۔ اے گپ ،
 سحر کس زانت او ماریت کہ انوکس ، رسم الخط بزبان نبشتہ ، ورا بلوچی ، کہیں تواری
 ان پیلی ، پد رکت نکنت ۔ او ایشی تما نبشتہ کنگیں جتا جتانیں باز لہزیک ورا ،
 نبشتہ بنت ۔ اگہ زبر ، زیر او پیش جنگ مہ بیت ۔ گدا وانوک سرگدو بیت کہ
 اے لہزچے انت ۔ پرچا کہ چہ وانگ ، آئی معنی ہم بدل بیت ۔

باید ہمیش انت کہ زبان ، وانگ ، مردم ہیج پیہیں ردی مکنت ۔
 وحدیکہ زبان ، وانگ رد بوت او آرا ردی مان بوت گدا آ زبان ، نیمگ ،
 وگلوں کم بیت او آ زبان روج پہ روج گار بو ان بیت ۔ انوکس عربی رسم الخط ،
 را اے ترس مان انت کہ بلوچی راست وانگ بوگ ، نہ انت ۔ بے رومن نبشتہ
 ، ورا اس ترس ، چہ دل ، در کنت ۔ او سحر کس کہ آ بلوچے بہیت یا مہبت بے
 بلوچی زبان ، آسودگی ، و انت کنت ۔ نوکیں او انوکس نسلاں ، بلوچی وانگ نہ
 تواریت ۔ مے نوکیں نسل چہ بلوچی ، وانگ ، پہ ہیے واسطہ ، زہر انت کہ آ عربی
 رسم الخط ، تما نبشتہ کنگیں لہزاں راست و انت نہ کنت ۔ اگاں وانگ ، گنت گدا
 جسے لہزاں رد واننت ۔ پرچا کہ اے رسم الخط ، تما نبشتہ کنگیں دو تانیں سہ لہزیکیں
 ورا او پیہم ، نبشتہ کنگ بنت ۔ بے آحانی معنی بدل انت ۔ او اے بدلی ہمہ وحد
 ، گندگ ، کعبیت وحد ۔ اے لہزانی سرا زبر ، زیر او پیش جنگ مہ بیت ۔ بے
 کس لہزانی حرف ، سرا زبر ، زیر او پیش جنگ ، نہ انت کہ راست وانگ چہ

بنت ۔ اے گپ وانوکانی گردن ، چہیں چہیلک ، وپ انت کہ بہ انت بو انت ۔
 بے وانوک ، رائٹنگس کتبیں ن انت کہ یک رومے وانگ ، پد دو ار پدا ہمارہ
 بو انت ۔

منی ہیال ، ہرج وانندہ میں بلوچ ، ہمے واہگ انت کہ بلوچی زبان
 سامنی او عملی زبانے جور بہ بیت ۔ اے رومے ہر کس گیا جنت بے دیم ، کس نہ
 ایت ۔ چونانی ، ہم مردم وت ہج کت نکنت تاکہ یک اوارگے دیما مرہ ایت ۔ بے
 آرا زبان ، خدمت ، رومے رسم الخط ، شون دینگ ، بدل ، لستیں مردمانی کتابانی
 چھاپ کنگ ، حسب انت ۔ ہمے خاطر ، بلوچی اکید لیسمی ، چھاپ کنگیں کتاب بلوچ
 نہ کار ، وتی + Dialect ، تہا نبشتہ کنگ او منی ہیال ، ابید چہ ہما Dialect
 ، زانوکاں دگہ کے آء کتاباں وانت نہ کنت ۔ بے اگاں ہمے کار رومن رسم الخط ،
 بو عنی گدا منی ہیال ، بازیں ، اے کتاباں در برنگ ات ۔

اے چہیں گپ اے نہ انت کہ ہرج کوم ، وتی دیمرنی ، راہ
 درگیشینگ آنی پیسر ، وتی زبان ، نیمگ ، دگوش گور کنگ او زبان ، بر کنت ،
 آکوم ، پے وت یک منز لے گپنگ ۔ چونانی ہم اگاں یک کوم ، زبان وانگ او
 زانگ ، تک ، دیما برگ مہ بیت گدا پے آکوم ، دیمرنی ، منزل سک گران او
 مشکل انت ۔ ہمے خاطر ، زبان ، رومے رسم الخط (نبشتہ ،
 وڑے ازورگ بہ بیت کہ آ زبان ، دیمرنی ، تہا دز بکھی ، ہوری ، انوگیں ،
 سامنی او میکنالوجی ، گزران ہم پہلہ بکنت ۔ اگن بلوچی زبان ، را وانگ او
 زانگ ، زبانے جور کنگی انت او ارادگ ہمیش انت کہ مے نوکیں نسل وتی
 زبان در ببارت گدا پے ایسی ، شر تریں راہبند رومن نبشتہ ، وڑ (رسم الخط)
 انت پرچا کہ بلوچی ، Phonetic توار ایوک رومن رسم الخط ، تہا نبشتہ ، پد

شریء درکانت بلے اے رسم الخط ہم مارا گچین کنگ کپیت او ایشرا وتی گزر ۽ پدا
 زورگ بہ بیت۔ چونہ انت کہ ہرچی ہست انت راست انت۔ نون ماچ مکنت
 پرچا کہ توار ۽ برز او جہل ۽ واسطہ مارا کمیں بدلی سدلی الما آرگی انت۔ ہنچو کہ
 دنیا ۽ ایندگہ کوم۔ انگریز، فرانسیسی، اطالوی، ترک آن رومن رسم الخط ۽ راوتی
 لوٹ ۽ پدا بدلی سدلی کنگ ہمے پیم ۽ ماہم ایشی تھا بدلی سدلی آرت کننت۔

چہ ایشی ۽ پیش واجہ میر جان محمد دشتی او واجہ بلراج بلوچ ۽ ہشتنگی
 ”زمانہ“ کہ نون ماہ تاکے تھا پہ بلوچی رومن رسم الخط زورگ ۽ رو ۽ وتی ہیال
 درشان کنگ انت۔ بلے افسوز ۽ جبرایش انت کہ اے رو ۽ کس ۽ ہچ نگشت،
 نہ کے ۽ ایشی پلہ مرزی ۽ او نہ کہ کے ۽ ایشی ایر جننگ ۽ چیزے نبشتہ کت۔
 بذاں کے را اے حاجت نہ بوت یا کسی دل ۽ نہ کشت کہ پہ بلوچی زبان رومن
 رسم الخط ۽ باروا وتی ہیال آن درشان بکننت۔ اے ہبر انوں ہم گندگ ۽
 پیداک انت کہ واجہ حاجی عبدالقیوم بلوچ ۽ شولنگال ۽ پدا بید واجہ عنایت
 اللہ قومی ۽ کس ۽ ترگے ہم نہ کت۔ بذاں ہر کس ۽ ہمے لکھت کہ ہر کس ہرچی
 کنت بکننت مارا چہ؟ ہمے گپ بلوچی زبان ۽ پد منگی ۽ مستریں سوب انت کہ
 کس اے باروا ہچ نگشت۔ بلوچی اکیدی ۽ کارمستر ہم بلے توار انت۔ چونائی ۽
 ہم آئی نبشتہ کتگیں بازیں کتابانی نبشتہ ۽ راہبند دگہ دگہ پیم انت۔ یکے ادارگے
 اے وھد ۽ یک راہبند ۽ سرا او شوک نہ انت۔ آپہ نوکیں راہبندے ۽ چوں
 جہد کنت۔

بلے نبشتہ ۽ انوگیں وڑ ۽ تما بازیں راہانی گندگ ۽ پد من ہمے مارت ۽
 پہ بلوچی زبان ۽ رومن رسم الخط زورگ بہ بیت بلے ایشی زورگ ۽ چہ پیش ایشی
 نبشتہ ۽ وز او پیم گیشینگ بہ بنت۔ اے باروا میر جان محمد دشتی او واجہ بلراج

بلوچ، رومن رسم الخط، نمبشتہ، وژ شون دانگ۔ اے دوینانی گندگ، پد من
 اے حد، رنگ اوں کہ نوکس راھے درگیجگ، بدلھے دوینانی وژا پیم، تما
 کس بدل آرگ بہ بیت یاھے دوینانی تما یکے زورگ بہ بیت۔ واجہ بلراج
 بلوچ، رومن رسم الخط، میاں استمانی وژ زرنگ بلے میر جان محمد، ایک نوکس
 راھندے۔ باید ہمیش ات کہ اے دوینانی وژ من ہم یک وڑے دیما بیارتیں
 بلے منی جند، را بلراج، وژا او پیم دوستر بوت۔ آ انوکس ٹائپ راسرانی سرا
 ٹائپ بوت کنت۔ واجہ دشتی، شون دانگس رسم الخط ہم ٹائپ کت بیت۔ واجہ
 بلراج بلوچ، ش، حاتر S او واجہ دشتی، S زرنگ۔ھے پیم، دگہ حرفانی
 واسطہھے وژا او پیم زورگ بوت۔ نوں اے کواسانی سرا انت کہ آ کجام وڑے
 دوست دارنت۔ واجہ بلراج بلوچ، راھندے، تما اے شری است وھدیکہ زھگ
 دانگ بنا کنت آ درستیں لیزانی برز، چاریت پرچاکہ واجہ بلراج بلوچ، ٹک او
 نشان کل برز، انت ہنچو کہ N Ĥ Ā Ū S ایندگہ بلے میر دشتی، لستیں ٹک
 او نشان برز او لستیں جہل زرنگ ہنچو U Ā P S ایندگہ۔

منی جند پہ بلوچی، اے حرفاں دوست کنت کہ بلوچی، Phonatic
 تواراں درکت کنت۔

ا	A	Annark	Nazurk	Tara
آ	Ā	Āmac	Pēc	Padā
ب	B	Bingo	Tabber	Lab
ج	C	Cang	Harci	aloc
د	D	Bad	Landi	Jind
ڈ	Ǿ	Ǿang	Lado	Bad

ا	E	Essirk	Boheir	Manne
ف	F	Faqir	Kafir	Saf
گ	G	Gandag	Lagor	Gindag
غ	G	Gulam	Sagal	Durog
ح-ه	H	Hudok	Taha	Wanindah
ای	I	Iskol	Sannik	Mani
ای	I	Intizar	Sir	Galli
ج	J	Jingal	Janjal	Ganj
ک	K	Kannag	Pakkar	Tak
ل	L	Lamb	Balai	Hal
م	M	Manjal	Tamur	Rudom
ن	N	Nazenk	Kant	Dan
و	N		Sanbal	Ziyan
او	O	Omet	Sog	Gapo
پ	P	Pad	Dappar	Lap
ک	Q	Quran	Naqs	Buraq
د	R	Rang	Tirran	Sawar
ڈ	R	Mari	War	Wangar
س	S	Sokal	Ast	Tiras
ش	S	Sank	Esan	Pašk
ت	T	Tango	Wantag	Kant

ث	Ǿ	Ǿang	Lanti	KuntǾ
او	U	Ulus	MuǾt	Maru
او	ū	ūǾkan	DouǾr	Ǿabū
و	W	Wab	Tawan	Wardan
خ	X	Xirat	Baxt	Talx
ی - ی	Y	Yat	Teyar	Deyag
ز	Z	Zang	Labzank	Karmarz
ژ	Ǿ	Ǿang	LabǾag	BuǾ

عربی ۽ نو ڄڻپڻ حروف است انت کہ ۔ آ ۔ بلوچي تواری ۽ در آمنت ۔
 آحانی کارمرز کنگ ۽ خلورت هم نہ انت ۔ ابید چه وانندہ مذہبی کواس او
 زانتکاراں کہ آحان عربی ونگ یا کہ اسکول ۔ اردو حسیل گپنگ ۔ بلوچي ۽ تما عربی
 ، ث ۔ ح ۔ ذ ۔ ص ۔ ض ۔ ط ۔ ظ ۔ ع ۔ ق ۔ کارمرز نہ بنت او چه ایشان ابید خ
 ف ۔ غ ۔ هم ابید چه رودر آنگی Dialect ۔ دگہ جاہاں باز کم کارمرز بنت ۔
 پچاکہ کہ مردم ایشان جوانی ۽ درکت نکنت ۔ چه رودر آنگی براہندگاں اس استیں
 لہزانی واسطہ رومن حرف هم زورگ بوتہ ۔

مئے جنہ ۽ حمے کوشست انت کہ بلوچي زبان ۽ ہرکس و نت بکنت او
 سرپہ بہیت ۔ بلے یک زبان ۽ رو دنگ ۽ واسطہ آئی کلین تک او سپناد چارگ
 کپنت تانکہ وانوکاں ۽ حج پیس جنجالی ۽ دیم ۽ مہ ایت ۔

واجہ میرجان محمد دشتی ۽ ہما لہز کہ آحانی سرا زور پر دنگ کپیت یا کہ
 تواری دوار درکنگ کپیت چو کہ چلو کلی ۔ ہما حرفانی سرا زورگ دنگ یا تواری دوار

درکنگ ۽ حاتر ۽ (۸) نشان زرننگ - اے نشان ۽ مکسد زبان ۽ را دگہ یک
جنجال ۽ دیمپان کنگی انت - او وانوکانی دیم ۽ نوکس گئی ۽ آرگ انت - بلے
واہگ اے نہ انت کہ وانوک جنجال بہ بنت بلکس مے ارادگ ہمیش انت کہ
بلوچی زبان آساں بہیت او وانگ او نبشتہ ۽ تہاچ پیہمیں جنجالی دیم ۽ مہ ایت -
گڈا پہ ایشی شرتریں راہ ایش انت کہ ہما لہز ۽ توار دوار درکنگ کپیت آرا دوار
نبشتہ کنگ بہ بیت - ہنچو کہ مکران ۽ Makkuran پشی Pišši -

وہدیکہ ما اے راہ بند زورنت گڈا مارا پہ Vowel آں ہم یک راہ
درگیجگ کپیت - ہنچو کہ انگریزی ۽ تہا آواز ۽ دراج کش کنگ ۽ حاتر ۽ Vowel
دوار کارمرز بنت - منی ہیال ۽ لستیں واجکارانی ہیال ۽ اے جبر ہم کپیت کہ
بلوچی ہم گوں ہمے جنجال ۽ دُچار بیت بلے پہ بلوچی ۽ رومن ۽ رو او گپین ۽ پدچ
چشمیں جنجالے دیم نہ ایت - مارا ایشی واسطہ اے راہبند ٹہینگ کپیت - ہرچ
وہدے مارا آواز دراج کشگی انت بزبان برز یا جہل گڈا A پہ آ ا پہ ای او U
پہ او ۽ کارمرز بہ بنت - اے تیم ۽ ہچ جاگہ ۽ دو Vowel کارمرز نہ بیت - بلے
ہاں دو دگہ توار ۽ یکجا Vowel کارمرز بوت کنتت -

اے گپ ۽ ہرکس سئی انت کہ انوکس وهد ۽ دگہ زبانانی بازیں لہز
بلوچی ۽ تہا کارمرز بوگ ۽ انت - عربی خط ۽ ہما لہز کہ عربی انت ہما وڑ ۽ نبشتہ
بوگ ۽ انت - بلے آوانی توار ۽ ہما مردم شری سرا درکنگ ۽ انت کہ عربی
زاننت کہ زانتکار او وانندگاں بلے چوشیں کو اس او زانتکار باز انت کہ ہمے لہز
بلوچی Phonatic توار ۽ نبشتہ کنگ - انت بزبان ہرکس وتی وڑ ۽ نبشتہ کنگ ۽
انت -

انگریزی ۽ ہما لہز کہ اے وهد ۽ ماں بلوچی ۽ وتی ہما منی کارمرز بوگ

انت۔ چہ آہن ہم تک راہبند زورگ کپیت اگان آبزناں ماہمے وڑا نبشتہ
 بکت کہ انوں بوگ انت بزناں انگریزی، تما نبشتہ بوگ، انت گڈا مارا یکمیں
 وھ، دو زبان ہیل کنگ کپیت بزناں مارا بلوچی، ہوری، انگریزی ہم وانگ
 کپیت کہ مے راہ، پدا دور او دران انت۔ چونانی ہم یک بوپے، درنگ۔
 وشت، مردم دگہ لوپے گردن، کت نکنت۔ کان اسے لبر Tactics نبشتہ بہ
 بت گڈا اسے جبر پدہ بیت کہ اسے دری زبان بزناں انگریزی، لبر انت۔ بلے
 مے راہ ہما جیم، دران بیت کہ مارا انگریزی ہم ہیل کنگ کپیت۔ اسے گپ،
 کس زانت کہ انگریزی Phonetic نہ انت او آئی تما دگہ زبانانی لبر وتی
 اسلیں رنگ، ہوار انت بلے مے ارادگ بلوچی، را Phonetic کنگ، انت
 گڈا ماچوں انگریزی، لبرناں ہما رنگ، نبشتہ ات کنت۔ او اسے گپ، ہم کس
 زانت کہ انگریزی، کجام لبر کجام جاگہ، کجام توار، دست۔

انگریزی، فوٹو Photo ہوٹل Hotel ٹیبل Table او مے جیمیں
 بزیں لبر استنت کہ بلوچی، تما کار مرز بوگ، انت او وتی ہما معنی دارنت کہ
 اتن۔ اگان ایشان مے وڑا نبشتہ بکنت گڈا مارا انگریزی ہم ہیل کنگ کپیت۔
 او اسے جیم، پہ ما جنانی اسے بیت۔ ما انگریزی و اسے لبرناں دوست کتگیں رومن
 رسم انظ، تما نبشتہ کنت۔ بزناں فوٹو، را foto ٹیبل، را Hotel Tebal
 ہوٹل نبشتہ بکنت او یہ ایشان ابید ملک، جناورانی نام او جاگہانی نام، ہم
 Phonetic توار، نبشتہ بکنت۔

بلوچی، ہما لبر نہ آہانی رند، آ، ای، اے، او، توار
 رنگ کپیت یا دو لبر یکجا کنگ کپیت پہ آئی، رومن، e a او نبشتہ بیت بے
 اتن، راہبند سے لوہیت۔ واجہ بلراج، سہ راہبند گشتگ کلات، را

Kalat-۱ Kalat۲ دووی Kalat۳ سمی Kalat۴ لبر کلات ، را (-) یا کور ()

بور کیں جاھے بزبان Space یلہ کنگ پدا دووی لبر بزبان a نمبشتہ کنگ بہ بیت

بلے منی هیال ، شرترا ایش انت کہ آلبر ، پدا (-) او گدا e a او نمبشتہ بہ

بنت اے جبر ، پدردہ کنت کہ اے لبر گوں اولی لبر بواردانگ کپیت ۔

نوں اے جبر ، فینسلہ مئے زبان زانت او کواساں سر ، کہ مارا پہ بلوتی

، رومن رسم الخط چوں رد او گچین کنگ لوئیت پہ ایشی وتی کنگ ، بلوتی اکید سمی

گام گچے زوریت یا ، کہ براوندگے اے رندی گپ ان ۔ من ہمیش انت کہ

نمبشتہ کت نوں چاراں کہ کئے مئے پلہ مرزی ، کنت او کئے هلاف ، گپ جنت ۔

بلوچی لکوڑ

محمد بیگ بیگل

پاکیں قرآن ۽ یک حرفے ۽ مٹ ۽ بدل ۽ حیل ہم ۽ مسلمان ۽
 ۽ بے ایمانی ۽ درگت ۽ سیم ایت ۰ بے پدا ہم مروچی این کلام پاک ۽
 ۽ رہبند ۽ چارده کرن پیش ۽ حضرت علی یا حضرت امیر معاویہ ۰
 ۽ نوشته کتکس قرآن ۽ نیام ۽ زین ۽ آسمان ۽ فرق ۽ تفاوت ہست -
 ۽ جبرائیل انت کہ اللہ ۽ پاکیں کلام ۽ لکوڑ ۽ تھا انکس ٹوہیں بدلی ۽
 ۽ ابید ہم کسے ۽ ایمان ۽ تھا فرق نہ ائمہ - چوں بوتہ - کلام پاک ۽ لکوڑ ۽
 ۽ درانگازیں بدلی ۽ آئیگ ۽ سبب ۽ ایمان ۽ نازر کیں اڑ ۽ مسئلہ پر چایا
 لک -

جبرائیل نے انت کہ چارده کرن پیش عربی زبان یا آئی ۽ لکوڑ عیب
 ۽ نواں ناقص بوتہ ۽ نواں اے پہک بے عیب انت ۰ چیا کہ ات زبان یا ایشی
 ۽ رہبند اگاں عیب دار بو عیس تو خدا ۽ پھروتی پاکیں کلام (آہم گدی
 ۽ کتاب) اے زبان ۽ نازل نہ کتکت - حقیقت ایش انت کہ چارده کرن
 ۽ ہم عربی ۽ آئی ۽ لکوڑ ہما وهد ۽ لوٹ ۽ گزرانی رد ۽ جوان بوتہ ۰ نواں

ہم ہستیں دور و گزرانی رد ، روان و چک انت ۔

اگر چہ اے یک سک ناند ، و لگوش کزیں سر حال ایت ،
مے مراد ایشی و پچ رتچ و پشکانڈ انت ، ہمیشکا چوڑ ہمکہ عرض کنگ بس انت
کلام پاک و نوشت و رہبند و یک مردے و یک ٹلے ، زمانہ و یک

Evolution بزاں (دوی عمل کاری ہے سبب کم کم و میزان
درستاں ایشی و راغنگ و قبول کلتہ۔

عربی و وژا دنیا و کم گیش ہمک زبانی و لکوڑ و (دوی دور و یک
یک وہڈے و مٹ و بدل و سے اڑ و مسئلہ دوی بوتہ ، بلے زبان وتی
گیشنیان دیماروان بوگنت و لکوڑ اش جوان تر و گنتہ بیان بوتہ ۔ حقیقت

ایش انت کہ مزین توڑی کسان ، ہر زبانی نوشت و رہبند و سے مٹ و
و دوی عمل کاری انگت ہم جاری انت چیا کہ ہرنچی و تھا سے رد و بدلی
کاری تیک قدرتی و الی خبر انت ایشی و کس ہم داشت نہ کنت ۔ لکوڑ
کنیں کہ ہستیں مضمون ، تھا اے رد اپشتر اگون مثال و دروراں پچ رتچ
کنیں ، تنگہ تجزیہ و خلق ادا بہ بہیت ۔

بلے ایشی و پیشتر کہ دیمتر اب کتران لوٹان کہ یک لچی سے بنگلج
کنان ۔ آجبر ایش انت کہ زبان آلی و لکوڑ یا نوشت و رہبند خالصتا یک
تیکینکی و یک حدے و سائنسی مسئلہ تے ۔ ہمیشکا ایشی و بابت و باید نت

و تھا مردم قلم و چست بہ کنت کہ سے بعلم ، تیکینک و بے ریا و نہیں صورت
وتی خیالان در شان کنگ و جوارنت دارنت یہاں سے
منی وتی جندہ اے علم تیکینک و سائنسی و شوار انت و نیکہ
و را اے قابلق زانت کہ اے نازر کنیں مسئلہ ستر اچیزے عرض بہ کنت

قاضی عبدالرحیم صابر، حاجی عبدالقویوم، پیہمیں لائقیں، راستیں، بیاناں
 مضمونانی تما پدمہ پدمے پچ مزانت، نام گپتہ، اے مسئلہ، سرامنی
 نواری، سراجگ کتہ، ہمیشکا من لاجاراں کہ اے رداوتی نہ بختہ، حاگیں
 گوں اے جارے درشان بہ کنال کہ منی اے خیال یک Layman بزاں
 کارے طالب علمے، خیال انت، ہمیشکا باید انت کہ زبان، علم، شیوارے
 کار منی اے ناہودگی، باید انت ڈالچار بہ کنت، من، راپرے بے
 پہل بہ کنت۔

سرعہ بن

بلوچی، بابت، اے بے سرے، نہیں لکھ، نوں رو بوتہ کہ بلوچی فارسی
 جیل یا سرا تگلیں پانچ، پاگ انت۔ حقیقت ایش انت کہ اے لکھ فارسی
 پ، دی، بلوچی، راکم شرف کنگ، خاطر، گمان، قیاس، بنیاد، پیش
 بوتہ بے شکر انت کہ نوں گوں تاریخی حقیقت، شاہدیاں اے لکھ
 رد کنگ۔

ایران، حروفیس، دارالوش، مظلم، اریامنہ، ارشاما، ڈولیں، ہخامنشی
 دور، دست کپتگیں تاریخی کتبہ ہانی Decipher بزاں ترینگ، رند اے
 نیت درنگاز بوتہ کہ فارس، ہئے قدیمیں زبان بزاں پہلوی انونیں فارسی،
 استیں دور، بلوچی، گون نزیک ترات۔ مزن پٹ و پول، رند
 کارے زبان زانت اے آسر، رستگت کہ بلوچی، فارسی یکیں آریائی
 بزاں پہلوی، دو جاڑیں جنیں چک انت۔ عجیبیں جراثیش انت کہ اینکہ
 یکیں سیاوی، ابید ہم مروچی ایں بلوچی رنگ دروشم، ڈیل، بلاد، فارسی،
 گوں کر دی، ہرنگی، میل، داریت۔

منوں برز، لکھ، پنج ریچ کنگ، حالور، لمستیں مثال، درور پیش

تکھ بلوچی فارسی، کردی، سیادی، نزدیکی گوں پہلوی، پیدا اور کنگ۔
اے ردا چہ درستان پیش ماجہلا پہلوی بلوچی، فارسی، لمستیں لفظ دیم پدیم
کنیں تکھ اے فرق، تفاوت گیشینگ بہ بہت۔

سایگ / ساہگ سایگ / ساہگ

بلوچی و فارسی، نیام، فرق، بلوچی، پہلوی، نیام، ہمرنگی

دروشی، برزی دوران رندنوں ما بلوچ، کردی، وت سیادی، نزدیکی،
لمستیں لفظی مثال، درور پیش کناں:-

پہلوی	بلوچی	فارسی	بلوچی	پہلوی
رگ	رگ	رہ یا گہ	رگ	رگ
بن	جن	زن	جن	بن
زاگ	زہگ	اولاد - بچہ	زہگ	زاگ
روپ	روپ	تاراج	روپ	روپ
جاگ	جاگ	جامہ	جاگ	جاگ
صوچن	سوچن	سوزن	سوچن	صوچن
کسان - کستر	کسان - کستر	کوچک - کوچکتر	کسان - کستر	کسان - کستر
مست	مستر	بزرگ تر	مستر	مست
گند	گندگ	گند - خراب	گندگ	گند
ت	مات	مادر	مات	ت
پیر	پیر	پیشتر - جلوتر	پیر	پیر
پدسر	پدسر	بعد	پدسر	پدسر

مَرنگ	مَرنگ	مَرده	دُز	دُز
نُک	نُک	نُو	پَٽ	پَٽ
چَٽ	چَٽ	چَٽ	بَرز دَانَمِيس	بَرز دَانَمِيس
			مِثَال ۽ دَرورِاں چَٽ	
دَسَگ	دَسَگ	دَسَٽ	اَسَٽ جَبَر پَدِرا بَٽِٽ کَٽ	

(۱) بلوچي آريائي زبان ايت

(۲) مروچي ايس فارسي چَٽ وٽي آريائي مات بزاں پهلوي ۽ سَک دُورِاڻت -

(۳) هستي دور ۽ بلوچي کَم گِيش . انگت هم وٽي آريائي مات بزاں پهلوي ۽ هم رنگ اڻت -

(۴) بلوچي ۽ بازيں لفظ . آهائي اصوات بزاں توار ۽ ساخت بزاں حدا بند ۽ معني فارسي ۽ بدل ۽ کَردي ۽ هم درورِاڻت -

در آمدی توار

نون جبر پاد کڻيت که عربي يا فارسي ۽ هما حرف يا توار که مروچي بلوچي ۽ تما کار مرز کنگ بيگ ۽ اڻت بزاں ش . خ . ذ . ص . ض . ط . ظ . ع . غ . ف . ق . آهائي هند ۽ اڻيت چي اڻت . ايشائي کار مرز کنگ يا نه کنگ ۽ روادوي بونگيں اڙ ۽ مسئلہ ۽ گِيش ۽ گِيوار چون بيت -

برزا نا خنگيں يا زده عربي / فارسي حرف ۽ تواراني سرا بحث ۽ تران کنگ ۽ چَٽ پيش کي حقيقي ۽ پدراڻي اڻي زانين . آجبر ايش اڻت که دنيا مروچي سانس . تيکنولوجي ۽ برکت ۽ سَک نَز اڻک ماڻي وڻن ۽ کي گرنڊيں ميگه ۽ توار هم همادمان . تيوگيں گلزين ۽ کڻد کڻد . کڻيت . اڻيت نون وحدت حالت ايش اڻت گڙا کي قوم . ن . زبان ۽ دنيا ۽ اڻد که اڻت اڻت ۽ آهائي

زبانوں چہ اثر آماج بیگ الہی این گپ ات ۔ پدا زندگین زبانوں مزین
 صفت (یا سیتے) ہمیش انت کہ آتک لفظ ء تنگ ء امن نہ انت ۔ آدنیا ء تما
 ہر وچ جوڑ ہوکین نوک نوکین مشین ، ازباب ء دگہ چیزانی نام ، تاریخ ، فلسفہ ،
 علم ء ازم ء نوک نوکین ترکیب ء اصطلاحاتان ء وئی کنگ ، پیر چک پد نہ بنت
 ۔ مئے دیما چنت صد سال پیش جوڑ کنگین کودکین اردو ء ابید انگریزی ، فارسی
 ء دنیا ء تے دگہ بازیں دیما شنگین زبانانی مثال ء دردر ہست انت کہ ہے پراہ
 ، امنی ء سبب ء مزن بوٹک ء دیما شنگنت ۔ بلوچ ہم ہے گلزمین ء سرا آبادیں
 یک قوم ایت ، آئی ء ہم یک گنجین زبانے ہست ، پدا زبان ہم انچیں کہ پہلوی
 ء ہم دردر ، سنسکرت ء وڑا کن ، فارسی ء ہم سنگ ء کرودی ء ہمرنگ انت ۔
 گرا اے چتور بوت کنت کہ آوتی چپ ء چاگرد ء زبانوں چہ اثر مہ زوریت ۔
 حقیقت ایش انت کہ اگان مئے دعوی ایش انت کہ بلوچی یک ٹوہیں زبان
 ایت ء آئی ء تما دیما روگ ء جوازت ہست گرا مارا بایدنت کہ ما زبانانی رو مہ
 قدرتی عمل ء راہ ء بلوچی ، دیما آلوکین اڑ ء رکاوٹان ، دوز بہ کنیں ۔ ہونپ ، را
 دیرنی ء راہ ء دیما جزگ ء موہ بہ دعیں ۔ ادا البت یک پاسداری س الہی
 انت ۔ بزاں وئی چپ ء چاگرد ء دعا ء لفظ ، آدی لفظ انت ، ہمیشکا اے ء
 ایڈولیں دگے لفظ وئی اصلی این صورت ۔ نوشتہ : یکار مرزنگ بہ بنت ایشان
 ، الم ، پلیس ، ساب ، ہمار ء بز نوشتہ مند روانت ۔ ہے پیمانگوں اسلام ، مئے
 سیادی ۔ ہونپ ۔ تہ آلوکین عربی نام چو کہ عبداللہ ، صدیق فاروق ،
 یوسف ، بز نوشتہ کنگ ء عبداللہ سدیک ، پاروک ، یوسپ یا الیوپ نوشتہ کنگ
 یک ملند ء مسکرا ایت ۔ مارا (خاص کن) مئے درنامیں دوستان ، بایدنت کہ
 اے را جذباتی انداز ء نابکمہ حقیقت پسندی ، گوں اے اصول ، بہ غنت ۔

نون جبر پادکثیت کہ بز ، پیش دانشکین پاسداری ۽ رو ۽ بلوچی ۽
 عمل کاری ۽ تماری پتوریق حد ۽ اصول دیما ایر کنگ بہ بنت ، تنکہ
 زبان دیہ ہم ہروت ، بلے پیک ۽ گسار ۽ لیگار ہم مہ بیت ۔ اسے رودامنی خیال
 ایش انت کہ دنیا ۽ تما نوک نوکیں ۽ تتر تتریں ودی بوکیں نوکیں اصطلاحات
 بلوچی ۽ تما زورگ بہ بنت ، بلے اصول ۽ حدائے بہ بیت کہ ۔

(۱) ہر نوکیں لفظ ، نام ۽ اصطلاحات ۽ بدل چہ درستاں پیش بلوچی ۽ جند ۽

امباراں شوہاز کنگ ۽ دست کپگ ۽ صورت ۽ رواج دیگ بہ بنت ، یا

(۲) دومی صورت ۽ اگاں گوما ایشانی ہم معنی ۽ ہم دروریں لفظ ، نام ۽

اصطلاحات نیست گڑا آ اصلی اس صورت ، بز ان اصوات یا تواریانی

بدل کنگ ۽ ابید زورگ ۽ کار مرز کنگ بہ بنت ۔

اسے جبر مزن دل ایمنی ۽ دل بڈی ۽ گپ ایت کہ بلوچی ۽ تما

گوئگیں سی بیخ سالانی نیام ، شوہاریں دوستاں اسے پڑا کار بنگج کہتے ، بگیں باز

کارکتہ لستیں انچیں لفظ ، نام ۔ اصطلاحات جوڑ کنگ ۽ رواج دیگ بوگنت کہ

مروچی آبان ۽ ہر کس منگ ۽ انت ۔ چریشان لستیں ایش انت ۔

نمدی _____ چہ خط ۽

شوہکار _____ چہ ایڈیٹر ۽

لہزانک _____ چہ ادب ۽

لہزانت _____ چہ ادیب ۽

ازمانک _____ چہ افسانہ ۽

کسمانک _____ چہ ڈرامہ ، دگہ ۔ دگہ

(۱۲) سی صورت و چوشمیں - فن اصطلاحات Baluchise بزالی بلوچی

کنگ بہ بنت، چو کہ عربی، فارسی، کنگ بوتہ، انگلت ہم بیگ،

انت - بزالی رادیو (پہ ریہ یو، ا، تلوشیون (پہ یسی وشن، ا،

ناسونال (پہ نیشنل، اپتروشمی (پہ پیسٹرو کیمیکل، ا، دگہ دگہ یا گڑا

(۱۳) جاری صورت ہمے پشت کپیت کہ اے وزیں نام، لفظ، اصطلاحاتی

واسط و تکرار و ت سازیں لفظ، نام و اصطلاحات آرک، انت چو کہ

عربی و تما سلاجہ (پہ رفہ بحریر، ا، فارسی و تما دو چرفہ (پہ

سائیکل، ا، جوڑ کنگ، کارمرز بیگ، انت -

مرزا چل سے آرہے ، کماشیں ، نشون واجہ آزاد جمالدینی ہمک ماہ وقتی
 مبتاک " بلوچی " ، تما زانت ، سرحال ، وقتی نوشانکا چنان ، انچیں وت
 سازیں لفظ بلوچی ، دیگ ، انت - بلاشک واجہ آرات پرے کوشت ، صد
 ہزار ستا کر زیت -

ادا من البت گوں حد مرزی سید ہاشمی ، آئی ، لستیں وت جوڑیں
 لفظانی سرا وتی اختلاف ، دوار درشاں کنگ انی زانان - آاے ردا Extreme
 بزاں سک دُور شتہ - جاہے جاہے وا آئی ، سک سری ، سرا نزدوری کتہ ، علم ،
 تما سرا نزدوری ناوشیں جہرے - من چوکہ جہر ، شول دیگ نہ لونان ، پیشکا
 بزاں مقابلہ ، چونکہ فارسی ، بلوچی یکیں آریائی مات بزاں پہلوی ، تہ
 انت ، پیشکا ایشانی لفظانی کارمرز ، وهد ، چست بیوکیں اڑ جس ، ہائیں
 اصول ، بنیاد ، گیشینگ بہ بیت -

چوکہ اے ثابت بوتہ کہ فارسی ، بدل ، بلوچی لفظ پہلوی ، توار ،
 لفظانی نزدیک تر ، ہمرنگ تر انت ، پیشکا ہما لفظ کہ بلوچی ، تما کرناں چہ
 کارمرز بیگ ، انت ، آہانی توار ، ہجہ الم ، اصلی ، تاریخی انت - بلوچی ، تما
 انچیں لفظانی فارسی ، توار ، ہجہ ، گوں کار مرز ردا انت ، چیا کہ ہے لفظانی ہم
 معنی این لفظ کہ نون ماں فارسی ، کار مرز بیگ ، انت وهد ، گوزگ ، گوں
 ہجہ ، توار اش بدل بوگنت -

پیشکا اے لفظ ہما ڈول ، کہ کرناں چہ بلوچی ، تما گوشگ بیگ ،
 انت وقتی اصلی این توار ، ہجہ ، گوں کارمرز کنگ بہ بنت - چوشیں لفظانی چنت
 مثال ، دور ورایش انت -

مرغ تا	_____	مرگ
خروص تا	_____	کردس
باغ تا	_____	باگ
دروغ تا	_____	دروگ
خشک تا	_____	ہشت
تنگ تا	_____	تنگ
فراخ تا	_____	پراہ
سخت تا	_____	سک
خبرتا۔ دگہ۔ دگہ	_____	جبر

ہے پیمائیک دگہ لفظی ہست کہ آئی ہے کارمرزہ سرا ہم مزن اڑے جنجالے
 ۱۰۔ جو انت۔ آلفظ انت خدا۔ اے مسئلہ ہے بہ عربی لفظی نہ انت نیکہ معنوی
 ۱۱۔ صفاتی اعتبار اللہ ہے ہم درور انت۔ پاکیں قرآن ہے تما ہمک جاہ الوک ہے
 کارمرزہ اللہ الہی ہے امید اللہ ہے صفاتی ناما ہم نہ انیت حقیقت الہی انت
 کہ خدا فارسی ہے یہ کہیں مذہب ہے تما روان کپتہ بولتہ ہے نام ہے گوں اسلام ہے
 سیادی نیت۔ ہمیشکا بلوچ اگل اے لفظ ہے خدا ہے بدل ہے خدا یا بگوشت یا
 نوشتہ بہ کنت ہے صحیح صورت ہے ہم میاریک بوت نہ کنت ہے نیلہ پوش ننگ
 آگناہگار بیت۔

درآمدیں توارینی سرحال ہے من وتی وس ہے واک برد ہے بے ریائیں
 صورت ہے ودی بونگیں لستیں اڑے جنجالانی گیش ہے گوار ہے کوشت کتہ۔ بلے پدا
 ہم منی گوشگ انگت۔ ہمیش انت کہ اے کار ہے منی ڈولیں ہے مزانتانی دست
 ہے دینگ نہ کرزیت ادا من خدا مرزی سید ہے الوک ہے یک انچیں وت سازیں لفظی

پیش کنناں تنگہ علم دوست وت اندازگ جت بہ کنت کہ خدا مرزی چو ش
کنگ ۽ وهد ۽ چنکس دُورشتہ ۔

سید ۽ فونوگراف ریکاٹ بزاں Disk ۽ واسطہ تین ۽ لفظ کارمرز کتہ ۔
چیا کہ سید ۽ گوشگ ۽ رد ۽ ریکاٹ چو تین ۽ سیاہ ۽ گرد انت ۔ نوں ہر کس زانت
کہ بلاشک ریکاٹ ۽ تین سیاہ ۽ گرد بیگ ۽ سبب ۽ یک سازنت ، بلے اے جبر ۽
ہم ۔ کس زانت کہ ریکاٹ ۽ تین ۽ سپت ، ۽ جتا جتانت من اے وڑیں وت
سازیں لفظانی سر ۽ اختلاف سید ۽ زند ۽ وتی یک چمشانلے ۽ تما پیش کتہ بوتہ کہ
آئی ۽ کتاب میر گند ۽ سران نوشتہ کتہ بوتہ ۽ زمانہ بلوچی کراچی ۽ نومبر ۱۹۷۱ء ۽
تاک ۔ پے بوتہ ۔

اے در ۽ بند کنگ ۽ چہ پیش یک دگہ اڑے ۽ بارو ۽ گپ جنگ ہم
المی انت ۔ لسانیات ۽ علم ۽ رد ۽ عربی ۽ بن روتگ زبانی سہی تک ۽ گوں
سک انت ۔ نوں ایشی ۽ مقابلہ ۽ چو کہ بلوچی ۽ آریائی بیگ ثابت بوتہ ہمیشکا
بلوچی ۽ عربی ۽ نیام ۽ بید چہ دین ۽ دگہ وچ وڑیں ہم لسانی یا نسلی سیادی
نیتہ پے حاتر ۽ ہر جا ہے کہ بلوچی ۽ تما عربی لفظ کارمرز کنگ بنت ، آ آہانی
اصلی ایں توار ۽ ہجہ ۽ گوں کارمرز کنگ بہ بنت ۔ بلے ایشی ۽ دیم پدیمی بدل ۽
باید انت ہما مردم بہ کنت کہ آ بلوچی ۽ اندگہ زبان ۽ آہانی تب (مزاج) ۽
بن رھند (گرامر) ۽ چہ جوانی ۽ زانت کار ۽ شیوار انت ۔

بہر حال فارسی ۽ عربی ۽ ہما برز ۽ نامتگنیں یازردنیں حرف یا توارانی
کارمرز کنگ یا نہ کنگ ۽ اڑ ۽ گیش گیوار اگاں اے نبشتانک ۽ تما پیش کنگنیں
چاریں صورتانی دیم پدیمی ۽ کنگ بہ بیت تہ منی نز ۽ مے کار ارزان ۽ سبک
بیت ، ۽ چوش کنگ ۽ کس میاریگ ہم نہ بیت ۔

اے بنگیہ پن رند مانوں وتی اصلی سر حال بزاں بلوچی لکوڑ ۽ نیمک
دیوش کنیں کہ ایشی ۽ اڑ ۽ جنجال چی انت ۽ ایشانی گیش گیوار چتور بہت

کنت

لکوزچی ایت

بلوچی لکوز ہے از ہے جنجالانی سراگپ جنگ ، چہ پیش کے
 ہزارے زانگ المی انت کہ لکوز یا نوشت ہے ، جہتی ایت تنکہ وتی لکوز ہے
 بابت ، جہرکنگ ، وحد ، ماپوہ ہے ، نہیں کہ لکوزچی ایت ، آئی ، ردوم چتو ربیت ،
 آئی ، گزر ولوٹ چی انت ۔

زبان ، آئی ، بابت ، قرآن ، سائنسی ردوم ، لکوز کم گیش جب :
 انت ۔ پاکیں نبی ، سرا خدا ، نیمگ ، چہ آئیو کیں اوی کلو بزاں وتی ، تما سے
 حقیقت اے وڑا درانگا زنگ بوت ۔ سو ، خلق ، سیمی ، چارمی ، چینی آیتانی تما
 اللہ وتی دوستیں نبی ، پر مائیت ، یوان ، وتی رود نیوک سک مزمنیں ، او
 بخشو کے ہما کہ آئی ، انسان ، را (نوشتہ کنگ) زانت ، حسیل دانگ ، انسان
 ، را ہما چی آئی زانت دانگ کہ آئی ، پیش نے زانتہ یو تگنت ۔

بنی آدم ، لکوز ، گزر (ضرورت) ہما وحد ، بوت وحدے آئی ،
 لوئت کہ وتی لستیں جبر ، حیالان پہ دگراں سوگہ ہے کنت ۔ اے جبر ، سک
 بازباریگ گوستہ ۔ اے ہما بازیگ ، گپے کہ بلکن انسان انگتہ غارانی تما جبر
 مند بوت ، آئی ، گزران نیوگ ، شکار ، جنارو یو تگنت ۔

ANTHROPOLOGY بزاں علم الانسان ، تاریخ ، دفتر اے جبر ،
 شہدانت کہ بنی آدم ، ہر دور ، وتی چاگرد ، اثر زرتہ ۔ آئی ، زبان ، ربیدگ ،
 تن تن و (حتی کہ) آئی ، غیر الہامی مذہب ہم آئی ، چاگرد ، پیداوار یو تگنت ۔

پیشکا گندیں کہ آئی ہا عبادت یدہندی یا پ روچ . ماہ . استار . آس . آپ ہوت
یا گرا پ . شادی یا دگہ جنوراں - منی حیال ، اس چاگرہ ، جسے
آماج ، نمون انت - وحدت انسان ، نوشت کہ وتی خبر ، حیالوں پہ دگر

مخفوظ پہ سنت . گرا آئی ، وتی خبر ، حیالی PICTURES SYMBOLIC بزاں
نکسی نک ، نشان چہ وتی خبر ، چاگرہ ، زرنت - اسے وڑا دنیہ . تا لکوز ہا بنگ
PICTOGRAPHY بزاں نکسی نویسی ، SYMBOLOGY بزاں نک نویسی

صورت ، بوت - ایڈول نوشت ہا اسے اول سری رحبر ہا رو ، نشان ، وتی
حیال ہا روش ، ماہ ، استار ، وتی ، درچک ، تاک ، بوگ ، جب بوڑ ، مرگ ،
جنور ، کور ، کورہ ، بزاں حرپی ، وتی چاگرہ ، دیستہ بوگنت ، آبانی نکسی ، نشانانی
صورت ، کنگ بناؤت - ایشی ہا یک جوانیں صورتے سمیری لکوز انت حضرت
یسی . چہ آساس سے (۳) ہزار سال پیش ماں سو مرشارہ کنگ بوت - ایشی
ہا حرفے یک تی گئے نکس انت -

کنہیں ہما نک ، نشان اصل ، مروتی این زبانانی

ALPHABTY بزاں آب یا ہروف تہی ، PUDIMENTS بزاں بندری اصول
بوگنت - نوں چونکہ نکس نویسی ، نک گلز میں ہا دگہ دگہ دمگاں ، ہما دمگانی
جغرافیائی حالت ، ہما عمدانی مخلوک ہا گزر ، لوانانی رو ، دگہ دگہ وحدت ، پاساں
بوت ، پیشکا تر ہانے ، آب یا حروف تہی ہم تہر تہریں صورت ، مارا سر
بوگنت - چریشیں لستیں آب وا انگت وتی ہما کنہیں صورت ، کم گیش پشت
کپٹنت ، چوکہ چینی (کہ دینگہ کارمرز بیگانہ) ، دیوانگری ، سنسکرت (ماں
دیوان امیرانی) ماں تورات یا گور نکھی وغیرہ (وتی ہستیں صورت ، ابلے دگہ
لستیں آب انچیں ہم ہست کہ وحدت گورنگ ، گوں مٹ بدل بیان ہا بازین دگہ

سر شاہ اش کشتہ ، چونکہ یونانی الفا (ا) ، بگرتاں اومیگا (کم گیش) ،
 گوں کے مٹ بدل ، روبرکت ، نکلیں زبانانی آب جوڑ بوگنت کہ آبان ،
 یونانی ، رومن یا لاطینی اب ہم گوشت ۔

ہستیں دور ، ردوم زرنگیں لکوڑ سے بندری راہبنداں بہر کنگ

بنت ، بزاں

(۱) اولی ہما زبان کہ چہ چپیں پینات ، راستیں نیمگ ، نبیگ بنت ،
 چونکہ انگریزی ، جرمن ، فرانسیسی ، روسی ، یونانی ، اطالوی وغیرہ ماں
 روبرکت ، گورکھی ، ہندی ، بنگلہ ، تامل ، ملباری ، بگراتی ماں رو
 دراتک ۔

(۲) دومی ہما زبان کہ چہ راست ، دیم پہ چپیں نیمگ ، نبیگ بنت ،
 چونکہ عربی ، فارسی ، کردی ، سندھی ، بلوچی ، پنجابی ، پشتو وغیرہ ۔
 (۳) ہما زبان کہ چہ برزادیم پہ جملاد ، نوشتہ کنگ بنت ، چونکہ چینی ،
 جاپانی وغیرہ ۔

زبانانی نوشتہ کنگ ، اے برز ، ہر سے این رہبنداں چہ کجام ہم
 لکوڑے بہ بیت ، آئی ، ALPHABET بزاں آب یا حروف تہجی ، بارو ، یک تی
 نئے الی انت ۔ بزاں زبان توری ہرچی بہ بیت ، آئی ، ہر یک آئے (حرفے)
 یک PHONETIC یا توارے ، بدل انت ۔ اے اصوات یا توار و ہدے یک
 خاصیں رہبندے ، ردا جہت دیگ بنت گڑا لفظ جوڑ بنت ۔ اے رہبندے
 زبان ، بن رہبندیا گرامر گوشت ۔ ایشی ، چہ ثابت بیت کہ PHILOLOGY یا
 زبان ، علم ، رو ، لکوڑ بید چہ بن رہبند ، بوت نہ کنت ۔ حقیقت ایش انت
 کہ زبان توری عربی ، انگریزی ، پیمیں دیما شنگیں زبانے بہ بیت کہ افریقہ ،

گر شیگانی تما آباد پہ مختلفیں نکلے ہ ہریک زبان ء آئی ء لکوڑ ء بنیاد ہے من
رہبند یا گرامر انت ۔

بلوچی لکوڑ :-

انچو کہ ما اے نبشتانک ء سری ہر ء پیش بوت من ایشی دور
ء کتبہ آئی ترینگ ء رند زبان زانت ء کواساں بلوچی ء را پھلوی ء زہگ ء
ہمرنگ ثابت کرتہ پمیشکا ماں اگاں اے دعویٰ بہ کنیں کہ بلوچی ء کنیں لکوڑ
ہم ہما بوتہ کہ نوں مارا ہنفا نشی کتبہ آئی صورت ء دست کپتہ یا اے بلوچی ء
لکوڑ آ دور ء کم گیش مینی ، پھلوی یا اولستانی بوتہ تہ مے دعویٰ ء گمان بے بنیاد
بوت نہ کنت ۔ مے ہے دعویٰ ء گمان جہل ء دانگیں جبرانی بنیاد ء انت ۔

(۱) یک انچیں دورے ء وھدیکہ مخلوک ہمکہ پوہ ء سر بحال بوگنت کہ
آہاں پہ وت ء نوشت ء رہبندے جوڑکتہ بوتہ ، گڑا اے چتور بوت
کنت کہ بلوچ آ دور ء ہست بہ بیت ء وتی زبان ء ہما لوز ء تما
نوشتہ مہ کنت ۔

(۲) وھدے زبانانی اے شاخ ء بلوچی ء اندگہ ہمسروتی کنیں لکوڑ ء
ثابتی ء ہمے دلیل ء پیش کت کنت ، گڑا بلوچی ء بارو ء اے دلیل
چتور رد بوت کنت ، خاص کن وھدے کہ اے جبر ء شاھدی ہم
ہست کہ بلوچی پھلوی ء پشت پد انت ۔

(۳) برز ء دانگیں جبرانی رد ء اگاں ما اے دعویٰ ء ہم بہ کنیں کہ بلوچی ء
کنیں لکوڑ ہمیش انت کہ نوں ہنفا نشی دور ء کتبہ آئی صورت ء
مے دیمانت ۔ - ہچیر رد نہ بنیں ۔

ادا البت جبر اے پاد کنت کہ بلوچی ء وتی ہما کنیں لکوڑ پہ چاگرد جاہ

کت نہ کت . یا چوتی ہمسراں کنئیں لکوڑ ، برجہ نہ دارگ بہ صورت
 ی دوران پہ وت ، ء نوک تریں لکوڑے پہ نہ بوتہ اے ردا منی لکھیہ جھ
 اتی ، سبب ء جیزہ سرائنت کہ بلوچ سری دوران SETTLED بزاں یک
 ہندے ، جہ مندیں قومے بوتہ ، بلے ہخافشی شامانی رواں ، رند آکرمانی
 ن ہت پاو ، گسگول بوتہ ۔

اے کہ قومانی تمذیب ، علم ، لبرانک ، لکوڑ ہما وھد ء
 ی بیت ء ردوم زوریت وھدے کہ ایک ہندے ء ہزارانی ہزار سال جہ
 لبہ انت ۔ بلوچ وتی تاریخ ء ہما سری جہ مندیں دور ء رند کرمانی کرن
 پہ در حاک پہ سر بوت ۔ پدا انجام کار پیشتریں دور ۔ آتکہ سوال ء گراں
 میں جوڑ بوتہ ۔ ہیے نیامجی این دور ء کہ بلوچ ء جند تاریخ ہنچ ء دھنہ ہنچ ۔
 مار بوتہ آئی زبان چہ وتی بندری لکوڑ ء ہم گستا بیان بوتہ کہ ہیے ہت پاوی
 سبب ء آئی ، موہ نہ رستہ کہ آکنئیں لکوڑ ء ہیرانی ء زوال ء رند پہ وت ،
 لتریں لکوڑے پہ زوریت ۔ ہیے سبب انت کہ علم ، زانت ء نوکیں نوبت ،
 ہدے آئی ء بوتہ کتہ ، گڑا آئی ء پہ وت ء نوشتہ ہما رہبند زرتہ کہ آئی ،
 سائی ، دیما شنگیں صورت ، ہت بوتہ ۔ ء ہرکس زانت کہ لاچار ی
 ورت ء زرنگیں ہیے لکوڑ عربی / فارسی نوشتہ بہ رہبند انت ۔

نوں ما بلوچی لکوڑ ء باروا پاوا تگگیں اڑ ، مسئلہ بہ بابت ء اے عرض
 میں ۔ ات وھد ء بلوچی لکوڑ ء اڑ بہ سرامائے پہ رائیں ونڈاں بہر یونگیں ،
 رائیں انت ۔

۱۱ ہما کہ بلوچی ء ہستیں لکوڑ بزاں عربی / فارسی ، رابر جاہ دارگ
 نوٹینت ۔

(۱۰) ہماکہ پہ بلوچی ، رومن یا سوہتیاتی رو بہ لوٹوک انت

(۱۱) ہماکہ پہ یک نوکیں لکوڑے ، ولمانگ انت ۔

من گوشت کنان کہ اے ردا وتی خیال ، فکر ، بے ریا ردا

صورت ، پیش بہ کنان ، وتی زانت ، رو ، ہما جبر ، بہ کنان کہ منی نرس

سوج راج ، بلوچی ، گتر انت ۔ توری کے گوں من تپاک کت کہ نا ۔

من چہ درستان پیش ہما دوستانی بابت ، کپ جنن کہ پہ بلوچی ،

چیں نوکیں لکوڑے ، ولمانگ انت کہ دنیگہ دنیا ، تما حج جاہ ، ووی حم

۔ ردا اولی این جبر وا ایش انت کہ حسیں دور ، آگں چہ گوند نویسی

حمیشہ انگریزی دگہ مستیں بوڑکنگ ، رواج دیگ بے یکے وا اے

لکوڑے ۔ انت دوی اے شت سے زبند ۔ دگہ یسا

زبانے نہ ہمیں لکوڑے حست نہ بوٹگ ۔

اوا ماں کراچی ، منی دوستان اے دعوی کہتہ آہاں جتا جتا ، وتی

وڑا پہ بلوچی ، انچیں نوکیں آب بزاں حروف تہی جوڑ کنگنت کہ آکار

قابل انت بے سے چار رند ، لوٹ ، ابید ہم منی حمے شیواریں دوستان

را وتی ہے نوکیں لکوڑے پیش نداشنگنت ، پیشکا من اے جبر ، سرکال نیل

آہانی حمے دعوی کجام حد ، راست انت ۔ چرے دوستان یکے وا بلوچی شاعری

ملائنت کہ چوشیں زند جبر کرزیت ، بے مشکل ایش انت کہ واجہ گوشت

نوکیں لکوڑے آئی ، مرگ ، رند پدراکنگ بہ بیت منی دوست ، واجہ لعل

رند انت کہ آئی ، گوں بلوچی لیزانک ، زبان ، علم ، بن رجند ،

تعلقداری حست ، نیکہ چو منی وڑا بلوچی ، تہ ، چہ زخمی ، شیوار انت البت

ہمیں زبان ، لعل بخش رند ، بے مشیں حب ، واحگ صد حزار کرز

بلکہ پد اہم گوں منی ہر دو نہیں دوستانی اسے دعویٰ آہانی نوکیں لکوڑ کارمرزہ
 قبل انت تہ باید انت آوتی جوڑ کنگیں ہمے نوکیں لکوڑاں بلوچ استمان
 پیمایش بہ کنت . تنکہ آہانی سراچار ء . بیچار کنگ بہ بیت ۔ من پیش
 عرض کرتے ، لکوڑ ء آب حروف ء راکم انت ۔ یکے اصوت یا لکوڑ
 ہزارہ بند یا گرامر ۔ پیمیشکا پہ بوت نوکیں لکوڑ جوڑ کنگ بہ جوکم ء ہم باید انت
 یوک ء ہما مردم بہ زور انت کہ آ ۔

۱۸ بلوچی ء بن روٹگ ۔ راج دفتر (تاریخ) دومی دور ، تب ء مزاج ، آئی
 ء کھیں توار ء تہر تہریں گالوار بزاں لجھاں سزجی ء بہ زاننت ۔
 ۱۹ علم اللسان بزاں زبان ء علم ء و خاص کن لکوڑ ء علم ء شیوار بہ

۲۰ اسے علمی کار ء ایوک ء علم ء بنیاد ء بہ کنت " حب علی بغض
 معاویہ ء رد ء ایوک ء فارسی ء عربی لکوڑ ء حسد ء بلوچی ء سرا نوکیں
 لکوڑے مہ مشنت ۔

اسے بارو ء منی دومی دلیل ایش انت کہ اگل پہ بلوچی ء کارمرزہ
 لاقص نوکیں لکوڑے جوڑ ہم کنگ بوت ء ما کھیں بلوچ آئی ء سرا تپاک ہم
 کنت ، گرا ایشی ء مطلب ایش انت کہ تاں ہستیں وھد ء بلوچی ء تے چھاپ
 یو کھیں علم ء لبزانک ء تیوگیں امبار ء چہ دل ء بشودیں ۔ ء پدا بلوچی ء نوکیں
 لکوڑ ء رواج دیگ ء عام کنگ ء خاطر ء نوک چھاپ ء شنگ ء ٹوھیں کارے
 دستہ بزوریں ء پریشی ء مکتب ء اسکول ہم جوڑ بہ کنیں ۔ نوں وھدے مئے حال
 ایش انت کہ ما بلوچی ء یک دو ماہتاب : برے برے چھاپ بیوکیں کتابانی سر
 ہستی ء کت نہ کنیں ، گرا انکسیں ٹوھیں کار ، چتورکت کنیں ۔ پیمیشکا منی نز ء

پہ بلوچی ، نوٹس ، سور ، جوڑ کنگ ، میاں ، بلوچی ، سوت ، بدل ،
سودائے۔

نوں من وتی ہما ہمبلانی ذکر ، کناں کہ پہ بلوچی ، رومن یا
رومن ، لوٹوک انت۔

جوانیں لکوڑ ، چہ درستان مستریں شری ایش انت کہ آلی ،
آبے یا حروف تہی کے زبان ، یک توارے بدل پہ بیت۔

بزاں یک آبے پہ یک توارے ،
رومن یا لاطینی آگس چہ اے وھد ، گوں کے مٹ ، بدل ،

یورپ ، امریکہ ، زبانانی لکوڑ انت ، بلے ایشی ، یک مزمنیں نزدیکی
انت کہ لستیں اصوات یا توارانی واسطہ ایشی ، یک یک آبے بس
لستیں توارہ وانچیں انت کہ پرہاں رو من ، گورا آب یا حروف
چوکہ۔

(۱) ، واسطہ یکے ، بدل ، دو آب انت ، بزاں۔

K H

خ ہ

C H

چ ہ

S H

ش ہ

G H

غ ہ

(۲) ر ، ژ ، توارانی واسطہ حروف نیست۔

S

(۳) ش۔ س۔ ص ، واسطہ یک حروف نے ، بزاں

T

ت۔ ٹ۔ ط ہ

D

د۔ ڈ۔ ذ ہ

دگوش :-

برز ، داتگلیں رد من T ء D ، ت ، ط - د ء ض ء نادریں
درف انت ، چیا کہ T ء D ، ت ء د ء تواریں بدل شیج صورت ء ہم بوت نہ
گفت -

یک توار پہ یک آبے ء بنیاد ء بلوچی تواریں شکل ء البت صوتیاتی
رومن جوانی ء آسان کت کت ، بے چوش کنگ ء مارا رومن (انگریزی)
ہستیں ۲۶ آبانی ابید ہستیں نوکیں آب یا ہے بن آبانی سرا ہستیں تک ء نشان
جنگ ، زورگ کپنت ، چوکہ :-

پہ ژء	_____	Z
پہ ژء	_____	R
پہ چء	_____	C
پہ خء	_____	H
پہ تء	_____	T
دء	_____	D
شء	_____	S
غء	_____	G

یا ہر ڈول کہ زانتکار ایشانی بارو ء علمی ء سائنسی بنیاد ء فیصلہ پہ
گنت - ادا البت یک جبرے دگوش کرزیت - منی حیال ، رد من یا صوتیاتی
رد من ، زورگ ، مئے مستریں مراد ایش انت کہ مئے لکوڑ تچک ، ارزاں ء یک
رنگ بیگ ء ابید انچو ہم پہ بیت کہ پہ چھاپ ، ٹائپ ٹیلی پرنٹر ، کمپیوٹر وغیرہ
کار مرز ، لائق پہ بیت - نول اگان ماوتی زبان ء تواریں جوانی ء گیشینگ ،

نوشتہ کنگ و خاطر و صوتیاتی رومن ، بہ زوریں گڑا چھاپ ، ٹاپ ، ایسی پر
 وغیرہ ، واسطہ برز ، دائیں یادگہ ہمے وڑ ، گیشیں آباں چتور جاگہ ، ہمیں ہمیشہ
 رومن یا صوتیاتی رومن ، زورگ ، چہ پیش منے زانکاران ، ایش ، دگہ
 انجیں تعلقداریں از ، مسکمانی ہر تک ، ہنات ، سرا جوانی ، چار ، سپار کنگ
 انت ، چیاکہ اے یک زندگی دپارے ، ایش ، دپ ، کنگ ، چہ سارن پر پیش
 ، حیرت حیرت چارگ الی انت ۔ چومہ بیت کہ اے دپارگت ۔ گہیت ، ہمیں
 ، تنگ بہ کت ۔

برز ، پیش کنگیں رومن و چنت گونا پانی ابید نول من ہمتیں ہم
 نیمون ہم پیش کنان کہ دلگوش کرزانت ۔

(۱) رومن ایوک ، یک خاص جغرافیائی سیم ، تما آباں زبانانی واسطہ
 انت چیاکہ آزابانانی خاص خاصیں توارانی بدل ، پیش کت ۔
 ہمیشکا آئے دگہ ، زبانانی ہمتیں توارانی واسطہ حرف پیش کنگ ،
 لاچار انت ۔

(۲) چین ، زبان و لکوڑ دنیا ، تے درائیں لکوڑاں چہ مستر ، مشکل ترین
 لکوڑے ۔ ایشی ، ہزارانی ہزار توارانی واسطہ ہزارانی ہزار حرف یا
 نشان ہست انت کہ ہیل گروک ، از بر کت کپیت ۔ ہمے مشکل ،
 آسان کنگ ، خاطر ، چین ، زبان ، رومن لکوڑ ، تما نوشتہ کنگ ،
 رواج دیگ ، یک کوشستے کنگ بوت ، بلے اے تجربت پے خاطر
 ، ہینگہ بے سوب انت کہ چینی وتی زبان ، ہریک ہبر ، وتی ہستیں
 لکوڑ ، تما نوشتہ کنگ ، ہیال دار انت ، ظاہریں رومن انکس
 تواراں نوشتہ کنگ ، عاجز انت ۔

نوشتہ کنگ و خاطر و صوتیاتی رومن و بہ زوریں گڑا چھاپ ، ٹائپ ، ٹیبلٹ ، پرنٹر
 وغیرہ ، واسطہ برز و دائگیں یادگہ ہمے وڑ و گیشیں آبال چتور جاگہ و نہیں ، پیموش
 رومن یا صوتیاتی رومن و زورگ و چہ پیش منے زانتکاران ، ایش و در
 انجیں تعلقداریں اڑ و مستلمانی ہرک و پنات و سرا جوانی ، چار ، سپار کچی
 انت ، چیاکہ اے یک زندیں دپارے ، ایش و دپ و کنگ ، چہ سارنی پدچیش
 و ہیرت ہیرت چارگ المی انت - چومہ بیت کہ اے دپارگت - یہ گہیت و ہیر
 و ستگ بہ کت -

برز و پیش کنگیں رومن و چنت گونا پانی ابید نوں من استیں ہ
 نیمون ہم پیش کنان کہ دلگوش کرزانت -

(۱) رومن ایوک و یک خاص جغرافیائی سیم و تما آبادیں زبانانی واسطہ
 انت چیاکہ آذربانانی خاص خاصیں توارانی بدل و پیش کت -
 پیشکا آئے دگ و زبانانی استیں توارانی واسطہ حرف پیش کنگ و
 لاچار انت -

(۲) چین و زبان و لکوڑ دنیا و تے درائیں لکوڑاں چہ مستر و مشکل ترین
 لکوڑے - ایشی و ہزارانی ہزار توارانی واسطہ ہزارانی ہزار حرف یا
 نشان هست انت کہ ہیل گروک و از برکنف کیت - ہمے مشکل و
 آسان کنگ و خاطر و چین و زبان و رومن لکوڑ و تما نوشتہ کنگ و
 رواج دیگ و یک کوشستے کنگ بوت ، بلے اے تجربت پے خاطر
 و عینگہ بے سوب انت کہ چینی و تی زبان و ہریک ہبر و تی ہستیں
 لکوڑ و تما نوشتہ کنگ و ہیل دار انت ، و ظاہریں رومن انکس
 تواراں نوشتہ کنگ و عاجز انت -

(۱) اتاترک ۽ زمانہ ، ترکی ۽ زبان ۽ لکوز ، رومن لکوز ۽ مٹ
 بدل کنگ ۽ کاربنگ کنگ بوت کہ نوں مزین حد ۽ کامیاب ہم بوت .
 بے اے کامیابی ۽ ہم لستیں نیمون هست انت کہ دلگوش کرزانت .
 بزال :-

(الف) اے ردا اولی جبر ایش انت کہ ترکی ۽ نیم ہر ایشیا ، نیم
 ہرماں یورپ ، انت ، پمیشکا مٹ ۽ وھدا ترکی ۽ مردمانی واسطہ رومن نوک ۽
 وراندیں جی کئے نہ بوت .

(ب) دومی مستریں جبر ایش انتکہ اتاترک ۽ زمانہ ۽ یورپ ۽ نادراہیں
 مردوزاں ترکی ۽ رائزہ جمیں صورت ۽ MODERNIZE یا نوکترکنگ ۽ جنز سرکاری
 ۽ استمانی سطح ۽ گوں آشوبی جبرگ ۽ بنا کنگ بوگت ۔ اے ہما دور ات کہ
 عثمانی خلافت ۽ زوال ، رند ترکی ایشیا ۽ چہ وئی بن رونگاں گوجگ ۽ گوں
 یورپ ۽ سیادی کنگ ۽ کمر بستہ ات ۔

(ج) گڈی جبر ایش انتکہ ہما تجربت کہ ماں ترکی ۽ جغرافیائی ۽ نفسیاتی
 نیمونانی سبب ۽ کامیاب بوت ، الی نہ انت کہ آبلوچی ۽ ردا ہم کامیاب بہ بیت ،
 چپاکہ اول وا بلوچ ۽ نیم ہر ترکی ۽ وڑا یورپ ۽ نہ انت ، ۽ دومی ایش کہ آئی
 ۽ گورا انکس در ۽ وسیلہ ۽ آشوبی جبرگ نیست ۔

(۲) بلوچ قوم ۽ مستریں ہر دنیا ۽ یک انچیں دنگے ۽ آباد انت کہ
 اوداتاں دور دور ۽ رومن یا صوتیاتی رومن ۽ نام نشان ہم نیست ۔
 نوں ماں پاکستان ، ہم انگریزی ۽ روچ برکت بیگ ۽ انت ۔ مئے
 نزدیکیں ہمساهگانی تما ہندوستان ۽ ابیدکہ نوں اودا ماں ہندی
 لکوز ، نوشتہ کنگ ۽ رواج انت (اگرچہ اردو انگت ہم ماں عربی)

فارسی لکوڑ، انت ۱ خلیج، ایران، افغانستان، ہمسے لکوڑ بزاں عربی

فارسی نے روان انت -

بر، داتگلیں جبراں چہ اے اندازگ جنگ چنداں مشکل نہ انت
کہ وحدے چین، پیمیں دیما شنگلیں قومے گوں و بے کچ کسائیں در، وسیلہ
دنیگہ رومن لکوڑ، رواج دیگ، نامراد انت تہ ما بلوچ کہ گوں ما شکر خدا
ہم دروسیلہ نیست -، پدا ما علم، دانشتی، پڑاچہ درستاں پد منتگ تریں قوم
آں، گڑا، چتور رومن لکوڑ، زورگ، جوازت، داریں -

بلے ایشی، مطلب ہجیر اے نہ انت کہ ماوتی ہمسے پد منتی بے وسی
بے واکی، نیمون، رومن، حیال، سبب دل، بہ کشیں - انا - چیاکہ اگا
گواچنی، رومن یا صوتیاتی رومن مے زبان، اے اڑ، گیشینت کت، اے
بارو، مے زانکار تپاک بوت کنت، تہ ہمسے اوست، بنیاد، باید انت کار
بندت چہ انون، بہ بیت، بلے گوں ما مشکل ایش انت کہ ما جبر کنیں، تعرو
کنیں، بحث، تران کنیں، بلے چو کہ پیشی ایں دانایاں گوشہ -

سرکن، پرکن، ہپ کن، ہچ بزاں زندگیں دعویٰ و احمر کس کت
بلے پہ کار، کس حم، انک، نہ بندی، چیاکہ کار، نام کارچ انت

ستمبر ۱۹۷۲ء، ماں کوٹہ، ہما و حد، بلوچستان، تعلیم، وزیر، واج گل
خان نصیر، پاگوتھی، بوتگلیں، بلوچی رسم الخط کنونشن، مزین کش چیل، رند
اگن چہ غیر علمی، غیر رحبند، رومن لکوڑ، رواج دیگ، بارو، فیصلہ کنگ
بوت، بلے ماگوں پراہ دلی، براتانی کنگلیں اے فیصلہ قبول کت - (کوٹہ)
ستیں دوستان مارا اے نارحبندیں فیصلہ، خلاف جبک جبک کنگ، حوالکاری
دیوان لونا نینگ، سکین وات، بلے ماچوش نہ کت، چیاکہ ما یک علمی،

سائنسی مسئلہ نے ، راسیاسی مسئلہ جو رانگ ، خلاف انتہا ، ایشی ، بدل ، ما
 ۱۹۷۲ء ، بگرنہ رواج مروجی پرے جبر ، رہچار ، نگلیں ، سے فیصلہ ، سہرا چتور
 عمل کاری کنگ بیت ۔ بلے گون مزن بزین ، گوشگ کپیت کہ مئے ہما برات
 کہ آروچاں پہ رومن ، رواج دیگ ، گوں یک دگر ، دست ماں زینچک ، انتہا ،
 آہاں دگہ وابل یک گونڈیں سیاہگے ہم ماں رومن یا صوتیاتی رومن ، نوشتہ نہ
 کت ، چھاپ نکت ۔

بلے پدا ہم ، چو کہ انگریزی ، گوشت کہ پہ کار بنگلی ، کدی ہم بے
 وھدہ انت ، مارا باید انت کہ اے نیمگ ، دوار دگوش ، گور بہ کنیں ، کار
 ، بنگلی بہ کنیں ۔ اے ردا منی شور ، صلاح ایڈول انت ۔

(۱) مے ہستیں بلوچی ماہتاکانی حدابند ، شونکار ۔ گوں پراہ دلی ، وتی وتی
 ماہتاکانی یک یک ہرے رومن یا صوتیاتی رومن ، نبشتانکانی واسطہ
 بہ گیشمین انت ۔

(۲) مئے ہما قلمکار کہ رومن یا صوتیاتی رومن لکوڑ ، لوٹوک انت ، بلد انت
 آہستیں عربی / فارسی لکوڑ ، گوں ہوری برے برے وتی گال ،
 نوشتانکاں ماں رومن یا صوتیاتی رومن ، نوشتہ بہ کنت ، پہ چھاپکاری ،
 بلوچی ماہتاکاں روان بہ دینت ۔

(۳) چوش کنگ ، نیکہ ایوک ، ماں رومن لکوڑ ، نوشتہ کنگلیں بلوچی مئے
 وانوکانی دیم ، کنت ، بلکہ آمیزاں آمیزاں چریشی ، ہیل دار ہم
 بنت ، رومن ، بارو ، ہستیں درآمدی ، درگت ہم کنت ۔

(۴) ہیے میزان رواجی ، نیام ، کم ، کم ، اے جبر ، ہم ، پیمان ، بیت کہ نوشتہ
 کنوک کبارو وارت ، آئی ، درسی چتور بیت ۔

(۵) اسے وزاتوں چنت سالانی نوشتہ چھاپکاری اور رند ما انجام کار سما
آپس، سر بنیں کہ بلوچی، پیلیمیں صورت و مال رومن یا صوتیاتی
رومن، رواج دیگ یا دیگ و گڈی فیصلہ کنگ و خاطر، یہ انہیں
گھنٹی کے جوڑ بہ کنیں کہ آبیے ریا رو میں صورت، علمی و سائنسی
بنیاد، ہمے گڈی فیصلہ و بہ کنت۔

بلوچي زبان ۽ اصطلاحات

محمد بيگ بيگل

يڪ زبان ۽ چٽڪل ترقي ڪنگ يا يڪ زبان ۽ ڇو قدر ترقي يافته انت
ايشي ۽ اندازو ڇو اے بهر ۽ جنگ بيت که درس و تدريس ، علم ، فن ، سائنسي ،
تکنولوجي ۽ پڙاں زبان ۽ مقام جي انت - ايشي ۽ ابید اے هم که دولتی کارانی ته ۽
بزبان انتظامیہ ، عدلیہ ۽ قانون ساز ادارہانی ته ۽ (زبان کارمرز ۽ قابل انت
يانا - اے هبرانی تعین ڪنگ ۽ واسطہ لھتے چیز چارگی انت - بزبان
اولی :- _____ آیاگوں وتی هستیں ذخیرہ الفاظ ۽ زبان علمی ، سائنسی ، تکنیکی ،
فنی ۽ نوکریں دور ۽ هر کجام بن گپے ۽ " سرپد بوگی هد ۽ " اظهار ڪنگ ۽
صلاحیت داریت -

دوی :- _____ زبان ۽ ته ۽ درآمدیں گالاں وتیگ ڪنگ ۽ صلاحیت چٽڪل
انت -

سعی :- _____ نوکریں ایجادات ۽ ناماں وت تراشگ یا آہاں اصلی رنگ ۽
زورگ یا آیاں وتی رنگ ۽ زورگ ۽ روء زبان ۽ رویہ جي انت -
چاری :- _____ آیا علمی ، سائنسی ، تکنیکی ۽ فنی اصطلاحات سازگ ۽ صلاحیت

زبان ہوتی ہے۔

آیا اہمیت ہے؟ **STANDARDIZD** زبان بڑاں یک واریں
رنگ، کارمرزکنگ بوگ، انت۔

نوں لیں ماہرز، شون وانگلیں سبرانی دیم، چہ دیم بلوچی زبان، مے
جذباتی رنگ، بے ریاو، چہ چکاسیں گزانتیجہ، آسراے وڑبیت۔
اولی۔ بلوچی یک قدیم زبانے۔ یک تحقیقے، رودات پہلوی،
شاخ، فارسی، گمارانت۔ بلوچی، لفظانی امبار و امزن انت۔ بے متمدن
راجے، زبان نہ بیگ، سبب، اشیش، ہتہ، علمی الفاظ، جوڑ بیگ، رفتار،
مقدار سکست، کم بوگ۔ بے وڑ، اے رنگ، الفاظ، ڈن، چہ حم کم
مان دانگ۔ بے سبب انت کہ الفاظ، مزمنیں گنجے، ہدا بند بیگ، ابید حم
جدید دور، گزر، لومانی رد، اے ترقی یافتہ زبانے گشگ، انت، علمی
سائنسی، تکنیکی، فنی بن پانی سر، سرپدیگی حد، سادیت نہ
داریت۔

بزر، من بلوچی، متمدن راجے، زبان نہ بیگ، سبب جتگ، لوناں
کہ اشیش، کئی گیش گیوار، بہ کنناں۔ تنکہ متمدن لفظ، چہ غلط فہمی پیدا
بیت۔

مئے قدیم تاریخ **OBSCURED** بڑاں ماں زمانہ، مچ، دھنزاں گارانت۔
چوپڑی، کئی اگاں بس بے یکس نکتہ، سر، بیچار، بہ کنت، متمدن بیگ
معنی، بڑانت ظاہر بیت۔ بلوچ اگاں یک دگلے، **SETTLED** بڑاں تھ
مندی بوتمیں، نا ایوک، آئی، وئی تاریخ ووت نوشتہ کتگ ات۔ بلکہ آئی، وئی
ادبی میراث ہم، چہ آیوکیں نسلان رکینتگ ات۔ بے سبب انت کہ اردپانی

اسکاراں بگرتاں سردار خان گشکوری ء ہمک تاریخ زانتاں کہ بلوچ ء بن اصل
یا آئی ء قدیم تاریخ ء بابت ء نسبتگ کل HYPOTHESES بزاں قیاس ء
انگل انت - بزاں اے راست - نیم راست یا چٹ دروگ ہم بوت کن انت -
پیشک اے تحقیقی ء علمی حساب ء بیسہ ء لائق ء گدی صبر نے انت - ء ہمے
بدبختی ء مزنیں سبب ء نیمون ہمیش انت کہ بلوچ متمدن راجے نہ بوتگ -
دوی :- ————— فارسی ء بلوچی ء تقابلی ۱۰۰ - نف ء وهد ء انچیں صدانی
لفظ دیما کائیت کہ اصوات یا تواری گونڈیں فرق ء گوں صمرنگ ء ہم معنی
انت - اے رنگیں لفظانی اصلیت ء بابت ء گوں یقین ء گشت نہ بیت کہ
- - - رنگ ء کہ بلوچی ء گشگ بنت اصلی انت یا صما رنگ ء کہ فارسی ء
گشگ بنت - البت لھتے لفظ انچیں است کہ آیانی تجزیہ گشگ ء چہ مردم کے
بازگوں یقین ء گشت کنت کہ آیانی اصلیت چي انت ء چہ مثال یک گشگے خرماگ
انت کہ آئی ء ماں فارسی ء خرماشت - اگاں ماں بلوچی ء پریشی ء ناھ ء لفظ مر
بوتیں گڑا اے گشگ گراں بوتگ ات - کہ اصل لفظ خرما انت یا خرماگ - ناھ
ء موجودگی اے نیمگ ء اشارہ کنت کہ بلوچی ء گور ء وتی لفظ ناھ است بوتگ
بے آئی ء فارسی ء گوں سیادی ء نزدیکی ء سبب ء خرما ہم خرماگ ء رنگ ء
وتیگ کنگ ہمے ڈول ما لفظ گرسن ء گشگ ء اصلیت ء فیصلہ ء لفظ شدیگ ء
موجودگی ء کت کنیں چشمیں لفظ ماں بلوچی ء باز انت - ء ما انچیں لفظانی
موجودگی ء بنیاد ء گشت کنیں کہ بلوچی ء تہ ء در آمدیں گالاں وتیگ کنگ ء
صلاحیت است -

کیا :- ————— نوکیں ایجادات ء ناماں تراشگ ء صلاحیت ء بابت ء اگاں
ما بچاریں گڑا زانگ بیت کہ بلوچی ء دامن تقریباً هورک انت - ہیشی کمرن

سائنسی، ٹیکنالوجی، ایکسپلوژن کرن انت کہ اے صدیں سالانی نیام، ہزاروں
 نوکیں ایجادات، صد ہزاروں کسان مزین مشین، ازباب، پات پڑا، ایکسپل
 جوڑ بوتگ انت، اے سلسلہ سمروچ جاری انت۔ نوں حساب جن ات
 بچارات کہ چریشاں چنت مشین، ازبابانی نام بلوچی، دانگ انت۔ اگل گوں
 انصاف چارگ بہ بیت گڑا زانگ بیت کہ آگن چہ گوں بانی گراب، بانی پت،
 آپی گراب، آبی، گلپ، موئل، گاسٹیل، پیسین باز نام، لفظ است۔ بے
 اگل ایشاں، ہزاروں ایجادات، صد ہزاروں مشین، ازبابانی ویم پہ دیم پہ کنیں
 گڑا اے آرت، تہ واد، کس، ہم نہ بنت۔

چاری: — علمی، سائنسی، تکنیکی اصطلاحات سازگ، صلاحیت یک
 زبانے تہ، چنکدر است۔ ایشی، تعلق گوں اے ہبر، انت کہ زبان، جند
 و گور، (وتی جند) یاد، چہ داخل بوتگیں علمی الفاظ، ذخیرہ چہ کس،
 انت۔ انچو کہ من ساری، عرض کت کہ متمدن راجے، زبان نہ بیگ، سبب
 بلوچی، تہ علمی الفاظ، ذخیرہ سک کم انت۔ پے ہاترا بلوچی، تہ علمی،
 سائنسی، تکنیکی اصطلاحات سازگ، صلاحیت منی نظر، کم انت۔

پہنچی: — اظہار، روئے مئے زبان STANDRADISED بزاں یک
 رنگ، کارمرز بیگ، انت یا نا، اے ہر کسی دیما انت۔ اد، یک ہبرے
 گیشینگ لوٹاں کہ ایشی، چہ مراد زبان، لکوڑ نہ انت۔ مقصد ایش انت کہ آیا
 نیبگ، وھد، زبان، اظہار یک رنگ، بیگ، انت یا نا۔ تجربہ، مشاہدہ
 گشت کہ چو نہ انت۔ ایشی، سبب منی نظر، ایش انت۔

انچو کہ زبانی کلامی سطح، زبان، اظہار کرنانی کرن، کارمرز، رند
 (علاقائی گالوار، جاھے جاھے گرامر، گوندیں فرقی، گوں) ایک رنگی زوریت

STANDARDISED بیت۔ جسے پیمائشی ہیں، جس کا مقصد ایک نئی نونگ،
 دتر، بازو و ہڈ پکارا انت۔ اسے ایک تجربہ جتنی با شیعہ و علمی ٹیٹے، ڈیپہ، آنت
 INSTITUTIONISED بزناں و ارحمی سطح، بیت، سوہین، کا بیاب نہ
 بیت۔ منی نظر، ایشی، MODUS OPERAND ان کا رہبند اس در بہت
 لوانیت۔

۱۱) اسے کارا کا میانی تہ، ننگ بہ بیت۔ ادومی، چہ مراد بیگل یا
 چکر و اکادمی انا، بلکہ علمی، سائنسی بنیاد، قائم کنٹکس RESEARCH
 ORIENTED اکادمی، کہ آیانی کار مند زبان زانت، تربیت یا شکتیں
 اسکالر بہ بنت۔

۱۲) اسکول، کالجانی تہ، نصابی زبانے، حیثیت، وانینگ، حاتر، زبان
 نصابی گزر، لوٹانی رو، STANDARDISED، تیار کنگ لوانیت۔
 اسے کار ہم علمی، سائنسی، اکیڈمک راہ، رہبند ان گوں کنگ بہ
 بیت۔

۱۳) برز، ہر دو میں وسیلماں چہ ہما علمی، سائنسی، فنی، تکنیکی، ادبی،
 عمرانی وغیرہ اصطلاحات کہ جوڑ کنگ، روان دیگر بنت۔ آہاں قلم
 کار گوں یک رنگی، کار مرز بکن انت۔

او البت یک نفسیاتی مسئلہ ہے است کہ دلگوش گمزیت۔ مسئلہ
 شخص انت کہ اسے و ہڈ، زبان، لکوز، اصطلاحی سے بہر انت۔ بزناں
 ہما کہ آہانی جذباتی تعلقی گوں ہما ادارہ یا فکری اسکول ان
 بنت کہ اشخصیات، بنیاد، قائم کنگ بوگ انت چو کہ حید باشی اکیڈمی، آزارت
 فکری اکیڈمی، وگہ وگہ۔

انت کہ دگہ قلم کار۔ ن۔ مدارین قلمکار ۽ پدرانداں گران ۽ اے بلوچی کتگیں
اصطلاح ۽ کارمرز کن انت ۽ ایڈول وھد ۽ گوزگ ۽ گون هوری یک
فیرموزوں یاروین اصطلاحے زبان ۽ ہر جوز بیت۔ اد ۽ من غزل ۽ بدل بزاں
بلوچی کتگیں اصطلاح دستونک۔ مثال ۽ دیان۔ شاعری ۽ اے صنف ۽ غزل ۽
ہر پے ہاتر دیک بوٹگ کہ بندات ۽ غزل۔ رنگ ۽ روشم ۽ آئی ۽ بن
گپ سرنا سر عشق یا ولدوست ۽ بیان بوٹگ انت۔ ایڈول معنوی اعتبار ۽
اے صنف ۽ غزل ۽ نام پر بندگ درست بوٹگ۔

نوں اگاں ماغیر جذباتی ۽ خالصتا علمی رنگ۔ پے۔ این گرازا نگ بیت کہ
سید ہاشمی ۽ بلوچی کتگیں دستونک اے معنی ۽ بزانت۔ ن۔ انت۔ اے رود
سید ۽ دستونک ۽ بارو ۽ ہما دلیل کہ پیش کتگ آیشی ۽ جواز بوت نہ کنت۔
اد ۽ (پد اگشاں کہ غیر جذباتی رنگ۔ اے اگاں یک صبر ۽ سر
بسپار پے کنت۔ گرا سید ہاشمی ۽ نفسیات ۽ یک شبہیں پند یہ اندک کدیت۔
ادب ۽ تہ سید ۽ ہما اصطلاحات کہ بلوچی کتگ انت۔ (اے وھد
ہما کہ منی دل ۽ آگ ۽ انت) چریشاں لیتنے آیش انت۔

پہنچ	_____	پے شاعری ۽
دستونک	_____	پے غزل ۽
جوک	_____	پے نظم ۽
کال	_____	پے شعر ۽
نہ	_____	پے قلم ۽
نکار	_____	پے قلم کار ۽

دوگہ دگہ۔

نے اصطلاحات ، معنوی بیگ یا بیگ ، بحث ، یک کش کٹناں ، من
شے و گلوں ، اصطلاحات ، ہا ، ہما حرفانی نیمگ ، گور کٹنگ لونال کہ آہوئی
تواری جھکیر انت ، بڑاں

ع من ، ظ ، ق

سید ہاشمی عربی زبان ، ادبیات ، عالمی ، حد ، زانوگر ، کواے
یونگ گوں دین ، سید ، حب ، وابستگی ، ثابتی کلام پاک ، (جزم) ، امر
ترجمہ انت کہ آلی ، ماں بلوچی ، کٹنگ ، اے ترجمہ عربی ، بلوچی زبانانی سر
سید ہاشمی ، شونہی ، کنت ، بے گوں عربی ، حے علمی حب ، وابستگی ،
ابید ہم آچہ عرب ، عربی ، المرجک ہم یونگ ، من اد ، چہ بلوچی الیہا ، عربی
حرفانی در کنگ ، رد ، سید ، موقف ، سر ، گپ نہ کٹناں کہ اسے یک علمی مسئلہ
، بختے ، ایشی ، ہر ، باید انت زبان زانت ، لسانیات ، ماہر گپ ، کن
انت ، من اد ، بہن محمد گشگ لونال کہ سید عرب ، عربی ، چہ ہمہ المرجک
یونگ ، کہ ، عرب ، عربی ، عرب ، عربی گشگ ، ہم روادار نے یونگ ، آلی ،
وقی تحریرانی ، عرب ، عربی ، ہم تازی نوشتہ کٹنگ ، حتی کہ تیوگس سید گنج
تہ ، حر جاسے کہ عرب ، عربی ، حوالہ اٹنگ ، سید ، اود ، تازی نوشتہ کٹنگ)
حالانکہ حرس زانت کہ ایرانیوں پہ ریشکند مریان ، تازی گشگ ، اسے نام یا
لفظ کست ، کینگ ، پیدوار انت

ہر حال اسے مثال ، دیگ ، چہ منی مول ، مراد ایش انت کہ اسے
دوڑیں بگرافی ، یک مردے ، فکر پدا یک مردے ، فکر انت ، آلی ، ہا ،
منی ، اوکلن است ، منی پڑ ، اسے DEBATABLE ISSUES انت ، ہا ،
انت ایشانی ، منی ، حشہ ، بیت ، منگہ ، پہ زبان ، یک رنگ ، ہا ، تپاگس

شواہد کت بہ بیت - مئے زبان کو اس ، نسبیات ، زانتکار پرست حاتم ، اس
 وریں مسکمانی سرء ، بحث کنگ ، چه گریزہ کن انت کہ اس فکر سید ، پیش
 کنگ یا فلاں فکر ۽ پیش کنوک چوکہ عبقا ، امیری ، کریم دشتی ، شیردہری ،
 صدیق آزاد ، طوقی یا اکبر بارکزی انت - پمیشکا ایشی ، سر ، بحث بوت نہ
 کت - اسے یک غیر علمی رویہ یے - مارا باید انت نوں ما ایشی ، ترک بہ کنیں
 ، زبان ، لسان ، علم ۽ ایڈگہ پڑاں پیکمیکل ، علمی رویہ اختیار بہ کنیں -
 نوں ما اے ضمنی بلے امیں مباحثاں گوازیان وتی بن سب ۽ نیمگ ، مان
 تریں - بز ، پیش کنگیں منی ہبرانی خلاصہ ایش انت بزاں

کے ۔۔۔۔۔ بلوچی ۽ وتی جنہ ، ذخیرہ الفاظ مزین انت - اسے لفظ چنگ
 ۽ نزارگ ، ٹ انت تنکہ گار مہ بنت - اسے کارگوں لغت سازی ۽ کنگ بیت -
 بلے لغت سازی یک CONTINUOUS بزاں جاری این عملے - بزاں یک
 مردے ۽ یا ادارہ یے ، جوڑ کنگیں ، کشرنی دہ پانزدہ سالان رند REVISE
 بزاں نوکتر کنگ بیت - سے نوکترین ایڈیشن ، ۽ زبان ، وتی پشکپتگیں ، نوکیں
 لفظ ، اصطلاحات ، ہوور کنگ بنت - اسے پیما اسے کارنسل در نسل جاری دارگی
 ملے -

اسے رد ، سید ہاشمی دلاندلی صد ہزاراں ستاکر زیت کہ آواجہ ، وتی
 نازر کیں زند ۽ ۲۵ سال پہ سید گنج ، ندر کنگ انت - سید ، اگل وتی زند ۽
 دگہ چ مہ کتیں گرا ہم آئی ، نام سید گنج ، حوالہ ، بلوچی تاریخ ، نمیراں بوگ
 انت - او ، مارا ہما سنگت ہم بھیاں کنگ نہ بوت انت کہ آیاں ننگیں
 جاورانی ابید ہم سید گنج ، چاپکاری ، گرانیں کار وتی کو پگان زرنگ ، شب
 رات سچے کار ، گلانش انت -

روٹیں۔ بہت یکمی کرن ، مئے زبان یک FUNCTIONAL بزاں عملی زبانے ،
 نیشیت ، داخل بہ بیت۔ گرا مارا باید انت مااے کار۔ چہ انون ، بنگج بہ
 کنیں۔ اگان چہ بے وهد بوتگ۔ بے قول انگریزاں چہ بنگج کنگ ، کدی ہم
 بے وهد نہ انت۔

نوں اے کارچے وڑ ، کنگ بہ بیت نہ بندر ، حمے منی مضمون ،
 بہ حال ، بن کپ ، مول ، مراد انت۔

اٹن چہ اے کار ، SYSTAMATIC ، علمی رنگے ، کنگ ، واسطہ یک
 واضح لائحہ عمل ، رہبندے گیشینگ گرانیں کارے۔ بے من کوشت کنناں
 کہ لیتے ہبراں بہ گیشیناں۔ اگان اے رد ، چیزے کم مارگ بوت یا گہتریں
 رہبندے راھے کسے ، دل ، بہت۔ بہ حال منی جنہ ، نظر ، اے کار اے وڑ
 ، کنگ بہ بیت۔ بزاں :

(۱) سید ہاشمی ، ہمکہ نام یا اصطلاحات ماں بلوچی ، جنہ ، ، میننگ انت۔
 آیکجا کنگ بہ بنت۔ چریشاں حرج نام یا اصطلاحے کہ معنوی اعتبار ،
 درست انت ، آئی ، ابلاغ چہ جوانی ، آسانی ، بیت آزرگ بہ بنت۔
 (۲) ماں بلوچی ، چاپ بوتگیں دگہ دگہ قلم کارانی ، مضمونانی ، کارمرز
 بوتگیں نام ، اصطلاحات چنگ ، نزارگ بہ بنت۔ چراھاں ہما نام ،
 اصطلاحات کہ معنوی اعتبار ، درست ، آئی ابلاغ آسان انت۔
 آزرگ بہ بنت۔

(۳) انگریزی ، اردو نصابی ، علمی کتاباں چہ علمی ، سائنسی ، ادب ، فن ،
 علم ، ایدگہ تکانی نام ، اصطلاحات جمع کنگ بہ بنت۔
 (۴) ابلاغ نامہ ، بزاں پرنٹ ، الیکٹرونک میڈیا ، کارمرز بیوگیں روز

روزینی نام، اصطلاحات یکجا کنگ بہ بنت۔

(۵) دفتری / انتظامی / عدالتی کارانی تہ ، کارمرز بیو کیں نام،

اصطلاحات چ کنگ بہ بنت۔

نوں بے پنچیں وسیلہاں چہ چ کنگین ذخیرہ ، چہ ہما نام ، اصطلاحات
کہ آسید ہاشمی یا مے دگہ قلم کارانی جور کنگیں یا بلوچی کنگیں نام ، اصطلاحات ،
ہم معنی انت ۔ آجتا کنگ ، گدی شکل دیگ بہ بنت ۔ پشت کنگیں نام ،
اصطلاحات ، ہما مزمنیں امبار کہ آیانی زورگ پہ زبان ، دیمرنی ، الم انت ۔
اے نام ، اصطلاحات مارا چہ ہما ذیمہ کنگیں زبانے ، زورگ لوٹت کہ آوں
بلوچی ، نزدیک نزیں سیادی داریت ۔ بزاں جغرافیائی ، تاریخی ، اقتصادی ، سیاسی ،
عمرانی ، مزاجی نزکی ۔

اے رد ، ما اگل چہاں شانک بہ دعیں گزا زانگ بیت کہ اے وحد ،
بلوچانی کل آبادی ، گیشتریں بہر دو جغرافیائی اکائیانی سیم ، ایدیم آدی
CONCENTRATED بزاں کیشیں کساس ، چھ منہ انت ۔ اے دوئیں
جغرافیائی اکائی پاکستان ، ایران انت ۔ اے وا بوت بلوچ ، ایرانی ،
جغرافیائی نزکی ۔ نوں اگل بلوچی ، قدیم پہلوی ، سیادی ، تھیوری درست
انت ، گزا ثابت بیت کہ تاریخی ، جغرافیائی ، لسانی اعتبار ، بلوچی ، نزدیک
ترین سیادی گوں فارسی ، انت ۔

اد ، اے موقع نہ انت کہ من بہ گشاں کہ ماں ہندوستان ، مال
چنت کرناں فارسی سرکاری ، عدالتی ، انتظامی ، علمی زبان بوٹگ ، یہ ، ایشیا
، کجام کجام ملک ، دمگاں فارسی دولتی زبان بوٹگ ، اد ، بس من ،
منگ ، ہبر ، کناں کہ فارسی یک سک دیما کنگیں زبانے ماں ایران ، فارسی

تالیوک . دوتی . انتظامی ، عدالتی ، زبان انتہا پرانہری ، بہرہاں یونیورسٹی ،
 ، دوتی زبان انتہا ، واکٹری ، مہندی ، سائنسی ، فنون ، علوم ، زبان فارسی
 انتہا ابلان عامہ ، زبان فارسی انتہا ، بزاں زندہ ، حتمک تک ، پشنتا ، فارسی
 یک کالمیں زبانے ، حیثیت ، کارمرز بیک ، انتہا ، اے راستی ، سنگ ،
 رند اے راستی ، چہ ہم کس نامت نہ کہت کہ فارسی ، بلوچی ، سیاہی ، حمراہ
 داری ، کمرن گوشتک انتہا ، اے ، اند ، ایران ، چہ مندیں بلوچانی زبان بہ تہ
 ، فارسی ، بے کسمیں لفظ ، نام ، اصطلاحات ، صورا ، یک جان بوتگ انتہا ،
 ہمے ہمیں نے زبان بہ تہ ، عام ، یعنی اصطلاحات ہم فارسی ، ذریعہ داخل بوتگ
 انتہا ، چوکہ نماز ، روچگ ، بانگ ، در نماز ، جاہ نماز ، خدا ، بہشت ، دوزخ یا
 دوزخ ، پاک ، پلید یا پلید ، گناہ ، سوئہ ، دگہ ، دگہ ۔

فارسی ، حوالہ ، بہر ، دینتہ ، بہر ، چہ پیش لوناں یک دگہ حبرت ،
 نیمگ ، شمنے ، دگوش ، گور بہ کمن ، بزاں اے فارسی ، بلوچی ، نرسکی ،
 سیاہی ، برکت انتہا کہ بلوچی ، فارسی ، روچانی نام یک انتہا ، بزاں شنبہ ، یک
 شنبہ ، دو شنبہ ، شنبہ ، چار شنبہ ، پنج شنبہ ، جمعہ (یا آدینہ) ، ہمے ہمیں
 حردو ہمیں زبانانی اعداد ہم یک انتہا ، بزاں یک دو سے چار پنج ، بگرداں طلبو
 نما اعداد ، نام ، قدریک انتہا ، (بے بڑنی گپ ایش انتہا کہ اعداد ، یک
 بیک ، ابید ہم یک نیمگ ، فارسی ، گور ، ریاضیات ، کالمیں علم ماں فارسی
 زبان ، موجود انتہا ، بے دومی نیمگ ، بلوچی ، گور ، ہمے اعداد انتہا ، بس
 من پداگشگ لوناں کہ بلوچ متمدن راجے نہ بوتگ ، آئی ، گور ، اے وڑیں
 کارانی واسطہ نے موجود بوتگ نہ تمہیل ، منے المیہ ایش انتہا کہ منے تیوگہیں
 معلومیں ناریں ، ابید چند شاعرانی نہمانی دگہ چہ نیست ، منے گور ، یک نم

یے، یک ہم ریاضی دانے، یک ہم سائنس دانے، یک ہم فلسفیات، زبانیں
 علم، کام ہم پنات، یک ہم ماہرے نیست

ہر حال نوں صورت حال ایش انت کہ بلوچی، فارسی، ویت
 وٹی، سی، سیدی، محکم انت کہ دگہ ہم ایک زبانے پہ اس
 وٹ، کوالیفائے کت نہ کت۔ اس رو، ایک چم شانے دگہ

(۱) فارسی، بلوچی، چہ یکس سر پٹک، دراتنگ انت۔

(۲) سردوئیں چہ سمد کیر، تانیث، آزاہ انت۔

(۳) انہیں بے کساس لفظ است کہ سردوئیں زبانانی تہ، گوں کے اصولی

فرق، ہم معنی اس رنگ، کارمرز بیگ، انت۔

(۴) سردوئیں زبانانی روچانی نام یک انت۔

(۵) سردوئیں زبانانی اعداد یک انت۔

بزر، سبرانی تجزیہ اگلں غیر جذباتی، حقیقت پسندانہ رنگ، رنگ

بہ بیت نزا رنگ بیت کہ اگلں نوکس ایجاہات، نام، سائنسی، علمی، تاریخی

اصطلاحات چہ فارسی، زورگ بہ بنت تہ اس نا الوک، ایک قدرتی، آسانی

منے بیت بلکہ زر تلمیں منے نام، اصطلاحات درآمد گوشگ ہم نہ بنت۔ ایشی

سبب ایش انت کہ بلوچ ران، ہم مزنیں بہر کہ ماں ایرانی بلوچستان،

مندانہ پہ آ بلوچاں اس نام، اصطلاحات، چو شیر ماور بنت۔ منے ہم

پاکستان، تہ مندیں بلوچاں ہم حمے نام، اصطلاحات جنجالے نہ بنت،

منے نام، اصطلاحات کم کمیش ماں اردو، موجود انت، اد، بلوچ،

ناآشنا انت۔

نوں اگال من اے بحث ء SUM UP بہ کنناں تہ منی FINAL

ANALYSIS اے بیت کہ بلوچی ء دیرنی ء واسطہ زبان ء تہ ء نوکس
ایکادات ء نام ء علم ء کھس تک ء پھناتانی اصطلاحات زورگ الم انت ۔ ء اے
نام ء اصطلاحات چہ سید ہاشمی ء ایدگہ وسیلہاں ہمکہ کہ دپ کپیت زورگ
ہنت ۔ پت کپتکس کھس نام ء اصطلاحات چہ فارسی ء زورگ بہ ہنت ۔

گڈ سر ء یک مشاہداتی گپے ۔ من اگال اے مضمون ماں زگریں
بلوچی ء نوشتہ کنگ ء جہد بہ کتیں تہ گوں من نہ بوٹگ ات ۔ جی ء کہ من بلوچی
ء انچوز برنیاں ، بلے پدا ہم ہمیں ناہمیں نوشتہ بہ کتیں تہ کس ایشی ، سر پد نہ
بوٹگ ات ۔ ہے سبب انت کہ من اے مضمون یک انچیں اور تواریں
زبانے ء نوشتہ کنگ کہ آئی ء سر ء من دت ہم دلجم نیاں ۔ بلے انچو زانناں کہ
حر کس ایشی ء گوں آسانی سر پد بیت ۔ ایشی ء معنی اے بوت کہ علمی ، سائنسی
ء کتیں مضمون نوشتہ کنگ ء درگت ء اگال زبان ء گور ء اصطلاحات ء نامانی
یک انچیں ذخیرہ یے است کہ آئی ء سر ء کل تپاک بہ ہنت گڑا نا یوک ء
نوشتہ کنوک ء واسطہ نوشتہ کنگ (بزاں اظمار) آسان بیت بلکہ پے وانوک ء
آئی ء ابلاغ بزاں سر پد بیگ ہم آسان بیت ۔

وتی کم زانتی بلکہ ہج مزانتی ء ابید ہم اے وڑیں بنیادی بکھے ء بنگج
کنگ ء مول ء مراد ایش انت کہ زبان زانت ، کو اس ء عالم دیما بیانت ء
اے مسئلہ ء سر ء بحث بہ کن انت ۔ ء مئے رھشونی ء بہ کن انت ہمکہ
اصطلاحات ء کار زوتاں چہ زوت دست ، گرگ بہ بیت ۔

ءِ یا و

ولید گربنی

ماہنامہ "آساپ" ءِ اپریل ۱۹۹۳ء ءِ تاک ءِ واجہ ناگمان ہمدوم ءِ "ءِ
 و" نام ءِ نبشتانک ءِ وانگ ءِ رند من زلوری لیکت کہ اے درگت ءِ وتی لیکہ یں
 نبشتہ بکنناں -

واجہ ہمدوم ءِ اے گپ راستہ کہ بلوچی ءِ نبشتہ کنگ ءِ گیشنگس
 رحبندے نیت انت ءِ نیکہ چہ زانوگر ءِ نبشتہ کنوکانی نیوگا پنشین جمدے بونگ
 ءِ انت کہ چرائی مردم دلجم بہ بیت - بلے پدا ہم آئی ءِ نبشتہ کنگ - من
 سردمیں رحبند چہ اردو ءِ فارسی ءِ آساں تر انت - اگہ کسے ءِ دوستی بہیت گزرا
 نیمون باز انت اے درگت ءِ بلوچانی کوحنیں درورے کہ وحدے جنہیں ءِ وتی
 مرد دوست بہیت گزرا ائیرادے گپت کہ ورگ وارت ریشے سرانت -

پشت کپت "و" ءِ "ءِ" ءِ "ءِ" جیزہ - منی جنند دوئیں ربط (Conjunction)
 لوزاں یک ڈول ءِ پے بلوچی ءِ زلوری لیکت ءِ کارمرز کنت - ءِ باہیر انت کہ
 کارمرز بہ ننت - اے درگت ءِ من چیزے درور دیاں - چرایانی وانگ - منی لیکہ

پدر بیت - امید انت کہ اشانی وانگ ء رند واجہ ہمدم ء اے دگہ بلوچ نبشتہ
توک ء زانوگر وتی لیکہ ء سر و سوجاں درشان کن انت -

"و" اے دو ہمتواریں یا ہمدولیں لوزانی ہورکنگ ء کارمرز بیت ء
رہب "و" ء گوں اولی لوزا جنگ ورگ لوٹیت - چوکہ سر و سوج ء درو دوچ
فت و شود ، گدوچ ، تھل و برز ، ورگ و چرگ ، سیادووارس ، ڈول و ڈیل
توک و شان ، میر و نواب ، نند و نیاد ، چاہ و چلیم - - - - بگر و ہدار -

"ء" اے دو جملہ حاصلین چیز یا چیزھانی کہ آیانی جدائیں مقام است
ہورکنگ ء کارمرز بیت ء ربط "ء" ء "گوں گڈی لوزا جنگ وارت یا پہ بھہ جنگ
وارت (نہ گوں اولی نہ گوں گڈی ء) چوکہ -

_____ سیاہ ، سبز ، نیل ، سرء اسپیت نامداریں رنگ انت -

_____ آساپ ، بلوچی لبرانک ء بلوچی ء شریں تاکبند انت -

_____ زمستان ء ہوا سارت ء گرماگ ء ہوا گرم بیت -

_____ بلوچ بلوچی ء عرب عربی گپ گفت -

_____ واجہ ء گشتانک دات ء پدا درز برت وشت -

_____ من چہ کارا کایاں سک شدیک ہاں ء سارت و گرم یا ہشک و تر ہر

_____ چہ ڈیک دنت واران ء و سپاں -

_____ ربط ء کارمرزکنگ ء و ہدا چارگ لوٹیت کہ ربط گوں کجام لوزاں جنگ

_____ انت آگہ گوں اولی گڑا " و " زورگ لوٹیت چیاکہ وشتوار تربیت ء آگہ گوں

_____ من ء یا وتی جدائیں تواریں است گڑا " ء " زورگ بیت کہ پہ وانوک ء

_____ ہتربیت آگہ ما بگرہ ہدار ء بزوریں گڑا گندگ بیت کہ " و " گوں " بگر " ء

_____ ہدارت چوکہ بگرہ - - - - ہدار ہمے چیم نند و - - - - نیاد ، سر و - - - -

بے و وحدے ما بگوشیں " واجہ ء گشتانک دات ء پدا در زبرت وشت "۔
 گنداگنگ بیت " ء " گوں " پدا " جنگ وارت - چوکہ " واجہ ء گشتانک دات ۔
 ----- ء پدا در زبرت وشت " ہمے جملہ ء دومی بھرا کہ " و " کارمرز بیجگ
 گنداگنگیت کہ " و " گوں " در زبرت " ء جنگ وارت چوکہ " ء پدا در زبرت و
 ----- وشت -----

اشی ابید چیرہ جملہ ء ربط (Conjunction) چار جاہ ء کارمرز بیجگ من
 چہ کارا کایاں سک شدیک باں ء سارت و گرم یا خشک و تر صرچ ڈیک دنت
 وراں ء و سپاں (یاوران و وسپاں)

ادا تو فرض بکن " و " یا " ء " چاریں جاہاں کارمرز بکن ء دتی تب ء
 آئی ء توار ء ہم بکش بے پداگنگ بیت کہ چو بد ڈول بیت ۔

چیرا نبشتہ کنگیں گراپ ء تھا " و " ء " ء " کارمرز بیجگ انت ۔

" وحدے حمل ء میر و نوابانی نام دپ ء آرت ء آیانی کنگیں شر و
 گندھیں کاراں بیان کنگ ء لگت گزا دیوان ء نشنگیں مردماں دتی گوش بیت
 انت ۔ میرانی دوستاں نوابانی خیر واه تم پیش داشت انت ء نوابانی ۔ میرانی پت
 دارو کافی سرا تم در لپاشت انت ء پداپہ گزو نھر ء رست انت ۔ حمل ء گشتانک
 علت بے مخلوک ء دت مر دتی گزوگاپ ء جاک و سلوات کم نہ ترت انت ء
 دیوان اش پہ سرازرت " ۔

”ء یا و“

ڈاکٹر ناگمان بلوچ

نبشتہ کنگ ء وهد ء پے لبزانی یا گپانی همگرنج کنگ ء ”ء“ آرگ شر تر
انت یا ”و“ ؟ اگن اے یا آشر تر انت تہ چون ؟ ”ء“ ء لبز سید ہاشمی ء جوڑ
کنگہ وتی کتاب ” بلوچی سیاہگ ء راست نبیسگ ” ء سیزدھی در ء آئی ء ایشی ء
اذکنگ ء سبب گشتگ انت ۔

ماہتاک ” بلوچی لبزانیگ ” ء نومبر دسمبر ۱۹۹۱ ء ء فروری مارچ ۱۹۹۲ ء ء
ناکل سید ء اے کتاب ء سراع ۔ ص ۔ امیری ء چمشانکے شنگ بوتگ ات ۔ آئی ء
سیزدھی در ء سرا ہم کے گپ جنگ ۔ واجہ ء ”ء“ ء لبز ء را بلوچی ء دستاں
ششٹی لنگ ء پیم ء بے سپاہ گشتگ ۔ آگشیت ” بلوچی و فرسی ء اداری ء ” و
یک پیم ء کارمرز بیت ۔ پیشکا آئیے بدل کنگ پکار نہ انت ” (بلوچی لبزانیگ نومبر
دسمبر ۱۹۹۱ ء ۲۰)

امیری ء اے گپ چنگ انت بے سید ء ”ء“ ء واستا ہر دلے کہ دانگ ،
اگن امیری ء آدرستانی سراگوں سزجی ء تران بکتیں ، شرترات ۔ بیات چاریں
کہ سید و امیری ء گپ چنچو ہد ء مارا دلجم کنت ۔

"و" نہ زورگ، بابت، سید سے گپ دینا کاریت۔ یکے اے کہ
 "و" بلوچی، تھا وایا واد، گلواری، نہ دنت۔ بلکس "ء" یا "او" تواری، دنت
 - پیشا ایشرا "ء" نویگ بہ بیت۔ سید، اے گپ وتی جاہ، راست انت بلے ما
 گندیں کہ اردو "پنجابی و براہوی، تھا ہم "و" تواری "واو" نہ انت بلکس "او"
 یا "ء" انت۔ چوکہ کاروبار، دارومدار، گرد و پیش و دگہ لبز انت بلے آ ایشاں کار
 ۲ بار، دار، مدار و گرد، پیش یا دگہ پیم نبشتہ نہ کنت۔ بلکس ایشاں نبشتہ گوں
 "و" کنت و وتی وڑا و انت اش۔ اگن ما ہم اے لبز، "و" نوشتہ بکنیں و ایشی
 ۲ تواری "او" ۲ وڑے بکشیں تہ ہراب نہ انت۔ لازم نہ انت کہ ہرچی مے زبان
 ۲ درکت لبز ہما وڑ نبشتہ بہ بنت۔

سید، دومی گپ ایش انت کہ "و" ۲ جند بلوچی ۲ جتا میں گالے کہ وتی
 جتا میں بزانت، دنت۔ چوکہ "من و ادایاں / میں تو یہاں ہوں (بلوچی، "و"
 اردو، "تو" انت) اے "و" ۲ چہ "اور" ۲ وء مادگہ شر تریں وڑے ہم
 جتا کت کنیں۔ اگن "تو" ۲ "و" ۲ سرا ما زبرے بہ جنیں (چوکہ سید ۲ جند، ہر
 جاہ کہ اے کارمرز کنگ زبر جنگ) یا "وا" نبشتہ بکنیں یا "و" دیمما "و" بہ جنیں
 (چوکہ امیری ۲ سلاہ دانگ) تہ اے چہ "اور" ۲ "و" ۲ ات جتا بیت۔ پنجو کہ مھر
 ۲ نوز زیر و پیش جنگ، چہ مھر و مھر بیت و گیشیت ہمے پیم "و" ہم گیشیت۔
 سید، سعی دلیل ایش انت کہ "ء"، "ء"، "ء" ۲ ہمراہ انت کہ بلے
 ایشی، آیانی بستگ سر ہم نہ بیت۔

ادا "ء"، گوں "ء" ۲ "ء" ۲ ہمراہ کنگ راست نہ بیت چیا کہ ۲

Preposition انت و "ء" Conjunction لیے۔ اگن سید، اے بنیاد، وتی
 گپ ایہ کرنگ کہ سینانی تا حمزہ مان تہ اے ہم رد انت۔ اگن چو بہ بیت تہ باندا

روح کیلے در کپیت "اے" و "آ" ۽ لبران "ا" و "و" ۽ "۽" نبشته کنت و
ایہ گرائی چارمی و پنجی همراہ اش گشیت۔

"و" و "و" و "۽" ۽ دیم پہ دیم کنگ ۽ چہ پیداوار بیت کہ "و" شر تر
انت۔ بوت کنت باز مردم ۽ هیال ۽ زبان ۽ تھا یک رواج گچنگیں چیزے ۽
سرینگ پہ زبان ۽ تاوان انت بلے منی هیال ۽ چو نہ انت زبان ۽ ارزان تر
کنگ ۽ داستا اے وڑیں پاندگ مندیں گپ و تران بایدنت بہ بنت مارا وتی
زبان ۽ نبشته رهند هنجو کنگ لوئیت کہ آئی ۽ نویگ و وانگ هچ گران مہ بیت۔
منی هیال ۽ شما درستاں گوں چشمیں بلوچاں ڈیک وارنگ کہ وانندگ انت ، بلوچی
۽ گپ جنت بلے بلوچی ۽ وانگ و نویگ نہ زانت۔

نہشتہ رہبند... لکھ وڑیا سیاہگ ۽ گیشینگ

بیزن بلوچ

برزبان ۽ حریانی یک رد ۽ بندے بیت ۽ ہمیشی ہرپان آربان ۽ لبر
جوڑ بنت۔ بلوچی زبان کہ وت یک شاہگانیں زبانے ۽ آئی ۽ سینگ ۽ لبرانی
بے شماریں مدی یے هست انت۔ ہمیشہ اگان اے زبان ۽ حرب
(Alphabet) تک آرگ ۽ کم کنگ بہ بنت گڑا اے گوں زبان ۽ یک وڑیں
شری یے نہ بیت چینا کہ زبان ۽ دامن ۽ پراہ بوگ آربان ۽ مزنی ۽ ارزشت ۽
گیشترکت۔

بلوچی زبان ۽ پراہ دامنی ۽ ماہمیشی گشت کنیں کہ دنیا ۽ ہرکنڈ ۽ بلوچ
ہست انت آئی ۽ زبان بلوچی انت ۽ اے زبان ۽ گپ جنت۔ چونہی ۽ بلوچ
قوم ۽ گیشتریں آبادی پاکستان ۽ ایران ۽ انت۔ بلے اشہ ۽ ہمراہی ۽ کر ۽ گور ۽
مکان بلوچانی یک مزمنیں تعدادے آبات انت کہ آہم وتی زبان ۽ گپ جن
انت۔ اے گپ راست انت کہ بلوچی زبان ۽ گپ کنوک بازیں جاہاں کچے
دوی ۽ گپاں شہر سپد نہ بنت ۽ جواب دات نہ کن انت بلے اے گپ ہم
چارگی انت کہ اے زبان ۽ یک ہواریں گا لواریے تیوگیں جاہاں پرتنگ کہ

پہمگ بیت ء مرچی باندا نبشتہ ہم گیشتر ہیے گالوار ء بوہگ ء انت ۔
 وہد ء شمات ء جغرافیائی حالاتان اے زبان ء سرا بازیں اثر
 انت چونامی ء اے وڑیں تبدیلی ء مزنیں زبانے چہ ایشاں ہمک نہ
 بلوچی زبان ء گناہ چہ انت ؟ بہر حال گشگ ء تہ ء اگل فرق انت بلے
 سیدیا ء زبان ہور ء تور بیت کہ آئی ء دراہ سر پد بوت کن انت چشم
 کہ زگریں بلوچی ء نام ء برزادی بلوچ ء گالوار یکپارگی ڈالچار کنگ بہیت
 اے گپ چارگی انت کہ آگالوار یا بولی ء بلوچی زبان ء راباز دانگ ۔
 سید ظہور شاہ ہاشمی ء بلوچی زبان ء واستابازہذمت کنگ ۔ آئی ء
 جہد پہ بلوچی زبان ء توصیف کر زانت ۔ چونامی ء اے سید ء جہدانی
 انت کہ مروچی بلوچی زبان ء نبشتہ کار ء شاعران یک راہے گپنگ ء اے
 سرج ء انت کہ چے پیم ء بلوچی زبان ء گرائمر ء بنیات بزاں ہرپ یا "
 تخی " گیش ء گیوار کنگ بہنت ۔ ایشی ء ہمراہی ء سید ء جوڑ کنگلیں
 ہرپ " ء " ء " ء " چہ " اے نبشتہ کنگ ء چیزے ارزانی بوتگ
 ء وانوک ہم ایشانی وانگ ء ہیلدار بوتگ انت ۔ ایشانی سرا گپ
 ء چہ پیسر منی ہیال ء اگل بلوچی زبان ء نبشتہ وڑ ء سرا چیزے گپ
 شرتز انت ۔ بلوچی زبان ہما خطہ ء مردمانی زبان انت کہ ایشی ء کر ء
 دانگ ء تیاریں زبان ہم ہست انت ء نزدیں زبانانی دی کمی نہ انت ۔
 بلوچی زبان ء نبشتہ رہبند ہیے زبانانی وڑ ء " عربی رسم الخط " انت گڑا
 جہ بہتر انت ۔ چونامی ء بازیں مردماں ہیے ہیال کہہ کہ بلوچی زبان
 فارسی رسم الخط ء نبشتہ کنگ بہیت ء انگت ء باز مردم ہیے واہگ ء دار انت
 آہلی ہیال ء نوکیں دور ء سائنسی آسراتانی تہ ء وقتی دست مانگیجگ ء انت

بلوچی زبان ۽ رومن بوگ پاندگ مند ترانت - چونانی ، آہانی اسے دیکھو
 ۽ برابر انت - بے یکے دامارا وتی چند چارگی انت کہ مئے قوم چنچل
 انت - کہ آرومن ۽ زیت کت بکت - دومی ایش - نہ کہ اسے
 هست انت کہ رومن ۽ دست ۽ گرگ ۽ چے مئے زبان دیم ، شت بک
 اے واسرکاری کارے ۽ چیزے شاعر ، ادیب ۽ یک ، دو ماہتک ، کہ
 درکانت ۽ برے بندانت پہ ایشاں نبشتہ رھبند ۽ چے حال بیت - کسی
 ترین گپ ایش انت کہ مارا وتی ہمسائگیں زبان چارگ لوٹ انت
 سراگوں شری ۽ غورکنگ لوٹیت چیا کہ مالے گپ ۽ پہ پھر گشاں کہ بلوچی
 ۽ گمار انت ۽ فارسی ۽ تہ ۽ بلوچی لبر هست انت گرا فارسی کہ ایران
 زبان انت آپیا رومن ۽ کنگ نہ بیت - اے چونانی ، مزنیں بکے
 وڑیں کم زانت ۽ طالبے ۽ ایشی ۽ بارہ ۽ گپ جنگ بے وزن انت
 راستی ۽ چہ انکار کنگ نہ بیت کہ بلوچی زبان ۽ ہمسایگ یا پاکستان
 زبان سندھی ، پشتو ۽ پنجابی چے وڑا نبشتہ بوگ ۽ انت - ۽ ہمے وڑا مارا
 راہ گرگی انت - چیا کہ مئے زبان ۽ کلاسیکل ادب تیوگ ۽ ہمے رھبند
 ۽ دومی ایش کہ پہ آندگ ، اے گپ دیم ۽ پدیرچان ایرکنگ بیت
 بلوچی زبان ۽ گون ۽ چے کن انت - نوں ہبر اے پشت کپتہ کہ مئے واد
 رھبند عربی رسم الخط انت کہ مئے چاگرد ہمے وڑ ، انت - ۽ چہ چاگرد ،
 ۽ جتا بوت نہ کنیں - ہمیشہ انوں کہ ہمے رھبند ، نبشتہ بوگ ۽ انت
 اے رھبند ۽ تہ ، بازیں مانگیشو کافی هست انت کہ آہانی درکنگ هستیں
 لبرانٹ ۽ بلوچی زبان ۽ زانت کارانی مستریں کار انت - اگاں سید
 یک کارے ۽ بندات کتگ ات ۽ بلوچی زبان ۽ ایہ گہ قلم کاراں اے کار

سہی ہر نہیں گڑا بازیں مسئلہ گیشنگ ات انت ء تامروچی ء اے مسئلہ
 ات ۔ بے ماجیراناں کہ بلوچی زبان ء اے مزن مزنیں نام چیا بے توار
 ء زبان ء رھبند ء گیشگ ء باری ء ہر کس جتا ء ایوک انت ء وتی
 گیشگ ء روت ۔ گڑا اد ء اے گپ الم ء دل ء کیت کہ یکیں راہ ء مسافر
 دگہ راہاں سر جتاں انت ۔ بازیں نبشتہ کار سید ہاشمی ء رھبند ء
 کن انت گڑا آہانی بلہ ہمیش انت کہ اے جت ء وتی سوجان دیم ء
 یوتی رھبند ء کھیر بکن انت ۔ مرچی اگاں کے نوک بلوچی نبشتہ ء لگتگ
 نہیں کھکارے آوتی وڑ ء نبشتہ ء انت ء یکیں ماہتاک ء تہ ء یک لہزے
 پہ وڑے نبشتہ بیت ۔ اگاں بلوچی زبان ء داستا یک گیشنگیں رھبندے
 وڑے درگجگ بہ بیت گڑا اے پہ نبشتہ کار ء وانوک دوینیاں ارزان

سید ء وتی جوڑ کتگیں بازیں لہزہ کہ پہ سانسی گالریج (اصلاح) ء کارمرز
 انت ۔ مرچی آہانی سرا تپاکی نیست ء باز ایشانی منگ ء تیار نہ انت چوناہی
 طور شاہ یک انسانے بوتگ ء ستم نہ انت کہ آئی ء ہر گپ حرف آخر
 بت بے اے ہبر ہم چارگی انت کہ آیا پہ یگ پد منتگیں زبانے ء وتی جند ء
 دھانی بوہگ بدیں ہبرے اصطلاح تہ ہر زبان پہ وت جوڑ کت ۔ بازیں
 نام ء مملوک وتی ہمک روچی زند ء پر کت ۔ ء لہتمیں ء کار مرز کنگ ء
 کنگ زبان زانتانی کار انت ۔ چیا کہ اگاں ہر چیز ڈن ء وڑ ء زورگ بہیت
 جند ء زبان چیر تریت ۔ منی ولہمیں برات رزاق ناہر ء ماہتاک
 تہ ء وتی نبشتانک ء تہ ء لہزانی بارہ ء چیزے گپ جتہ ء کشتگ کہ ہر لہز
 ہنرے بیت ء چرا ہنرہ ء Derivation ء لہزور کتیت ۔ من ء آئی ء

گپ سرء چمن انت - بلے ماراے گپ گیر آرگی انت کہ ہر زبان
 لبرے ء وئی مزاج ہم بیت ء لبر ہما زبان ء گرا نمر ء وڑ ء کار مرزیت
 ء اگل بل پکاراں گڑا انسانی زندگی ء تہ ء بازیں چیز مشترک انت ء ہر
 یک چیزے ء نامے وا الم ء پر بیت - ء دومی زبان ء ہم آئی بزانت
 بلے اے اتی نہ انت کہ آ زبان ہما زبان ء راگ بہ بیت - چوش
 کسائیں مسالے - گونڈیں درچک روچ گوار چک انت - بلکن ء دنیا
 زبانوں روچ ء لبر پہ آئی ء واستا گوں انت - بلے ہر زبان ء وئی وڑ
 بنزہ کار بستگ چوش کہ اردو ء " سورج مکھی " ء انگریزی زبان
 Flower ء بلوچی ء " روچ گوار چک " (اگل دوستے دگہ زبانے ء ایشی
 زانت خاص عربی ء فارسی ء آمارا ہم سی بکت ایشی ء چہ اے گپ
 بہیت کہ الم نہ انت دومی زبان ء لبر دگہ ایر دستیں زبانے ء سر ء جو
 جن انت - بلکن ء اے وئی مرضی ء تب انت کہ اے لبر ء چون وئی
 جاگہ دات کنت ہیے وڑ ء مارا ہم گوں نوکیں سائنسی دور ء ہمگام بوہگ
 چہ اے چیزاں پسند بوہگ نہ لوہیت - اے ہم مئے واستا پاندہ مندانت کہ
 دومی زبان ء لبر بزوراں ء ضروری نہ انت کہ آہاں سر ء دمب بکنناں
 شکلاں بدل بکنناں - بلکن ء شر تر ہمیش انت کہ اے گپ دیم ء دارگ
 کہ مئے زبان تاچے حد ء اے لبر ء وئی تہ ء جاگہ دات کنت - اگل بوت
 گڑا آبانی اصل شکل دارگ بہ بیت -

بلوچی زبان ء مستریں جیڑہ نبشتہ رہبندگی انت چیا کہ اے
 ہم چار ء گندکنگ بنت - سید ظمور شاہ ہاشمی ء بلوچی ء واستا بیت ء
 گچین کنگ چوش کہ ا ب ، پ ، ت ، ث ، ج ، ح ، د ، ڈ ، ر ، ز ، س

س۔ گ۔ ل۔ م۔ ن۔ و۔ ہ۔ ی۔ و۔ آئی۔ اردو زبان۔ تہ۔ کارمرز پوکیں
 آدگہ نہ ہرپ کشتگ انت کہ عربی۔ فارسی۔ ہرپ انت۔ واجہ رزاق نادر
 اے ہرپانی درکنگ۔ ووش نہ انت۔ من آئی۔ ہبر۔ گوں تپاک کنناں بلے منی
 گشگ۔ ملسد ایش انت۔ ہما ہرپ درکنگ بہنت کہ آہانی۔ زبان۔ را
 خاصیں ضرورتے نیست۔ آہانی درکنگ۔ چہ زبان تاوان مہ وارت۔ اے بارہ
 مے زبان زانت۔ زبان۔ نازرکیاں چہ بلد۔ زانتکار۔ بلوچی۔ درستیں
 گالواراں چہ سرپدیں مردم بزان انت کہ کجام لبز زبان۔ راپکار انت۔ کجام لبز
 درکنگ بہنت۔ اے لبزانی درکنگ۔ چہ کجام لبز ایشانی جاگہ۔ گپت کنت۔
 ایشی۔ ابید بلوچی۔ تہ۔ زبر۔ زیر۔ پیش۔ اگاں باز جاہار لبزانی سر۔ پر
 مہ بیت تہ وانوک۔ باز اژین انت۔ چوش کہ لبز "جنگ" انت۔ اے نبشتہ
 یکیں زب۔ بیت بلے وانگ باز رنگ۔ بیت۔ ہرکے۔ مطلب و مانا۔ زمین۔
 آسمان۔ پک انت۔ چوش کہ "جنگ، جنگ، جنگ"۔ اے ہم گیشنگی
 انت۔ ایشانی و استا اولی ہبر ایش انت کہ بلوچی زبان۔ حروف علت
 (سرنیوک درگیجگ بہنت۔ آہانی سرچار۔ سیچار بہنت۔ اے درستانی
 پرزانت۔ بلکن۔ ایک مردے۔ نہ انت ہما مردم کہ زبان۔ گیشگ۔
 واہلکار انت۔ لوٹ ایت کہ زبان۔ مسئلہ گیشینگ بہنت۔ گڑا آئی۔ وتی
 دست چیا داشتگ انت۔ اے کار۔ مستریں گپ یکے دومی۔ برداشت کنگ
 انت۔ تنقید۔ نگدکاری۔ مستریں اصول ہمیش انت کہ مردم شر۔ شر۔ شر۔
 شر۔ بگشیت۔ اے رد۔ مارا بازیں حقیقت۔ راستی سرپد بولگی انت۔ نون آوہد
 پشت نہ کپتگ کہ حقیقت۔ سرپد بولگ۔ ابید ہم اشترمرگ۔ وڑ۔ سر۔ ریک۔
 تہ۔ کل بکناں کہ من وت۔ راجپر داتہ۔ جبر منی انت۔ اگاں سیدہ ظہور شاہ

باشمی ۽ رهنبد ۽ سر ۽ ننگه کارى کنگ بهیت ته مئے سید ۽ منوکان ۽ راستی کنگ
لوثیت چیا که سید باشمی ۽ نزدیکیں دوست ۽ سید باشمی اکیدی ۽ باسک ۽ مری
داراں سید ۽ رهنبد داشت نه کتہ ایشی ۽ ابیداگان گپ جملاد ۽ ہرزادى لوجی
گالوار ۽ کتیت گڑا مارا راستی ۽ سیت مندیں گام دش آتک کنگ لوثیت ۽ چوپک
ابید چہ آہانی لوجی ۽ بلوچی نامکمل انت ۽ آہانی بلوچی ۽ زبان ۽ را بازیں چپ
دانگ انت ۽ مروتی ہم آنبشتہ کنگ ۽ انت بلکن ۽ آہانی نبشتہ ۽ چہ بلوچی ۽ سید
ھوارین نبشتہ رهنبدے جوڑ بہیت کہ آلی ۽ تہ ملرانی ۽ رخشانى ۽ مری ۽ بگٹی ۽
علاقہ ۽ بلوچی ۽ ھواریں رهنبدے دیم ۽ بہ ایت کہ زبان شہگان ۽ تالان
تربیت ۽ چونانی ۽ اسکولاتی بلوچی کورس ۽ تہ ۽ اے رنگ گند ۽ اٹک کہ مئے
علاقہ ۽ چکاں مری ۽ بگٹی ۽ بازیں لبرزانرت انت ۽ اے ہم زاحرت انت کہ آدگ
۽ زھگاں ہم چد ۽ گیشتر ھیل کتہ ۽ منی ھیال ۽ بلوچی ۽ واستا یک ھواریں
نبشتہ رهنبد ۽ سیاھلے ۽ بوہگ ضروری انت ۽

بلوچی الفبا ۽ رو و بند دیگ و منگ چه اوگانستان ۽ اکادمی علوم ۽ زبان و ادبیات ۽ بنجاہ ۽ بلوچی شعبہ ۽ نیمگ ۽

ترجمہ :- الف الف بلوچی

ماں ریڈیو اوگانستان ، ، بلوچی پروگرام ۽ بنگلہ بیگ ۽ چل سال بیگ
انت کہ اسے پروگرام ، نمبھانگ ، الغبا حما عربی ، الغبا بوتگ انت کہ " پشتو "
، زبان ، حم کار مرز بوتگ انت ، بلوچی پروگرام ، کار مسٹر و کار کنوکان پشتو ،
کار مرز ، الغبا پہ اشی ، زرنگ و کار مرز کرنگ انت کہ ایشی ، چه " دری "
اور سی ، الغبا ، گیشترین سمبول (نشان) پہ یک و یک و زین تو اراں (ماں
پشتو ، بلوچی ، بوتگ پہ اشی کہ پیسرا ، ماں اوگانستان ، ، بلوچی زبان نمبھتہ ،
چاپ ، زبان نہ ات ، پمیشکا آلی ، الغبا نمبھتہ رحمند ، سراجم دگوش سور کنگ

نبوت و بلوچی پروگرام ، کارکنو کاں حرکس ، وقتی زانت و رحبند ، مطابق ...
ریڈیو ، پروگرام ، نبشتانک نبشت و شنگ کرت انت انت اب ، اب ،
انقلاب ، پیش ، الغبا و نبشتہ رحبندے کہ ماں ریڈیو ، کارمرز بوتت کسی چند
پسند و ناپسند ، سرات - بزاں یک عامیں رحبندے نیست -

بلے چه انقلاب ، رند ، ووں برامیں ، اجانی زبان و ادب ، نبشتہ توب
، جوڑ بیگ ، ماں اوگانستان ، ڈومکر ٹیکس ، جمہوری ، " اکادمی علوم ، چاگرہ ، ، بلوچی
زبان ہم حمازبانانی رد ، حساب ، بیت کہ آھانی دیمری ، سرا دلگوش گورکنگ
بوت - بلوچی حورگوں اوگانستان ، آدگہ پد منگلکس زبانان نبشتہ ، زبان بوند
نبشتانک و کتابانی چاپ و شنگ بنگلج بوت -

ماں اے راہ ، اول سرا بلوچی زبان ، ادب ، شعبہ ، کارکنو کاں چه
حما الغبا و رحبند ، کہ ریڈیو اوگانستان ، کارمرز بوتت ، گوں لختے چیزانی گیش
کنگ ، کارگپت - بلے پدا ہم بازیں اڑو مشکے دیم ات پسیاکہ گوں صھیں
تواراں دیم پہ دیم بوت اتیں کہ اے الغبا و رحبند چه آھانی بیان بے دس ات
- گوں اے درستیں کمی و نزدریاں پدا ہم بلوچی زبان و ادب ، شعبہ ، ماں
، و شنگس چنت سالان ، لختے کتاب و نبشتانک چاپ و شنگ کرت انت -

ماں ہجری شمسی ، ۱۳۶۳ ، برابر گوں میلادی ، ۱۹۶۵ ، سال ، برامیں
راجانی زبان زانت و ادب ، دوستانی لوٹ و وحد ، ضرورتانی بنیاد ، برامیں راجانی
زبانانی الغبا ، چارو سیچار و شرترکنگ ، نوٹ و پیشنادر برامیں راجانی زبان و
ادب ، استستیوت ، چه " اکادمی علوم " ، سروکاں کرت حمے پیشنیاد ، بنیاد ،
بلوچی الغبا ، سرا ہم چارو سیچار بوت و اوگانستان ، اکادمی علوم ، زبانزانتانی
خیال و لختے ادب دوستانی لوٹ ، بنیاد ، فیصدہ کنگ بوت ، نام گپتیں

درستی حرف چہ بلوچی الغباء درکنگ بہ بنت و ماں بلوچی زبان ء " و خیل " و
 " مستعار " یں گال ہم بلوچی وڑا بنسیگ بہیت ۔ اے پیمہ پے بلوچی زبان
 " ۵۳ " حرف ء الغبار دو بند دیگ و فیصلہ کنگ بوت صے الغبا پے سوویت یونین ،
 زبانزانتانی چار و بیچار ء دیم دیگ بوت و اول سراہاں " مسکو " ء زبان پجاری
 " نستیتیوت " ء ورنده " لینن گراد ء زبان پجاری " نستیتیوت " ء چار و بیچار ،
 چکا سگ بوت و اود ء زبانزانتاں وتی خیال درشاں کت و گشت انت ۔

چہ درملکی و ملکی زبانزانت و زانتکارانی نظر و خیالیانی کجاگہ کنگ
 چارگ ء رند و ماں اوگانتان ء اکادمی علوم ء زبان و ادبیات ء بنجاہ ء اوگانتان
 و سوویت یونین ء زبانزانتانی ہوریں دیوان و گپ و ترانانی آسر ء ، بلوچی الغ
 ء بابت ء اے وڑا فیصلہ کنگ بوت :

الف :- علمی بیگ ء اصل (بزاں کار علمی بنیاد ورہبند ء بہیت ۔
 ب :- چہ کلنکی وسیلہ و ساماناں کارگرگ و بلوچی زبان ء نبسیگ ء کار :

آسان بیگ

ج :- علمی بیگ ء اصل (بزاں ہما کار ء دست جنگ بہیت کہ آئی
 کنگ ء امکان ہست ۔

د :- دود و رہبید ، رسم و رواجانی برجہ دارگ ء اصل اے ہم گشگہ

بہ بیت کہ گوں اے درستی کوششاں پداہم درستی مشکل و
 گیشینگ بوت نہوتنت ، پمیشا کوشش کنگ بوت کہ

علمی بیگ و دود و رہبیدگ و رسم و رواجانی برجہ دارگ ء در میان
 ء یک ہم تنگی یے برجہ بہ بیت ۔

۲۔ اے الغبا پے ہما درستی گالوارں (Dialects) کہ ماں

اوگنستان ۽ گشگ بنت . منگ بیت انت ، بلے پے ایشی ۽ کہ
 تانوں درستیں گالوار (لجه) پٹ و پول نبوتگ انت ورخشانی گالوار
 همایکیں گالوار انت - کہ تانوں ماں اوگنستان ۽ کارمرزیگ ۽ انت
 ہمیشا پے بلوچی الغبا ۽ ردوبند دیگ ۽ همے گالواد دیما ایرکنگ و
 کارمرزیگ -

۳- پے اشی ۽ کہ تانوں بلوچی ۽ پکائیں (Standard) گالوار گیشینگ و
 دیما آرگ بنوتگ ، منگ بوت کہ ماں رخشانی گالوار ۽ لھتے گل -
 گالوار ۽ وتی تھی فرق ۽ سبب ۽ - دو وڑا نیسیگ بہنت (بچارات
 نمبر ۱۱)

۱- ہم گشگ بہ بیت کہ پے بلوچی الغبا ۽ مشکل واڑانی گیشینگ ۽ گوں
 اے درستیں کاور کوششاں بلے پدا هم لھتے از پشت کپنت کہ تکفکی سبانی بنیاد
 ۱۰- اے وہدی آتانی بابت ۽ فیصلہ کرت ندرت -

۳- جمل ، واول (توار واریں حرف) ماں اول ، ورمیان وگد سر ،
 منگ بوتگ انت

۴- " کانسوت " (بے تواریں حرف) آنی سراگپ ، ضرورت نہ انت
 ابید چہ اش لھتے گالانی نیسیگ ، رحمند ، سرا هم گپ و تران بوت و فیصلہ
 کنگ بوت ، باوحدیکہ بلوچی زبان ، سر ہمیں گرامر ردوبند دیگ و نیسیگ نبوتگ ،
 جمل ، فیصلہ ۽ مطابق ، کار بہیت

۵- استراری حالت ، چہ " () " ، نشان ، کار گرگ بہیت ، چو کہ ،
 نان (نان + و) وارت ، راج (راج + و) روت ، کارہ کنت و

البت () کہ ماں گو سٹکیں زمانگ (ماضی) ۽ فعلانی گڈ سر ۽
کارمرزیت انت ، ماضی فعل ۽ پشبندات کہ آلی ۽ سرا زور پر دیگ
انت ؛ چوکہ ؛ کرتہ ، داتہ ، وارثہ ، دیستہ و ۔۔۔۔۔۔

چہ (و) سٹ دگہ تواراں پہ و (a w) ۽ گیشینگ ۽ منگ بوت کہ
(۸) نشان " واو " ۽ " و " سرا گیش کنگ بہیت ؛ چوکہ ؛ قوم ، تون
و ۔۔۔۔۔۔

ماں ہما گالواراں کہ آھانی تھا (ث ، ذ) ویاگون آھاں نزیکیں توار
اشنگ بنت ، ضرورت ۽ وحد ۽ پہ چشیں آوازانی شون دیگ ۽ چہ
(ذ ۔ ث) حرفاں کارگرگ بہیت ۔

ماں بلوچی زبان ۽ پہ " ی " ۽ دگہ دگہ توارانی گیشینگ و زانگ ۽
" ی " ۽ سرا دگہ لھتے نشان کنگ بوتنت ؛

ی () ، ی () ای () ای () ۔

چو دگہ زباناں آتکلیں ہما گال ۔ آھانی توار بلوچی زبان ۽ پر شنگ
و بدل بوتگ ، بلوچی زبان ۽ گشگ ۽ مطابق ۽ واسے دگہ در آمدیں
گال ہما اصلی الما ۽ نبیسگ بہنت تاچہ یک نیمگے وانوک ماں " دری " و
پشتو زبانی وانگ ۽ وچشیں گالانی یادگرگ ۽ گوں مشکل وازاں
دیم پہ دیم بہنت و چہ دگہ نیمنگے یکیں گال ۽ دو وڑیں الما ۽ وانینگ
۽ دیگری بہیت ۔

چہ ہما حرفاں کہ ماں کمانانی تھا انت ایو کاچہ عربی گالاں کہ ماں
بلوچی زبان ۽ آتکگ انت ۔ کارگرگ بہیت ۔

اگاں ہما نام کہ آھانی گڈ سر ۽ " ی " بہیت ۔ ماں صفت ۽ حالت
۔۔۔۔۔۔

بہت آہانی راستیں اٹھا باید گوں سے "ی" ء نبیگ بیت۔
 بے کار ء آسانی ء فیصلہ بہت کہ چشیں گال گوں دو "ی" ء
 نبیگ بہت : چوکہ :

اصلی حالت	صفی حالت	فیصلہ بو تگیں
علمی	علمین	علمین
براسی	براسین	براسین

۱۲۔ پے (wa) ء توار ء شو ندیگ ء منگ بوت کہ (wa) ء توار
 اے "و" داب ء نبیگ بہت۔

۱۳۔ ہما نام کہ آہانی گڈ سر ء الف (ا) بہ بیت و وھدیکہ آ نام
 "مفعولی" ، "اضافی" و "ندائی" حالت ء بہت ، پے آہانی جمع
 بندگ ء لچہ ء گشگ ء وڑ (Pronunciation) منگ بوت۔ بزاں
 اگال آئی توار گوں "ان" ء بہت "ان" آھاں گیش کنگ
 بہت و اگال گوں "ھ" ء بہت "ھ" (ھا) گیش کنگ بہت
 چوکہ : ورنھاں ، ورنھاہانا یا ورنانان ، ورناناو ۔۔۔۔۔ ورنناہانی کتاب
 یاورناتی کتاب۔ ماں شخصی ضمیراں ہم ہمے فیصلہ منگ بوت۔

سمرانت کہ چہ اوگانستان ء در ، پے بلوچی نبشتہ رھند ء دگہ الفبا
 ہند کارمرزیگ ء انت بے انوں ما اوگانستان ء کہ اداں ہم بلوچ راج ہست
 نت و پے آئی ، دودور بیدگ و فرھنگ ، دیروی ، کاریگ ء انت چھ ضرورتے
 بہت نہ کپیت کہ پے بلوچی زبان ، ہنچیں الفبا یے کارمرزکنگ بہ بیت کہ
 وگانستان ء وتی رسمی زبانانی الفبا ء بدل ء گوں دگہ ملکہ ء علمی زبانے ء الفبا
 یک بہ بیت۔

لینن گرادا نشتیتویوت ۽ زبازانت پروفیسر گریو بزرگ ۽ امضار اوگانستان
 اکادمی علوم ۽ بلوچی زبان و ادب ۽ شعبہ ۽ کار ماستر

عبدالرحمن بلوچ ۽ امضار

بلوچی الفبا، ماں گال ۽ تھا حرف ۽ جاگہ

شماره	حرف	حرف ۽ ہام فونو تکی نشان	ہنگی	درمیان	گلدسرا
۱	آ	الف مدار	a	mal	آدا ada
۲	ا	الف	a		
			u		
			ustad		
			int		
۳	ب	بی	b	Zrubis	واب waf
۴	پ	پی	p	Tapt	شپ sap
۵	ت	تی	t	ostat	بوت fut
۶	ت	تی	j	Kutit	پوت cot
۷	ث	ثی	s	Nisar	ثالث salis
۸	ج	جیم	J	Tijg	سوج soj
۹	چ	چی	c	Mucen	روچ roc
۱۰	ح	حی	h	Tahrim	صحیح sahih
			J	پشتو	گالان
			c		
۱۱	خ	خی	x	Maxsad	پوخ pux
۱۲	د	دال	d	mardum	واد wad
۱۳	د	دال	d	guddin	بد fad
			dowl		

بلوچی سیاہگ ء راست نیسیگ

پیرل شے عمری

مہتاک آساپ تربت ماہ جون ۹۳ء بلوچی زبان ، درنامیں شمارہ ،
لہزات ، نگد کار واجہ رزاق نادر ، سید ظہور شاہ ہاشمی ، نیسیگیں کیاب ،
بلوچی سیاہگ ء راست نیسیگ " ، لستیں درانی بابت ، گپ جنگ ، چہ
وانوکال (زبانزانتاں) لستیں جست ئے اشگ واجہ رزاق نادر ، گوشگ انت
کہ چرے نبشتانک ء آئی ء مول ء مراد انیش انت کہ یک " علمی بیٹے "
(Academic Discussion) بناپہ بلوچی سیاہگ ، راست نیسیگ ، متعصب
ار ء جنجالانی نیسیگ ء گپ ء تران بہ بیت کہ پہ بلوچی لہز انک ء یک مدی یہ
نمیرامیں سید ہاشمی ، اشگ ، اشگ - من رزاق نادر ء اسے گالینگ ، یک ادبی
ہزمتے سر پدہاں ۔

رزاق نادر ء وتی نبشتانک ء تہر ء زبان ء نازر کیانی سر ۔ نگد کارنی
کتگ بلے وت ء را زبانزانتاں ء نگد کارے نے لیک اتگ ئے بکلیں وت ۔
لہزانک ء یک نو در برے گوشگ ئے آئی ، چو اوں نبشتہ کتگ کہ " من تالے
آں زبانزانتاں نے (Linguist) نیماں ، چہ گرائمر ء پھک نابہداں " ۔

واجه رزاق نادر ء مزن مری ، دور چاری ء وت گلہ نہ بونگ ء شون ء دنت
چہ کہ واجہ نادر ء موجودیں دور ء بلوچی زبان ء نامداریں شانراں ء
زانتکاریں لبرانت ء نگدکاراں یکے زانگ ء پجارگ بیت ۔

رزاق نادر ء نمیرانیں سید ہاشمی ء کتگیں ادبی کارانی تو سیپ کتگ ء
نبشتہ کتگ ء کہ " اے باز مزنیں کارے کہ اکیڈمی آں ہم گوں وتی ہستیں
وسلاطی کت نہ کتہ ، بلے بیمار ء نزوریں سید ء گوں وتی لاگریں ہڈاں یک ء
تھنا اے باز بلاہیں بلکن ء نہ بونگیں کارکتگ ء پیش داشنگ — " واجہ
رزاق نادر ء اے گپ پہ سید ہاشمی ء ہج تو سیپ نہ انت پرچاکہ سید ء پہ بلوچی
اوب ء ہمچوک کارکتگ کہ چہ تو سیپ ء ستا ء سبیراں گوستگ انت بلے واجہ
نادر ء اے گپ پہ اکیڈمیوں یک ترندیں شہماتے ء کترنہ انت کہ آگوں وتی
ہلی وسلاطی پہ بلوچی زبان ء لبرانک ء دیمروی ء ہج کتگ ء نہ انت ۔

واجه رزاق نادر دگہ جاھے سید ء بابت ء نبشتہ کت کہ " من یکبرے
پدا گوشاں کہ اے باز مزنیں کارے کہ سید ء زبان ء جت ء کتہ ء من نہ
زاناں کہ بلوچی زبان ، بلوچ ء راج ء منی وڑیں کم زانتیں مردم چوں چرے
نکی یاں درکانت — " وھدے واجہ رزاق ء سید ء کتگیں کارانی گیر مھلوک
ء را داتگ ات گڑا بایدات کہ سید ء ہستیں دروت ئے اوں پہ وانوکاں ندر
کتیں زاناں واجہ رزاق ء ہیال آنیمگ ء نہ شنگ پمیشکا واجہ سید ہاشمی ء وتی
کتب " بلوچی سیاھگ راست نیسگ ء تاکدیم ۳۶ ء گوں زبان زانت ء ند
کاراں ہستیں دزبندی کتگ من آیاں جہل ء نبشتگ کتگ ء یاں ۔

سید ء چہ بلوچی زبان ء در آمدیں گالانی کشگ ء دزبندی چوائے وڈا ء
کتگ کہ — " من گوں زبان زانتاں پد ء دست بندی کتاں کہ چہ بلوچی

زبان ، در آمدیں گالانی کشک ، ہر رنگیں جھنڈا ، انت بکن انت ۔

گوں ، رودر آئی بلوچستان ، نہ کاران ، کوز بندی ایش انت کہ چہ بلوچی ، پڑھک ، لکھک ، ساگی ، ڈیوا ، گھوڑو ، بھالیا ، کھڑویگ ، چڑو بیا ، ڈلھ ، پھیرگ ، بولی ، پار ، ویرا ، سوگو ، پھلگ ، رنگیں سندھی ، جاگنی یا سراگی گالانی درکنگ ، جھد ، بکن انت ، انگت دگہ مستریں کارے ایش بکن انت کہ سندھ ، ملتان ، ڈیرہ جات ، ہما بلوچاں کہ آیانی زبان چہ آیانی دستاں شنگ پد ، چہ بلوچی زبان ، دانگ ، دربرگ ، سکین ، نک بدینت ۔

من ، چہ ، چرے گیاں یات اتک کہ آئی ، در بندی رودر آئی بلوچستان ، سک دور انت داں بلوچستان ، بنجاہ شال ، ٹی وی " اسٹیشن " سر نہ یوتگ انت اگل سر یوتگ انت گڑا گوش کری ، چم پوشی یوگ ، انت پرچاکہ گوشتگیں روچاں من کونڈ ٹیلی ویژن ، بلوچی برنلگ " درین " ، چارگ ، اتوں کہ ڈاکٹر حمید ، بانک قمرگپ ، انت سے روچ ، بشیر بیدار پروگرام ، مہمان ات گڑا ڈاکٹر حمید ، قمر ، راشاکارات ، گوشت کہ نوں " خط پڑھک " بہ بنت ۔ گوں اے گپ ، اشنگ ، من ، ہمچو اپوزوبت کہ دل ، گوشت پادا ڈاکٹر حمید ، دست ، بگر ، چہ پروگرام ، ڈن در بکن ، سوچ ئے بدئے کہ برو تو وتی بلوچی ، درست بکن ، رند ، بیا بلوچی پروگرام ، بہر بزور وھدیکہ ٹی وی اسٹیشن کہ مستریں شنگاہ ، رسائی وسیلہ (Media) انت ، اے حال انت کہ پڑھک ، لکھک گوشک یوگ ، انت گڑا آدگہ جاگھاں چوں در آمدیں گالانی کشک ، گپ ، باوست یوتگ یا یوگ ، انت ۔

پالوں چار دانک پہ بواجہ رزاق نیادر ، جتھانی بابت ، کہ واجہ ، جتھانی پسو ، ہماند کار بلکیں بکن انت کہ زبان زانت ، پٹ ، پول کار انت

ماہی بابت ، واجہ عبدالصمد امیری ، تواریخ پر بہ جنہیں کہ اسید ، ہمارہ
 ہند بونگ گڑا آھے گپ ، گوش ایت کہ " — من سید ، کتاب ،
 ہندی ہمشانک نبشتگ و آبلوٹی لبرانک تاک ۱۱ ماہ نومبر ، ۱۹۹۱ ، تاک ۱۲ ماہ
 ، مارچ ۱۹۹۲ ، شنگ بیتگ " اگل ما واجہ اکبر بار کزنی یا واجہ ملک طوقی یا
 عبدالقیوم ، میار بہ ترین این گڑا من جزماں کہ اے واجکار گوش انت
 سیاہگ ، راہند دگرے باید وا ہمیش انت کہ اے واجکاروقی راہند ،
 سید ، راہند ، شرتر زان انت گڑا کتابی شکے ، چاپ اش بکن انت بلکلیں
 ک ، دوست تر بوت ، ہیے راہند بلوٹی ، راہ گپت بے انگت ماچرے
 کارانی راہند ، کتاباں زبھریں وھدے کہ شیرے یا سیاہگلے نبشتہ کن انت
 زانگ بیت کہ چہ سید ، راہند ، جتنا انت ۔

چریشاں اہید دگہ لستیں نام کپتیں ندکار کراچی ، ہست کہ چرایاں
 سید ہاشمی اکیدی ، باسک ، آگدہ دارانت آباد انت کہ واجہ رزاق نادر
 ہستھانی پو ، ادبی گونالے ، بدینت ۔ من وت ، راچو رزاق نادر ، بلوٹی
 یک ، یک نو دربر ۔ لیکان گڑا یک نو دربرے چوں ادبی ہستھانی انکاپیں
 اس وات کنت پمیشکا من جمل ، واجہ رزاق نادر ، ہستھانی پوواں نہ دیگ
 یں بلکلیں حنفیں گپاں دیم ، آگ ، تہ ، ہاں کہ سید ، وقی کتاب ،
 نبشتگ انت بے واجہ رزاق نادر ، سرگوز کنگ انت یاچہ واجہ سید ہاشمی
 کتاب ، من حرچی در برنگ من ہمایاں دیم ، آگ ، گوشت ، کنگ ،
 سا بے اگل چہ منی گپاں یک نمہ ادبی گپے گندگ بوت گڑا چہ بے ادبی ،
 منی نزا ہکاری زانگ ، بیت ، در گوزنگ بہ بیت ۔

واجہ رزاق نادر نبشتگ کنت کہ " گھیں واجہ سید ہاشمی ادبی کتاب

"بلوچی سیاہگ ۽ راست نیبگ" ۽ اولی در ۽ نبشتگ کنت کہ "ایشی مستریں
 نیمون ایش انت کہ سر ہمیں بلوچستان ، ایران ، اوگانستان ۽ سندھ ، حرمیں
 دیماں پل ۽ واژ کرنگ ۽ چاری نیبگ ۽ نیلبو میں زر انت اے حرمیں مکاں
 کہ بلوچستان ماں انگر ۽ کپنگ ایشانی تہہ ہمے سیاہگ کار مرز بیگ ۽ انت ۔ اے
 سیاہگ عربی سیاہگ گوشگ بیت پرچاکہ ماں عربی راہبند ۽ انت " واجنئے (واجہ
 ۽) گوشگ ۽ مطلب اے بوت کہ نہ ایوک (۽) بلوچی بلکن ۽ سندھی ، فارسی (۱
 ۽) اردو ہم چہ عربی ۽ آلی راہبند ۽ سیاہگ (۽) اثر مند انت ایشی ۽ سبب
 اے بوت کہ آدور ۽ باریگ ۽ عربی علم ۽ زبان زانگ بوتہ سخنچو کہ مرچی
 انگریزی علم ۽ زبان زانگ بیت ۔ "

گوں واجہ رزاق نادر ۽ دزبندی انت کہ آاے در ۽ (بزاں در ۔
 " دلگوش کرزیں گپ " یکرندے پدا یوان ایت پرچاکہ سید ۽ مول ۽ مراد
 آوڑنہ انت کہ واجہ رزاق نادر سرپد بوتگ بلکلیں سید ۽ متلب چوش بوتگ
 کہ عربی راہبند گوں بلوچی زبان ۽ ہم تنگ نہ انت بلے ماپہ مجبوری اے سیاہگ
 ۽ زورگ ۽ ایں پرچاکہ مئے چاریں نیبگا ہمے راہبند ۽ زبان انت مئے دین ۽
 کتاب عربی زبان ۽ انت ۽ مئے بنداتی وانگ ۽ زانگ اوں ہمئے راہبند ۽
 انت اگاں چوشیں جاوراں " فرنج وڑیں زبانے دوچار کپتیں گڑا آلی ۽
 راہبنداوں عربی سیاہگ بوتگ ات ۔

واجہ رزاق نادر ۽ اے گپ کہ " اے عربی سیاہگ ، راہبند ۽ زبان
 گوں مئے زبان ۽ تب ۽ ہم دپ ۽ نزدیک انت ہمیشکا زورگ بوتگ " چہ سید
 ہاشمی ۽ متلب ، ہیرگ ، جتا ، گستا انت ۔

واجہ رزاق نادر ۽ دومی ایراد عربی ۽ فارسی آبانی ماں بلوچی

ہرگ یا دور دیگ ۽ بابت ۽ انت - واجہ سید ہاشمی ، وئی کتاب " بلوچی سیاہگ
 راست نیسگ ۽ (در - ۲ " بلوچی آب " ۱ ۽ سرگال ۽ شریں وڑے ، تران
 ک آئی ۽ نو پھکس عربی آب (ا ث ج ذ ص ض ط ظ ع ۰ ۰ ق ا ،
 ۰ آب کہ فارسی ، اوں کار مرزبنت (خ ف ۰ ۰ غ ا ۰ ۰ نورگ ۽ سکس
 نگ بلے واجہ رزاق نادر نبشگ کت کہ " اے وا گیشگیں ہبرے کہ ۰
 پت (۲۷) آب یں (یا) حرپ عربی ، فارسی یں (یا) اردو نیگ انت نوں
 مدیکہ چہ بن ۽ دراہ میگ نہ انت تہ لستیں ۽ اے گی ۽ (اے خاطر ۰) دور
 ک چہ معنہ داریت کہ اے عربی یں (یا) فارسی نیگ انت - "

اد ۽ عربی ، فارسی ، اردو ۽ بلوچی زبانانی گپ بوگ ۽ انت گزا بلوچی
 ساری ما فارسی ۽ اردو ۽ بچاریں کہ آیاں اوں عربی سیاہگ زرنگ - فارسی
 بان ۽ عربی ۽ نو آب بندر ۽ نہ زرنگ باریں دیروی ۽ کت کتگ اردو
 بان ۽ لستیں آب چہ عربی آباں گیش زرت دیم ۽ شت یوت - گزا بلوچی چہ
 بی ۽ فارسی آباں لستیں کم ۽ چہ اردو ۽ آباں لستیں گیش بزور ایت بزاں
 س ۽ دزاتگ ۽ -

پیدا سید ظہور شاہ ہاشمی ۽ کہ اے آب شون دانگ انت آئی ۽ شریں
 ڈے ۽ تر ۽ گرد ، پٹ ۽ پول کتگ گزا اے آب ۽ در چتگ انت پرچاکہ
 شریں ہنداں ہمے گالوار انت کہ ہمے آباں گوں نیسگ بیت - سید ۽ وئی
 انت کتاب ہمے آباں نبشگ کتگ انت و ت اے ہبر ۽ شاہدی انت کہ ہمے
 ب کہ سید ۽ در چتگ انت پہ بلوچی زبان ۽ بروبر انت -

واجہ رزاق نادر ۽ دو مسال دانگ - یکے مشرقی بلوچی ۽ کہ چہ خ
 ساغ ، وڑیں آباں چکار انت ۽ دومی درور کو ہنیں بتل ۽ شیرانی دانگ ۽

کہ چہ عربی، فارسی، پلہ، دانگیں، آباں، نبشتہ، انت، واجہ، ۽ دیمترا، نبشتک، کشتک
 ابیدے، چہریشاں، بلوچی زبان، شاہ، نہ، مان، ایت، بلکن، گدا، بیت، - گوں، واجہ، رزاق
 صاحب، ۽، وزبندی، انت، کہ، اگاں، ما، بلوچی، نبیسگ، ۽، راہبند، ۽، مشرقی، ۽، مغربی
 جنوبی، ۽، شمالی، ۽، جیزہ، ۽، بزورین، ۽، بنندیں، گڑا، دگنیا، آسر، بیت، بلے، بلوچی، زبان
 را، سیاہگ، ۽، راہبندے، نہ، رس، ایت، -

چونانی، ۽، راستیں، گپ، ایش، انت، کہ، بلوچی، ۽، یک، منتگس، Standard
 راہبندے، بہ، بیت، مغربی، ۽، مشرقی، یا، شمالی، ۽، جنوبی، وت، و، تارا، آئی، ۽، تہ، ۽، حو
 ۽، ہوار، بکن، انت، اگاں، ما، ملک، ۽، تہ، ۽، مغربی، ۽، مشرقی، در، گنج، عس، گڑا، آبلوچ، کہ
 ملک، ۽، ڈن، انت، گیشتر، عربستان، ۽، (مزن، ہور، یا، خلیج، ۽)، جھمنند، انت، آیانی، باب
 ۽، واجہ، رزاق، چے، شور، دنت، کہ، آب، ۰، پ، ۰، ٹ، ۰، چ، ۰، ڈ، ۰، ژ، ۰، گ، ۰، وڑیں، آباں
 گالواراں، گوشت، نہ، کن، انت، گڑا، اے، آب، چہ، بلوچی، ۽، آباں، کشتک، بہ، بت، پر
 کہ، عربستان، ۽، بلوچانی، دپ، ۽، نیا، نیکت، ۽، اے، بابت، ۽، یک، گپے، گیر، آرگ
 کرزایت، کہ، عربستان، ۽، بلوچانی، دپ، ۽، انگریزی، ۽، استین، آب، اوں، نہ، گیش، ایت
 چوشکہ، آب، "پی" (P)، ۽، "بی" (B)، "ٹی" (T)، ۽، "تی" (T)، "سی" (S)، "ایچ" (CH)، ۽، "ڈی" (D)
 "ڈی" (D)، ۽، "دی" (D)، گوش، انت، بلے، ڈاکٹر، انجیز، ۽، پالیٹ، وڑیں، کارانی
 ۽، انت، - اگاں، انگت، توئے، واجہ، رزاق، نادر، مشرقی، بلوچی، ۽، ح، ۰، ف، ۰، غ، ۰، وڑیں
 آباں، گپ، ۽، جن، ئے، گڑا، تھی، مطلب، ایش، نہ، انت، کہ، "پ" ۽، بدل، ۽، "فپ"
 "ک" ۽، بدل، ۽، فک، "۽، "گ" ۽، جاہ، ۽، "فک" ۽، وڑیں، آب، ہم، زورگ
 بنت، اگاں، ما، سید، ۽، راہبند، ۽، پلہ، بد، نہیں، ۽، وتی، ڈگریں، بلوچی، گالانی، نیمگ، ۽، ہیل
 گور، مکنیں، کہ، مشرقی، بلوچی، ۽، چوش، نہ، انت، گڑا، ۽، پاشن، ۽، بوڑ، "۰، "امرگ، کہ
 انت، "۽، جاہ، ۽، "امرگ، کہی، انت، "۰، و، رچب، "۽، بدل، "درشک، "بکنیں

اے وڑیں بلوچی مئے واب ء عیال ء نیا تلگ پمیشکا ما ایشی ء رند گیری ء کت
نہ کنیں۔

گپ کیت کو ہنیں بتل ء شیرانی کہ واجہ رزاق نادر ء پے درور دانگ
انت اے بابت ء دزبندی ایش انت کہ اگل با " عیب " ء " ایب " ،
" شیخاں " ء " شیکان " ، افار ء " اپار " ، " غم " ء " گم " " خیش " ء را
" ہیش " ء " عازیز " ء را " آریز " نبشتہ بکنیں گڑا کجام آزمان پرش ایت
آبلوچ کے انت کہ اے گلانی بزانتاں مزانت۔

دیمتر واجہ رزاق نادر ء " بلوچی سیاہگ ء راست نبیگ " ء " در
آمدیں گال " ء سر ء گپ جنگ آنبشگ کت کہ " دیم ترا واجہ سید نبشگ
کت کہ اکرا ، اهد ، اشک بہ نہیں ات۔ ء دیمتر واجہ گوشت کہ نام ہم کم کم ء
انے رنگ ء ترینگ ء نبشگ کنگ بہ بنت محمد ، محمود ، حسن ، ابد رہمان ، ء
دگہ باز " واجہ نوں محمد ء وتی معنی ءے سید رنگ ء نبشگ کنگ ء آمعنہ ء نہ
دنت گڑاں (گڑا) شرتر ہمیش انت کہ جنداہے مہ زورت بلے نیں (نی)
ماں (ما) چوں چش کت کنناں (کنیں) ء چشی ء مئے کراچے پشت کپیت۔ منی
سر بر نہ بیت۔ شما اگل پوے دسیت مارا پوہ کن ات۔ ۔۔۔

من یکرندے گوں واجہ رزاق نادر ء پدا دزبندی کنناں کہ آسید ء
کتاب ء اے در ء یکرندے پدا بلوان ایت پرچا کہ سید ء ہچ گپ پشت نہ
گتنگ آ " اقرار " ء بدل ء اکرار ، " عمد " ء بدل ء " اهد " ، " عشق " ء
بدل ء " اشک " ، " عجب ء بدل ء " اجب " ء دگہ بازیں گلاناں عربی آبانی
بدل ء بلوچی آبانی تہہ نبیگ ء سکین ء دنت بلے جہل تر ء اے وڑاوں سوج
دنت " کہ بلے ایشی ء بزانت ایش نہ انت کہ ما بلوچی ء جند ء گللاں یلہ

بدنیں، حریک عربی گالے، بلوچی گالوار، تریناں بکنیں کہ یک بازگندگیں،
 بدرنگین، بے وادیں، بے تائیں بلوچی یے جوڑ بیت "سید، مراد، مکسد ایش
 انت کہ اول ما زگریں بلوچی دریکجیں اگاں مئے گور، یک گالے، زگریں بلوچی
 نیست گڑا ما جوڑ بکنیں، اگاں ما جوڑ کت نہ کت گڑا چہ نزیکیں زبانان گالے
 بدل زرنگیں گل کشگ بہ بیت، وتی گل جاگھ دیگ بہ بیت سید اے گپ،
 سر، زور دنت کہ گل کشگ بہ بیت، وتی گل جاگھ دیگ بہ بیت سید اے
 گپ، سر، زور دنت کہ گل چہ فارسی زبان، بدل زورگ بہ بیت گھتر انت
 پرچاکہ فارسی، بلوچی دو گھاریں زبان انت۔ اگاں یک گالے، راچہ عربی
 آسانی بدل، بلوچی آباں بہ نبیس ئے کہ آئی مانا بدل مہ بیت گڑا حج باکے
 نیست۔ نامانی بابت، سید نبشنگ کنت کہ "اے نام ہم کم کم، تریناں کنگ بہ
 بنت تاکہ ینکرا ہی مردماں یک پارگی مہ گڑیں انت پمیشکا پہ اے نامانی ترینگ
 و بادست نہ لوٹ ایت۔"

اے بابت، من ہمے گوشاں کہ وهدے مئے زبان زگریں بلوچی
 گالان نبشہ، وانگ، زبان بیت گڑا مئے نام وت زگریں بلوچی نام بنت بزاں
 بلوچ وتی چکاں انجیں نام پر کن انت کہ آگوں بلوچ آباں نبسیگ بنت ہمے
 گڑ، منج کہ واجہ رزاق نادر، دیم، آورنگ انت وتی سر، وت هلاس بنت
 چوشکہ باحد، پرداد، ٹاپی، رگت، جان بی بی، زراتون، شمس، چگرد، کھور،
 گزابیک، لالین، مریم، وادو، دگہ گوں بلوچی آباں نبسیگ بنت، دگہ مانا
 یے اول۔ دینت۔

واجہ رزاق، نبشنگ کنت کہ "بازیں سنگت نبسیگ، انت،
 لوٹ انت کہ ماسید راہند، بزوراں ماہم ہمے گوشاں، وهدے ضرورت ہم ہمیش

انت بلے چوں بزوراں بیدے (بیدے) چارگ ، تپاسگ ، چہاں مچ کنان
بزوریں (؟) چارگ ، تپاسگ ، وا ایشانی (بہرے)۔۔۔۔۔

من اے بابت ، چوش گوشاں کہ انوں بلوچی گیشتر سید ، راہند ،
نبیگ بوگ ، انت ہر کس کہ سید ، راہند ، نبیگ ، انت آجھ نہ اڑایت
بلے آند کار کہ سید ، راہند ، پے زانت یا پے نزانتی نبیگ ، نہ انت آیانی
سیاھگ اڑانگ انت یکیں گال ، ماں یکیں سیاھگ ، اگاں دو رند ، کار مرزبکن
انت گڑا یک جاھے دگہ وڑ نبشتہ انت ، دوی جاھ ، دگہ رنگے ، انت ۔
آند کار کہ سید ، راہند ، پھتہ نہ انت آ " ، بدل " ، "ے " ، "ے " ،
جاھ ، " ، " اوں کار مرزکن انت بلے ہر کس ، سید ، راہند در برگ آئی ،
دست کدی پے بلوچی ، نبیگ ، نہ لرزانت ۔ سید ، راہند ، در برگ ، و استا
آئی ، کتاب " بلوچی سیاھگ ، راست نبیگ " ، شروانگ ، پھمگ المی انت ۔

واجہ رزاق نادر نبشتگ کنت کہ ما چہاں مچ کت ، سید ، راہند ، زرت
نکنیں ۔ واجہ تتی دژمنانی چم مچ بہات انت تو وسک شرکتگ کہ سید ، کتاب ،
چارگ ، تپاسگ ، کار وتی کوپگاں زرتگ سید ، وتی کتاب ، پیشگال ، نبشتگ
کتگ کہ " ۔۔۔۔۔ اے گپ زانگ لوٹ ایت کہ اے بلوچی زبان ، آ سر ہمیں
راہندانی بارہ ، نہ انت بزاں " بزاں " " گرامر " یا " صرف نحو " گوشگ
بیت ۔ چوش من زاناں کہ بن راہند ہم سک پکار انت بلے اے وانگی ، تمہ ،
من بلوچی زباں ، انوگیں سیاھگ ، راستیں راہنداں گیشیناں کہ ایشی ،
سیاھگ رومہ بیت " دیمترا سید نبشتہ کنت کہ ۔۔۔۔۔ گوں بلوچی زبان زانتاں
دز بندی کنان کہ گوں ایرات چاری ، دل پھکی ، اے وانگی ، بواں انت ، چہ
وتی سر ، سوچاں من ، منت وار بکن انت تاکہ دگہ رندے شرتریں رنگے ،

پیش کنگ بہ بیت -

واجہ رزاق نادر صاحب ، نمبر انیس سید ہاشمی ، وقتی کتاب ، سرجم
 بوگ گپ ہنچو نہ جنگ چرائی ، گپاں زانگ بیت - کہ آئی ، لوتنگ کہ آئی ،
 زند ، کسے اے کتاب ، نزوریاں دیم ، بیارایت بے رزاق جان آوحد ، من ،
 تووزانگ کہ زبان ، ادب ، چے چیزے نے ہمیشکا مابے میاریں کہ نون سید ،
 کتاب ، یارہمند ، نزورینی گپ ، جنگامیں بے دگہ لستیں سلامتیں ندکار ،
 زبان زانت ہست کہ سید ، دھد ، ہم ادب ، پڑ ، دوت ، را چیروکائی شمسوار
 اش کوشنگ وھد نے سید ، توار پر جنگ انت گڑا بے گویاگ بوتگ انت نون
 کہ سید ، مرگ ، پانزدہ سال پر گوتگ نون ہوش اش کنگ ، پرانی ، کتاب
 " بلوچی سیاہگ ، راست نہیگ " ، چمشانگ نبشتہ انت -

چمشانگ یا نگدکاری ہراہیں چیزے نے انت بلکس نگد ادب ، سینگار
 انت ، نگدکار ادب ، سرگوپ ، سینگاروک انت بے اگان کسے اے پڑ ، آگ
 لوٹ ایت گڑا نگدکاری ، زانت ، سرنول بہ بیت - ہما کتاب یا سیاہگ ،
 نیسوک ، چینکاس پٹ ، پول ، جکانسری کنگ ، آئی ، را سرجم کنگ نگدکار ،
 راہو ہمنچوک پٹ ، پول کنگ لوٹ ایت - سید ، اے کتاب ، سرجم کنگ ،
 ساری بلوچستان ، کنڈ کنڈ ، میتگ میتگ گول انگ انت بلوچستان ، دن اگان
 جاسے بلوچانی سوج بوتگ سید ، ہمود ، اوں دت ، را رسینگ سید ، چریاں
 گال ، گالوار پول انگ ، یک راہمندے شون دانگ - سید پٹ ، پول ، انچو
 شیدائی بوتگ کہ سے ، چار چار ، ماہاں گار بوتگ مھلوک ، گمان کنگ کہ
 بلکس شگالی بوتگ انانگت ، بچار زاسر بوتگ - آئی ، ہراہانبازینے ، یک ،
 منزل ، رند واتر کنگ ، باز ، نام نادر احمی ، کنگ ، پچترنگ انت بے سید

چوشک " ترا " بے الپ " تر " (Wet) " شمارا " ، اے ابید ، الپ ، " شمار " (Count) ، " مار " ، اے ابید ، الپ ، " مار " (Snake) ، بزانٹ ، دینت ، گوں اے بزانٹل " ، " ، گوں نبشنگ بنت چوش کہ " گد " ، تر ، ترگور ، مکن " ، " من ، شمار ، میار " ، " مار " ، " ہر " ۔

وتی نبشٹانک ، گڈ سر ، رزاق نادر ، نمیرانی سید ، ساچنگیں گالانی بابت ، گپ جنگ واج ، نبیٹنگ کہ سید ، انگریزی گال " الپاٹ " یا عربی گال " ابجد " (ا ب ج د) ، بلوچی گال " آب " ساچنگ ، شرے نے کتنگ پرچا کہ بلوچی زبان ، پیرا اے گال ، بدل موجود انت کہ آئی ، " ہرپ " گوش انت ۔ من بلوچی گالانی سر ، پٹ ، پول وا انگت نے کتنگ بلے من ہمے سرپداں کہ " ہرپ " ، " ابجد " یا " الپاٹ " ، بزانٹ ، کار مرزہ بیت بلکیں ہرپ ، لہز ، گال یکیں " لفظ " (Word) ، بزانٹ ، دینت ۔ چہ سید ، " آب " ، گال ، ٹہینگ ، ساری ، " ابجد " یا " الپاٹ " ، مے گور ، " الپ بے " ، گال کار مرزہ بوتگ ۔ واجہ رزاق نادر نبشٹہ کنت کہ " آب " (اے گال) بلوچستان ، بازہنداں دگہ معنی ، کار مرزہ بیت " بایدات کہ واجہ " آب " ، گال لہتیں ہنداں ، " آپ " ، بزانٹ ، کار مرزہ بوتگ ، انت گڑا بزاں ردکار مرزہ بوتگ ، انت بایدیں ، " آپ " ، " آب " کار مرزہ بیت ۔

واجہ رزاق نادر ، سید ، ساچنگیں دگہ لہتیں گال اوں ، درور داتگ انت کہ گوں چیزانی ناماں دپ نے کپ انت اگال سید ، اڑ کتگیں ناماں لہتیں ہم دپ نے انت منی ہیال ، ہج مشکل نہ انت ہرزبان ، یک چیزے ، دو سے نام اوں بوت کن انت بلے یک یک نامے گیشتر پرچیت ہما دیردی کنت ہمیشکا زانتکار گوش انت کہ گال وتی منینوک وت انت ۔ گپ کیت سانسی چیزانی ۔

من اے گپ ، تپاؤں کہ سانسی چیزانی نام وتی بہ بنت بلے ہر زبانی ، وت
 مزاجے ہست ، اے آئی ، حک انت کہ ہما نوکیں سانسی نام ، کجام گالوار ،
 زوریت بزاں اگل پوشیں دریں گالے ، گالوار ، کسانیں کمی یے یا کیشی یے
 ودی بہ بیت گڑا پرواہ نیست دیم ، شنگیں زبانی زبانت پہ سانسی چیزاں ہم
 وتی زباناں نام شوہار کن انت - سید ، سانسی چیزانی نام ساچنگ انت چ
 ردی نے نہ کتگ اگل کے گوش ایت کہ سید ، جوڑ شنگیں نام ہمد پ ، ہر گام
 نے انت گڑا آوت شتر برں نامے جوڑ بکت ، بلوتی سیاہگ ، راست نبیگ ،
 نوکیں راہند دیم ، بیار ایت اگل چہ سید ، گال ، راہند ، شتر تر یوت انت
 ماہمایاں زوریں -

پہ بلوچی ء — راست ء منتگس لبزانکی زبانی ء

شوہاز کاری ! چیزے صلاح ء وزبندی

غلام فاروق بلوچ

بنداتی تران !

ھرکس ء کہ بلوچی زبان و تنگ ء آئی ء بارواکتے باز پٹ ء پول
کنگ، آ الما چرے ھبر ء سرپد انت کہ اے یک سکین کوھن ء قدیمیں، پراہ ء
شاہگانیں ء چہ مال ء مڈی ء گنج ء دولتاں سررہچیں زبان ایت۔ زبانی ء شری یا
صرابی چہ سہ چار چیزاں بیت۔ یکے ایش کہ تاریکی صورت ء آ چنچو قدیم انت ء
چہ چنچو دور ء باریگاں گوتگ، دومی ایش کہ آئی ء تما لوز، بتل، مسال ء شبن
ء سے وڑیں مڈیانی گنج چہ ھدء است انت۔ سیمی ایش کہ آئی ء تما یک سنگے
(Standard) زبانی ء جوڑ بوگ ء کدرت ء قوت است انت یا ناں۔ بزانی
آئی ء گرانمر ء رھبند چہ ھدء سرجم ء قوت دار ء پہ رچ ء رپک انت۔ چاری

ایش کہ آماریحی صورت ء چنچو ہند ء علاقہاں گشگ بیت ء آئی ء تما بولی ء ہم
 مٹیں لوز ء بتل چنچو است انت ؟ ایش ء ہیے وڑیں دگہ لہستیں سپت اگن یک
 زبانے ء تما بہ بنت تہ اے ہبر پدرا انت کہ آ زبان چہ بن ء سک قوت دار ء
 مزن شان انت ء آئی ء دامن پراہ ء شاہگان انت ، اے وڑیں زبانے ء تما دیما
 روگ ء یک معیاری ء منتگلیں (Standard) ء سائنسی زبانے ء جوڑ بوگ ء
 واک ء قوت سک باز انت ء اگن ایشی ء نیمگا دلگوش دیگ بہ بیت تہ پرے کار
 ء ہیج وھد نہ لگنت ۔

اگن بلوچی زبان ء سراپتھانکے دیگ بہ بیت تہ اے پدرا بیت کہ ایشی ء
 تما ہیے دراہیں سپت است ء موجود انت ۔ ایشی ء کوهنی ء دراج عمری ء باروا
 مزاراں سند ء دلیل است انت چوکہ ناداریں زبان زانت واجہ انور شاہ قحطانی
 ء گشگ انت کہ ایش ۳۰۰۰ سال قبل مسیح ء زبان انت (۱)۔

ایشی ء تما لوز ، بتل ، مسال ء شبنانی ہنچیں مزنیں دریایے است کہ کج
 ء کسای ای مشکل انت یک چیز ، ہبر ء کارے ء پدرا کنگ ء واستا " بے
 حسابیں لوز است انت ، اگن سرجمیں بلوچستان ء مسال ء شبن ، بتل ء گالوار
 یک جاہ کنگ بہ بنت تہ کتابانی کتاب پرنت بے آ انگت نہ ہلنت ۔ ایشی ء گرا نمر
 پہ رہبند ء وڑ ء پیما انت ء گرا نمر ء دراہیں قدر ء سپت ایشی ء تما است انت ۔
 ہمیشا ایشی ء راپہ رچ ء رہبند کنگ ء یک معیاری ء سائنسی زبانے ء جوڑ کنگ
 ء دیما ہیج وڑیں رکاوٹ نیست ابید چہ نادلگوشی ء بے واہندی ء ۔

بلوچی زبان چہ ایران ء پیشن ء بگر تازابل پاکستان ء حد ء بگر سہنی ء ہما
 دیم تا جیکب آباد ، سندھ ء پنجاب ء بازیں علاقہاں گشگ بیت ء پدا افغانستان ء

صوبہ ، ہندوستان اہلیہ عربستان و افریقہ ، بے شماریں ملک ، ترکمانستان ،
ہندوستان ، تھائی لینڈ ، گھانا ، جمہوریہ غنا انت (اے دگہ جبرائیل کہ چہرے مکانی
تھائی لینڈ و کیم بلوچاں مستریں ، سرکاری زبانانی لگتھائی چہرا بلوچی زبان ، پادپاشی ،
صوبہ ، وقتی ماتی زبان شوشنگ یا اے زبان ، کارمرز نہ گفت اے دراہیں
ہندوستان بلوچی زبان ، بے حسابیں بولی ، گالوارست انت ، یک یک جبریا تران
یا چیزے ، استادہ وہ ہم نہیں لوز ، گال است انت کہ چہریشی ، بلوچی ، سسی
، ازگاری ثابت ، بیت آدگہ مکاں بلن ۔ اگس ایو کا پاکستانی ، ایرانی بلوچستان ،
دراہیں ہندوستانی لوز ، بتل ، مال ، گالوار یکجا کنگ بہ بنت ، پے رچ ، رحوند
ترتیب دیگ بہ بنت تہ بلوچی دنیا ، مستریں زبانے ، مٹ ، بدل بوت کنت ۔
بلکس منی جند ، حیل ، ایشی ، تھائی لنچونگی (Complications) کہ دنیا ،
مستریں زبانانی تھائی است انت ، نہ بنت چہا کہ بے حسابیں بولی ، گالواراں اہلیہ
ایشی ، بنیادی گرامر ، رہندانی تھائی خاصیں پرک ، تپاوت نیست ، بے بنت
صوبہ ، کہ بلوچ راج ، سیاسی تک ، پشتابوگ ، وقتی مال ، مڈی ، وسیلمانی
مسترنہ بوگ ۔ آئی ، زبان ہم بے واہند ، دسر بوگ ، ہمیشا آپدختگ بوگ ،
آئی بے حسابیں لوز بتل ، ایدگہ مڈی مروچی گار ، بیگواہ انت ۔ مانندیں کہ ہما
زبان کہ چہ بن ، چہ نہ بوگ انت چہ بازیں دلگوش داری ، سرکاری پشت
پناہی ، صوبہ ، مروچی سرجم ، مکملیں زبان جوڑ بوگ انت ، دنیا ، بازیں
مکاں وانگ ، وانینگ بنت ، بازیں جاہاں گشگ ، سرپد بوگ بنت ۔ بے بلوچی
گوں وقتی بے حسابیں خدا دانگیں سپت ، شریاں اہلیہ مروچی یک پدختگ ، پشتا
کچنگیں زبانے حساب بیت کہ تنی وحدی آئی ، پے وت یک معیاری یا متکلیں
(Standrad) لہزائی زبانے نہ درگتنگ ۔ دنیا ، دگہ مکاں بلن ۔ وقتی جند

ہند ، علاقہاں وانینگ نہ بوگا انت ۔ ایشی ، تنہا یک روتا کے ہم نیست ،
ماہتاک پہ حسابی انت ، ایشانی وانوکانی حساب مزارانی تنہا انت اے درستانی
آسرائیش انت کہ بلوچی لہزانک ، احوالکاری ، اندسری ، تنی وھدی رنگ ،
دروشم درنیا و رنگ ، دیمرنی ، بنداتی ہدان انت ۔

مروچی دنیا ، تنہا بلوچی ، درجہ ، حیثیت یک گار ، نزانت نہیں زبانے
، حیثیت ، چہ زیات نہ انت کہ اگن پٹ ، پول کنوکیں زانتکارے ایشی ،
بارواسی ، سرپدانت تہ بلکیں ۔ بلے دنیا ، ایدگہ مردم ایشی ، بارواچ نہ زانت

مستریں جیڑہ !

سرکاری سرپرستی ، نہ بوگ ، نادلگوشی ، بے واھندی ، آسراں
بلوچی زبان ، تنی وھدی یک معیاری ، منتگلیں لہزانگی زبانے رواج نہ گپنگ ،
ہرکس ایشی ، راوتی وڑا نویگا انت کہ چریشی ، ایشی ، دیمرنی ، رواج انگت
ست تر بوتگ ۔ ماں بلوچی زبان ، تاک ، ماہتاکانی نہ بوگ ، یک مستریں
سوبے ہمیش انت کہ ایشی ، وانوک کم انت ، وانوکانی نہ
بازیں سوباں ، یک سوبے ایش انت کہ وڑوڑیں پیما ، رحبنداں جہتہ پول
، سوب ، مردم بلوچی تاکاں جوانی ، و انت نہ کفنت (چہ ایدگہ سوباں دگ
مستریں سوبے ماں اسکول ، وانگ جاہاں بلوچی زبان ، نہ وانینگ انت کہ
چریشی ، بلوچانی جنڈاے زبان ، وانگ ، زانگ ، زلورت ، نہ مارنت ،
پریشی ، وانگ ، ہدوناک ، واھلدارنہ انت) اے پیما منی ہیال ، اے وھدی
بلوچی زبان ، دوست داروک ، واھلدارانی دیما مستریں جیڑہ ہمیش انت کہ
بانیں بلوچی ، یک راست ، منتگلیں لہزانگی زبانے ، ماھینگ ، راہ ، جنڈا

رازننگ بہ بنت تنگہ تا ہما روج ، کہ بلوچ راج سیاسی صورت ، واگدار ،
ت مند بہ بیت ، وتی زبان ، لبرانک (، ایدگہ راجی مڈیانی) پھر یزنگ ، دیما
ک ، داستا چیزے کت بکت ۔ کم چہ کم ہنچو بہ بیت کہ اے زبان ، رازندگ
رگ بہ بیت ، ایشی ، گنج ، دولتان ، چہ گاری ، بیگواھی ، رکینگ بہ بیت ۔

چوکہ من میرو لڑا گنداں !

پرے مکد ، بلوچی زبان ، بازیں واہلدار ، زانتکاراں وڑ وڑیں
راج ، صلاح دانگ چیزے ، "لینگویج کانفرنس" ، لونا ینگ ، صلاح دانگ ،
راں بلوچی کھکار ، نویسکارانی مچی ، دیوانے ، لونا ینگ ، داستاگشتگ ، دگ
یزے ، سرکاری ادارہ (چوکہ بلوچی اکیڈمی) ، نجی لبرانکی ادارہانی وسیلہ ، اے
ر ، را سرجم کنگ ، سوج دانگ اے دراہیں واجہانی سر ، سوج پہ سر ، تیم ۔
یاکہ چریشی ، کم چہ کم اے ہبرزاہر بیت کہ آ بلوچی زبان ، تہا تخی وھدی
ک منتگس لبرانکی زبانے ، نہ بوگ ، سک تکانسرانت ، لونت کہ اے باروا
ت چیزے بہ بیت بلے ۔

"چوکہ من میرو لڑا گنداں بال گتر بورانی چراگ جاہ انت" اے
ھدی کہ مے سرکاری ، نجی لبرانکی ادارہ گیش ئے وت نہ انت نویسکار ، کھکار
شہ چہ بن ، یک دو میگ ، دشمن انت ، گیش ئے یک دو میگ ، ایرجگانہ
ت من دلپروش وانیان بلے اے تک ، سک بازامیت وار ہم نیان ۔ خاص
سے داستا کہ سے سیاستکار ، سیاسی گل زبان ، لبرانک ، رانخاص اہمیت ، حیثیت
یزگانہ انت ، آہانی گیش زور مہلوک ، ہرروچی زلورتانی (آپ ، بجلی ، دگ ،
زگار ،) پورا کنگ ، سرا انت ۔ پمیشامنی جند زوتیں عاقبت ، اے ہبر
ناناں نہ گندیت کہ اے جیزہ ، ناھینگ ، رد ، خاصیں چست ، ایرت بیت ۔

پیشانی صلاح اللہ انت کہ اے وحدی برج تاک ء ماہتاگ کہ است انت
 لبرانی ، شنگ کاری ہ گل ء ادارہ کہ کارکنگ انت ہاند انت آہوریں صورت
 چہ ہستیں رحبنداں یک رحبندے گچین بکنت ء نا وحدیکہ دگہ شرتیں
 رحبندے ہاحینگ بیت ، حمے رحبند بلوچی زبان ء منتگمیں رحبند زانگ ہ بیت
 ء دراہیں تاک ء کتاب ماں ہے رحبند ء چھاپ کنگ ہ بنت ۔

بلوچی ، راست ء منتگمیں لبرانی زبان ، چیزے سوچ ء وزبندی !
 اگرچہ بلوچی ، منتگمیں لبرانی زبانے ء ہاحینگ ہ زلورت بازیں نویرکا
 ء زبان زانت ء کواساں مارنگ ء بازنیاں اے تک ء جہد ہم کنگ ہے ابیدچ
 سید ظہور شاہ ہاشمی ء دگہ کسے ء اے بابت ء یک سرجم ء مکملیں رحبندے
 ہاحینگ ۔ (اے رد ء گراں مذہبں حاجی عبدالقیوم صاحب ء جوانیں جہدے
 کنگ انت بلے آئی ہ نبشتہ رحبند نگیں ء مشکلائی سوب ء دیمانہ شت ۔ ء ابیدچ
 آئی ہ جند ء دگہ کس ، ویتی نہ کنت ۔ اگر ہورت چارگ ہ بیت ۔ اے
 وحدی بلوچی ہ نویرکا نبشتہ رحبند ہ تک ء ماں سے سرپاں مہربوت کنت ۔

اولی ننگ!

اولی ہمانک انت کہ آہاں سید ظہور شاہ ہ ہاحینگمیں رحبند ، راسزجی
 ء یاگوں کسانیں بدلیاں زرنگ ، اے نویرکارانی تما بلوچی ہ بازیں نامداریں
 کھکارگون انت ء اے وحدی چھاپ یووکمیں قریب دراہیں بلوچی ہ ہتاگ ماں ہے
 رحبند ، شنگ بوگا انت ء بلوچی ہ نامدارتیں لبرانی گل (چوکہ سید ہاشمی
 آکیدی ، ملافاضل آکیدی) بلوچی لبرانی دیوان ، بلوچستان آکیدی ، عزت آکیدی
 ء ۔ ۔ ۔ اہم ہے رحبند ہ منوگر انت ۔ بلوچی زبان ، نامداریں زبان

ت و کھکار و واجہ انور شاہ قحطانی ننداریں شاعر مراد ساحر و دگہ بے
 یابیں نویکار سے رحبند و نویکار انت۔ چیزے ننداریں کو اس و
 یکاراں گوں کسانیں بدلیاں اے رحبند زرتگ چوکہ واجہ عبدالصمد امیرتی و
 جہ صدیق آرات انت کہ ۱۹۱۰ء بدل و "و" کارمرز کنت۔

دومی ٹک

نویکارانی دومی ٹک ہما انت کہ آہاں سید و رحبند و بدل و سے
 مد کنگ کہ ہنچو کہ گشگ بیت۔ سے وڑا نویگ کہ بیت۔ ہنچو کہ "آ" و "جہ
 "الف" (مسال فلانیا بگش کہ کتابیاریت تاکہ منے یواناں اگوں اے
 جبند و زورگا آحانی مستریں مکسد (منی نزا) ایش انت کہ نمبشٹنک زیات
 ٹک بیت (اگرچہ منی حیاں و چریشی و نمبشٹنک و وانگ گراں و مشکل
 بیت اے رحبند و کارمرز کنوکاں تنی وحدی دراحیں حرف و ترکیبانی و استا
 ہم ورنہ گیشگ و باز جاھاں پہ بیہانی یا پہ مجبوری آپدا "ہ" "یا" و "نمبشٹ
 انت اے جہریدر کنت کہ اے رحبند تنی وحدی سرجم نہ انت۔ اے رحبند
 زوروک چوناحا باز نہ انت بے ایشانی تما بلوپی زبان و چیزے نندارتریں شاعر
 کو اس است انت چوکہ واجہ ملک محمد طوقی و واجہ اکبر بارکزئی و

سیمی ٹک

سیمی ٹک ہما نویکارانی ٹک انت کہ آھاں ج رحبند نیست و ہرہیما کہ
 آحانی کھم تریت ہما وڑا نمبشٹ کنت ایشی و آسر و آحانی نمبشٹ رحبند و تما
 یونی (UNIFORMITY) نیست و ماں یکیں شتر یا نمبشٹنک و تما ایکیں حرف
 کال و پہ جتا جتائیں مانا آھاں کارمرز کنت۔ اے وڑیں نمبشٹ رحبند پہ
 انوکاں سک باز مشکل و جنجال و دی کنت۔ حیرانی جہر ایش انت کہ اے ٹک و

نویر کارانی تھا چیزیں سینئریں ، نلداریں شارے ، فلدار گون انت ۔ اسے تک
 نویر کارانی مستریں روی " ، " ، نا جائیں کارمرزی انت ۔ آیشی ۔ پے وحد
 بے وحد کارمرز کنت (مسال : تو کجاشت ، سہ ، راہ ، سر ، آگ چیز ، گند
 تہ پست ، مکن ۔۔۔۔) انچو کہ زاہر ، پتر انت ماں اسے گالاں کارمرز بوو کمر
 ہمک " ، " پے دگہ دگہ مانا یے ، کارمرز بووگا انت ۔

کجام رھبند زورگ بہ بیت ؟

اسے بابت ، منی جند ، سوچ ، صلاح ایش انت کہ کجام یک
 رھبند ، زورگا ساری چیزے ہبرانی دلگوش دارگ اتی انت ۔

(۱) اسے رھبند ، تنایکوئی (UNIFORMITY) ۔ بہ بیت بزاں یکیں

حرف یا ترکیب ہر جاہ ، ہر کجا یکیں مانا ، بدنت ۔

(۲) اسے رھبند پے نبشتہ ، وانگ ، ارزان ، زوت پیم بہ بیت ۔

(۳) جندھے بہ بیت کہ لوز ، گال ، پروشگ بنت ، سلامتی ، زورگ بہ

بنت ۔

(۴) اسے رھبند پردلیل (LOGICAL) بہ بیت بزاں آ زبان زانتی ،

منگلین ، میان استمانی رھبند ، قانونداں گوں ہم دپ بہ بیت ۔

(۵) اسے رھبند پے وانینگ ، ارزان بہ بیت ۔

(۶) اسے رھبند ، تنای بلوچی ، دراہیں ہندانی حرف ، لوز ، مسال ،

ترکیب ایک بکننت ۔

(۷) اسے رھبند گرامر ، قانونداں گوں ہم دپ ، ہم تب بہ بیت ۔

(۸) اسے رھبند سرجم ، مکمل بہ بیت ۔

اسے سنگانی پدا آگن چارگ بہ بیت تہ منی ہیال ، سید ظہور شاہ با

ماھینتگیں رھبند (کہ آئی ۽ بازیں پٹ ۽ پول ۽ ایڈگہ زبانانی نبشتہ
 رھبندانی چارگ ۽ ٹپاسگ ۽ پدماھینتگ ات) چہ ایڈگہ دراہیں رھبنداں گمتر ۽
 شرترانت ، چیاکہ ایش یکے گوں زبان زانتی ۽ میان استمانی قانونہ ۽ رھبنداں ہم
 دپ انت ۽ دوی ایشی ۽ پُشت ، لاجک ۽ دلیل است ۽ اے یک سرجم ۽ مکملیں
 رھبند ایت ۔ چریشی ، ابید ایشی ۽ تما کم ۽ بیش آدراھیں سپت است انت کہ
 آھانی باروا برز ۽ گُشگ بونگ ، ابست گوں وھد ۽ گوز گامنی نز ۽ سید ۽ رھبند ۽
 تما چیزے کسانیں بدلیانی آرگ زلوری انت کہ ایشانی باروا من دیمترا نویساں
 نون بیانت کہ سید ۽ رھبند ۽ ڈلگیں ترکیباں چاریں (ایوکا ہماھاں کہ ایشان ۽
 زیات رد نویگ بیت ۔)

۶۰ ۶۱ ۶۲

منی نز ۽ اے سنیں ترکیب یا ہورت بر بلوچی ۽ تب ۽ کپتگ انت ۽
 باند زورگ بہ بنت ۔ چریشانی کارمرزی ۽ نبشتہ رھبند سک ارزان ۽ زوت پم
 بیت ۽ نہ ۽ وایتگ ۽ سکینگ ۽ ہم چ وڑیں جنجال دیمانت ، باز مردم " ۽ ۽
 جاگہ ۽ " و " کارمرزکت ، منی نز ۽ " و " ۽ کارمرزی ۽ پُشت ۽ خاصیں دلیل
 ۽ مانا نیست بلکیں بازجاھاں چریشی ۽ نبشتہ واناک نہ بیت ، خاصیں صورت ۽
 ہما جاھاں کہ چہ " و " ۽ ساری ۽ لوز ۽ گڈ ۽ یارندتر ۽ لوز ۽ شروع ۽ " و " ۽
 حرف بہ بیت ۔ (مسال ؛ وشو و ولک ۽ وتی ترو و بلک و سرو پُت ۽ زاہ و
 بدکتنت) نون ایشی ۽ جاگہ ۽ اگس اے وڑ نیوسگ بہ بیت ۽ گیشتر واناک

بیت۔۔۔۔۔

وشو ۽ ولک ۽ وتی ترو ۽ بلک و سرو ۽ مُپت ۽ زاہ ۽ بدکتنت ۔۔۔۔۔
 ادا من یک خاصیں ہبرے ۽ نیرگاشے و لگوش ۽ گورکنگ لوٹاں آ " ۽

۽ ڊوسرين ۽ نا جائين ڪارمرزي ۽ باروانت چوڪه بازيں نويسڪار (ڪه ايشاني تما
 مے ورنائين نويسڪار ناگمان همدم ديما انت ايڪي لوز ۽ پروشت ۽ "ا" ۽ جاگه ۽
 "ء" ۽ ڪارمرزڪنت چوڪه "پدا" (ڪه يڪ لوزايت) ۽ پد ۽ روگا ۽ روگ
 ۽ نويسگا ۽ "نويسگ ۽" مارا يا شمارا ۽ "مارا ۽" شمارا ۽ نويس انت ڪه اے
 چيزيڪي ردا انت چياڪه يڪين لوز پروشگ بوٽگ ۽ ڊومي پھ وانگ ۽ هم گران ۽
 مشڪل انت ۔

پميشا مني هيال ۽ بانڊ مارا ، شمارا ، روگا ، انگا ، ڪنگا ، نويسگا ، وانگا ، پدا
 پيماء ۽ ۽ وڙين لوز پروشگ بنت ۽ پھ سلامتي ۽ نبشته ڪنگ به بنت ، البت
 باز جاهاں چريشاں چيزے لوز بيد "الف" ۽ زورگا سرجم انت ۽ مانا بنت
 چوڪه "پد چار ۽ ڏز ۽ پد ۽ راپجاه آڏرت" (اے جاه ۽ "پد" اسم ۽ شڪل ۽
 ڪارمرز بوگا انت پميشا ايشي ۽ ديما "الف" نه بلڪين ۽ ڪنيت ۔

يے ، يے ، يے

سید ۽ ، يے ، يے ۽ حرف پھ "يک" ۽ واستاڪارمرز ڪنگ ڪه جوان
 انت چوڪه ڪتابے بيار ،

نبشتانکے بوان ۔

ليبي يے پيداڪ انت ۔۔۔

هم پيماء آئي ۽ رے ۽ لوز پھ ، تو ۽ مانا ۽ ڪارمرز ڪنگ ڪه هم راست

انت چوڪه ؛

* پرچہ نہ روئے ، (بزاں تو پرچہ نہ روئے)

* ڪانے بيا ۔۔۔ من پر تو نشنگاں (بزاں تو ڪائے بيا ۔)

* گند گائے من چے ڪنگاؤں ۔

بازیں نویسکارے ، جاہ ، کارمرز کنت کہ سک روانت (چوکہ
نشنگ ، چار ، گندگا)

سید ، لوز پہ آئی ، بزاں من ادیت سرے دزت (بزاں وهدے من ادیت - آئی ، وتی سر دزات) کتاب کے درکت ،
گشت کے (بزاں آئی ، کتاب درکت ، گشت)
گوں اے ہبر ، اشنگا سرے گشت -

" آئی ، ہبرے پہ دلگوش گوش داشت ، گشت کے ، چے کت

"

اے ترکیب ، باروا منی صلاح ایش انت کہ ، جاہ ، ای ،
کارمرزی گتر انت چیا کہ ، ای ، گوں اے لوز ، توار ، ہم دپ تر انت ،
واناک ، پھناک تر انت چوکہ :-

* کتاب ای درکت ، گشت ای -

* گوں اے ہبر ، اشنگا سرای گشت

* آئی ، ہبرای پہ دلگوش گوش داشت ، گشت ای

ح ، خ ، ع ، غ ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ف ، ق

سید ہاشمی ، لیکہ ایش ات کہ برز ، اے حرف ماں متنگیں لبرانکی بلوچی
کارمرز کنگ بنت ، بلے پریشی ، کہ اے لوزماں بلوچستان ، رودرنگی ہند ،
بازیں علاقہ ، ڈیرہ جات ، گشگ ، کارمرز بنت ، منی ہیال ، ایشانی کارمرزی
اے وهدی ترک کنگ بیت - دومی چریشانی کارمرزی ، خاصیں مشکل ، جنجال
ہم دیمانتیت بلکیں بازیں لوز کہ بنیاد ، چہ دگہ زبانان (گیش چہ عربی) ماں
بلوچی ، اتلگ انت ، آھانی وانگ ، نویسگ ارزاں تر بیت ، نلامانی جیزہ ہم

ثبت۔ بے اب رد، اے ہبر و گلوں کنگ بہ بیت کہ بازیں لوز کہ چہ بنیاد،
 بلوچی انت یا بنیاد، و گہ زبان، و بونگ انت بے نواں بلوچی و رنگ، و رنگ
 انت الم نہ انت کہ وتی اسلیں رنگ، و نویگ بہ بنت (چو کہ مژ احمداریں
 کو اس میر عبدالصمد امیری، و گشگ انت) انچو کہ اگس، فرق، و را، و پرک،
 تفاوت، و راتپاوت، قبر، و را، کبر، غالی، و راگالی، غم، و راگم، علت، و رالت
 قلم، و راگلم، و نویگ بہ بیت تہ منی نز، و شر ترانت چیا کہ اے
 لوزنوں سرجمی، و بلوچی، و رنگ، و انگ انت۔ یک ڈنی لوزے، و کہ مے زبان، و
 تما جاگہ کنگ، تہ باند نہ انت کہ ما آئی، و پ زور در آمد بگشیں، و آئی، و را پ
 وت مزوریں۔

رومن و جیڑہ

اے ہبر کہ پ بلوچی، و رومن رسم الخط زورگ بہ بیت یا ہستیں رسم
 الخط اے وحدی جوان انت۔ ہم بازیں بحث، و ترانی بن گپ، و سیاگ بونگ
 بے تنی وحدی گڈی پیسلہ بے نہ بونگ۔ گیشتر نویبکار، و زانتکارانی لیکہ ایش
 انت کہ اگرچہ پ بلوچی زبان، و زوعیں دیمرنی، و ردوم، و نوکیں سائنسی دور، و
 لوٹ، و گزارانی پیلہ گنگ، و واستا رومن رسم الخط چہ ہستیں نبشتہ رجبند، و شر
 ترانت بے ہستیں سیاسی، و جغرافیائی جاورانی سوب، و اے وڑیں مزنیں بدلی
 بے اے وحدی دیما تک نہ کنت۔ آہانی لیکہ ایش انت کہ تانکہ بلوچی راج
 سیاسی صورت، و اکدار، و قوت مند بیت، و وتی قومی جیڑہانی ماہینگ، و زور، و
 قوت ای ہیت۔ باند انت کہ ہستیں رسم الخط زورگ بہ بیت۔

(۱) ورحیں انور شاہ قحطانی، و گشگ، و پدا بازیں لوز چہ بندات، و بلوچی انت
 چو کہ آئی، و حیاں، کلم اسلیں بلوچی ایت، و بلوچی، و چہ عربی، و قلم، و نہ زرنگ

منی جند ۽ ھیال ۽ بلوچی زبان ۽ ہنگویں مستریں چیزہ رسم الخط ۔
 بلکیں یکہ راست ۽ منگیں لہزائی زبانے ۽ نہ بوگ انت ۔ اے اے وحدی
 (بزاں چہ منگیں لہزائی زبانے ۽ ماہینگ ۽ ساری) مارومن رسم الخط ۽ بزوریں تہ
 سے روی کہ اے وحدی است انت آہما وڑا پشت کپنت ۔ انچو کہ سے یک
 نامداریں نویکارے ۽ وقی انگریزی نبشتانے ۽ تما " لہزانک " LIBZANK
 نویتگ ات ، ایشی ۽ مانا ایش انت کہ تانکہ پکانیں رحبندے بیت ۽ ہی
 وانوک ۽ نویسوک یک لوزے ۽ گالے ۽ یکیں وڑا منویس ایت ۽ موایت تہ رسم
 لفظ ۽ بدل بوگ زبان ۽ جہزباں نہ ماہین ایت پمیشا منی صلاح ایش انت کہ
 اے وحد ۽ ماوتی پوریں واک ۽ قوت ۽ پہ منگیں (Standard) زبانے ۽
 ماہینگ ۽ واستا کارمرز بکنیں ننگہ پہ رسم الخط یا نبشتہ رحبند ۽ چہ بن ۽ بیمنہ ۽
 بدل کنگ ۽ واستا ۔

درآمد میں زبانانی لوزے آہانی زورگ ۽ رحبند !

ماں دنیا ۽ چوشیں زبانے نیست کہ آئی ۽ چہ دگہ ہمسائگیں یا مستریں
 زبانان لوز بدل نہ زرتگ ۔ آتری انگریزی ۽ پمیں میان استمانی ۽ واکداریں
 زبانے بہ بیت ۔ کہ گیشتر چہ فرانسیسی ، لائینی ، یونانی ۽ دگہ زبانان بے
 حسابس لوزای زرتگ یا اردو ۽ وڑیں کم گشادیں ۽ زور جوڑ بووکیں زبانے کہ
 آئی ۽ گیشتری بہرے لوز چہ فارسی ، عربی ، انگریزی ۽ ۔۔۔ دگہ زبانان اتلگ انت ۔
 پمیشا اے ہبر کہ بلوچی زبان چہ درآمدیں زبانان لوز بزوریت یا نہ ۔ منی نزا
 چوشیں ہبرے نہ انت کہ ایشی ۽ سرا دو لیکہ بہ بنت ۔ المیں ہبرایت کہ بلوچی چہ
 دنیا ۽ ایدگہ زبانان جتا بوت نہ کنت ۽ آچہ ہمسائگیں ۽ قوت مندیں زبانان

اما لوز زوریت ء زورگ ای لوئیت - بلے نوں جیڑہ ایش انت کہ اے لوز چہ
 وڑا نویگ بہ بنت بزاں (چوکہ واجہ عبدالصمد امیری عنایت اللہ قومی ء دگہ
 چیزے نامداریں زانتکار ء کواسانی گشگ انت) اے لوزاں اسلیں رنگ ء
 نویگ بہ بنت بزاں ہما وڑا کہ ماں بنی (ORIGINAL) زبان ء نویگ بنت
 یا ایشان ء "بلوچیائز" کنگ بہ بنت بزاں بلوچی رنگ دیگ بہ بیت (چوکہ واجہ
 ملک طوقی ، واجہ انور شاہ قحطانی ء مسہر دگہ بازیں زبان زانت ء زانتکارانی
 گشگ انت منی نزا ء اے جیڑہ چوشیں مزنیں جیڑھے نہ انت ء یک رندے کہ
 "منگلین لبزانی زبان" ء جیڑہ ٹہیت ، اے مسلہ کم کم ء ت ٹہیت ء پریشی ء
 زیامیں مڑے جنگ پکار نہ انت - اب جیڑہ باروا منی لیکہ ایش انت کہ نہ کہ
 (چوکہ منی عزت مند ء چہ چہاں دوستریں واجہ ء بلوچی زبان ء تاکیں کو اس میر
 عبدالصمد امیری ء صلاح انت) ہمک لوز ء نویگا ساری آئی ء اسلیں رنگ ء
 بنی شکل ء شوہاز کنگ زوری انت (راست ایش انت کہ اے کار ء مے
 نویگا کارے کت ہم نہ کت چیا کہ پہ ہمک نویگا کار ء اے چیز نہ بوٹگیں ہبر
 ایت کہ آہمک لوز ء بنی شکل ء آئی ء بنیاد ء بزانت) ء ننگہ چوہوراں بستی
 ء بید پٹ ء پول ء درآمدیں زبانانی لوزان ء زورگ بہ بیت (چوکہ مے
 بازیں نویگا گوں لستیں سینٹریں نویکارانی ہوری ء کنگا انت -) انچوکہ من
 ساری تراگشت کہ بازیں انچیں لوز انت کہ مردم نزانت کہ آبنیاد ء بلوچی ء
 لوز انت یا چہ دگہ زبانان اٹلگ انت (چوکہ مے نامداریں زانتکار ء زبان
 زانت میر انور شاہ قحطانی ء کلم ء مسال دانگ) دومی بازیں انچیں لوزانت کہ
 اگرچہ چہ بن ء دگہ زبانان اٹلگ انت بلے نوں بلوچی ء گد اش گوراکنگ ء بلوچی
 ء تماہور ء ہم تب بوٹگ انت (مے بے حسابیں مسال بتل ء چاچ چہ دگہ

زبانوں - خاص عربی و فارسی و اسرمنڈ انت - کہ بے حساب انت و ہر کس
 اش زانت و ہر روج کار مرزبنت (اے وڑیں لوزان و منی نز و الم نہ انت کہ ما
 آہانی بنی یا اسلیں زبان و رنگ و بنویس ان چوکہ من ساری و پرک ، تپاوت
 ، زلم مکسد ، کبر و ۔۔۔ دگہ لوزانی مسال دات بلے دگہ بازیں لوزاست انت
 کہ آہاں تنی وھدی بلوچی و تب نہ زرتگ و اگں بلوچی و گدان اش
 گورابدئے تہ بدرتگ و بے ڈول بنت منی نز و اے وڑیں لوزوقی اسلیں
 رنگ و دروشم و نویگ بہ بنت (اے تک و مستریں مسال بلوچی و بازیں
 نام انت کہ گیشتر عربی انت - نون اگں غلام فاروق و من گلام پاروک ،
 عبدالصمد و ابدا لسمد ، محمد عمر و محمد امر ملک طوقی و ملک توکی ۔۔۔ بنویساں تہ
 چہ پیم بد ڈول و بے وڑ بنت و پ و وانگ و نویگ و مشکل) چہ ناماں ابید دگہ
 بازیں لوزاست انت کہ وقی اسلیں رنگ و شرتر ، ڈول دار تر و واناک تر انت
 و باند ہما وڑا نویگ بہ بنت - چوکہ غرق (اکس ما ایشی و گرک بنویسیں تہ گرک
 چ و گرک و گشت) یا حقیقت (ہلکیت سک بد ڈول انت) یا قضا (نماز و قضا
 بوگ) چہ کزا (مصبیت) و جتا انت یا مصبیت یا ۔۔۔ بلے گھترین و
 شرتریں پیم ایش انت کہ اے در آمدیں لوزانی بلوچی بدل شوہاز کنگ بہ بنت
 (من دلہاں کہ اے دراہیں لوزاں بلوچی بدل است بلکیں یک لوزے و داستا
 دو و و گیش بدل است بلے انچوکہ شوہاز کنگ بہ بنت اے وڑیں کارے و
 مستیں ذمہ داری ہما ہانی سرا انت کہ آماں اے پڑ و زانتکار انت و تجربہ
 اش است (منی دز بندی و واہگ ایش انت کہ عزتمندیں انور شاہ قحطانی و
 زبان پجاریں عبدالصمد امیری ، تجربہ کاریں صدیق آرات ۔۔۔) اے کارے
 بکننت - ما پرے نیگی و آہانی سد لکھ منت وارہیں (

گدھی تران !

منی ، زبندی ایش انت کہ مے نویکار ، کو اس برز ، نویستگس منی
 سبرانی سرا پتر ، سسا بکنت ، آگن آچد ، شرتریں سوج ، صلاے دیما آرگ
 لوئت تہ باز جوان انت ۔ بلے اگر آگوں من تپاک انت تہ باند انت اے باروا
 ماں " بلوچی لبرانک " ، برکتی دیوان ، دتی لکیماں روان بدنت یا تچکا پے من اش
 دیم بدنت ، تنکھ پے بلوچی ، یک راست ، منتگس لبرانکی زبانے ، باروا گدھی
 پیسلہ یے بوت بکنت ، وانوک ، نویسوک خاص اے پڑ ، نوک اتلگس مردم چہ
 ہما بازیں جیزہ ، جنجالاں ، پختنت کہ آیک راست ، منتگس رہبندے ، نہ بوگ ،
 سوب ، آھانی دیما است انت ۔ من دلہماں کہ منی اے کسانیں جھداے پڑ ،
 گیش پکر ، سسا ، واستایک جوانیں گیشیں پکر ، سج ، واستایک جوانیں
 بنداتے بیت ۔۔۔ ، پے بلوچی زبان ، دیرنی ، ردوم ، واستایک نیکیں پالے !

پرنٹرز
تلات پریس کوئٹہ